Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
М И Н И С Т Е Р С К И С Ъ В Е Т

Препис

Р Е Ш Е Н И Е № 1 6

от 12 януари 2024 година

ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОМЕНИ В АКТУАЛИЗИРАНАТА СРЕДНОСРОЧНА БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г., ОДОБРЕНА С РЕШЕНИЕ № 830 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 2023 Г.

На основание чл. 79, ал. 7 от Закона за публичните финанси

М И Н И С Т Е Р С К И Я Т С Ъ В Е Т
Р Е Ш И:

Одобрява промени в Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г., одобрена с Решение № 830 на Министерския съвет от 2023 г., съгласно приложението.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Николай Денков

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Ваня Стойнева

Приложение

Актуализирана средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г.

Януари 2024 г.

Съдържание

Въведение ... **8**

Част I. Икономически перспективи за периода 2023-2026 г. ... **20**

1. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА СВЕТОВНАТА И ЕВРОПЕЙСКАТА ИКОНОМИКА ... 20
2. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА ... 21
3. ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ, НА КОИТО СЕ ОСНОВАВА ПРОГНОЗАТА И МАКРОИКОНОМИЧЕСКАТА РАМКА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г. ... 23
4. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г. ... 24

Част II. Фискална политика и основни параметри за периода 2024-2026 г. ... **31**

1. СРЕДНОСРОЧНИ ЦЕЛИ НА ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА ... 31
2. ОСНОВНИ ФИСКАЛНИ ПАРАМЕТРИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. ... 33
3. ПРОГНОЗА ЗА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. ... 35

Част III. Приоритети на политиките и основни допускания за периода 2024-2026 г. ... **59**

1. ПОЛИТИКИ В ПРИХОДИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. ... 59
2. РАЗХОДНИ ПОЛИТИКИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. ... 75

Част IV. Фискална децентрализация и бюджетни взаимоотношения с общините за периода 2024-2026 г. ... **189**

Част V. Управление на средствата от европейските фондове и програми за периода 2024-2026 г. ... **193**

1. НАЦИОНАЛЕН ФОНД ... 193
2. ДЪРЖАВЕН ФОНД „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ ... 200
3. ДРУГИ СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС И СРЕДСТВА ПО МЕЖДУНАРОДНИ ПРОГРАМИ И ДОГОВОРИ, ЗА КОИТО СЕ ПРИЛАГА РЕЖИМ НА СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС ... 204
4. ВНОСКИ В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. ... 205

Част VI. Политика по дълга и финансирането за периода 2024-2026 г. ... **211**

1. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ. ОБСЛУЖВАНЕ И ФИНАНСИРАНЕ ... 211
2. ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ ... 216
3. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ ЧРЕЗ ФИНАНСОВ ЛИЗИНГ И ДРУГИ ФОРМИ НА ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ ... 218
4. ДРУГИ ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО ... 218

Част VII. Перспективи за развитието на публичните финанси ... **221**

1. УСТОЙЧИВОСТ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ ... 221
2. АНАЛИЗ НА ЧУВСТВИТЕЛНОСТТА ... 224
3. ПРОЦЕДУРИ И КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ ... 227

Част VIII. Приложения ... **237**

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г., ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 30.09.2023 Г. И ОЦЕНКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2023 Г. ... 237

1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г. 237
2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 30.09.2023 Г. 242
3. ОЦЕНКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2023 Г. 247
ПРИЛОЖЕНИЕ № 2: ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ ПО АКТУАЛИЗИРАНАТА СРЕДНОСРОЧНА БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г. 249
ПРИЛОЖЕНИЕ № 3: КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОДА 2021-2026 Г. 261
ПРИЛОЖЕНИЕ № 4: ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТНИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 265
ПРИЛОЖЕНИЕ № 5: ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТИТЕ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ И НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 267
ПРИЛОЖЕНИЕ № 6: РАЗМЕРИ НА БЮДЖЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИТЕ) НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ С БЮДЖЕТИТЕ НА БНТ, БНР, БТА, БАН, ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА И ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ ВОЕННИ УЧИЛИЩА ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 267
ПРИЛОЖЕНИЕ № 7: РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВАТА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 268
ПРИЛОЖЕНИЕ № 8: РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО ДРУГИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОБОСОБЕНИ ЛИЦА И СТРУКТУРНИ ЕДИНИЦИ, ВКЛЮЧЕНИ В КФП ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 269
ПРИЛОЖЕНИЕ № 9: РАЗМЕРИ НА ОСНОВНИТЕ БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ И БЮДЖЕТИТЕ НА ОБЩИНИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 271
ПРИЛОЖЕНИЕ № 10: ДАНЪЧНИ РАЗХОДИ ЗА 2022 И 2024 Г. 272

Списък с включените в текста таблици

Табл. I-1: Основни допускания за развитието на външната среда 24
Табл. I-2: Основни макроикономически показатели 24
Табл. I-3: Стойности на потенциалния растеж и на отклонението от потенциалния БВП 29
Табл. I-4: Приноси към потенциалния растеж (пр.п.) 29
Табл. I-5: Сравнение на макроикономическата прогноза на МФ с прогнозата на ЕК 30
Табл. II-1: Основни показатели на КФП (касова основа) 31
Табл. II-2: Основни показатели по КФП (2023-2026 г.) 33
Табл. II-3: КФП – Национален бюджет (2023-2026 г.) 33
Табл. II-4: КФП – Сметки за средства от ЕС (2023-2026 г.) 34
Табл. II-5: Изменение на показателите на сектор „Държавно управление“ за периода 2024-2026 г. 37
Табл. II-6: Бюджетна прогноза на сектор „Държавно управление“ при непроменени политики за периода 2024-2026 г. 39
Табл. II-7: Дискреционни приходни мерки на начислена основа, млн. лв. 43
Табл. II-8: Дискреционни разходни мерки на начислена основа, млн. лв. 46
Табл. II-9: Сравнение на бюджетната прогноза на МФ с прогнозата на ЕК 47
Табл. III-1: Разходи по функции по КФП за периода 2023-2026 г. с разпределен резерв по функции (без вноска в общия бюджет на ЕС) 75
Табл. III-2: Разходи за отбрана за периода 2023-2026 г. 99
Табл. IV-1: Основни бюджетни взаимоотношения на общините с централния бюджет за периода 2024-2026 г. (в хил. лв.) 190
Табл. V-1: Разходи и плащания за селскостопанската политика за периода 2024-2026 г. 203
Табл. V-2: Разходи и плащания за рибарската политика за периода 2024-2026 г. 204
Табл. VI-1: Държавен дълг – показатели за вътрешен и външен дълг 214
Табл. VI-2: Структура на държавния дълг за периода 2022-2026 г. 214
Табл. VII-1: Индикатори за устойчивост 221
Табл. VII-2: Обобщение на допусканията, използвани в алтернативния сценарий (отклонение спрямо основния сценарий) 225
Табл. VII-3: Промени в основните макроикономически показатели (отклонение спрямо основния сценарий) 226

Списък на използваните съкращения

АД	Акционерно дружество
АМ	Агенция „Митници“
АМ	Автомагистрала
АСБП	Актуализирана средносрочна бюджетна прогноза
БАН	Българска академия на науките
ББР	Българска банка за развитие
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДЖ	Български държавни железници
БНБ	Българска народна банка
БНД	Брутен национален доход
БНР	Българско национално радио
БНТ	Българска национална телевизия
БРСЕ	Банка за развитие на Съвета на Европа
БТА	Българска телеграфна агенция
БЧК	Български Червен кръст
ВИ	Възобновяеми източници
ВС	Въоръжени сили
ВМС	Военноморски сили
ВСС	Висш съдебен съвет
ДВ	Държавен вестник
ДВУ	Държавни висши училища
ДВВУ	Държавни висши военни училища
ДДС	Данък върху добавената стойност
ДДФЛ	Данък върху доходите на физически лица
ДИЗ	Държавни инвестиционни заеми
ДОО	Държавно обществено осигуряване
ДОПК	Данъчно-осигурителен процесуален кодекс
ДП	Държавно предприятие
ДФ	Държавен фонд
ДУ	Държавно управление
ДЦК	Държавни ценни книжа
ЕАД	Еднолично акционерно дружество
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие
Евратом	Европейска общност за атомна енергия
Евростат	Статистическа служба към Европейската комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕК	Европейска комисия
ЕООД	Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове

ЕСС	Европейска система от сметки
ЕСФ+	Европейски социален фонд плюс
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЗАДС	Закон за акцизите и данъчните складове
ЗБДОО	Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване
ЗБНЗОК	Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса
ЗДБРБ	Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС	Закон за данък върху добавената стойност
ЗДДФЛ	Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗЕЗ	Закон за експортното застраховане
ЗЗД	Закон за закрила на детето
ЗКПО	Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗЛП	Закон за личната помощ
ЗМ	Закон за митниците
ЗМФ	Заповед на министъра на финансите
ЗПФ	Закон за публичните финанси
ЗСП	Закон за социално подпомагане
ЗСПД	Закон за семейни помощи за деца
ЗХУ	Закон за хората с увреждания
ИАП	Институт за анализи и прогнози
ИКТ/ ИТ	Информационни и комуникационни технологии/ Информационни технологии
ИПП	Инструмент за предприсъединителна помощ
КН	Комбинирана номенклатура
КСО	Кодекс за социално осигуряване
КФП	Консолидирана фискална програма
МБВР	Международна банка за възстановяване и развитие
МВнР	Министерство на външните работи
МВУ	Механизъм за възстановяване и устойчивост
МВФ	Международен валутен фонд
МЕУ	Министерство на електронното управление
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИР	Министерство на иновациите и растежа
МКП	Международни капиталови пазари
ММС	Министерство на младежта и спорта
МО	Министерство на отбраната
МОН	Министерство на образованието и науката
МРЗ	Минимална работна заплата
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСК	Международен спортен календар
МСП	Малки и средни предприятия
МТСП	Министерство на труда и социалната политика

МФ	Министерство на финансите
МФР	Многогодишна финансова рамка
НАП	Национална агенция за приходите
НАТО	Организация на Северноатлантическия договор
НЗОК	Национална здравноосигурителна каса
НОИ	Национален осигурителен институт
НПР	Национална програма за развитие
НПВУ/ПВУ	Национален/ план за възстановяване и устойчивост
НРС	Наблюдение на работната сила
НС	Народно събрание
НСИ	Национален статистически институт
НФМ	Норвежки финансов механизъм
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ООН	Организация на обединените нации
ОП	Оперативна програма
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж“
ОСП	Обща селскостопанска политика
ОФП	Обща факторна производителност
РМС	Решение на Министерския съвет
ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
ПМС	Постановление на Министерския съвет
пр.п.	Процентен пункт
ПРБ	Първостепенен разпоредител с бюджет
ПСР	Пакт за стабилност и растеж
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
САЩ	Съединени американски щати
СБП	Средносрочна бюджетна прогноза
СБРЗ	Средна брутна работна заплата
СВП	Спорт за високи постижения
СНС	Система на националните сметки
ССЕС	Сметки за средства от Европейския съюз
Съвета	Съвета на ЕС
ТГС	Трансгранично сътрудничество
ФСЕС	Фонд „Сигурност на електроенергийната система“
ХИПЦ	Хармонизиран индекс на потребителските цени
ха	Хектара
ЦБ	Централен бюджет
ШБПС	Швейцарско-Българска програма за сътрудничество
щ.д.	Щатски долар
ЮЛНЦ	Юридически лица с нестопанска цел

Въведение

Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. (АСБП 2024-2026) е изготвена на основание чл. 79 от Закона за публичните финанси. Тя представлява мотиви към законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2024 г. С Решение № 830 на Министерския съвет от 2023 г. са одобрени проектът на Закон за държавния бюджет на Република България за 2024 г. и Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. Законът за държавния бюджет на Република България за 2024 г. е приет от Народното събрание на 21 декември 2023 г. и е обнародван в „Държавен вестник“, бр. 108 от 30 декември 2023 г. Приети са също Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г., Законът за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024 г. и промени в данъчните закони.

Настоящите промени в Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. са изготвени на основание чл. 79, ал. 7 от Закона за публичните финанси и имат за цел осигуряване на съответствието ѝ с параметрите на приетите от Народното събрание бюджетни закони за 2024 г. и промени в данъчни закони. Прогнозата съдържа изискваната съгласно Закона за публичните финанси съпоставка на макроикономическата прогноза на Министерството на финансите с тази на ЕК. Включена е и съпоставка на прогнозата на Министерството на финансите с прогнозата на ЕК по отношение на показателите на сектор „Държавно управление“.

Изготвянето на Бюджет 2024 в рамките на втория етап на бюджетната процедура за 2024 г. беше повлияно от късното приемане на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г., като в него намериха отражение целогодишните ефекти от измененията в политиките и основните допускания, приети с Бюджет 2023.

Параметрите и допусканията, при които е разработена общата рамка на Бюджет 2024 и прогнозата за 2025 г. и 2026 г., се базират на есенната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите, действащото законодателство, прилагането на възприетите политики и допускания от правителството за 2024-2026 г., отчетните данни и оценка на възможностите за реализиране на инвестиционните разходи в рамките на бюджетната година, предприетите оптимизиращи приходни и разходни мерки със съответните ефекти и предложения за законодателни промени.

Запазват се целите на **фискалната политика** дефицитът за средносрочния период да бъде в рамките на фискалните правила и ограничения по националното и европейското законодателство, при осигуряване на необходимия финансов ресурс за изпълнение на разходните приоритети, заложени в правителствената програма, с акцент върху социалните политики, инвестиционните програми и реформите, финансирани както от националния бюджет, така и от сметките за средства от ЕС.

Параметрите на Бюджет 2024 и АСБП за периода 2024-2026 г. са разработени в рамките на Маастрихтските критерии, като за сектор „Държавно управление“ дефицитът е съответно 2,9% от БВП за 2024 г., 3,0% от БВП за 2025 г. и 2,5% от БВП за 2026 г.

Планираната консолидация на дефицита на сектор „Държавно управление“ до 2026 г. се постига въпреки значителния ефект от отразяването в разходната част на очакваните доставки в сектора на отбраната през 2025 г., при вече отчетени касови разходи през предходни години. По този начин се покрива и един от ключовите критерии за присъединяване към еврозоната.

Бюджетното салдо по КФП е дефицит от 3,0% от БВП за всяка година от периода и е в рамките на правилата и ограниченията по Закона за публичните финанси. Очаква се устойчив номинален ръст на приходите, вкл. на данъчно-осигурителните, и леко намаление на помощите от чужбина, което се дължи на етапите на реализация на програмите, съфинансирани от ЕС. Като дял от БВП общото ниво на приходите е в диапазона 36,6 - 37,1% от БВП. Същата тенденция се наблюдава и при общото ниво на разходите (общо разходи и вноска в общия бюджет на ЕС), които като дял от БВП са в диапазона 39,6 - 40,0%.

Разходите по националния бюджет са в рамките на 40%-то правило по чл. 28, ал. 1 от ЗПФ и през плановия период варират в диапазона 35,3 - 35,5% от БВП.

Въз основа на допусканията за ново дългово финансиране за периода 2024-2026 г., предназначено както за рефинансиране на падежиращ дълг, така и за финансиране на планираните дефицити по държавния бюджет и за обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв, се предвижда максималният размер на **държавния дълг** към края на 2024 г. да не надвишава 48,0 млрд. лв. (23,3% от БВП), а в края на 2025 г. и 2026 г. да достигне съответно до 56,2 млрд. лв. (25,8% от БВП) и 65,6 млрд. лв. (28,3% от БВП).

Минималният размер на **фискалния резерв** към 31.12.2024 г. е предвиден да остане непроменен спрямо заложения в Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. в размер на 4,5 млрд. лв.

Макроикономическата прогноза за прогнозния период, изготвена от Института за анализи и прогнози, предвижда през 2024 г. растежът на БВП да се ускори до 3,2% поради нарастване на инвестициите в икономиката. Очаква се висок растеж на публичните инвестиции и активизиране на частната инвестиционната активност. За 2025 г. и 2026 г. БВП ще се повишава с по 3%. През прогнозния период се очаква инфлацията да продължи плавно да се забавя, следвайки очакваната динамика при международните цени. Прогнозата е средногодишната инфлация да се понижи до 4,8% през 2024 г., 2,8% през 2025 г. и 2,2% през 2026 г. Енергийните стоки ще имат отрицателен принос към инфлацията, дължащ се на очакваното поевтиняване на транспортните горива. Приносът на услугите и храните ще се свие значително, но ще продължи да бъде водещ за формиране на инфлацията. Успоредно с нарастването на заетостта се очаква безработицата в страната да следва постоянна тенденция на намаление, но темповете на намалението да са относително ниски. Коефициентът на безработица към края на прогнозния период е 3,9%.

През периода 2024-2026 г. **данъчната политика** ще е ориентирана към запазване на основните приоритети, свързани с подобряване на събираемостта на приходите, предотвратяване на възможностите за укриване и невнасяне на данъци и осигуровки и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите.

Запазва се действащото данъчно облекчение за предоставяне на наетите лица на социални разходи под формата на ваучери за храна в необлагаем с данък размер до 200

лв. месечно, като се общата годишна квота за предоставяне на ваучери за храна се увеличава на 1,6 млрд. лв. за 2024 г.

От 1 януари 2024 г. се въвеждат електронни ваучери за храна с цел намаляване на административната тежест чрез дигитализация и осигуряване на по-конкурентна среда за всички лица, участващи в схемата за данъчното облекчение – оператори на ваучери за храна, работодатели, наети лица и други. Предвиден е шестмесечен преходен период, през който да функционират както ваучерите за храна на хартиен носител, така и електронните ваучери за храна, като окончателното преминаване само към електронни ваучери ще е от 1 юли 2024 г.

Продължава прилагането на по-високия размер на **данъчните облекчения за деца и за деца с увреждания**, като се запазва и възможността за авансово ползване на преференцията.

Удължава се прилагането на нулева ставка на ДДС за доставките на хляб и брашно до средата на 2024 г. Удължава се и прилагането на намалената данъчна ставка на ДДС от 9% за доставките на обща туристическа услуга и на услуги за използване на спортни съоръжения до 30 юни на 2024 г., а за ресторантьорски и кетъринг услуги до края на 2024 г.

В закона за държавния бюджет за 2024 г. е определен 100% дивидент за държавата от държавните дружества и предприятия за 2024 г.

Инвестиционна политика

През 2024 г. правителството предвижда реализирането на капиталов бюджет по национални програми, по програми и механизми на Европейския съюз и по други международни програми и договори. За тази цел капиталовите разходи по отделните бюджети на първостепенните разпоредители с бюджет по държавния бюджет за периода 2024-2026 г. са изведени в обособен ресурс в централния бюджет. Целта е постигане на по-добро планиране и разходване на капиталовите разходи, както и по-висока ефективност и прозрачност при изпълнението на инвестиционните програми. В тази връзка се предвижда в хода на изпълнението на бюджета за 2024 г. средствата за капиталови разходи на министерствата и ведомствата да се предоставят по реда на чл. 109, ал. 3 от Закона за публичните финанси. Предложеният подход ще даде възможност за своевременно насочване на средства от централния бюджет за разходи по проекти и програми на министерствата и ведомствата, за които е налице готовност за тяхната незабавна реализация. По този начин ще се преодолее дългогодишната практика капиталовите разходи в края на годината да се пренасочват към друг вид разходи или да остават нереализирани по бюджетите на министерствата и ведомствата, с което не се постигат ежегодно поставените цели за ниво на инвестициите в публичния сектор.

В рамките на капиталовия бюджет се предвижда и изпълнението на инвестиционна програма за общините, чрез която ще се реализират приоритетни инфраструктурни проекти на местните общности, които биха допринесли за подобряване на инфраструктурното развитие на регионите и подобряване на благоустройствената среда в населените места.

Осигурителна политика. Новите моменти са, както следва:

- Увеличаване на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица за 2024 г. от 3 400 лв. на 3 750 лв. През 2025 г. и 2026 г. е предвидено размерът на

максималния осигурителен доход за всички осигурени лица да се увеличи съответно до 4 130 лв. и до 4 430 лв.;

- Увеличаване на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица от 1 януари 2024 г. от 780 лв. на 933 лв., а от 1 януари на съответната година за периода 2025-2026 г. до нивото на минималната работна заплата, определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда;

- Увеличаване на минималния осигурителен доход за земеделските стопани и тютюнопроизводителите от 1 януари 2024 г. от 780 лв. на 933 лв., а от 1 януари на съответната година за периода 2025-2026 г. до нивото на минималната работна заплата, определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда;

- Увеличаване на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии до нивото на минималната работна заплата за 2024 г. – 933 лв., като се извършва корекция само по отношение на позициите, които са под определения размер на МРЗ.

По отношение на **политиката по доходите** в бюджета за 2024 г. е отразено увеличението на размера на минималната работна заплата от 1 януари 2024 г. - от 780 лв. на 933 лв., като ефектите от размера на прогнозната минимална работна заплата за 2025 г. и 2026 г. са разчетени в индикативен размер, в съответствие с разпоредбите на чл. 244 от Кодекса на труда.

За 2024 г. е разчетено увеличение на средствата за заплати и възнаграждения на персонала за изборните длъжности и за заетите в системата на съдебната власт, за които законодателно е регламентиран механизъм за формиране на възнагражденията.

Осигурени са в целогодишен размер за 2024 г. и следващите години средства в резултат от направени увеличения на разходите за персонал през 2023 г. на отделни разпоредители с бюджет.

За преодоляване на диспропорциите във възнагражденията на персонала в бюджетните организации (за изглаждане на наблюдавани значителни дисбаланси/неравенства в нивото на заплащане на едни и същи длъжности в различни административни звена и структури в секторите, предоставящи публични услуги), включително и за увеличаване на възнагражденията на персонала за 2024 г., без структури, за които възнагражденията се определят по механизъм, са предвидени допълнителни средства в общ размер на 352,9 млн. лв., в т.ч. 32,0 млн. лв. за общинска администрация - държавни дейности, като за целта се предвижда средствата да бъдат разпределяни съобразно ред и условия, определени с акт на Министерския съвет. В рамките на определения общ ресурс за увеличаване на възнагражденията на персонала за 2024 г. са предвидени и средства за увеличаване на възнагражденията на академичния състав, в т.ч. 39,0 млн. лв. за държавните висши училища, 10,0 млн. лв. за Българската академия на науките и 3,0 млн. лв. за Селскостопанската академия.

Предвидено е нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование.

За **предучилищното и училищното образование** за 2024 г. са осигурени допълнителни средства, както следва:

- 289,9 млн. лв. за предвиденото нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието през 2024 г. във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната за 2023 г.;

- 72,2 млн. лв. за осигуряване недостиг от средства, в резултат на промяна на натуралните показатели и ефект от увеличение на стандарти от 01.10.2023 г., в целогодишен размер;

- 93,3 млн. лв. за увеличение на разходите за храна и издръжка на децата и учениците в образователни институции;

- 71,3 млн. лв. за нови учебници и учебни комплекти от I до VII клас и познавателни книжки за децата в детските градини и осигуряване на безплатни учебници до XII клас от учебната 2024/2025 г., в т.ч. 8,0 млн. лв. индексиране цените на учебниците с отчетената средногодишна инфлация за предходната година, съгласно информация от НСИ;

- 16,7 млн. лв. за повишаване на стандарта за яслена и целодневна група в детска градина и училище, за увеличение на заплатите на помощник - възпитателите;

- 5,0 млн. лв. за създаване на Национална програма Фонд „Стефан Стамболов“ с цел подобряване на икономическото развитие на страната чрез осигуряване на достъп на български граждани с доказан потенциал до образование във водещи чуждестранни институции за висше образование, както и последващото прилагане на опита им в България;

- 80,0 млн. лв. за Национална програма „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ за покриване на недостига на средства за изплащане на обезщетения на персонала в системата на образованието;

- 86,8 млн. лв. индикативен бюджет за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища, в т.ч. 46,8 млн. лв. по одобрена програма за периода 2020-2024 г. и 40,0 млн. лв. по одобрена нова програма, като за периода 2024-2026 г. общият размер на средствата по новата програма е 240,0 млн. лв.;

- 50,0 млн. лв. индикативен бюджет за изграждане и основен ремонт на спортни площадки и физкултурни салони в държавните и общинските училища, като за периода 2024-2026 г. общия размер на средствата по програмата е 240,0 млн. лв.;

- 10,0 млн. лв. за запазване размера и за продължаване политиката за компенсиране на разходите за отглеждане, възпитание и обучение на деца, които не са приети в детски градини и училища;

- 4,0 млн. лв. за осигуряване дейността на младежките центрове, създадени по програми, финансирани от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство.

За реализиране на Национална програма за повишаване на интереса и увеличаване на извънкласните дейности, гарантирани за всеки ученик чрез допълнителна подкрепа за

спорт, отдих и култура за осигуряване на широк достъп до тях и при изявени високи постижения са предвидени разходи по централния бюджет в размер на 25,3 млн. лв.

За осигуряване на политиките за устойчиво развитие и разширяване на достъпа до **висше образование и развитие на науката** за 2024 г. са осигурени допълнителни средства, разпределени както следва:

- 38,4 млн. лв. за осигуряване увеличението на възнагражденията на академичния състав от 2023 г. в целогодишен размер;

- 6,0 млн. лв. за осигуряване на актуализирания размер на стипендиите на студентите от 1 юли 2023 г.;

- 4,5 млн. лв. за увеличение на размера на средствата за храноден и леглоден за „Студентски столове и общежития“ АД и за студентските столове и общежития към държавните висши училища;

- 50,0 млн. лв. индикативен бюджет за саниране, ремонт и обзавеждане на студентски общежития, като за периода 2024-2026 г. общият размер на средствата по програмата е 100,0 млн. лв.;

- 100,0 млн. лв. индикативен бюджет за финансиране изграждането на изчислителен център за изкуствен интелект от Института за научни изследвания в областта на компютърните науки към Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (INSAIT), като средства в същия размер са предвидени и за 2025 г. и 2026 г.

Социална политика. По бюджета на Министерството на труда и социалната политика за 2024 г. за помощи и обезщетения са предвидени допълнителни разходи в размер на:

- 104,3 млн. лв. за социални плащания във връзка с определения нов размер от 526 лв. на линията на бедност за 2024 г., в т. ч. за разходите за помощите по Закона за социално подпомагане – 75,6 млн. лв., допълнителни разходи при определяне на финансовата подкрепа по Закона за хората с увреждания – 27,6 млн. лв. и 1,1 млн. лв. за помощите по Закона за закрила на детето;

- 230,3 млн. лв. във връзка с ефекта от промяна на МРЗ от 780 лв. на 933 лв., в т.ч. 224,6 млн. лв. при определяне възнагражденията на личните асистенти по Закона за личната помощ и 5,7 млн. лв. за възнаграждения за професионалните приемни семейства по Закона за закрила на детето;

- 23,4 млн. лв. във връзка с целогодишното обезпечаване на въведената през 2023 г. еднократна помощ за учениците от втори, трети и четвърти клас без доходен тест, независимо от вида на училището по Закона за семейни помощи за деца.

- 40,6 млн. лв. за увеличение на размерите на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца;

- 12,5 млн. лв. за увеличение на размерите на еднократните помощи при бременност и раждане по Закона за семейни помощи за деца;

- 15,0 млн. лв. допълнителни средства за активна политика на пазара на труда;

- 131,7 млн. лв. във връзка с ефекта от промяна на МРЗ от 780 лв. на 933 лв., при съобразяване с разпоредбите на Наредбата за стандартите за заплащане на труда на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, приета с ПМС № 343 от 2020 г.;

- 81,7 млн. лв. за разкриване на нови социални услуги и осигуряване на увеличения капацитет на съществуващи такива - чрез бюджетите на общините;

- 42,8 млн. лв. за увеличение на издръжката на специализираните институции за предоставяне на социални услуги - чрез бюджетите на общините;

- 1,7 млн. лв. за осигуряване в годишен размер на месечната помощ от 90 лв. на ученик, настанен в социална услуга - чрез бюджетите на общините;

- 0,5 млн. лв. за осигуряване на дейността на Възстановителен център за деца с онкохематологични заболявания, с. Опицвет, община Костинброд, чрез бюджета на община Костинброд.

Съгласно постигнато съгласие на заседанието на Националния съвет за тристранно сътрудничество от 1 януари 2024 г. се увеличава максималният дневен размер на паричното обезщетение за безработица от 85,71 лв. на 107,14 лв.

Политика в областта на здравеопазването. Политиката в областта на здравеопазването е насочена към подобряване на здравното състояние и качеството на живот на българските граждани и намаляване на здравните неравенства чрез подкрепа за специфични дейности в областта на профилактиката, диагностиката и лечението на заразни и незаразни болести, както и осигуряване потребностите от качествени, достъпни, доказани в терапевтичната практика и стойностно-ефективни лекарствени продукти, оказващи положително влияние върху здравния статус, които в дългосрочен план да доведат до подобряване на здравните показатели на населението.

За периода 2024-2026 г. за финансово осигуряване на краткосрочни и средносрочни стратегически мерки в областта на здравеопазването са предвидени допълнителни средства, както следва:

- 68,8 млн. лв. за осигуряване в годишен размер на увеличените възнаграждения на персонала в системата на Министерството на здравеопазването – за Центровете за спешна медицинска помощ и за Регионалните здравни инспекции, считано от 1 август 2023 г., и дължимите средства за социално-битово и културно обслужване за персонала;

- 2,0 млн. лв. за организационно и финансово подпомагане на български граждани за извършване на дейности по асистирана репродукция при лица с безплодие, лечимо преди всичко с методите на асистирани репродуктивни техники;

- 60,0 млн. лв. допълнителни субсидии за лечебни заведения за болнична помощ за изпълнение на държавната политика за защита и опазване живота и здравето на гражданите в съответната област при извънредни ситуации, аварии и катастрофи, в изпълнение на чл. 106а, ал. 5б от Закона за лечебните заведения;

- 10,0 млн. лв. за осигуряване на лекарствени продукти, предназначени за лечението на инфекциозни заболявания (ХИВ инфекция и туберкулоза) във връзка с ежегодното увеличаване на броя регистрирани пациенти с ХИВ и включването на терапия с еднотаблетен режим;

- 15,0 млн. лв. за осигуряване на ваксини за задължителни имунизации и реимунизации по Имунизационния календар на Република България за 2024 г., с цел гарантиране на устойчивост и непрекъснатост на имунизационния процес и превенция на здравето на българските граждани от ваксинопредотвратими заболявания, при отчитане на европейски и национални препоръки за ваксинация, постоянно развиващите се иновативни технологии при разработване на ваксините за повишаване на тяхната ефективност и безопасност, както и развитието на имунизационната политика в България в съответствие с тази на държавите-членки на ЕС;

- 6,6 млн. лв. за подкрепа на обучението за придобиване на специалност в системата на здравеопазването при очаквано разширяване в обхвата на приетите специализанти на места, финансирани от държавата, с цел осигуряване на необходимите за страната специализанти;

- 2,5 млн. лв. за осигуряване на средства за навременно организиране на дезинсекционни мероприятия за контрол на комарните популации;

- 3,8 млн. лв. допълнителна финансова подкрепа за повишаване готовността на Българския Червен кръст за реакция при бедствени и кризисни ситуации, при което достигнатата субсидия от държавния бюджет за Планинската спасителна служба при БЧК възлиза на 2,6 млн. лв.;

- 15,0 млн. лв. за организирането и провеждането на скрининг на заболявания, свързани с детското здраве и репродуктивното здраве на жените - неонатален скрининг и скрининг на злокачествени новообразувания на шийката на матката, като средство, спомагащо за ранната диагноза на определени заболявания, които имат тежко протичане и сериозно здравно-социално значение;

- 2,4 млн.лв. за организирането и провеждането на пилотна програма за въвеждане на репродуктивен генетичен скрининг за носителство;

- 17,0 млн. лв. допълнителен трансфер към НЗОК за помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия за хората с увреждания, извън обхвата на задължителното здравно осигуряване;

- за здравноосигурителни плащания по бюджета на Националната здравноосигурителна каса са предвидени допълнително 1 110,6 млн. лв., при запазване тенденцията за увеличение с над 20% на разходите за извънболнична помощ, спрямо 2023 г., които заемат 22,9% в общата структура на здравноосигурителните плащания. Планира се да се реализират редица дейности, свързани с профилактика и ранно откриване на заболяванията, както и дейности, свързани с проследяване лечението на пациентите и определяне на ефективността на разходите;

- 2,3 млн. лв. за увеличение на възнагражденията на педагозите в детските ясли за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната през 2024 г.;

- 2,2 млн. лв. за увеличение издръжката за здравните кабинети в държавните и общинските детски градини и училища;

- 12,0 млн. лв. за запазване размера и за продължаване на политиката за компенсиране на разходите за отглеждане, възпитание и обучение на деца, които не са приети в детски ясли и яслени групи в детски градини.

Пенсионната политика се базира на допусканията за осъвременяване на размерите на пенсиите съгласно действащото законодателство (11 на сто за 2024 г.), като в резултат на това за 2024 г. разходите за пенсии по бюджета на ДОО нарастват с 2 440,8 млн. лв. спрямо закона за 2023 г. През 2025 г. и 2026 г. тези ръстове спрямо предходната година са съответно 2 198,8 млн. лв. и 1 617,1 млн. лв. От 1 юли 2024 г. т. нар. „вдовишки добавки“ по чл. 84 от КСО се определят в размер 30 на сто от размера на пенсията на починалия съпруг/съпруга.

Политиките в областта на младежта и спорта са насочени към насърчаване на икономическата активност и развитие на младите хора, развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време, развитие и утвърждаване на спорта за високи постижения.

За периода 2024-2026 г. са осигурени условия и допълнителен финансов ресурс за изпълнението на целите и дейностите във връзка с реализирането на приоритетите на провежданите политики в областта на младежта и спорта. За реализирането на политиките чрез мерки за развитие на спорта и за развитие на младите хора са предвидени допълнителни средства, както следва:

- 3,7 млн. лв. за осигуряване на условия и възможности за развитие на елитния спорт и ефективен тренировъчен процес за постигане на спортни резултати на международно ниво, развитие на потенциала на млади талантливи спортисти, подпомагане на спортни дейности в областта на спорта за високи постижения;

- 3,0 млн. лв. за финансиране на дейности по бюджетна програма „Олимпийска подготовка“ за провеждане на оптимална подготовка на проектоолимпийския отбор;

- 1,0 млн. лв. за насърчаване на учащите от различните възрастови групи към физическа активност, здравословен начин на живот и създаване на навици за занимания със спорт;

- 1,6 млн. лв. за пожизнени месечни премии на медалисти от олимпийски и паралимпийски игри, прекратили активната си състезателна дейност и на треньори;

- 1,1 млн. лв. за финансиране на проекти за младежки дейности по Националната програма за изпълнение на младежки дейности по чл. 10а от Закона за хазарта;

- 3,6 млн. лв. за увеличение на определените с Постановление № 46 на Министерския съвет от 2020 г. минимални диференцирани размери на паричните средства за физическа активност, физическо възпитание, спорт и спортно-туристическа дейност на деца и учащи в институции в системата на предучилищното и училищното образование и във висшите училища.

В областта на спорта през 2024 г. е предвидено реализиране на Национална програма за споделено финансиране на инвестиционни спортни проекти с индикативен размер на разходи до 10,0 млн. лв. за финансово подпомагане на одобрени спортни проекти.

Политика в областта на културата. През периода 2024-2026 г. ще продължи развитието на българската култура и създаване на условия за опазване и закрила на

културното наследство и реализиране на потенциала му като ресурс за устойчиво икономическо, териториално и социално развитие. За повишаване на интереса към българската култура и активно подпомагане създаването и разпространението на изкуство и културни продукти са осигурени допълнителни средства, както следва:

- 50,1 млн. лв. за държавните културни институти в областта на сценичните изкуства за осъществяване на дейности в областта на сценичните изкуства с базов компонент за един лев реализирани приходи от брой продадени билети от собствени театрални/музикални продукти;

- 9,3 млн. лв. за държавно подпомагане на филмовата индустрия на основание Закона за филмовата индустрия;

- 68,0 млн. лв. допълнителни средства за стандарти за делегирани от държавата дейности за субсидирани бройки – музеи, галерии и библиотеки, в т.ч. за Регионален център за съвременни изкуства „Топлоцентрала“ – 10 000,0 хил. лв.; за програма на Министерството на културата „Читалища“ за дейности на читалища – 2 500,0 хил. лв.; за програма „Движимо културно наследство“ (програма за проекти на музеи и галерии) – 1 000,0 хил. лв.; за програма „Визуални изкуства“ (дейност на общински и частни организации) – 700,0 хил. лв.; за програма „Нематериално културно наследство“ (професионални ансамбли и носители на нематериалното културно наследство) – 3 500,0 хил. лв.; за Национален фонд „Култура“ (програма за частни, общински и държавни организации) – 9 700,0 хил. лв.; Сценични изкуства (обезпечаване на допълнителен компонент за издръжка и режийни за държавни културни институти) – 30 000,0 хил. лв.; Български културни институти в чужбина и международна дейност (в т.ч. 1 000,0 хил. лв. за Република Северна Македония) – 4 000,0 хил. лв.; за финансиране на фестивални събития и чествания, Културен календар по Закона за закрила и развитие на културата – 3 000,0 хил. лв.; за увеличение на възнагражденията за централната администрация на Министерството на културата и за Националния институт за недвижимо културно наследство – 1 900,0 хил. лв.; за издръжка за централна администрация на Министерството на културата – 1 700,0 хил. лв.;

- 28,5 млн. лв. за допълнително целево подпомагане от държавния бюджет на държавни и общински културни организации, като от тях:

  - 13,5 млн. лв. за финансиране на културната дейност, осъществявана от държавни и общински културни организации в областта на културното и аудиовизуално наследство и библиотечното дело, в музеите, художествените галерии и библиотеките, и в читалищата, както и за реализиране на културни програми в чужбина, планове за управление и опазване на недвижимо културно наследство, по стандарти за финансиране, включително за възнаграждения на персонала въз основа на приети от Министерския съвет стандарти за финансиране и натурални показатели за съответната дейност;

  - 15,0 млн. лв. за финансиране на проекти с приоритетен характер за развитие на държавни и общински културни организации и структури с цел създаване и развитие на културни продукти.

Политика в областта на отбраната. Разходите за **отбрана** за 2024 г. възлизат на 2,05% от БВП (с 0,05% повече от референтния процент), като през 2025 г. са разчетени до 2,00% от БВП, а през 2026 г. – 2,23% от БВП, с което се изпълнява Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България

до 2024 г., одобрен с РМС № 3/2018 г. и поетите ангажименти пред НАТО. Осигурени са средства за поддържане и развитие на националните отбранителни способности и способностите, свързани с колективната отбрана, в т.ч. средства за изпълнение на одобрените от Народното събрание инвестиционни проекти за модернизация на Българската армия, както следва:

- 174,0 млн. лв. за съпътстващи разходи по придобиването на новия тип боен самолет - I-ви етап (транспорт, ДДС, мита и други разходи, свързани с изпълнението на международните договори);

- 82,3 млн. лв. за придобиване на нов тип боен самолет - II-ри етап, включително и за съпътстващи разходи (транспорт, ДДС и мита);

- 161,0 млн. лв. за придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб за ВМС;

- 546,0 млн. лв. за придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирана бригада.

Политика в областта на съдебната система. Основният принцип при разработване на бюджетната прогноза за периода 2024-2026 г. на съдебната власт е независимост и прогнозиране на оптимален размер на средствата за нормално функциониране на съдебните институции.

По бюджета с актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. за съдебната власт са предвидени следните допълнителни средства:

- 120,0 млн. лв. - за индексиране на основните и допълнителните възнаграждения на заетите в съдебната система, които се определят съгласно разписаните в Закона за съдебната власт механизми (чл. 218, чл. 233, ал. 6 и чл. 345, ал. 5);

- 4,7 млн. лв. - ефект от увеличението на МРЗ от 780 лв. на 933 лв., във връзка с изплащането на възнагражденията на вещи лица и съдебни заседатели, които са обвързани с МРЗ на основание Наредба № 2 от 29 юни 2015 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица;

- 6,2 млн. лв. - ефект от увеличението на максималния осигурителен доход от 3 400 лв. на 3 750 лв.;

- 1,9 млн. лв. - в изпълнение на инвестиция C10.I5 „Подкрепа на въвеждането на задължителна съдебна медиация“, включена в Националния план за възстановяване и устойчивост;

- 1,0 млн. лв. - за електронна система за случайно разпределение на делата.

Политика в областта на вътрешния ред и сигурността. В държавния бюджет за системата на МВР за 2024 г. са предвидени допълнителни средства спрямо ЗДБРБ за 2023 г., както следва:

- 367,3 млн. лв. - увеличение на разходите за персонал в резултат от увеличението на възнагражденията с 10%, считано от 1 август 2023 г., в изпълнение чл. 1, ал. 5, т. 9.1. от ЗДБРБ за 2023 г. (в целогодишен размер), за компенсиране на новия размер на минималната работна заплата и на максималния осигурителен доход през 2024 г.;

- 12,5 млн. лв. - увеличение на разходите по показател „Издръжка“, в т.ч. във връзка с промените в Наредбата за командировъчните средства при задграничен мандат (съгласно ПМС № 164 от 2023 г.);
- 50,0 млн. лв. - във връзка с дейностите, свързани с държавната граница, в т.ч. за изграждане на радио-локационна система за детекция и класификация на ниско летящи обекти до 3 хил. м;
- 7,0 млн. лв. - за извънгаранционно поддържане на временното възпрепятстващо съоръжение по българо-турската граница и допълнителни дейности по ремонт и надграждане.

Политика в областта на правосъдието. За тригодишния период 2024-2026 г. ще се предприемат законодателни мерки, свързани с приоритета на Министерството на правосъдието да се реформира и подобри работата на съдебната система за постигане на достъпно, предвидимо, бързо и справедливо правосъдие, за възстановяване на справедливостта в обществото, което да гарантира правовия ред в страната, постигане на конкретни резултати в борбата с престъпността и ефективно справяне с корупцията.

По бюджета с актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. за Министерството на правосъдието са предвидени допълнителни 1,0 млн. лв. за финансовото осигуряване на дейността на Националното бюро за правна помощ във връзка с разширяване кръга на лицата с достъп до правна помощ, както и въведените нови видове правна помощ, съгласно последните промени в Закона за правната помощ.

Политика в областта на изпълнение на наказанията. Политиката по изпълнение на наказанията за тригодишния период 2024-2026 г. е насочена към по-нататъшното развитие, усъвършенстване и демократизиране на институциите на наказателно-изпълнителната система, като необходима предпоставка за хуманно третиране на закононарушителите и гаранция за спазването на правата на човека.

По бюджета с актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. за Министерството на правосъдието са предвидени допълнителни 44,7 млн. лв. - за увеличението на възнагражденията на персонала в системата на Министерството на правосъдието - за Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и за Главна дирекция „Охрана“, целогодишен ефект от извършените увеличения, считано от 1 август 2023 г.

Политика в областта на електронното управление. Ключов приоритет на правителството на Република България е въвеждане на електронното управление като основна платформа за модернизация на държавата, фактор и неотменимо условие за успеха на секторните реформи, като за тази цел е осигурен финансов ресурс за поддръжка на Държавния хибриден частен облак и Единната електронна съобщителна мрежа, както и за изграждане на оптична свързаност на защитени пунктове за управление.

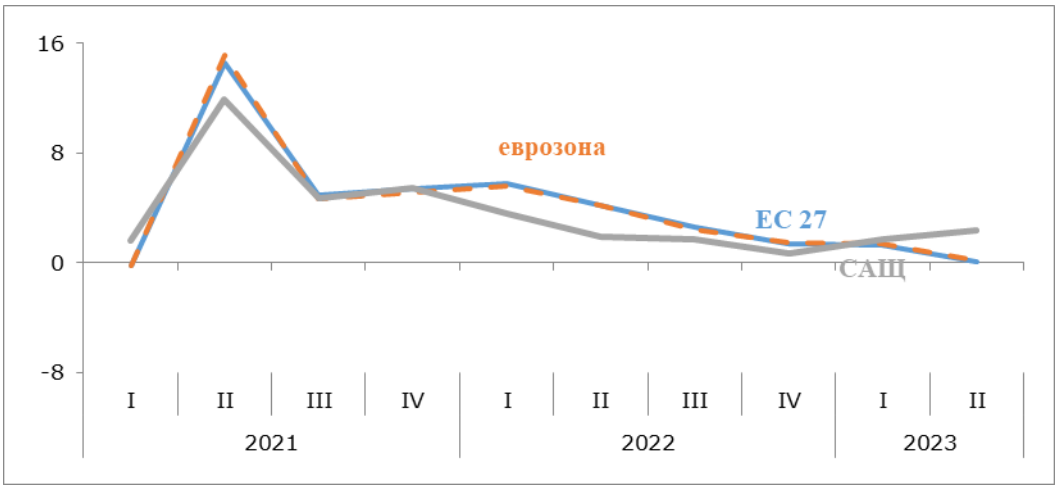
По отношение на **средствата от ЕС** в резултат на процедурата по изготвяне на ревизирания НПВУ, в т.ч. и във връзка с глава REPowerEU и неговото одобрение от Съвета на Европейския съюз, при предоговарянето ще настъпят промени в стойностите на отделните траншове в зависимост от начина на преразпределяне на етапите и целите, включени в тях.

Част I.
Икономически перспективи за периода 2023-2026 г.

1. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА СВЕТОВНАТА И ЕВРОПЕЙСКАТА ИКОНОМИКА

Икономическият растеж в световен мащаб остава потиснат на фона на геополитическите конфликти в различни части на света. Това допълнително отлага завръщането към траекторията на икономическа активност от преди пандемията от COVID-19, особено в развиващите се страни. Освен силната степен на неопределеност, все още високите цени на суровините и високите лихвени проценти, следствие от провежданата рестриктивна монетарна политика от страна на водещите централни банки, както и въведените мерки за фискална консолидация, са основни фактори допринесли за забавянето на икономическия растеж. Растежът на БВП в ЕС и еврозоната остана по-нисък от очаквания в пролетната прогноза на ЕК. Същевременно инфлацията се задържа на по-високи нива от предвижданото. БВП на САЩ нарасна по-бързо от този в ЕС, като бе подкрепен от силното частно потребление, ръста на заетостта и ниската безработица. Слабото представяне на пазара на труда и потреблението на домакинствата доведоха до значително забавяне на растежа в Китай.

Граф. I-1: Реален БВП
(изменение спрямо същото тримесечие на предходната година, %)

Източник: Евростат, Американско бюро за икономически анализи

2. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

2.1. БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

През първото полугодие на 2023 г. реалният растеж на брутния вътрешен продукт на България достигна 2%. С положителен принос бяха потреблението и нетният износ. Потреблението на домакинствата се повиши със 7,2%, подкрепено от подобрение на доверието на потребителите и растеж на кредитите. При публичното потребление бе отчетен спад от 1,5%. Инвестициите в основен капитал спаднаха с 3,6%, като намалението се дължеше на слаба частна инвестиционна активност, докато при публичните капиталови разходи бе отчетен растеж. С висок отрицателен принос за динамиката на БВП за полугодието бе изменението на запасите (-5,5 пр.п.). При износа на стоки и услуги също бе отчетено намаление (-1,3%), но то бе надминато от спада на вноса (-7%) и в резултат нетният износ бе с основен положителен принос за растежа на БВП.

Брутната добавена стойност нарасна с 1,2% за периода януари-юни 2023 г. С основен принос бе сектор *търговия; транспорт; хотелиерство и ресторантьорство,* където бе отчетен растеж от 3,9%. Добавената стойност в строителството се повиши с 0,9%. При преработващата промишленост също бе отчетен растеж.

2.2. ПАЗАР НА ТРУДА И ДОХОДИ

През първата половина на 2023 г. броят на заетите в икономиката регистрира годишен ръст от 1,7%, като средно за периода те достигнаха 3462 хиляди души. Най-висок ръст на заетостта бе наблюдаван в строителството и услугите (съответно от 2,6% и 2,5%), докато в индустрията заетостта се запази почти на същото ниво както през първата половина на 2022 г. Аграрният сектор също отбеляза ръст на заетите от 0,8%.

Коефициентът на икономическа активност на населението между 15 и 64 г. се повиши до 73,7% за първата половина на 2023 г., а коефициентът на заетост бе 70,3%. Коефициентът на безработица намаля до 4,6%. Според данните на Агенцията по заетостта броят на регистрираните безработни в страната достигна в края на юни своя исторически минимум за последните 30 години, като през следващите месеци те се запазиха близо до достигнатото равнище. Недостигът на предлагане на труд продължи да бъде едно от основните ограничения за разширяване на производствената дейност според оценките на работодателите.

Успоредно с това се наблюдаваха първи сигнали, че спадът на безработицата, който бе отчитан почти без прекъсване от началото на 2021 г., е възможно да е достигнал точка на пречупване. Данните от Агенцията по заетостта показаха, че през юли и август броят на регистрираните безработни, макар и минимално, се е увеличил спрямо тези една година по-рано, а това е период на традиционно най-ниската безработица в рамките на дадена календарна година.

През първото полугодие на 2023 г. реалната производителност на труда, общо в икономиката, нарасна с 0,3%, като увеличението се дължеше най-вече на повишението на показателя в сектора на услугите и по-конкретно в *търговия; транспорт; хотелиерство и ресторантьорство*.

През разглеждания период, номиналният растеж на компенсацията на един нает беше 14,6% на годишна база. Най-висок бе ръстът на показателя в преработващата промишленост (27%), докато в услугите той остана относително нисък (11,2%). Поради по-високото увеличение на компенсацията на един нает спрямо ръста на производителността на труда, номиналните разходи за труд на единица продукция (НРТЕП) се увеличиха с 14,5% на годишна база. Тези развития отразяваха отчетените високи растежи на доходите от труд над производителността на труда в секторите индустрия, производство и строителство и допринесоха за увеличаване на натиска от страна на разходите за труд в тях. От друга страна, динамиката на реалните разходи за труд на единица продукция общо в икономиката беше положителна (1,8%), в резултат от силния растеж на разходите за единица труд.

Данните за средната работна заплата показват, че през първото полугодие на 2023 г. нейният ръст в частния сектор (18,2%) е надхвърлил този в обществения сектор (16,7%). Общо за икономиката, средната работна заплата се повиши със 17,8% в номинално изражение и успя да компенсира общото нарастване на потребителските цени в страната, като реалният ръст на показателя се запази положителен от 3,4% (дефлиран с ХИПЦ).

2.3. ИНФЛАЦИЯ

От последното тримесечие на 2022 г. в страната е налице тенденция към намаление на годишния темп на инфлация, според ХИПЦ, който се забави до 6,4% през септември 2023 г. Забавянето на инфлационните процеси в страната се дължи в най-голяма степен на тенденцията на намаление на международните цени на суровините през първото полугодие, както и на базов ефект от ускореното поскъпване през предходната година. Във връзка с описаните тенденции, забавяне в темпа на поскъпване бе наблюдавано при всички основни компоненти на ХИПЦ, с изключение на групата алкохол и тютюневи изделия, след като през март 2023 г. бяха въведени по-високи акцизни ставки за цигарите. С най-висок положителен принос за формиране на инфлацията към септември бяха храните, следвани от услугите и неенергийните промишлени стоки, докато енергийните продукти допринесоха отрицателно. Базисната инфлация[1] се понижи до 7,6% на годишна база по линия на забавяне в темпа на поскъпване най-вече при транспортните услуги и хранене извън дома, както и потребителските стоки с по-дълготраен характер.

2.4. ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС

Геополитическите конфликти в глобален план, понижението на международните цени на суровините и високите лихвени проценти се отразиха съществено върху външната търговия на България. За първите осем месеца на годината при износа на стоки бе отчетен номинален спад от 9,2%. Спадът на вноса достигна 8,8%. Основен принос за понижението както на износа, така и на вноса имаха енергийните продукти и някои видове метали, като динамиката в значителна степен бе повлияна от спада на международните цени. Търговският дефицит за периода януари-август 2023 г. се сви до 2,4% от БВП или с 0,4 пр.п. спрямо същия период на предходната година. През първите осем месеца на годината приходите от посещения на чужденци в страната се увеличиха с 19,8%, което наред с увеличението на износа на *далекосъобщителни, компютърни и информационни услуги* подпомогна нарастването на излишъка по статия услуги до 4,7% от прогнозния БВП. Общият дефицит по доходните статии се запази почти непроменен

[1] Базисната инфлация включва услуги и неенергийни промишлени стоки.

от 1% от прогнозния БВП. В резултат, през първите осем месеца на 2023 г. излишъкът по текущата сметка се увеличи до 1,3% от прогнозния БВП спрямо дефицит от 0,3% от БВП за същия период на 2022 г.

2.5. ПАРИЧЕН СЕКТОР

Брутните международни валутни резерви на страната продължиха да осигуряват стабилното функциониране на паричния съвет. Пазарната им стойност към края на септември 2023 г. възлезе на 37,2 млрд. евро. Темпът им на растеж се забави до 0,8% на годишна база при 11,1% в края на предходната година, като беше повлиян в най-голяма степен от свиването на годишна база на депозита на правителството в БНБ и на банковите резерви. Същевременно, парите в обращение запазиха положителния си принос към изменението на международните резерви.

Банковата система в България остана стабилна и продължи да поддържа високи равнища на капиталова адекватност и ликвидност. Коефициентът на обща капиталова адекватност към края на юни беше 21,42%, а отношението на ликвидно покритие – 241,9% към края на септември 2023 г.

Кредитът за частния сектор се забави леко от началото на 2023 г. и в края на септември темпът му на растеж на годишна база достигна 11,3% при 12,7% в края на 2022 г. С по-голям принос за това бяха кредитите за нефинансови предприятия, като техният темп на растеж за същия период се понижи от 10,4% до 7,1%. Търсенето на оборотни средства под формата на овърдрафт кредити, което беше водещо за нарастването на корпоративните кредити през 2022 г., се забави значително от началото на 2023 г. и ръстът им на годишна база в края на септември достигна 6% при 17,5% в края на предходната година. Търсенето на заемни средства от домакинствата остана силно, като от 14,6% в края на 2023 г., годишният им темп на растеж беше 14% в края на септември. Водеща роля имаха жилищните кредити (с ръст от 18,8%), след като все още ниските лихвени проценти, динамиката на доходите, както и продължаващото нарастване на цените на жилищата продължиха да поддържат търсенето на заемни средства за покупка на недвижими имоти. Потребителските кредити също запазиха относително висок темп на растеж (10,5% в края на септември), но леко се забавиха спрямо ръста си от 12,3% в края на 2022 г.

3. ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ, НА КОИТО СЕ ОСНОВАВА ПРОГНОЗАТА И МАКРОИКОНОМИЧЕСКАТА РАМКА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г.

Прогнозата е съставена при допускане за потисната икономическа активност сред основните търговски партньори на България през второто полугодие на 2023 г., при запазване на високи референтни лихвени проценти и темпове на инфлация. През 2024 г. се очаква известно подобрение на външното търсене, основно от ЕС, където растежът на БВП ще се повиши до 1,4%. До края на прогнозния хоризонт икономическата активност ще се ускори и в световен план, в среда на забавяне на инфлацията и понижение на лихвените проценти.

Табл. I-1: Основни допускания за развитието на външната среда

Международна среда	Отчетни данни		Прогноза			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Световна икономика (реален растеж, %)	6,3	3,5	3,0	2,9	3,2	3,2
Европейска икономика – ЕС (реален растеж, %)	6,0	3,4	0,8	1,4	2,1	2,0
Средногодишен валутен курс щ.д./евро	1,18	1,05	1,07	1,06	1,06	1,06
Цена на петрол „Брент“ (щ.д./барел)	70,4	99,8	84,4	84,5	79,1	75,6
Цена на неенергийни суровини (в щ.д., %)	-0,5	0,3	3,4	3,7	3,1	2,6

Източник: СБ, МВФ, Евростат, Bloomberg, ИАП

Техническото допускане за валутния курс USD/EUR[2], с дневни данни до 05.10.2023 г., е за поскъпване на единната европейска валута средно с 2% до 1,07 долара за едно евро през 2023 г., последвано от обезценка средно с 1,7% до 1,06 долара средно за 2024 г., след което до края на прогнозния период се очаква да остане без промяна.

Допусканията за международните цени се основават на информация за фючърсите до 05.10.2023 г. Според тези данни средната цена на петрола сорт „Брент“ се очаква да бъде 84,4 щ.д./барел за 2023 г., или спад от 15,5%, след което през 2024 г. цената на суровината ще се стабилизира на това ниво, а през следващите две години отново ще се понижи до 75,6 щ.д./барел през 2026 г. Очакваното поевтиняване на природния газ за Европа за 2023 г. е 68% при средна цена от 42,8 евро/мВтч.[3] През 2024 г. цената на суровината ще се повиши средно с 9% до 46,6 евро, след което ще се понижи през 2025 г. до 44,7 евро и през 2026 г. до 37 евро.

При неенергийните суровини средногодишното прогнозно поевтиняване за 2023 г. е 6,6%. Очакванията са тези стоки да продължат да поевтиняват до края на прогнозния хоризонт, водени най-вече от низходящата ценова динамика при храните.

4. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г.

Табл. I-2: Основни макроикономически показатели

Основни макроикономически показатели	Отчетни данни		Прогноза			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Брутен вътрешен продукт						
БВП (млн. лв.)	138 979	167 809	191 182	205 849	217 811	231 357
БВП (реален растеж, %)	7,7	3,9	1,8	3,2	3,0	3,0
Потребление	6,5	4,2	4,1	3,5	3,3	3,6
Бруто образуване на основен капитал	-8,3	6,5	0,6	9,6	7,9	4,9

[2] Изчислява се среден курс USD/EUR с дневни данни за последните десет работни дни към датата на изготвяне на допусканията и се фиксира за дните до края на прогнозния хоризонт.
[3] Мегаватчас.

Основни макроикономически показатели	Отчетни данни		Прогноза			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Износ на стоки и услуги	11,2	11,6	0,5	4,0	4,1	3,9
Внос на стоки и услуги	10,7	15,0	-1,9	6,0	5,8	5,0
Пазар на труда и цени						
Заетост (ЕСС 2010) (%)	0,2	-0,3	1,2	0,6	0,4	0,3
Коефициент на безработица (НРС) (%)	5,3	4,3	4,2	4,0	4,0	3,9
Компенсации на един нает (%)	11,3	14,2	14,3	11,2	8,1	7,3
Дефлатор на БВП (%)	7,1	16,2	11,9	4,3	2,7	3,1
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) (%)	2,8	13,0	9,1	4,8	2,8	2,2
Платежен баланс						
Текуща сметка (% от БВП)	-1,7	-1,4	1,7	0,0	-0,8	-1,0
Търговски баланс (% от БВП)	-4,1	-5,9	-3,1	-4,8	-5,9	-6,1
Преки чуждестранни инвестиции (% от БВП)	2,9	3,6	3,8	3,9	3,8	3,8
Паричен сектор						
М3 (%)	10,7	13,2	9,8	9,6	9,2	8,9
Вземания от фирми (%)	6,1	11,1	8,3	7,0	7,3	7,8
Вземания от домакинства (%)	13,4	14,6	11,9	9,6	8,5	8,0

Източник: ИАП, НСИ, БНБ

4.1 БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

През втората половина на 2023 г. се очаква растежът на БВП леко да се забави и за цялата година да достигне 1,8%. Намалението на индикатора за доверието на потребителите през август и септември и по-слабият растеж на търговията на дребно през юли и август сигнализират за забавяне на растежа на потреблението на домакинствата през втората половина на годината. Общите инвестиции в икономиката за цялата 2023 г. ще спаднат поради отрицателния принос на изменението на запасите, докато инвестициите в основен капитал ще нараснат подкрепени от публичните капиталови разходи. Нетният износ ще има основен положителен принос за растежа на БВП. Въпреки силно пониженото външно търсене през второто полугодие, изчерпването на отрицателните базови ефекти в търговията с енергийни стоки и възстановяването на търговията със зърнени продукти се очаква да ограничат спада в износа на стоки и за годината да бъде отчетен малък растеж на общия износ на стоки и услуги. По-високото вътрешно търсене и износ ще доведат и до растеж на вноса през втората половина на годината, след регистрираните през първите две тримесечия спадове.

През 2024 г. растежът на БВП ще се ускори до 3,2% поради нарастване на инвестициите в икономиката. Очаква се висок растеж на публичните инвестиции и активизиране на частната инвестиционната активност. Заложен е неутрален принос на изменението на запасите за растежа на БВП. По-слабото нарастване на заетостта и кредитите ще се отразят в забавяне на растежа на потреблението на домакинствата. Подобрението на външната среда ще подкрепи износа, но в резултат на силното

вътрешно търсене растежът на вноса ще изпревари този на износа. Приносът на нетния износ ще е отрицателен.

За 2025 г. и 2026 г. БВП ще се повишава с по 3%. Предвижда се забавяне в растежа на вътрешното търсене поради по-слабо нарастване на публичните разходи и на частното потребление, предизвикано от забавяне в растежа на доходите. Растежът на износа ще бъде в съответствие с допусканията за повишение на външното търсене. Очаква се постепенно забавяне на темповете на растеж на износа и вноса и свиване на отрицателния принос на нетния износ към растежа на БВП.

4.2 ПАЗАР НА ТРУДА И ДОХОДИ

През 2023 г. се очаква броят на заетите лица да се повиши с 1,2% спрямо 2022 г., а коефициентът на безработица да намалее до 4,2% средно за цялата година.

Въпреки че през периода 2024-2026 г. очакванията са българската икономика да се завърне към годишни ръстове на БВП около 3%, заетостта се очаква да забави своя годишен темп на нарастване до 0,6% през 2024 г. и до 0,3% през 2026 г. Очакваме търсенето на трудов ресурс да остане високо, но възможностите за екстензивното увеличаване на предлагането на труд все повече ще бъдат ограничени (основно поради неблагоприятните демографски процеси в страната). Коефициентът на заетост на населението (15-64) се очаква да достигне около 75% към края на прогнозния период.

Успоредно с нарастването на заетостта се очаква безработицата в страната да следва постоянна тенденция на намаление, но темповете на намалението да са относително ниски. Коефициентът на безработица към края на прогнозния период е 3,9%. Прогнозираният ръст на заетостта се очаква да се осъществи преимуществено чрез привличане на част от неактивните лица обратно в работната сила или чрез привличането на работна сила от други държави.

През 2023 г. номиналният растеж на компенсацията на един нает е оценен на 14,6%, като се очаква нарастването на заплатите в частния сектор да има водещо влияние за икономиката. Динамиката на доходите от труд ще остане висока и през 2024 г. (11,2%), успоредно с очакваното ускоряване на растежа на реалната производителност. По-висок принос се очаква и по линия на нарастване на минималната работна заплата в страната, в съответствие с приетите нормативни промени за нейната актуализация. В периода 2025-2026 г. номиналният растеж на компенсацията на един нает ще се забави по-съществено, съответно до 8,1% и 7,3%. В рамките на прогнозния период, реалната динамика на показателя може да се очаква да остане близка до отчетените исторически средни стойности в периода преди 2020 г.

По-съществено забавяне в растежа на производителността на труда до 0,6%, в реално изражение, се очаква през 2023 г., след което се прогнозира той да се повишава с темпове, вариращи в интервала 2,5-3,0%. Възстановяването на растежа на производителността на труда, заедно с по-ниското нарастване на доходите от труд в края на прогнозния период, ще доведе и до ограничаване на растежа на номиналните разходи за труд на единица продукция до около 4,4% през 2026 г. В реално изражение последните ще се повишават с темп от около 2,3% средногодишно през целия прогнозен период.

4.3 ИНФЛАЦИЯ

Инфлацията в края на 2023 г. се очаква да бъде 6,9%, а средногодишната – 9,1%. С най-високо поскъпване и най-голям принос за инфлацията в края на 2023 г. се очаква да

бъде базисната инфлация и най-вече услугите. Енергийните стоки също ще имат слаб положителен принос. Сред факторите за това са очакваното поскъпване на транспортните горива във връзка с динамиката на фючърсите на суровия петрол в края на годината, както и влязлото в сила от юли поскъпване на електроенергията средно с 4,4% и връщането на стандартната ставка на ДДС за топлоенергия и природен газ за бита.

През следващите години инфлацията ще продължи плавно да се забавя, следвайки очакваната динамика при международните цени. Прогнозата е средногодишната инфлация да се понижи до 4,8% през 2024 г., като повишението на потребителските цени в края на годината се очаква да бъде 3,3%. Енергийните стоки ще имат отрицателен принос към инфлацията, дължащ се на очакваното поевтиняване на транспортните горива. Приносът на услугите и храните ще се свие значително, но ще продължи да бъде водещ за формиране на инфлацията.

През 2025 г. и 2026 г. инфлацията в края на годината ще продължи да се забавя, съответно до 2,4% и 2,1%. Отрицателният принос на енергийните стоки ще се запази. Очакваното намаление в международните цени на суровините до края на прогнозния хоризонт ще доведе до забавяне на темпа на поскъпване при храните, неенергийните промишлени стоки и услугите. Поради прогнозираното нарастване на вътрешното търсене обаче, както и на разходите за труд, компонентите на базисната инфлация ще продължат да формират съществен принос към общата инфлация в страната. Средногодишният темп на инфлация ще бъде 2,8% през 2025 г. и 2,2% през 2026 г.

Влиянието на данъчната политика се очаква да има незначителен принос към инфлацията, тъй като планираното повишение на акцизите върху цигарите в периода 2024-2026 г. ще има слабо отражение в рамките на 0,1 пр.п. към инфлацията в края на всяка една от годините.

4.4 ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС

Общата динамика на платежния баланс предполага запазване на устойчивата външна позиция и стабилно ниво на международните резерви в прогнозния период.

Очаква се до края на 2023 г. излишъкът по текущата сметка да достигне 1,7% от прогнозния БВП. Основен фактор за това ще е подобрението на търговския дефицит и ясно изразеният номинален спад на вноса на стоки при запазване на износа до стойности близки до миналогодишните. Очакваното пълно възстановяване на туристическите услуги до нивата преди 2020 г. и нарастването на износа на информационни, комуникационни и други бизнес услуги ще се отрази в повишение на излишъка на статия услуги до 6,7% от БВП.

От 2024 г. се очаква промяна в тенденцията в търговията със стоки и постепенно влошаване на търговския баланс. Това ще се отрази в балансирана текуща сметка през 2024 година и постепенно нарастване на отрицателния баланс до 1% от БВП през 2026 г. Прогнозираният по-висок реален растеж на вноса спрямо износа ще е в основата на разрастването на търговския дефицит. Законовите изисквания за промяна в структурата на вноса и преработката на суров нефт в страната и съответното адаптиране на цената на внос към пазарните нива на тип „Брент“ ще формира отрицателни условия на търговия през 2024-2025 г. През 2024 година се очаква номиналният темп на нарастване на вноса на стоки да е по-голям от този на износа, като отклонението постепенно ще намалява към 2026 г. Излишъкът в търговията с услуги ще нараства

през прогнозния хоризонт до около 7% от БВП, а дефицитът по доходните статии ще е около 2% от БВП.

В периода 2024-2026 г. балансът по капиталовата сметка ще бъде над средния от последните години, поради ефекта от трансфери по НПВУ. Очаква се входящ поток на преки чуждестранни инвестиции от около 3,9% от БВП.

4.5 ПАРИЧЕН СЕКТОР

През 2023 г. растежът на вземанията от частния сектор ще се забави до 9,7% при 12,5% в края на 2022 г. Търсенето на кредит от домакинствата ще остане високо, движено от сегмента на потребителските и кредитите за покупка на жилища, но се очаква да се забави. Годишният растеж на вземанията от домакинствата в края на 2023г. ще бъде 11,9% при 14,6% година по-рано, подкрепян от силното нарастване на доходите. Фактори, които ще влияят в посока охлаждане, са постепенното повишаване на лихвените проценти и макропруденциалните мерки, предприети от БНБ в тази посока. В периода 2024-2026 г. се очаква кредитът за домакинствата да продължи да забавя растежа си в синхрон с очакванията за забавяне на номиналния растеж на компенсациите на наетите и задържането на по-високи лихвени проценти спрямо текущите им нива.

Годишното нарастване на вземанията от предприятия[4] през 2023 г. ще бъде около 8,3% при 11,1% в края на 2022 г. За забавянето ще допринесе по-ниският растеж на овърдрафта, следващ по-слабото търсене на оборотни средства от страна на фирмите. През 2024 г. търсенето на кредит от фирмите ще продължи леко да се забавя в синхрон с очакваната динамика на частните инвестиции. В периода 2025-2026 г. годишното нарастване на вземанията от фирми се очаква да започне да се ускорява в контекста на по-засилено усвояване на средствата по НПВУ, като ще достигне 7,8% в края на 2026 г. Общо ръстът на вземанията от частния сектор ще се забави от 8,1% през 2024 г. до 7,9% в края на прогнозния хоризонт.

4.6 РИСКОВЕ ПРЕД ПРОГНОЗАТА

Геополитическата ситуация около войната в Украйна и събитията в Близкия Изток остава нестабилна, с възможни значителни отрицателни ефекти за икономиката на ЕС и на България. Съществува риск от ограничаване на предлагането на дадени суровини, което може да доведе до покачване на международните цени и/или до ново нарушаване на глобалните вериги за доставки. Това би довело до запазване на по-високите темпове на инфлация и задържане на рестриктивна парична политика по-дълго от очакваното, което ще се отрази негативно както на външната търговия, така и на вътрешното търсене в България.

Представената прогноза е изготвена с допускане за плавен преход в доставките на енергийни суровини за преработка в страната. Невъзможност за такава навременна замяна може да се отрази в по-ускорено нарастване на цените на енергоносителите и нарушения в производствените процеси. Това би оказало по-съществен отрицателен ефект върху производството и износа на стоки на България.

По отношение на прогнозата за инфлацията, рисковете са преобладаващо във възходяща посока. Те са свързани с евентуално нарастване на цените на основните

[4]Данните се отнасят за нефинансови и финансови предприятия от паричната статистика на БНБ.

суровини, търгувани на международните пазари, при очаквано понижение, което би довело до по-висока инфлация в страната в сравнение с основния сценарий в средносрочен период. Това може да доведе до по-слабо нарастване на реалния разполагаем доход на домакинствата и да ограничи нарастването на потреблението.

Влошаването на условията на финансиране може да окаже по-силен негативен ефект върху инвестициите и потреблението от очаквания. Прогнозата е изготвена с допускане за нулев принос на изменението на запасите през 2024 г., но е възможно да се наблюдава значително отрицателно изменение, което, ако не бъде компенсирано от друг компонент (както се наблюдава през 2023 г. със спад на вноса, което при равни други условия има благоприятен ефект върху нетния износ и респективно върху БВП), би свило допълнително растежа на БВП.

4.7 ПОТЕНЦИАЛЕН РАСТЕЖ

Растежът на потенциалния БВП[5] през 2023 г. се оценява на 3,2%. Това представлява ускорение спрямо 2022 г. и се дължи на повишението на заетостта. За периода 2024-2026 г. се очаква забавяне на потенциалния растеж от 2,9% до 2,7%. Приносът на капитала ще се увеличи с нарастването на инвестициите в икономиката. В същото време положителният ефект върху фактора труд по линия на населението вследствие на притока на имигранти се изчерпва. През целия прогнозен период общата факторна производителност (ОФП) ще бъде с основен принос за потенциалния растеж.

Табл. I-3: Стойности на потенциалния растеж и на отклонението от потенциалния БВП

Година	Потенциален растеж, %	Отклонение от потенциалния БВП, %
2022	2,7	1,5
2023	3,2	0,2
2024	2,9	0,5
2025	2,9	0,5
2026	2,7	0,9

Източник: ИАП

Отклонението от потенциала[6] през 2023 г. е положително в размер на 0,2%. За 2024 г., с ускоряването в растежа на фактическия БВП, се очаква отклонението да се увеличи до 0,5%. В края на прогнозния период се очаква отклонението да достигне 0,9%.

Табл. I-4: Приноси към потенциалния растеж (пр.п.)

Година	Труд	Капитал	ОФП
2022	-0,1	0,7	2,1
2023	0,6	0,7	1,9

[5] Потенциалният БВП за българската икономика е изчислен с помощта на производствена функция по методология, разработена от ЕК: Havik, K., & Kieran Mc Morrow, K., & Fabrice Orlandi, F., Christophe Planas, C., Rafal Raciborski, R., Werner Roeger, W., Alessandro Rossi, A., Anna Thum-Thysen, A. & Valerie Vandermeulen, V.,"The Production Function Methodology for Calculating Potential Growth Rates & Output Gaps," European Economy – Economic Papers 535, 2014.

[6] Цикличното развитие на икономиката се измерва с индикатора *отклонение от потенциала*. Той се изчислява като разлика между фактическия и потенциалния БВП в съотношение към потенциалния.

2024	0,2	0,9	1,8
2025	0,2	1,0	1,7
2026	0,0	1,1	1,6

Източник: ИАП

4.8 СЪПОСТАВКА НА МАКРОИКОНОМИЧЕСКАТА ПРОГНОЗА С ТАЗИ НА ЕК

Направено е сравнение на прогнозата на Института за анализи и прогнози (ИАП) с пролетната макроикономическа прогноза на ЕК, публикувана на 15 май 2023 г. Различният период на изготвяне на двете прогнози предопределя използването на различни редове от отчетни статистически данни и различни допускания.

Табл. I-5: Сравнение на макроикономическата прогноза на МФ с прогнозата на ЕК

Основни макроикономически показатели	2023		2024	
	ИАП	ЕК	ИАП	ЕК
БВП (реален растеж) (%)	1,8	1,5	3,2	2,4
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) (%)	9,1	9,4	4,8	4,2

Източник: ЕК, ИАП

Двете институции имат близки очаквания за растежа на БВП през 2023 г. За 2024 г. ИАП очаква по-висок растеж поради очаквания за по-ускорено нарастването на потреблението на домакинствата и на инвестициите. Очаква се отслабването на инфлационния натиск и реалното нарастване на разполагаемия доход да подкрепи растежа на потреблението през 2024 г. Инвестициите се очаква да бъдат подкрепени от публичните капиталови разходи.

Част II.
Фискална политика и основни параметри за периода 2024-2026 г.

1. СРЕДНОСРОЧНИ ЦЕЛИ НА ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА

Подготовката на Бюджет 2024 и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. беше повлияна от късното приемане на Бюджет 2023.

Запазват се целите на фискалната политика по отношение на дефицита в средносрочен план при спазване на фискалните правила и ограничения по националното и европейското законодателство, при осигуряване на необходимия финансов ресурс за изпълнение на разходните приоритети, заложени в правителствената програма, с акцент върху социалните политики, инвестиционните програми и реформите, финансирани както от националния бюджет, така и от сметките за средства от ЕС.

За осигуряване реалистичността на бюджетните прогнози са взети предвид оценките на отчетните данни за параметрите на показателите по КФП за 2022 г., както и за програмата и очакваното изпълнение за 2023 г.

Табл. II-1: Основни показатели на КФП (касова основа) [7]

Показатели	2022 г. Отчет		2023 Програма		2023 Очакв.		2024 г. Програма		2025 г. Прогноза		2026 г. Прогноза	
	млн. лв.	% от БВП	млн. лв.	% от БВП	млн. лв.	% от БВП	млн. лв.	% от БВП	млн. лв.	% от БВП	млн. лв.	% от БВП
Приходи, помощи и дарения	**64 788,7**	**38,6%**	**69 471,8**	**37,7%**	**67 192,9**	**35,1%**	**75 289,7**	**36,6%**	**80 704,0**	**37,1%**	**85 486,7**	**37,0%**
Общо разходи и Вноска в общия бюджет на ЕС	**66 112,3**	**39,4%**	**74 051,8**	**40,1%**	**73 012,9**	**38,2%**	**81 509,0**	**39,6%**	**87 150,4**	**40,0%**	**92 454,1**	**40,0%**
в т.ч. Разходи чл. 28, ал. 1 от ЗПФ	**62 894,8**	**37,5%**	**3 857,0**	**2,1%**	**67 480,1**	**35,3%**	**73 018,8**	**35,5%**	**76 850,6**	**35,3%**	**82 202,4**	**35,5%**
Бюджетно салдо (+/-)	**-1 323,6**	**-0,8%**	**-4 580,0**	**-2,5%**	**-5 820,0**	**-3,0%**	**-6 219,3**	**-3,0%**	**-6 446,4**	**-3,0%**	**-6 967,4**	**-3,0%**

Източник: МФ

За 2022 г. отчетните данни показват дефицит по КФП в размер на 0,8% от БВП, като спрямо заложената цел в актуализираната програма за 2022 г. (дефицит по КФП в размер на 4,1% от БВП) се отчита подобрение с 3,3 пр.п. Основен фактор за това е по-

[7] Поради закръгление (в млн. лв. и като процент от БВП) някои сумарни позиции в таблиците и графиките в актуализираната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. и приложенията към нея не се изчерпват от съставните им числа.

ниско от планираното усвояване на разходите по сметките за средства от ЕС и държавния бюджет. Бюджетното салдо по КФП съответства на предвидения ограничител във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 от ЗПФ.

В бюджетната рамка за 2023 г. при отразени фискални ефекти от политиките, предопределящи приходите и разходите, бюджетното салдо по КФП беше планирано да е дефицит от 2,5% от БВП при ниво на разходите от 40,1% от БВП, съответно ниво на приходите от 37,7% от БВП.

Очакваното изпълнение на КФП за 2023 г. се основава на оценка за приходите от 35,1% от БВП и разходите на ниво от 38,1% от БВП, при което се формира дефицит от 3% от БВП. Следвайки консервативен подход при изготвянето на прогнозите и отчитайки потенциалните рискове за забавяне на втория транш по НПВУ от страна на ЕК поради забавеното изпращане и необходимото технологично време за разглеждането на същото от страна на службите на ЕК, оценката за дефицита по КФП е разчетена при допускането за изместване на това плащане за началото на 2024 г. При това допускане прогнозният дефицит по КФП на касова основа за 2023 г. би възлязъл на около 5,8 млрд. лв. (3% от прогнозния БВП), а прогнозният дефицит на сектор „Държавно управление“ остава непроменен (2,9% от прогнозния БВП).

Повече информация за изпълнението на КФП за 2022 г. и за оценката за изпълнението на КФП за 2023 г. се съдържа в прегледа по приложение № 1.

Бюджетното салдо по КФП е дефицит от 3,0% от БВП за всяка година от прогнозния период и е в рамките на правилата и ограниченията по Закона за публичните финанси, а за сектор „Държавно управление“ е дефицит от 2,9% от БВП за 2024 г., 3,0% от БВП за 2025 г. и 2,5% от БВП за 2026 г.

В средносрочен период се очаква устойчив номинален ръст на приходите, вкл. на данъчно-осигурителните, и леко намаление на помощите от чужбина, което се дължи на етапите на реализация на програмите, съфинансирани от ЕС.

Като дял от БВП общото ниво на приходите е в диапазона 36,5 - 37,0% от БВП. Същата тенденция се наблюдава и при общото ниво на разходите (общо разходи и вноска в общия бюджет на ЕС), които като дял от БВП са в диапазона 39,5 - 40,0%.

В средносрочен план разходите по КФП (без разходите, извършвани от сметки за средства от ЕС и по други международни програми и договори, приравнени към тях, вкл. свързаното с тях национално съфинансиране) са в рамките на 40%-то правило по ЗПФ и през плановия период варират в диапазона 35,2 - 35,5% от БВП.

2. ОСНОВНИ ФИСКАЛНИ ПАРАМЕТРИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Разчетите в АСБП за периода 2024-2026 г. отразяват тенденциите в актуалната макроикономическа прогноза за развитието на националната икономика и оценките за ефекта върху основните показатели на КФП.

Табл. II-2: Основни показатели по КФП (2023-2026 г.)[8]

КФП млн. лв.		2023 Програма	2023 Очакв.	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ		**69 471,8**	**67 192,9**	**75 289,7**	**80 704,0**	**85 486,7**
	% от БВП	***36,3%***	***35,1%***	***36,6%***	***37,1%***	***37,0%***
Данъчно-осигурителни приходи		53 166,0	52 874,9	57 950,8	62 469,4	67 456,7
Неданъчни приходи		11 152,2	10 731,1	10 258,2	11 538,2	12 455,4
Помощи и дарения		5 153,6	3 586,9	7 080,7	6 696,4	5 574,6
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС		**74 051,8**	**73 012,9**	**81 509,0**	**87 150,4**	**92 454,1**
	% от БВП	***38,7%***	***38,2%***	***39,6%***	***40,0%***	***40,0%***
Разходи		72 009,4	70 970,5	79 238,0	85 010,9	90 199,7
Нелихвени разходи		71 185,7	70 143,9	78 227,3	83 478,5	87 948,6
Лихви		823,8	826,6	1 010,6	1 532,3	2 251,1
Вноска в общия бюджет на ЕС		2 042,4	2 042,4	2 271,1	2 139,6	2 254,3
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)		**-4 580,0**	**-5 820,0**	**-6 219,3**	**-6 446,4**	**-6 967,4**
	% от БВП	***-2,4%***	***-3,0%***	***-3,0%***	***-3,0%***	***-3,0%***
ФИНАНСИРАНЕ (+/-)		**4 580,0**	**5 820,0**	**6 219,3**	**6 446,4**	**6 967,4**
	% от БВП	***2,4%***	***3,0%***	***3,0%***	***3,0%***	***3,0%***

Източник: МФ

Приходите, помощите и даренията по националния бюджет са в диапазона от 33,2% до 34,6% от БВП, като се наблюдава ръст в номинално изражение за целия тригодишен период.

Разходите и вноската в бюджета на ЕС по националния бюджет в средносрочен план са в диапазона от 35,3% до 35,5% от БВП. Нетният размер на трансфера за сметките за средства от ЕС е в диапазона 1,6-3,6 млрд. лв. или 0,8-1,6% от БВП.

Табл. II-3: КФП – Национален бюджет (2023-2026 г.)

КФП НАЦИОНАЛЕН БЮДЖЕТ млн. лв.		2023 Програма	2023 Очакв.	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ		**64 348,5**	**63 661,0**	**68 240,1**	**74 038,9**	**79 942,7**
	% от БВП	*33,7%*	*33,3%*	*33,2%*	*34,0%*	*34,6%*
Данъчно-осигурителни приходи		53 166,0	52 874,9	57 950,8	62 469,4	67 456,7
Неданъчни приходи		11 152,2	10 734,1	10 258,2	11 538,2	12 455,4
Помощи и дарения		30,3	52,1	31,1	31,3	30,6

[8] Поради закръгление (в млн. лв. и като процент от БВП) някои сумарни позиции в таблиците и графиките в актуализираната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. и приложенията към нея не се изчерпват от съставните им числа.

КФП		2023	2023	2024	2025	2026
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС		**68 566,8**	**67 480,1**	**73 018,8**	**76 850,6**	**82 202,4**
	% от БВП	*35,9%*	*35,3%*	*35,5%*	*35,3%*	*35,5%*
Разходи		66 524,4	65 437,7	70 747,7	74 711,0	79 948,1
Нелихвени разходи		65 700,6	64 611,1	69 737,1	73 178,7	77 697,0
Лихви		823,8	826,6	1 010,6	1 532,3	2 251,1
Вноска в общия бюджет на ЕС		2 042,4	2 042,4	2 271,1	2 139,6	2 254,3
ТРАНСФЕР ЗА СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС (НЕТО)		**-1 009,6**	**-1 198,1**	**-1 608,6**	**-2 266,9**	**-3 606,3**
	% от БВП	*-0,5%*	*-0,6%*	*-0,8%*	*-1,0%*	*-1,6%*
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)		**-5 227,9**	**-5 017,2**	**-6 387,3**	**-5 078,5**	**-5 866,1**
	% от БВП	*-2,7%*	*-2,6%*	*-3,1%*	*-2,3%*	*-2,5%*
ФИНАНСИРАНЕ (+/-)		**5 227,9**	**5 017,2**	**6 387,3**	**5 078,5**	**5 866,1**
	% от БВП	*2,7%*	*2,6%*	*3,1%*	*2,3%*	*2,5%*

Източник: МФ

И през следващия тригодишен период приоритет за страната ни остава успешното усвояване на средствата от европейските фондове и програми на ЕС, вкл. Плана за възстановяване и устойчивост.

Въздействието върху бюджета за периода 2023-2026 г. от финансовите взаимоотношения с ЕС е представено в Табл. II-4.

Табл. II-4: КФП – Сметки за средства от ЕС (2023-2026 г.) [9]

КФП СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС млн. лв.		2023 Програма	2023 Очакв.	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ		**5 123,3**	**3 531,9**	**7 049,6**	**6 665,1**	**5 544,0**
	% от БВП	*2,7%*	*1,8%*	*3,4%*	*3,1%*	*2,4%*
ОБЩО РАЗХОДИ		**5 485,1**	**5 532,8**	**8 490,2**	**10 299,8**	**10 251,6**
	% от БВП	*2,9%*	*2,9%*	*4,1%*	*4,7%*	*4,4%*
ТРАНСФЕР ОТ/ЗА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ (НЕТО)		**1 009,6**	**1 198,1**	**1 608,6**	**2 266,9**	**3 606,3**
	% от БВП	*0,5%*	*0,6%*	*0,8%*	*1,0%*	*1,6%*
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)		**647,8**	**-802,9**	**168,0**	**-1 367,9**	**-1 101,3**
	% от БВП	*0,3%*	*-0,4%*	*0,1%*	*-0,6%*	*-0,5%*
ФИНАНСИРАНЕ (+/-)		**-647,8**	**802,9**	**-168,0**	**1 367,9**	**1 101,3**
	% от БВП	*-0,3%*	*0,4%*	*-0,1%*	*0,6%*	*0,5%*

Източник: МФ

[9] В таблицата са включени сметки за средства от ЕС на: ДФ „Земеделие“; Национален фонд и другите сметки за средства от ЕС и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от ЕС.

3. ПРОГНОЗА ЗА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

За целите на международните сравнения бюджетната рамка се представя както по национална методология (по показатели на КФП на касова основа), така и на базата на европейската методология ЕСС 2010 за показателите за сектор „Държавно управление“, като следва да се отбележи, че фискалните параметри отразяват по еднакъв начин фискалната политика. Представената прогноза е разработена на базата на последната макроикономическа прогноза на МФ, на предприетите мерки и политики, които оказват фискално въздействие през прогнозния период.

По предварителни оценки на МФ бюджетното салдо за 2023 г. е отрицателно в размер на 2,9% от БВП. В средносрочен план се очаква дефицит в размер съответно на 2,9% от БВП за 2024 г., 3,0% за 2025 г. и 2,5% от БВП за 2026 г. Това показва, че през разглеждания период ще бъде изпълнен критерият за фискална устойчивост за присъединяване към еврозоната.

Част от дефицита на сектор „Държавно управление“, който се отчита на начислена основа, се дължи на времевото изместване при отчитането на разходите за доставки на военна техника, които са платени през предходни години на касова основа. Съгласно методологията ЕСС 2010, държавните разходи за военно оборудване се отчитат през годината на доставката им. Поради това, инвестиционните разходи по първия етап на плана за придобиване на нов тип боен самолет, направени през 2019 г. и 2020 г. в размер на 2 197,7 млн. лв., имат влияние върху разходите в периода 2024-2026 г., като заедно с изместеното отчитане и на други разходи за доставки на военна техника влошават дефицита с 0,6% от БВП през 2025 г., когато се очаква най-голямата доставка на военна техника. Това влияние е временно и не води до трайно влошаване на бюджетната позиция и до нарушаване на фискалната устойчивост в дългосрочен план. Ако се изключи това еднократно влошаване, дефицитът за 2025 г. е 2,4% от БВП.

Планираният размер на бюджетното салдо за периода 2024-2026 г. ще се реализира при увеличаване на приходите от 35,6% от БВП през 2024 г. до 36,5% от БВП в края на периода.

Разходите като дял от БВП достигат 38,5% през 2024 г., след това се увеличават слабо до 39,2% през 2025 г. и 39,0% от БВП съответно за 2026 г.

Нарастване има по всички приходни елементи, като при данъците върху производството и вноса (косвените данъци) растежът е средно 5,3% за периода на годишна база. Значение за увеличението на тези приходи има отпадането от средата на 2023 г. на намалената ставка на ДДС за централно отопление и природен газ и освобождаването от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ, както и прилагането на пакета от мерки за повишаване на събираемостта на приходите, в т.ч. в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск.

Увеличението на данъците върху дохода и богатството (преките данъци) на годишна база възлиза на 10,5%, 8,2% и 7,9% съответно за 2024 г., 2025 г. и 2026 г. При текущите данъци върху доходите на домакинствата нарастването е свързано с ефектите от увеличението в компенсации на наетите лица, заложено в макроикономическата прогноза; увеличението на заплатите на педагогическия персонал и на МРЗ. При данъците, платени от фирмите, растежът се дължи главно на заложеното нарастване в макроикономическата прогноза на данъчната база за облагане на печалбите;

въвеждането на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия, както и на очаквания положителен ефект за бюджета от приходите по ЗКПО по пакета от мерки за повишаване на събираемостта.

Нарастването на социалноосигурителните вноски на годишна база – съответно с 14,0% през 2024 г., 8,4% през 2025 г. и 9,0% през 2026 г., се дължи на увеличението на компенсациите на наетите лица, на заплатите на педагогическия персонал и на МРЗ, както и на предвиденото нарастване на максималния и на минималния осигурителен доход на годишна база.

При неданъчните приходи растежът през 2024 г. се дължи на значително увеличение на постъпленията от капиталови трансфери от ЕС, поради ускоряването на инвестициите, финансирани по европейските програми за програмния период 2021-2027 г. и по проектите на ПВУ, както и на нарастването на приходите от продажби и другите текущи приходи. За 2024 г. общите текущи приходи на годишна база нарастват с 8,9%, като към края на периода растежът им се забавя до 7,6%.

При разходите на сектор „Държавно управление“ висок номинален ръст в средносрочен план се наблюдава при капиталовите разходи за брутообразуване на основен капитал. Те нарастват съответно с 23,6% през 2024 г. и 18,2% през 2025 г., и спадат със 7,6% през 2026 г. Изменението в показателя е свързано основно с нарастване на разходите по Националния план за възстановяване и устойчивост, националните разходи за изграждане на инфраструктура, доставките на бойни самолети F-16 Block 70 и основна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирана бригада, както и с напредването на проектите, финансирани по програми на ЕС в рамките на новия програмен период.

При социалните трансфери в натура, които обхващат основно разходите за здравеопазване, се наблюдава растеж на годишна база съответно от 22,9% през 2024 г., 13,4% през 2025 г. и 9,2% през 2026 г., поради нарастване на здравноосигурителните плащания, основно за болнична медицинска помощ по НРД[10]; за лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания и др., включени в пакета по бюджета на НЗОК, прилагани в болничната помощ, както и за финансиране на първичната и специализираната извънболнична помощ.

Растеж през 2024 г. от 15,1% се очаква и при разходите за социални трансфери, без тези в натура, най-вече поради нарастване на разходите за пенсии и увеличаването на размерите на обезщетенията и помощите за домакинствата. При пенсиите нарастването се дължи основно на ежегодната индексация от 1 юли на съответната година по швейцарското правило (с 12% за 2023 г.), както и на предприетите промени през 2022 г., вкл. включването на COVID добавките в основния размер на пенсиите, които оказват влияние на разходите през 2024 г. и следващите години. При обезщетенията и помощите за домакинствата влияние оказва основно нарастването на социалните помощи по ЗСП и по ЗХУ, поради нарастването на линията на бедност, както и предвиденото нарастване на МРЗ, което съответно води до увеличение на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по Закона за личната помощ и на възнагражденията на приемните семейства по Закона за закрила на детето. През периода 2025-2026 г. нарастването на тези разходи се забавя съответно до 9,1% и 6,1% на годишна база. Положително въздействие за ограничаване

[10] Национален рамков договор.

нарастването на тези постоянни разходи, като дял от БВП, оказва продължаващото действие на пенсионната реформа, свързана с повишаване на възрастта и осигурителния стаж за пенсиониране за всички категории осигурени лица.

При компенсацията на наетите се наблюдава нарастване от 10,7% за 2024 г. на годишна база, основно поради увеличението на възнагражденията на педагогическия персонал, на приетото увеличение на минималната работна заплата и на максималния осигурителен доход, както и на предвидените допълнителни средства за преодоляване на диспропорции във възнагражденията на персонала в бюджетните организации, включително и за увеличаване на възнагражденията на персонала за 2024 г.

Общият ефект от предприятията и болниците, включени в сектор „Държавно управление“, върху баланса на сектора е отрицателен за 2024 г. и положителен за 2025 г. и 2026 г. – съответно: -308,5 млн. лв. за 2024 г., 285,7 млн. лв. за 2025 г. и 183,4 млн. лв. за 2026 г. Най-голямо е влиянието на Държавната консолидационна компания и Националната компания „Железопътна инфраструктура“.

Табл. II-5: Изменение на показателите на сектор „Държавно управление“ за периода 2024-2026 г.[11]

Показатели (млн. лв.)	2024		2025		2026	
	Проект	Изменение %	Прогноза	Изменение %	Прогноза	Изменение %
1. Данъци върху производството и вноса	28 907,2	4,0%	30 376,7	5,1%	32 480,8	6,9%
2. Текущи данъци върху доходите, богатството и др.	13 333,1	10,5%	14 432,0	8,2%	15 566,2	7,9%
2a. - в т.ч. платени от домакинствата	*7 262,3*	11,7%	*7 864,3*	8,3%	*8 398,5*	6,8%
2b. - в т.ч. платени от фирмите	*6 070,8*	9,1%	*6 567,7*	8,2%	*7 167,7*	9,1%
3. Социално-осигурителни вноски	17 856,3	14,0%	19 356,8	8,4%	21 098,5	9,0%
3a. - в т.ч. действително платени вноски	*17 856,3*	14,0%	*19 356,8*	8,4%	*21 098,5*	9,0%
4. Други приходи, вкл. приходи от продажби	9 901,4	13,3%	11 035,3	11,5%	11 750,8	6,5%
5. Общо текущи приходи	**69 998,0**	**8,9%**	**75 200,9**	**7,4%**	**80 896,3**	**7,6%**
6. Компенсация на наетите лица	21 053,7	10,7%	22 071,2	4,8%	23 015,9	4,3%
7. Междинно потребление	9 356,4	-6,4%	9 014,3	-3,7%	9 274,4	2,9%
8. Социални трансфери в натура	6 061,6	22,9%	6 874,8	13,4%	7 506,2	9,2%
9. Социални трансфери без тези в натура	26 435,7	15,1%	28 841,3	9,1%	30 602,5	6,1%

[11] Поради закръгление (в млн. лв. и като процент от БВП) някои сумарни позиции в таблиците и графиките в актуализираната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. и приложенията към нея не се изчерпват от съставните им числа.

Показатели (млн. лв.)	2024		2025		2026	
	Проект	Изменение %	Прогноза	Изменение %	Прогноза	Изменение %
10. Лихвени разходи	1 445,1	44,4%	2 029,4	40,4%	2 750,9	35,5%
11. Субсидии	4 084,8	-12,2%	4 240,7	3,8%	5 106,3	20,4%
12. Други текущи плащания	3 501,5	55,4%	3 459,8	-1,2%	3 678,2	6,3%
13. Общо текущи разходи	**71 938,8**	**11,0%**	**76 531,5**	**6,4%**	**81 934,3**	**7,1%**
14. Брутни спестявания (5-13)	-1 940,8	269,2%	-1 330,6	-31,4%	-1 038,1	-22,0%
15. Капиталови трансфери, получени	**3 276,3**	210,0%	**3 549,0**	8,3%	**3 453,8**	-2,7%
16. Брутообразуване на основен капитал	**7 105,2**	23,6%	**8 400,3**	18,2%	**7 765,4**	-7,6%
17. Други капиталови разходи	**105,7**	-72,3%	**370,8**	250,6%	**508,9**	37,2%
		% от БВП		***% от БВП***		***% от БВП***
18. Общи правителствени приходи	**73 274,4**	**35,6%**	**78 750,0**	**36,2%**	**84 350,1**	**36,5%**
19. Общи правителствени разходи	**79 149,8**	**38,5%**	**85 302,5**	**39,2%**	**90 208,6**	**39,0%**
20. Баланс	**-5 875,4**	**-2,9%**	**-6 552,5**	**-3,0%**	**-5 858,5**	**-2,5%**
20а. - първичен баланс	*-4 430,4*	-2,2%	*-4 523,1*	-2,1%	*-3 107,6*	-1,3%
21. Консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“	**49 912,7**	**24,2%**	**57 741,7**	**26,5%**	**66 799,0**	**28,9%**

Източник: МФ

3.1. ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ НА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ И ПРОГНОЗА ПРИ НЕПРОМЕНЕНИ ПОЛИТИКИ

Фискалната прогноза при непроменени политики е изготвена на база цикличните движения в икономическите показатели. Тя е обвързана с набор от предположения за политиките и основните икономически и финансови условия, включително валутните курсове, цените на суровините и развитието на международната икономика. В нея не се отчита въздействието на дискреционните изменения в приходите и в разходите.

Промените, които се наблюдават в бюджетния сценарий при непроменени политики (т.нар. базисен сценарий) между прогнозните години, са основно в резултат на промени в икономически и/или демографски показатели, които имат ефект върху фискалните параметри. Предприетите политики в приходната и разходната част на бюджета водят до промяна в бюджетната прогноза спрямо базисния сценарий.

Таблицата по-долу представя прогнозата на сектор „Държавно управление“ при непроменени политики съпоставена спрямо основния сценарий, посочен в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г.

Табл. II-6: Бюджетна прогноза на сектор „Държавно управление“ при непроменени политики за периода 2024-2026 г.

Показатели млн. лв.	2024		2025		2026	
	Базисен сценарий	Изменение спрямо основния сценарий, %	Базисен сценарий	Изменение спрямо основния сценарий, %	Базисен сценарий	Изменение спрямо основния сценарий, %
1. Данъци върху производството и вноса	29 272,5	5,3%	30 086,4	4,1%	32 318,5	6,4%
2. Текущи данъци върху доходите, богатството и др.	12 849,6	6,5%	14 432,0	8,2%	15 566,2	7,9%
2a. - в т.ч. платени от домакинствата	7 278,8	11,9%	7 864,3	8,3%	8 398,5	6,8%
2b. - в т.ч. платени от фирмите	5 570,8	0,1%	6 567,7	8,2%	7 167,7	9,1%
3. Социално-осигурителни вноски	17 568,8	12,1%	19 078,1	6,8%	20 905,6	8,0%
3a. - в т.ч. действително платени вноски	17 568,8	12,1%	19 078,1	6,8%	20 905,6	8,0%
4. Други приходи, вкл. приходи от продажби	10 360,7	18,5%	10 992,3	11,0%	11 750,8	6,5%
5. Общо текущи приходи	**70 051,7**	**9,0%**	**74 588,9**	**6,6%**	**80 541,0**	**7,1%**
6. Компенсация на наетите лица	21 017,8	10,5%	22 032,3	4,6%	22 985,2	4,1%
7. Междинно потребление	9 489,3	-5,0%	8 790,6	-6,0%	9 033,1	0,2%
8. Социални трансфери в натура	6 066,6	23,0%	6 878,8	13,5%	7 506,2	9,2%
9. Социални трансфери без тези в натура	26 064,9	13,5%	28 736,5	8,7%	30 602,5	6,1%
10. Лихвени разходи	1 445,1	44,4%	2 029,4	40,4%	2 750,9	35,5%
11. Субсидии	5 067,6	9,0%	4 240,7	3,8%	5 106,3	20,4%
12. Други текущи плащания	3 501,5	55,4%	3 459,8	-1,2%	3 678,2	6,3%
13. Общо текущи разходи	**72 652,9**	**12,1%**	**76 168,1**	**5,9%**	**81 662,3**	**6,7%**
14. Брутни спестявания (5-13)	-2 601,2	394,8%	-1 579,2	-18,6%	-1 121,3	-15,7%
15. Капиталови трансфери, получени	**3 276,3**	**210,0%**	**3 549,0**	**8,3%**	**3 453,8**	**-2,7%**
16. Бруто образуване на основен капитал	**7 602,6**	**32,2%**	**7 200,7**	**1,3%**	**8 226,1**	**-2,1%**
17. Други капиталови разходи	105,7	-72,3%	370,8	250,6%	508,9	37,2%
		% от БВП		**% от БВП**		**% от БВП**
18. Общи правителствени приходи	**73 328,0**	**35,6%**	**78 138,0**	**35,9%**	**83 994,8**	**36,3%**
19. Общи правителствени разходи	**80 361,2**	**39,0%**	**83 739,6**	**38,4%**	**90 397,3**	**39,1%**

Източник: МФ

В приходите разлики между базисния сценарий и бюджетната прогноза се наблюдават при данъците върху производството и вноса, данъците върху доходите, социално-осигурителните вноски, както и при неданъчните приходи.

Приходите от данъци върху производството и вноса се различават в двата сценария основно заради приключването на действието на Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 2022 г. за спешна намеса за справяне с високите цени на енергията и съответно въведената временна солидарна вноска за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването, както и изтичането на срока на програмите за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природният газ, въведени през 2021 г., което съответно има отрицателно въздействие върху приходите от данъци върху производството. Същевременно положително влияние върху тях оказва отпадането от 2024 г. на част от данъчните облекчения, свързани с намаляване на ставките на ДДС за определени видове стоки и услуги. При акцизите и ДДС планираното поетапно покачване на ставките за цигари, пури и пурети, тютюн за пушене, нагреваемо тютюнево изделие, нагреваемо изделие със съдържание, различно от тютюн, течността за електронна цигара, съдържаща никотин, както и включването на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, и заместителите на тютюна, съдържащи никотин, в обхвата на акцизните стоки, също води до по-високо ниво на планираните приходи от данъци върху производството и вноса. Увеличение се планира да има и в резултат на прилагането на пакета от мерки за превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци в страната, както и от предлаганите изменения в законодателството, свързано с режима на облагане на хазартните дейности в страната. При сценария без промяна в политиките приходите от тези данъци нарастват по-слабо - съответно с 4,1% за 2025 г. и 6,4% за 2026 г. в сравнение с бюджетната прогноза.

В прогнозата за приходите от социални и здравни осигуровки в сценария с непроменени политики се предвижда нарастване в размер на 12,1%, 6,8% и 8,0% на годишна база за периода 2024-2026 г. Това се базира на очакваното поетапно покачване на размера на максималния осигурителен доход за страната в средносрочен план.

По отношение на приходите от текущи данъци разлика между основния сценарий и сценария с непроменени политики се планира само за 2024 г. – вследствие на очакваните по-високи приходи от предложения пакет от мерки за повишаване събираемостта на приходите, в т.ч. в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, от въвеждане на национален допълнителен данък в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (MNE) и големите местни групи в Съюза, от предвиденото нарастване на прага за оборот при патентния данък за облагане на лицата с оборот между 50 и 100 хил. лв., както и от въвеждане на патентен данък за юридическите лица, осъществяващи дейност като заведения за хранене и развлечения.

При неданъчните приходи при непроменени политики разликите спрямо основния сценарий са основно за 2024 година, във връзка с очакваните по-ниски финансови резултати на публичните предприятия за 2023 г., което се очаква да доведе до понижение на приходите с 482,5 млн. лв. Положително влияние в бюджетната прогноза оказва очакваното нарастване на приходите от ТОЛ такси в размер на 23,2 млн. лв. за 2024 г. и съответно 43,0 млн. лв. за 2025 г.

При разходите разлики между базисния сценарий и бюджетната прогноза се наблюдават основно при субсидиите, капиталовите разходи, социалните трансфери (без тези в натура) и междинното потребление.

При субсидиите разликите между базисния и основния сценарий през 2024 г. се дължат на прекратяване действието на програмите за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ, влезли в действие през 2021 г.

Изменението на разходите за бруто образуване на основен капитал в базисния сценарий е ръст от 32,2% и 1,3% съответно за 2024 г. и 2025 г. и минимален спад от 2,1% за 2026 г., докато в бюджетната прогноза този показател нараства с 23,6% и 18,2% съответно за 2024 г. и 2025 г., и спада със 7,6% на годишна база към 2026 г. Основно влияние за това развитие има времевото изместване на капиталовите разходи предприети от правителството в сектор „Отбрана и сигурност“.

Разходите за пенсии и обезщетения в базисния сценарий нарастват по-слабо от динамиката им в бюджетната прогноза, съответно с 13,5% за 2024 г., 8,7% за 2025 г. и 6,1% за 2026 г. Изменението на този елемент спрямо основния сценарий е свързано с увеличение на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия; предвиденото нарастване на размера на т.нар. „вдовишки добавки“ към пенсиите от средата на 2024 г.; увеличения брой на новите пенсии, при зачитане за действителен стаж на периодите на наборна или мирновременна алтернативна служба и на периодите на претърпяна репресия; с планираното отпадане на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение за третия работен ден от временната неработоспособност на осигурените лица; с увеличеният дневен размер на максималното обезщетение за безработица; с повишените размери на месечните помощи за отглеждане на деца с трайни увреждания, както и на еднократните помощи за бременност по чл. 5а, ал. 1 и раждане по чл. 6, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца и др.

По отношение на междинното потребление през разглеждания период основно влияние върху динамиката на показателя в базисния сценарий оказват измененията в разходите за издръжка за сектор „Отбрана и сигурност“, които са предназначени за подготовка и обучение на пилоти и технически състав, както и разходи за поддръжка, в рамките на изпълнението на проектите за придобиване на нов тип боен самолет.

3.2. ДИСКРЕЦИОННИ МЕРКИ И ФИСКАЛНИ ЕФЕКТИ НА НАЧИСЛЕНА ОСНОВА

Дискреционни мерки са всички нови мерки и политики на правителството – приети или планирани, които имат пряко въздействие върху бюджетните параметри и основните фискални показатели. Те представляват мерки, предприети по преценка и решение на правителството, с цел постигането на определени приоритети (напр. повишаване събираемостта на приходите или смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ). Отнасят се до промяна в политиката на приходите (данъчната база и/или ставка) или промяна в разходните политики и трансферите от страна на правителството с цел стимулиране на икономиката и увеличаване на доходите.

В бюджетната прогноза са оценени всички приходни и разходни дискреционни мерки, които са приети през предходните години и имат бюджетен ефект през прогнозния период 2024-2026 г., като е отразено допълнителното им въздействие за съответната година спрямо предходната.

Приходни дискреционни мерки

Приходните дискреционни мерки за периода 2024-2026 г. се очаква да доведат до общо нетно увеличение на приходите в размер на 913,6 млн. лв. През първата година се очаква нетно намаление на приходите с 53,6 млн. лв., а през следващите две години – нетно нарастване съответно с 612,0 млн. лв. и 355,3 млн. лв.

Най-голям бюджетен ефект за прогнозния период има увеличаването на максималния осигурителен доход (МОД) – от 1 януари 2024 г. на 3 750 лв. и в индикативни размери за 2025 г. и 2026 г. съответно на 4 130 лв. и 4 430 лв. Допълнителните приходи от здравноосигурителни и пенсионноосигурителни вноски, в резултат на повишения МОД, са в размер на 302,5 млн. лв. за 2024 г. и общо 774,1 млн. лв. за тригодишния прогнозен период.

Значителен ефект за бюджета има и пакетът от мерки за повишаване на събираемостта на приходите, в т.ч. в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, които имат за цел по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци – очакваните допълнителни приходи от ДДС и корпоративен данък са в размер на 740,0 млн. лв. през 2024 г.

Ефектът върху приходите от ДДС и акцизи в резултат на повишаването на акцизната ставка на цигарите, на пури и пурети, на тютюн за пушене, на нагреваемо тютюнево изделие, на течността за електронна цигара, въведено от 01.03.2023 г., е оценен на 140,1 млн. лв. за 2024 г. и общо 470,7 млн. лв. повече приходи за периода 2024-2026 г.

Ефектът върху приходите от акциз и ДДС в резултат на включването на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, и заместителите на тютюна, съдържащи никотин (от 01.08.2023 г.) и на нагреваемите изделия със съдържание, различно от тютюн (от 01.01.2024 г.), в обхвата на акцизните стоки, в съответствие с предложения график за увеличаване на акцизните ставки за тези продукти, е оценен на допълнително приходи от 0,8 млн. лв. за 2024 г. и 1,6 млн. лв. за тригодишния прогнозен период.

Отпадането на намалената ставка от 9% на ДДС за доставка на обща туристическа услуга и на услуги за използване на спортни съоръжения (от 01.07.2024 г.) и удължаването на срока на действие на намалената ставка от 9% на ДДС за доставките на ресторантьорски и кетъринг услуги (до 31.12.2024 г.) са с общ бюджетен ефект от 309,0 млн. лв. допълнителни приходи, основно за 2025 година.

Намалената ставка на ДДС на 9% за природния газ и централното отопление беше в сила до края на юни 2023 г., затова нейният ефект е включен в 2024 година с положителен знак, тъй като няма да действа през следващите години – съответно като допълнителни приходи от 175,0 млн. лв. за природния газ и 14,8 млн. лв. за централното отопление за 2024 г.

Отпадането на действието на нулевата ставка на ДДС за доставката на хляб и брашно след 30 юни 2024 г. се очаква да има положителен бюджетен ефект от 64,8 млн. лв. за периода 2024-2025 г.

Въвеждането на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (MNE) и големите местни групи в Съюза (в сила от 01.01.2024 г.) се очаква да генерира допълнителни приходи от 220,0 млн. лв. за 2024 г.

Отпадането на мярката за освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ, която действаше до 31.07.2023 г., се очаква да

доведе до допълнителни постъпления от ДДС и акцизи в размер на 90,1 млн. лв. през 2024 г. – съответно 75,1 млн. лв. от акциз и 15,0 млн. лв. от ДДС.

Ефектът от законодателните изменения в областта на хазарта, свързани с облагането на този вид дейности, предвидени да влязат в сила от 01.01.2024 г., е допълнителни приходи в размер на 75,0 млн. лв. Допълнителните очаквани приходи, свързани с оперирането на ТОЛ системата, са в размер на 23,2 млн. лв. за 2024 г. и 43,0 млн. лв. за 2025 г.

Предвижданото увеличение на прага за оборот при прилагане на патентен данък от 50 на 100 хил. лв., както и въвеждането на патентен данък за юридическите лица, осъществяващи дейност като заведения за хранене и развлечения, е с нетен положителен ефект от 1,0 млн. лв. за 2024 г.

Въвеждането на нормативно признати разходи по ЗДДФЛ - приспадане на 10 на сто нормативно признати разходи при определяне на облагаемия доход от продажба или замяна на финансови активи, в т.ч. и виртуални валути, както и от търговия с чуждестранна валута, в сила от 01.01.2024 г., се очаква да доведе до намаление на годишните приходи с 8,0 млн. лв.

Отпадането на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната неработоспособност, считано от 01.01.2024 г., се прогнозира да доведе до спад в приходите от 15,0 млн. лв. през 2024 г.

Предложеното повишаване на прага за регистрация по ЗДДС от 100 на 166 хил. лв. годишен оборот се очаква да доведе до намаление на приходите с 215,0 млн. лв. през 2025 г.

Временната солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията се предвижда да доведе до допълнителни приходи от 375,9 млн. лв. през 2023 г. През 2024 г. тази мярка ще прекрати действието си, поради което нейният ефект е отразен със същата, но отрицателна стойност.

Изменението на параметрите на политиката по дивидентите се очаква да доведе до понижение на приходите с 482,5 млн. лв. през 2024 г. във връзка с очакваните по-ниски финансови резултати на публичните предприятия за 2023 г.

Приходите от мерките и програмите в областта на енергетиката, стартирали през 2021 г. и достигнали най-високата си стойност през 2022 г. (в размер на 4 460,3 млн. лв.), намаляват с 3 477,5 млн. лв. до 982,8 млн. лв. през 2023 г. Към настоящия момент действието на тези мерки и програми е до края на 2023 г., поради което техният ефект е въведен със същата, но отрицателна стойност през 2024 г. В процес е изготвянето на оценки относно приходите и разходите при възобновяване действието на мерките и програмите в областта на енергетиката, поради което на този етап не са отразени в разчетите ефекти от подобен вид мерки и политики.

Табл. II-7: Дискреционни приходни мерки на начислена основа, млн. лв.

Приходни мерки - изменение спрямо предходна година, млн. лв.	2024 г.	2025 г.	2026 г.

Приходни мерки - изменение спрямо предходна година, млн. лв.	2024 г.	2025 г.	2026 г.
Приходи от осигурителни вноски от увеличение на максималния осигурителен доход	302,5	278,7	192,9
Пакет от мерки за повишаване на събираемостта на приходите от ДДС и корпоративен данък	740,0		
Ефект върху приходите от ДДС и акцизи в резултат на повишаване на акцизната ставка на цигарите, на пури и пурети, на тютюн за пушене, на нагреваемо тютюнево изделие, на течността за електронна цигара (от 01.03.2023 г.)	140,1	168,5	162,0
Ефект върху приходите от ДДС и акцизи в резултат на включването на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, и заместителите на тютюна, съдържащи никотин (от 01.08.2023 г.) и на нагреваемите изделия със съдържание, различно от тютюн (от 01.01.2024 г.) в обхвата на акцизните стоки, заедно с предложения график за увеличаване на акцизните ставки за тези продукти	0,8	0,4	0,4
Отпадане на намалената ставка от 9% на ДДС за доставката на обща туристическа услуга и на услуги за използване на спортни съоръжения (от 01.07.2024 г.) и удължаване срока на действие на намалената ставка от 9% на ДДС за доставките на ресторантьорски и кетъринг услуги (до 31.12.2024 г.)	5,0	304,0	
Намалена ставка на 9% на ДДС за природен газ (до 30.06.2023 г.)	175,0		
Намалена ставка на 9% на ДДС за централно отопление (до 30.06.2023 г.)	14,8		
Намалена ставка на 0% на ДДС за хляба и брашно (до 30.06.2024 г.)	32,4	32,4	
Въвеждане на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (MNE) и големите местни групи в Съюза (в сила от 01.01.2024 г.)	220,0		
Ефект от акцизи от освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ (LPG), в т.ч. от промяна на срока на прилагане (до 31.07.2023 г.)	75,1		
Ефект от ДДС от освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ (LPG), в т.ч. от промяна на срока на прилагане (до 31.07.2023 г.)	15,0		
Законодателни изменения в областта на хазарта, свързани с облагането на този вид дейности (от 01.01.2024 г.)	75,0		
Приходи от оперирането на ТОЛ системата	23,2	43,0	
Увеличен праг на условието за оборот при прилагане на патентен данък и разширяване обхвата на патентния данък върху заведения за хранене и развлечения – КД и ДДФЛ (вкл. патентен данък)	1,0		
Въвеждане на нормативно признати разходи по ЗДДФЛ - приспадане на 10 на сто нормативно признати разходи при определяне на облагаемия доход от продажба или замяна на финансови активи, в т.ч. и виртуални валути, както и от търговия с чуждестранна валута (от 01.01.2024 г.)	-8,0		
Освобождаване от облагане на доходи (от отпадъци) по ЗДДФЛ - от продажба или замяна на движимо имущество, предадено на лица, които имат право да извършват събиране, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на отпадъци в съответствие със Закона за управление на отпадъците (от 01.01.2024 г.)	-9,5		
Отпадане на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната неработоспособност (от 01.01.2024 г.)	-15,0		

Приходни мерки - изменение спрямо предходна година, млн. лв.	2024 г.	2025 г.	2026 г.
Предложено повишаване на прага за регистрация от 100 на 166 хил. лв. оборот по ЗДДС		-215,0	
Временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година за спешна намеса за справяне с високите цени на енергията от дружества в дейности добив на нефт, природен газ и въглища и нефтопреработване	-375,9		
Изменение на параметрите на политиката по дивидентите	-482,5		
Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ	-982,8		
Общо:	**-53,6**	**612,0**	**355,3**

Източник: МФ

Разходни дискреционни мерки

Разходните дискреционни мерки за периода 2024-2026 г. се очаква да доведат до общо нетно намаление на разходите с 344,5 млн. лв., като през първата година се очаква намаление на разходите с 557,9 млн. лв., а през следващите две години – увеличение на разходите съответно със 182,7 млн. лв. и 30,7 млн. лв.

С най-голям бюджетен ефект са разходите, свързани с увеличението на размера на добавките към пенсиите по чл. 84 от КСО (т.нар. „вдовишки добавки“) от 26,5% на 30% от пенсията на починалия съпруг, считано от 1 юли 2024 г., което се очаква да доведе до допълнителни годишни разходи в размер на 104,8 млн. лв. за всяка от годините 2024 г. и 2025 г.

Ефектът от увеличението на броя на новоотпуснатите пенсии при зачитане за действителен стаж на периодите на наборна или мирновременна алтернативна служба и на периодите на претърпяна репресия за право на пенсия по чл. 68, ал. 3 и чл. 74 от КСО, в сила от 1 януари 2023 г., се прогнозира да доведе до нарастване на разходите с 85,0 млн. лв. през 2024 г.

Увеличаването на максималния осигурителен доход за периода 2024-2026 г. – съответно на 3 750 лв., 4 130 лв. и 4 430 лв. от 1 януари на съответната година е свързано с допълнителни разходи за осигуровки в размер на 35,9 млн. лв. през 2024 г. и общо 105,5 млн. лв. за тригодишния прогнозен период.

Отпадането на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия ден от временната неработоспособност, предвидено да влезе в сила от 01.01.2024 г., се очаква да генерира допълнително увеличение на разходите със 77,0 млн. лв. през 2024 г.

Допълнителните разходи, свързани с оперирането на ТОЛ системата, са в размер на 23,2 млн. лв. през 2024 г. и 43,0 млн. лв. през 2025 г.

Ефектът от увеличението на размерите на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца е в размер на 40,6 млн. лв. допълнителни разходи за 2024 г.

Въведената през 2023 г. еднократна помощ за учениците от 2, 3 и 4 клас без доходен тест се прогнозира да доведе до допълнителни разходи от 23,4 млн. лв. през 2024 г.

Ефектът от увеличението на размерите на еднократните помощи при бременност по чл. 5а, ал. 1 и при раждане по чл. 6, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца е увеличение на разходите с 12,5 млн. лв. през 2024 г.

Изтичането на срока за предоставяне на временна закрила на разселените лица от Украйна, води до намаление на разходите за здравно осигуряване за сметка на държавния бюджет на тези лица с 9,0 млн. лв. през прогнозния период.

Разходите по програмите за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ, стартирали през 2021 г. и достигнали най-високата си стойност през 2022 г. (в размер на 4 460,3 млн. лв.), намаляват с 3 477,5 млн. лв. до 982,8 млн. лв. през 2023 г. Към настоящия момент действието на тези програми е до края на 2023 г., поради което техният ефект е въведен със същата, но отрицателна стойност през 2024 г. В процес е изготвянето на оценки относно приходите и разходите при възобновяване действието на мерките и програмите в областта на енергетиката, поради което на този етап не са отразени в разчетите ефекти от подобен вид мерки и политики.

Табл. II-8: Дискреционни разходни мерки на начислена основа, млн. лв.

Разходни мерки - изменение спрямо предходна година, млн. лв.	2024 г.	2025 г.	2026 г.
Увеличение на размера на т. нар. „вдовишки добавки“ към пенсиите - от 26,5% на 30% от пенсията на починалия съпруг (от 01.07.2024 г.)	104,8	104,8	
Увеличение на броя на новоотпуснатите пенсии при зачитането за действителен стаж на периодите на наборна или мирновременна алтернативна служба и на периодите на претърпяна репресия за право на пенсия (от 01.01.2023 г.)	85,0		
Увеличение на разходите за осигурителни вноски поради покачването на максималния осигурителен доход	35,9	38,9	30,7
Отпадане на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната неработоспособност (от 01.01.2024 г.)	77,0		
Разходи за опериране на ТОЛ системата	23,2	43,0	
Ефект от увеличение на размерите на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане	40,6		
Ефект от промени по ЗСПД във връзка с въведена еднократна помощ за учениците от 2,3 и 4 клас без доходен тест	23,4		
Ефект от увеличение на размерите на еднократните помощи при бременност и при раждане	12,5		
Увеличаване на размера на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете до 2-годишна възраст от 650 лв. на 710 лв. (01.04.2022 г.) и от 710 на 780 лв. (от 01.01.2023 г.)	0,1		
Увеличение на минималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 01.04.2022 г.)	-1,3		
Увеличение на максималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 01.04.2022 г.)	28,7		
Здравно осигуряване за сметка на държавния бюджет на разселени лица от Украйна (от 24.02.2022 г.)	-5,0	-4,0	
Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ	-982,8		
Общо:	**-557,9**	**182,7**	**30,7**

Източник: МФ

3.3. СЪПОСТАВКА НА ПРОГНОЗАТА ЗА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ С ТАЗИ НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

В тази част се прави съпоставка на средносрочната прогноза за сектор „Държавно управление“ на Министерството на финансите спрямо последната фискална прогноза на Европейската комисия от есента на 2023 г.[12] Следва да се имат предвид различните бази и изменения в макроикономическите сценарии на двете институции, които обуславят различията по отношение на очакваните фискални резултати.

Прогнозата на ЕК за общия баланс на сектор „Държавно управление“ за 2024 г. и 2025 г. е близка до прогнозата на МФ – съответно -3,0% от БВП на ЕК спрямо -2,9% от БВП на МФ за 2024 г. и -3,2% от БВП на ЕК спрямо -3,0% от БВП на МФ за 2025 г.

Бюджетното салдо за 2024 г. в прогнозата на ЕК се постига при по-високи приходи с 1,8 пр.п. и съответно по-високи разходи с 1,9 пр.п. в сравнение с прогнозата на МФ. За 2025 г. прогнозата на ЕК също е за по-високи приходи – с 2,1 пр.п. и по-високи разходи – с 2,4 пр.п. в сравнение с прогнозата на МФ. ЕК прогнозира с 0,2 пр.п. по-ниски лихвени разходи в сравнение с МФ за 2024 г. и с 0,4 пр.п. за 2025 г.

Прогнозите на МФ за публичните инвестиции в бруто образуване на основен капитал през 2024 г. са по-високи спрямо тези на ЕК – съответно 3,5% от БВП на МФ и 2,8% на ЕК. За 2025 г. МФ и ЕК прогнозират инвестиции в размер на 3,9% от БВП.

МФ предвижда по-висок ръст на правителственото потребление на годишна база за 2024 г.– съответно 6,6% спрямо 5,2% в прогнозата на Комисията. За 2025 г. правителственото потребление на годишна база според МФ ще нарасне с 4,2% спрямо 5,1% в есенната прогноза на ЕК.

Табл. II-9: Сравнение на бюджетната прогноза на МФ с прогнозата на ЕК

Показатели,	2023 г.		2024 г.		2025 г.	
% от БВП	МФ	ЕК	МФ	ЕК	МФ	ЕК
Лихвени разходи	0,5%	0,5%	0,7%	0,5%	0,9%	0,5%
Бруто образуване на основен капитал/публични инвестиции/	3,0%	3,1%	3,5%	2,8%	3,9%	3,9%
Общо приходи	**34,2%**	**37,6%**	**35,6%**	**37,4%**	**36,2%**	**38,3%**
Общо разходи	**37,1%**	**40,6%**	**38,5%**	**40,4%**	**39,2%**	**41,6%**
Общ баланс	**-2,9%**	**-3,0%**	**-2,9%**	**-3,0%**	**-3,0%**	**-3,2%**
Правителствено потребление (изменение на годишна база)	8,8%	3,8%	6,6%	5,2%	4,2%	5,1%

Източник: ЕК, МФ, НСИ

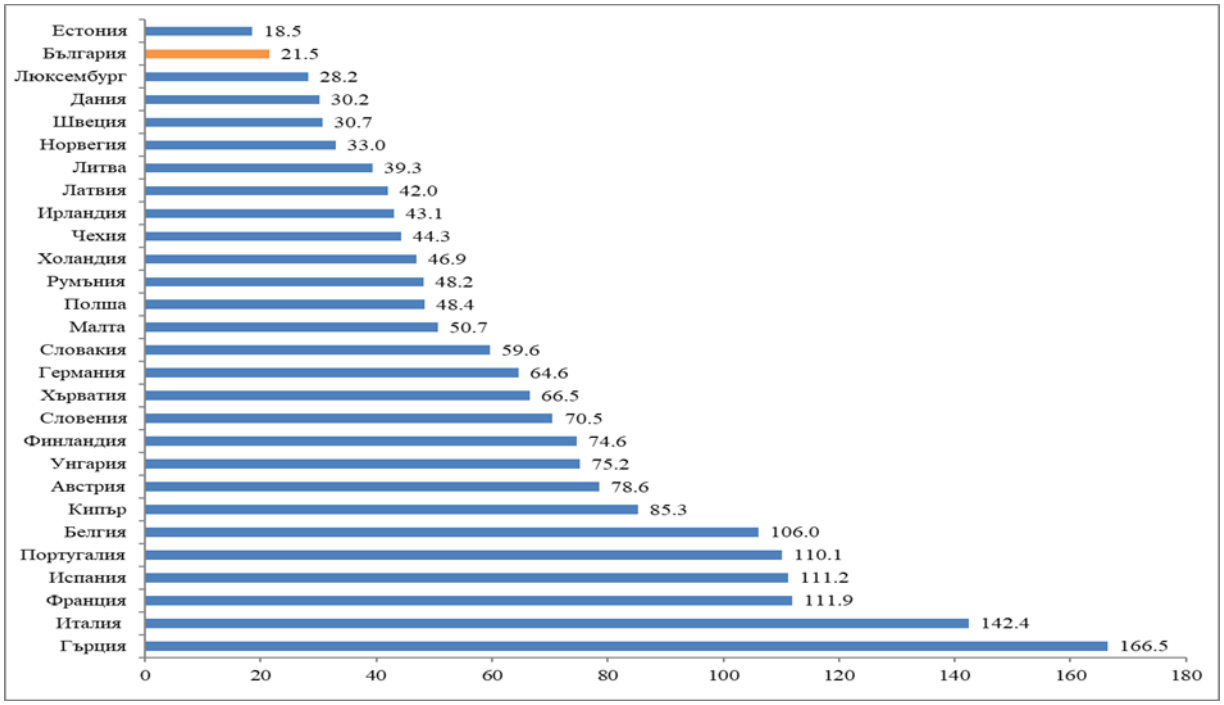
[12] European Economic Forecast, Autumn 2023, https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-11/ip258_en_2.pdf

3.4. КОНСОЛИДИРАН ДЪЛГ НА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“

Въз основа на последните официално оповестени от Евростат годишни данни от октомврийските Нотификационни таблици за дефицита/излишъка и дълга на България, в края на 2022 г. дългът на сектор „Държавно управление“ отбелязва ръст в номинално изражение спрямо нивото от предходната година, но като дял от БВП показателят се подобрява. Стойността на дълга на сектора достига до 37,9 млрд. лв. в края на 2022 г. (при 33,3 млрд. лв. в края на 2021 г.), а като дял от БВП отбелязва спад с 1,3 пр.п. до ниво от 22,6% (при 23,9% към 31.12.2021 г.). При отделните компоненти, формиращи дълга на сектора, най-значителен ръст отчита дългът на подсектор „Централно управление“, като основен принос за това има държавният дълг.

Съгласно публикуваните данни Република България се нарежда на второ място сред държавите-членки на ЕС по ниво на съотношението „дълг/БВП“ за 2022 г., като средните нива за страните в Еврозоната и на ниво ЕС представляват съответно 91,0% и 83,5%. Тази позиция се запазва и към края на второто тримесечие на 2023 г., като съотношението на дълга на сектор „Държавно управление“ към БВП възлиза на 21,5%, при средно за ЕС - 83,1%.

Граф. II-1: Консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“/БВП на страните-членки на ЕС към второто тримесечие на 2023 г.

Източник: Евростат, МФ

Ниското ниво на дълга на Република България спрямо БВП, съпоставено с това на повечето страни в ЕС и на държави със сходен кредитен рейтинг, се възприема положително и е отчетено от анализаторите на водещите международни рейтингови агенции, като едно от ключовите предимства при оценката на кредитоспособността на страната.

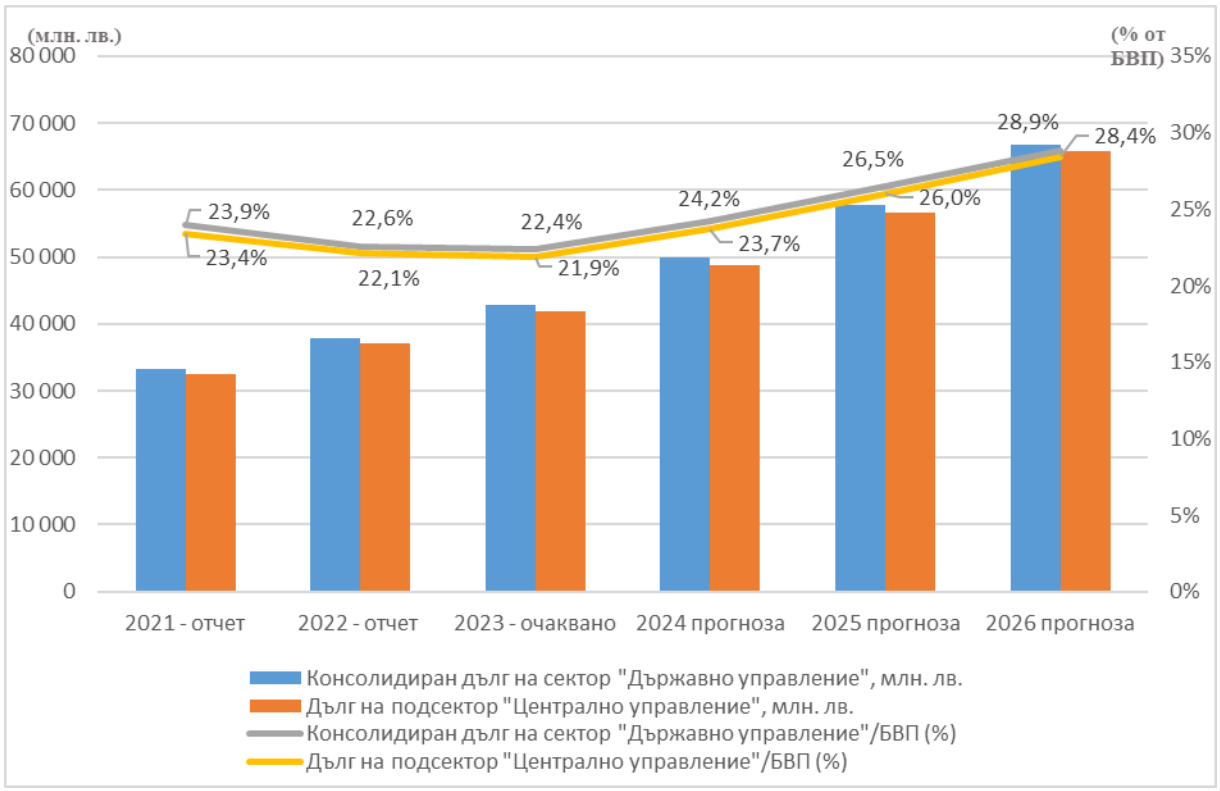
За 2023 г. се очаква да продължи нарастването в абсолютна стойност на дълга на сектор „Държавно управление“, достигайки до 42,9 млрд. лв., а като съотношение към БВП да възлезе на ниво от 22,4%.

Отчитайки рисковете от нестабилната геополитическа ситуация, които създават предпоставки за висока степен на несигурност по отношение на макроикономическите и фискални развития и въз основа на допусканията за необходимото ново дългово финансиране, в средносрочна перспектива се прогнозира нарастване в нивото на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“ както в номинално изражение, така и като дял от БВП. Планира се дългът на сектора, представен в абсолютна стойност, да достигне до 49,9 млрд. лв. в края на 2024 г., до 57,7 млрд. лв. в края на 2025 г. и 66,8 млрд. лв. в края на 2026 г. При тези допускания се предвижда ръст средно за прогнозния период от около 8,0 млрд. лв. годишно. Общата дългова задлъжнялост на сектор „Държавно управление”, съотнесена спрямо БВП, също се очаква да се увеличи до 24,2% през 2024 г., 26,5% през 2025 г. и 28,9% през 2026 г., със средногодишен темп на нарастване за периода 2024-2026 г. от 2,2 пр.п.

През целия период водещо влияние ще продължи да оказва дългът на подсектор „Централно управление“ и в частност държавният дълг, като негов основен компонент. Дълговата задлъжнялост на единиците, включени в обхвата подсектора, продължават да заемат сравнително нисък дял и имат минимално влияние върху общият размер на дълга на сектора. Въздействието на дълга на другите два подсектора „Местно управление“ и „Социалноосигурителни фондове“ се запазва минимално.

В средносрочна перспектива дългът на подсектор „Местно управление“ не се предвижда да претърпи съществени промени спрямо отчетеното в края на 2022 г. ниво от около 1,4 млрд. лв. (0,8% от БВП), като се прогнозира слаб ръст в края на 2023 г. до около 1,7 млрд. лв. (0,9% от БВП), запазвайки тези стойности до края на разглеждания период. Подсектор „Социалноосигурителни фондове“ няма дългови задължения и не се предвижда да поема нови през следващите прогнозни години, но продължава да оказва влияние в посока редуциране дълга на сектора, вследствие придобиването на финансови активи под формата на ДЦК, издадени от подсектор „Централно управление“ (около 370 млн. лв. към края на второто тримесечие на 2023 г.).

Граф. II-2: Консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“

Източник: Евростат, МФ

3.5. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ С ПОТЕНЦИАЛНО ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“

Съгласно изискванията на чл. 73, т. 8 от Закона за публичните финанси, средносрочната бюджетна прогноза и нейната актуализация следва да съдържат информация за условните задължения с потенциално значително въздействие върху сектор „Държавно управление“, включително на равнище подсектори. Това се прави и в контекста на засиленото икономическо управление на ЕС, в съответствие с чл. 14, параграф 3 от Директива 2011/85/ЕС относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки[13].

Високите стойности на условните задължения биха могли да бъдат индикатор за нежелано равнище на риск. Поради това наблюдението и оценката на условните задължения с потенциално значително въздействие върху сектор „Държавно

[13] Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=CELEX:32011L0085). Съгласно член 14, параграф 3 от тази директива: *„За всички подсектори на сектор „Държавно управление“ държавите членки публикуват съответна информация за условните задължения с потенциално значително въздействие върху публичните бюджети, включително държавни гаранции, необслужвани кредити и задължения, произтичащи от дейността на публични дружества, както и техния размер. Държавите членки публикуват и информация за дялове на сектор „Държавно управление“ в капитала на частни и публични дружества, които възлизат на икономически значими суми“.*

управление“ е важно за поддържането на фискалната устойчивост и управлението на фискалните рискове.

Задълженията се наричат условни, тъй като по своята същност те са само потенциални, а не действителни. Това са задължения, които зависят от настъпването на определено събитие в бъдеще или настоящи задължения, при които няма вероятност за извършване на плащането към държавата или сумата на възможното плащане не може да бъде изчислена по надежден начин.

Условните задължения включват:

- задължения, произтичащи от дейността на публичните дружества;
- гарантиран дълг на сектор „Държавно управление“;
- необслужвани кредити;
- задължения, свързани с публично-частни партньорства.

Граф. II-3: Разпределение на условните задължения на сектор „Държавно управление“, % от БВП

Източник: НСИ

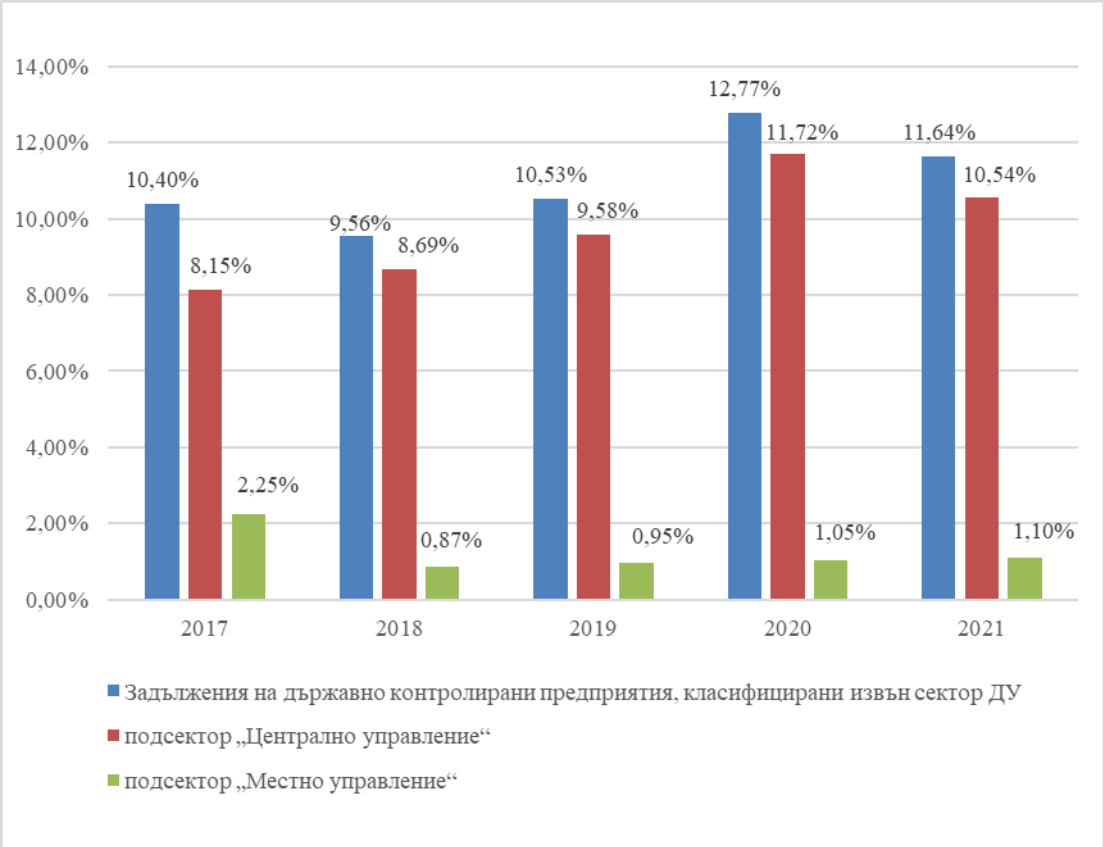
Общите условни задължения на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. възлизат на 12,06% от БВП, като най-високо е нивото на задълженията, произтичащи от дейността на публичните дружества. Техният размер е 11,64% от БВП (16,18 млрд. лв.), като задълженията на финансовите предприятия са само 1,55%, а на нефинансовите - 10,09% от БВП.

От тях под наблюдение, във връзка с потенциално значително влияние върху условните задължения на сектор „Държавно управление“, са всички държавни и общински предприятия с общ размер на задълженията към 31.12.2021 г. над 0,1% от БВП, които не са част от консолидираната фискална програма и не попадат в обхвата на сектор „Държавно управление“. Тези предприятия представят отчет и прогнози за приходите и разходите, както и за активите и пасивите си до 2026 г. На база на получената информация за четиригодишния период 2023-2026 г. се прогнозира намаление с 21,80% на задълженията на публичните предприятия от нефинансовия сектор, обект на наблюдение. Отчетеният към 31.12.2022 г. размер на дългосрочните и краткосрочните неконсолидирани задължения на тези дружества е общо 10,8 млрд. лв., като към 31.12.2026 г. прогнозите са същите да са в размер на 7,5 млрд. лв.

Сумарният коефициент на задлъжнялост се понижава от 0,71 към 31.12.2022 г. до 0,47 в края на периода през 2026 г. Сумарното съотношение на дълга на тези дружества спрямо активите им намалява от 0,33 през 2022 г. до 0,31 през 2026 г. Коефициентът им на ликвидност нараства от 2,09 през 2022 г. до 3,34 през 2026 г.

Нивото на задълженията на държавните предприятия с потенциално значително въздействие върху сектор „Държавно управление“ е по-ниско в сравнение със средното ниво на задлъжнялост в ЕС, което е 36,6% за 2021 г.[14]

Граф. II-4: Задължения на държавно контролирани предприятия, класифицирани извън сектор „Държавно управление“, % от БВП

Източник: НСИ

[14] Съгласно данни от Евростат, http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database.

Гарантираният дълг на сектор „Държавно управление“ към края на 2023 г. се очаква да възлезе на 767 млн. лв. или 0,4% от БВП, като отбелязва ръст в номинално изражение спрямо нивото отчетено в края на 2022 г. (603,9 млн. лв. или 0,4% от БВП). Увеличението е следствие от извършваните регулярни операции по договорените гарантирани заеми. Дългът се формира основно от издадените гаранции от подсектор „Централно управление“ с дял от 99,7%. Подсектор „Местно управление“ заема около 0,3%, а подсектор „Социалноосигурителни фондове“ не може да издава гаранции.

При допускане за издаване на предвидените в закона нови държавни гаранции за подкрепа на стратегически проекти в енергийния сектор, за енергийна ефективност и зеления преход на МСП, както и усвояването на средствата от заемите в пълен размер през 2024 г., се очаква номиналният размер на гарантирания дълг на сектор „Държавно управление“ да се увеличи значително, достигайки в номинално изражение до 4,8 млрд. лв., а като съотношение спрямо прогнозния БВП да възлезе на около 2,3%. През следващите години от прогнозния период се допуска увеличаване на гарантираният дълг в номинално изражения вследствие на планирани усвоявания по заемните споразумения, а като съотношение от БВП се допуска незначително намаляване до 2,2% от БВП към края на 2026 г, вследствие на прогнозата за ръст на брутния вътрешен продукт с 3% спрямо предходната година.

В края на 2024 г. доминиращ дял с 86% в отрасловата структура на гарантираният дълг се очаква да заемат гаранциите на сектор „Енергетика“, следвани от издадените гаранции по инструментите на ЕС, създадени вследствие на избухването на COVID-19 - SURE[15] и Паневропейския гаранционен фонд, както и във връзка с предложението на Европейската комисия относно предоставянето на макрофинансова помощ на ЕС за Украйна под формата на помощи и заеми, с дял от 8%. Издадените гаранции на Българската банка за развитие ЕАД предвидени за изпълнение на устойчиви инвестиции, енергийна ефективност и зеления преход на МСП - заемат дял от 5%. Останалите около 1% заемат предоставените гаранции по реда на Закона за кредитиране на студенти и докторанти, по изпълнявани други междуправителствени споразумения и издадените общински гаранции.

Необслужваните заеми към сектор „Държавно управление“ са само в сектор „Централно управление“ и се запазват на ниво под 0,1% от БВП през последните пет години. Размерът им за 2021 г. е 0,02% от БВП, което е под средното за ЕС ниво от 1,05% от БВП.

Коригирана капиталова стойност на извънбалансовите **публично-частни партньорства** (ПЧП) не се докладва, тъй като към момента в България няма ПЧП, които да отговарят на дефиницията на ЕСС 2010 за ПЧП. Методологията ЕСС 2010 препоръчва да се използва терминът ПЧП само за тези договори, където правителството е основният купувач на услугата.

[15] SURE - Европейският инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства, вследствие на избухването на COVID-19.

3.6. ОЦЕНКА НА МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ И РЕЙТИНГОВИ АГЕНЦИИ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ И ФИНАНСОВИ ПЕРСПЕКТИВИ НА БЪЛГАРИЯ

В края на м. октомври международната рейтингова агенция **Fitch Ratings** потвърди дългосрочния кредитен рейтинг на България в чуждестранна и местна валута „BBB“ с положителна перспектива.

Рейтингът на България е подкрепен от силната външна и фискална позиция на страната в сравнение с държавите със същия рейтинг, надеждната политическа рамка от членството в ЕС и дългогодишното функциониране на режима на паричен съвет. От друга страна, ниският дял на инвестициите спрямо БВП и неблагоприятните демографски фактори тежат на потенциалния икономически растеж и на публичните финанси в дългосрочен период.

Положителната перспектива отразява плановете за членство на страната в еврозоната, което може да доведе до по-нататъшни подобрения в показателите за външната позиция на страната. Въпреки забавянето на процеса по присъединяване към еврозоната, анализаторите от рейтинговата агенция считат, че съществува широка политическа ангажираност за приемане на еврото през 2025 г. След сформирането на новото правителство парламентът е приел всички оставащи ангажименти след влизането на страната в ERM II, а изменението на закона за централната банка се очаква да бъде одобрено до края на 2023 г.

Темпът на инфлация (ХИПЦ) в България следва тенденция на понижение, но остава значително над този в трите държави-членки на ЕС с най-ниска инфлация и в момента не отговаря на критерия за ценова стабилност. Предвид значителната несигурност по отношение на инфлационните процеси, за Fitch Ratings остава под въпрос изпълнението на критерия за ценова стабилност в средата на 2024 г. (ключовата дата за приемане в еврозоната през 2025 г.). България вероятно ще изпълни всички други номинални критерии за приемане на еврото (публични финанси, лихвен процент и валутен курс). Анализаторите от агенцията считат, че приемането на еврото е в подкрепа на рейтинга, тъй като при равни други условия това би подобрило оценката за рейтинга на страната с около две степени.

След отчетения растеж през първото полугодие на 2023 г., въпреки забавянето на външното търсене, високата инфлация и повишената несигурност, Fitch повиши прогнозата си за ръста на БВП за 2023 година до 1,9% (от 1,3%, очакван през май). Очакванията са потреблението на домакинствата да бъде подкрепено от по-високите бюджетни разходи, стабилния пазар на труда, намаляване на склонността за спестяване и силния ръст на кредитите. Ръстът на инвестициите се очаква постепенно да се подобри през второто полугодие на 2023 г. с нарастването на трансферите от ЕС. Растежът на БВП ще се ускори до 2,8% през 2024 г. и 3% през 2025 г., като по-слабото частно потребление ще бъде балансирано от по-силни инвестиции, подкрепени от трансферите от ЕС. От рейтинговата агенция отчитат и ангажираността на правителството за прилагане на свързаните с Механизма за възстановяване и устойчивост реформи след подаденото второ искане за плащане в размер на 724,0 млн. евро (0,8% от БВП за 2023 г.).

Fitch прогнозира, че общата инфлация, според ХИПЦ, ще продължи постепенно да се забавя, докато базисната инфлация ще намалява по-бавно поради силното частно потребление, затегнатите условия на пазара на труда и вторичните ефекти. Агенцията очаква средногодишна инфлация от 9,1% през 2023 г., 4,6% през 2024 г. и 2,9% през 2025 г. Прогнозата за инфлацията остава обект на значителна несигурност,

произтичаща главно от динамиката на цените на суровините и проявлението на вторичните ефекти.

Прогнозира се бюджетен дефицит в размер на 2,6% от БВП през 2023 г., в резултат от по-ниски от планираните разходи за мерки за енергийна подкрепа, по-високи социални и капиталови разходи и увеличения на заплатите в публичния сектор. Въпреки постигнатата фискална предпазливост, очакванията са настоящото правителство да поддържа малко по-високи дефицити в средносрочен план, за да повиши публичните инвестиции и социалните трансфери за намаляване на неравенството. Очаква се бюджетен дефицит от 2,8% от БВП през 2024 г. и 3,5% от БВП през 2025 г.

Въпреки по-големите фискални дефицити, нивото на държавния дълг на България ще остане много по-ниско в сравнение със страните от ЕС, както и с държавите със същия рейтинг. Прогнозира се съотношението на общия държавен дълг към БВП да остане под 30% до 2027 г.

Основните фактори, които биха могли да доведат до положителни действия по рейтинга, са напредък в присъединяването към еврозоната, включително увереност, че България отговаря на критериите за членство и срока за приемане на еврото; подобряване на потенциала за растеж на икономиката, например чрез въвеждане на структурни и управленски реформи за подобряване на бизнес средата и/или ефективно използване на средствата от ЕС.

Факторите, които биха могли да доведат до негативни действия по рейтинга, са липса на напредък в присъединяването към еврозоната поради постоянна политическа нестабилност или неизпълнение на критериите за конвергенция; перспективи за по-нисък растеж в средносрочен период, предизвикани например от значителен неблагоприятен макроикономически шок или инфлация, която се е задържала на високи нива.

В края на м. ноември 2022 г. международната рейтингова агенция **S&P Global Ratings** препотвърди дългосрочния и краткосрочния кредитен рейтинг на България в чуждестранна и местна валута „BBB/A-2“ със стабилна перспектива. Тя отразява от една страна по-слабите очаквания за икономическия растеж на България в краткосрочен план и повишената вътрешна политическа несигурност, а от друга – ниският нетен държавен дълг на страната и ниските разходи за лихви. Според S&P Global Ratings това помага на България, като играе ролята на буфер, който прави нейните публични финанси по-малко чувствителни към бързо повишаващите се лихвени проценти в световен план. България в момента има висока инфлация, което според S&P Global Ratings може да представлява предизвикателство пред членството ѝ в еврозоната от 2024 г.

От S&P Global Ratings очакват растежът на БВП на България да отслабне значително през следващите месеци. Въпреки че икономиката остана устойчива през 2022 г. на последствията от конфликта Русия-Украйна, отколкото са били първоначалните очаквания на рейтинговата агенция, остават някои предизвикателства. Очакванията са да отслабне външното търсене от основните търговски партньори на България в ЕС и потреблението да намалее, тъй като продължителната висока инфлация, която оценяват на близо 10% средно през 2023 г., ще се отрази на реалните заплати. Положително влияние върху икономиката ще имат проектите, финансирани със средства от ЕС. От S&P Global Ratings прогнозират реален растеж през 2023 г. по-нисък от 1%, което е значително забавяне спрямо очакванията им от 3% през 2022 г.

Според S&P Global Ratings България постепенно напредва в усилията си за влизане в еврозоната, но остава неясно дали ще получи членство от 01.01.2024 г. поради някои пречки. Успешното присъединяване на България към еврозоната ще елиминира остатъчния валутен риск спрямо еврото в икономиката, ще подобри достъпа на страната до европейските капиталови пазари и ще осигури на местните търговски банки пряк достъп до ресурсите на ЕЦБ. В момента обаче България е с висока инфлация (близо 15%), което според рейтинговата агенция може да усложни задачата за покриване на критериите за конвергенция през 2024 година. Вътрешнополитическата несигурност също продължи с наличието на служебно правителство след последните предсрочни избори през октомври 2022 г., което усложни процеса на подготовка за присъединяване към еврозоната.

Рейтинговата агенция би повишила кредитния рейтинг при присъединяването на страната към еврозоната, както и при съществено подобрение във външната позиция на България. От S&P отбелязват, че *биха понижили рейтинга*, ако икономическите перспективи на България се влошат значително спрямо сегашните им очаквания, което може да стане например поради по-силни косвени ефекти от забавяне на глобалния растеж, значително влошаване на ситуацията с регионалната сигурност или прекъсване на вноса на енергийни суровини от Русия, застрашаващо наличието на достатъчно предлагане на енергийни доставки за икономиката на България.

Последната официално оповестена оценка на **Moody's** за България е от началото на м. февруари 2023 г., когато агенцията потвърди дългосрочния рейтинг на България в чуждестранна и местна валута на „Baa1" със стабилна перспектива. Потвърждаването на рейтинга „Baa1" на България се дължи на следните ключови фактори: очакванията, че енергийна криза в Европа няма да отслаби съществено икономическата и фискалната позиция на страната; подкрепата за кредитния профил на България, произтичаща от перспективата за приемане на еврото, въпреки риска от забавяне на приемането след 2024 г. и рисковете за ефективността и напредъка на правителството по ключови приоритети, произтичащи от продължителния вътрешнополитически застой в страната.

Стабилната перспектива отразява очакванията на Moody's за относително слаба флуктуация на основните икономически и фискални показатели на страната през следващите 12 до 18 месеца. Тя също така отразява баланса на рисковете между потенциалните отрицателни ефекти върху кредитния профил, произтичащи от политическата ситуация в страната, и потенциалните положителни ефекти от евентуалното приемане на еврото.

Рейтинговата агенция *би повишила кредитния рейтинг* при наличието на подобрение в перспективите за растежа в дългосрочен план, произтичащи от подобрения в инфраструктурата и институционалната среда, както и присъединяването на страната към еврозоната. Moody's отбелязват, че *биха понижили рейтинга* при трайно влошаване на силната бюджетна позиция на страната; перспективите пред дългосрочния икономически растеж, както и при неуспех в завършването на процеса по присъединяването към еврозоната.

В есенната си икономическа прогноза от 2023 г. **Европейската комисия** прогнозира, че след намаляването на дефицита до 2,9% от БВП през 2022 г., той леко ще се увеличи до 3% от БВП през 2023 г. Правителството е приело увеличения на заплатите и пенсиите през предходните години, които ще имат бюджетен ефект от около 4% от БВП през 2023 г. Тяхното въздействие се избягва чрез компенсиращи мерки, като увеличаване на събираемостта на данъците и определяне на 100% дивидент за държавните предприятия. В същото време, други развития са допринесли за

задържането на дефицита като частичното отпадане на мерките за смекчаване на въздействието на високите енергийни цени, като тези, които остават през 2023 г. са напълно финансирани от солидарната вноска от енергийния сектор. Общият (нетен) бюджетен ефект на енергийните мерки се прогнозира на 0,8% от БВП за 2023 г. Приходите също така са били облагодетелствани от увеличенията на доходите, по-високото потребление и растящите цени.

През 2024 г. се прогнозира дефицитът на сектор „Държавно управление“ да остане 3% от БВП. Увеличението на данъчните приходи ще се забави в съответствие с икономическата перспектива, но се очаква позитивен ефект от мерките за подкрепа на събираемостта и от пълното отпадане на енергийните мерки. Публичните инвестиции се очаква да останат стабилни, но очакваното въздействие върху дефицита ще бъде ограничено благодарение на по-високите приходи от ЕС, в частност ПВУ. През 2025 г. дефицитът се очаква да бъде 3,2% от БВП, основно поради доставките на военно оборудване с общ временен разход около 0,7% от БВП.

В публикувания през м. октомври 2023 г. икономически преглед на световната икономика **МВФ** повиши оценката си за икономическия ръст на България през 2023 г. до 1,7% спрямо предишната от 1,4% от м. април 2023 г. За 2024 г. прогнозата за ръста на БВП от 3,5% от м. април 2023 г. е понижена до 3,2%. За периода 2025-2026 г. очакванията на МВФ са за икономически растеж от 3% на годишна база.

Изготвеният от **Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)** доклад „Икономически преглед на България“ беше представен на 4 април 2023 г. в София. Икономическият преглед на страната ни е задължителна стъпка по пътя на присъединяването на Република България към ОИСР. Икономическите прегледи имат важно значение в процеса на присъединяване към ОИСР предвид цялостната картина на икономическото и социално развитие на страната, която съдържат. Прегледът съдържа препоръки, които целят да подпомогнат перспективите за икономическо развитие на страната, като част от тях ще бъдат обект на по-задълбочена оценка от страна на съответните тематични комитети на ОИСР в рамките на процеса на присъединяване. Оценките на ОИСР в доклада за икономическия преглед от 2023 г. показват, че след силен икономически растеж в момента страната е изправена пред предизвикателства, голяма част от които са сходни с тези на други държави, но някои са свързани и с определени национални специфики. Процесът на присъединяване би следвало да има положителен трансформиращ ефект и реформите, които страната ни ще трябва да предприеме, ще допринесат за повишаване на икономическото и социално благополучие.

В областта на публичните финанси препоръките са за затягане на фискалната политика, ако инфлацията остане висока, а основната фискална позиция е по-слаба. По отношение на мерките за подпомагане на домакинствата и фирмите се препоръчва да са по-целенасочени към най-уязвимите и да се гарантира, че те стимулират спестяването на енергия. Акцентира се върху повишаване на ефективността на прилагането и събирането на корпоративните данъци, данъците върху добавената стойност и данъците върху собствеността, както и върху създаване на по-интегрирана средносрочна и дългосрочна фискална стратегия, която да обвързва разходите и ресурсите. Също така е от значение оценката на средносрочните и дългосрочните нужди от инфраструктура и други капиталови разходи и изготвяне на стратегия за публични инвестиции въз основа на анализ на разходите и ползите.

Част III.
Приоритети на политиките и основни допускания за периода 2024-2026 г.

1. ПОЛИТИКИ В ПРИХОДИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

През периода 2024-2026 г. данъчната политика ще е ориентирана към постигане на макроикономическа и бюджетна стабилност в средносрочен и дългосрочен план и осигуряване на необходимия финансов ресурс за изпълнение на разходните политики на правителството. Политиката в областта на данъците се характеризира с предвидимост, като същевременно се насърчава развитието на бизнеса и инвестиционната активност, стимулират се иновациите, енергийната ефективност и заетостта. Основните цели на данъчната политика за периода отново са насочени към поддържане на икономическия растеж, подобряване на бизнес средата, борбата с данъчните злоупотреби и повишаване на фискалната устойчивост в дългосрочен план. Запазват се основните приоритети, свързани с подобряване на събираемостта на приходите, предотвратяване на възможностите за укриване и невнасяне на данъци и осигуровки и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. В международен аспект данъчната политика на страната е насочена в подкрепа на функционирането на единния пазар на ЕС, успешното осъществяване на цифровата трансформация на обществото и икономиката в Европа и на дейностите по справяне с климатичните промени и опазване на околната среда. Ситуацията, свързана със скока на цените както на нефта, природния газ, електрическата енергия и горивата, така и на цените на основни хранителни продукти, продължава да е сериозно предизвикателство за бизнеса и гражданите. Променлива величина остава ефектът от протичащите процеси във външноикономически план, включително от военния конфликт в Украйна.

Във връзка с присъединяването на Република България към Приобщаващата рамка на ОИСР за въвеждане на мерките по проекта за свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби (Решение на МС по т. 37 от протокол № 13 от заседанието на МС, проведено на 30 март 2016 г.), ще продължи работата, свързана с участие в дейностите за въвеждането на вече договорените от ОИСР четири минимални стандарта и други елементи на пакета от мерки по Проекта „Свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби” (Base Erosion and Profit Shifting - BEPS). Въвеждането на минималните стандарти е свързано и с изпълнението на задълженията на България като държава-членка на ЕС.

През прогнозния период МФ ще продължи да участва в дейностите, свързани с обсъждането, анализа и оценката на въздействие от планираните от ОИСР мерки за справяне с данъчните предизвикателства, породени от дигитализацията на икономиката и нерешени проблеми, свързани с прехвърлянето на печалби: Стълб 1 (преразпределение на данъчни права) и Стълб 2 (минимално данъчно облагане на печалбата на многонационалните предприятия). Очаква се реформата да осигури в

световен мащаб повишаване на приходите от корпоративни данъци, значително намаляване на прехвърлянето на печалби и повишаване на данъчната сигурност.

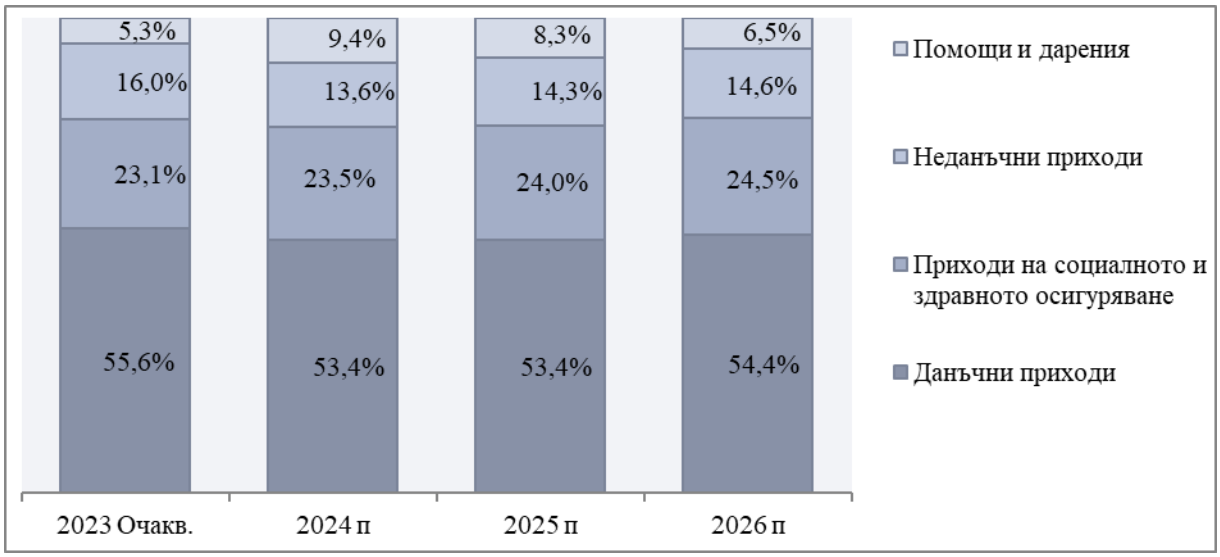
В съответствие с целите и действията на Република България по присъединяването към ОИСР, в областта на фискалните въпроси България се присъедини ***към Глобалната статистическа база данни за приходите (Global Revenue Statistics Database)*** на организацията и от 2020 г. предоставя годишна информация за данъчните приходи, като в онлайн базата на ОИСР вече са налични данни за периода 1995-2022 година.

Водещият приоритет на ЕК за действия за справяне с предизвикателствата, свързани с климата и околната среда, предполага ангажирането на България през прогнозния период с предприемането на мерки в данъчното законодателство за постигане на поставените от ЕС цели в области като облагането на енергийните продукти и насърчаване използването на екологосъобразни превозни средства.

За изпълнение на приоритетните цели на данъчната политика се извършват нормативни промени и действия на приходните администрации в областта на събирането и контрола. Постигането на по-добра ефективност при изпълнение на мерките е в пряка връзка със засилването на междуинституционалното сътрудничество, координация и ефективен обмен на информация както на национално ниво, така и на ниво ЕС и трети страни.

Прогнозните данъчни приходи за периода 2024-2026 г. са базирани на основните показатели от есенната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите и планираните законодателни изменения на данъчните закони, разпоредбите и срока на действие на ЗДБРБ за 2023 г. и на резултатите от прилаганите мерки от страна на приходните агенции за подобряване на събираемостта.

Граф. III-1: Структура на приходите по КФП в % за периода 2023-2026 г. [16]

[16] Използваните в някои от графиките и таблиците в доклада съкращения към годините за периода 2023-2026 г. са със следното значение:
- 2023 Очакв. – Очаквано изпълнение за 2023 г.;
- 2024 п – програма за 2024 г.;
- 2025 п – прогноза за 2025 г.
- 2026 п – прогноза за 2026 г.

Източник: МФ

1.1. ДАНЪЧНА ПОЛИТИКА

Прогнозите за данъчните приходи за периода 2024-2026 г. са съобразени с основните приоритети в данъчната политика в средносрочен план, свързани с реализиране на мерки за подобряване на събираемостта, стимулиране на икономическото развитие, намаляване на административната тежест и въвеждане в националното законодателство на разпоредби от европейското право в областта на данъците.

Продължава изпълнението на доказалите ефективността си ***постоянни мерки в областта на данъчната политика*** за повишаване на бюджетните приходи и борба с данъчните измами**:**

- Механизъм за обратно начисляване на ДДС при доставки на стоки и услуги, посочени в приложение № 2 към глава деветнадесета „а“ от ЗДДС. Срокът за прилагане на механизма при доставки на зърнени и технически култури и при доставки по прехвърляне на квоти за емисии на парникови газове е удължен до 31.12.2026 г.;

- Фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР) на територията на Република България;

- Подобряване на ефективността на контрола върху акцизните стоки;

- Насърчаване на доброволното спазване на законодателството;

- Повишен контрол и събираемост на текущи и просрочени задължения, включително чрез прилагане на механизма, при който плащанията по договори от разпоредители с бюджет над определен размер да бъдат извършвани само след потвърждение от приходните администрации, че получателите нямат публични задължения.

При прогнозиране на постъпленията от данъци са взети предвид ***приетите изменения в данъчното законодателство***, както следва:

- **Увеличеният от 1.01.2023 г. размер на прага за задължително регистриране по ЗДДС** от 50 000 лв. на 100 000 лв. Решението на ЕС за разрешаване на Република България да въведе дерогация от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност е прието от Съвета на ЕС на 14.11.2022 г. и е публикувано в Официален вестник на ЕС на 17.11.2022 г. (L 297/69). Приет е нов праг за регистрация по ЗДДС от 100 000 на 166 000 лв. в сила от 1 януари 2025 г.;

- Повишените **нормативно признати разходи** за дейността от упражняване на свободна професия като адвокат (от 25% на 40%), които от своя страна намаляват облагаемия доход от упражняване на конкретната дейност. Промяната се прилага от 1 януари 2023 г.;

- По отношение на **облагането с акциз на тютюна и тютюневите изделия** е въведен акцизен календар за поетапно увеличаване на ставките за период от четири години в ЗАДС - в сила от 1 март 2023 г., както и график за увеличаване на акцизните ставки на заместителите на тютюна и на течностите за електронни цигари, независимо дали съдържат никотин (в сила от 01.08.2023 г.), в т.ч. и за нагреваемо изделие със

съдържание, различно от тютюн (в сила от 01.01.2024 г.). Дадена е дефиниция за „нагреваемо изделие със съдържание, различно от тютюн (чл. 12г от ЗАДС), като част от тютюневите изделия;

- Общата годишна квота за **предоставяне на ваучери за храна** по чл. 209, ал. 7 от ЗКПО е 1,4 млрд. лв. за 2023 г. и 1,6 млрд. лв. за 2024 г.;

- Ползване в увеличен размер на данъчните облекчения по чл. 22в и 22г от ЗДДФЛ (за деца и за деца с увреждания) през 2023 г. и през 2024 г., както следва: 6 000 лв. годишно за едно ненавършило пълнолетие дете, 12 000 лв. - за две ненавършили пълнолетие деца, 18 000 лв. - за три и повече ненавършили пълнолетие деца и съответно, за деца с увреждания в размер на 12 000 лв. годишно, с възможност за авансово ползване през годината;

- Прилагане на въведената **временна солидарна вноска**, която се внася за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването. Редът и начинът за прилагане на Глава III от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията са уредени в ЗКПО. Ставката на тази вноска е 33 на сто за периода 1 януари – 12 октомври 2023 г. и 50 на сто за периода 13 октомври – 31 декември 2023 г., върху основата за определяне на временната солидарна вноска. Основата за вноската се определя съгласно изискванията на член 15 от Регламент (ЕС) 2022/1854 въз основа на средната стойност на облагаемите печалби от 2018 г. до 2021 г. Временната солидарна вноска се внася за данъчните печалби за 2022 г. и за 2023 г. Задължените лица могат да правят авансови плащания за временната солидарна вноска;

- Прилагане на **нулевата ставка на ДДС за доставки на хляб и брашно** с място на изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми вътреобщностни придобивания. Срокът за прилагане на мярката е удължен до 30.06.2024 г.;

- **Намалената ставка на ДДС от 9% за доставки на природен газ и централно отопление** с място на изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми вътреобщностни придобивания прилагана до 01.07.2023 г.;

- **Намалената данъчна ставка на ДДС (от 9%) за доставка на книги, на храна, подходяща за бебета или за малки деца** и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули по приложение № 4 на ЗДДС, която от 1 януари 2023 г. е установена като постоянна мярка;

- Прилагане на **намалената данъчна ставка на ДДС за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения и обща туристическа услуга** до 30.06.2024 г.;

- Прилагане на **намалената ставка 9% на ДДС за доставките на ресторантьорски и кетъринг услуги** с удължен срок на действие до края на 2024 г.;

- Прилагане (до 31 юли 2023 г.) като антиинфлационни мерки на: режим за **възстановяване на платения акциз за електрическа енергия** по реда на чл. 24ж от ЗАДС; **нулеви акцизни ставки върху моторните горива** – за втечнен нефтен газ и природен газ; **нулева акцизна ставка за произведената топлинна енергия** за енергийните продукти, използвани за осъществяване на комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия; **нулева акцизна ставка за електрическата енергия**, при условие че произведената електроенергия е от слънчева, вятърна енергия, от енергията на вълните, приливите или с геотермален произход; от хидравличен

произход, произведена в хидроелектрически инсталации; генерирана от биомаса или от продукти, произведени от биомаса; генерирана от метан, изпускан в изоставени въглищни мини и генерирана от горивните клетки;

- На 06.06.2023 г. е постановено положително решение на ЕК относно съответствие с Насоките за регионална държавна помощ (2021/C 153/01) за прилагане на нова схема на **данъчното облекчение, представляващо държавна помощ за регионално развитие**, с което започна преотстъпването на корпоративен данък съгласно чл. 184 във връзка с чл. 189 от ЗКПО, което да се прилага в срок до 31 декември 2027 г. Данъчната преференция се предоставя с цел да насърчи икономическата активност за МСП, като ги стимулира да инвестират в материални и нематериални активи в предприятия, намиращи се в общини с безработица, по-висока от средната за страната, като се очаква така да се запазят или увеличат нивата на заетост в тези общини;

- Въвеждане в ДОПК на **задължително предварително деклариране на данни за превозите на стоки с висок фискален риск** на територията на Република България с цел надграждане и усъвършенстване на фискалния контрол (ДВ, бр. 66 от 2023 г.);

- Прието е, когато се **изплаща трудово възнаграждение** от работодател, със 100 или повече наети лица (с изключение на лицата, с които е сключен трудов договор за краткотрайна сезонна селскостопанска работа), по чл. 3, ал. 1, т. 3 от Закона за ограничаване на плащанията в брой, изплащането му да се извършва само чрез превод или внасяне по платежна сметка в посочена от работника или служителя банка в страната (ДВ, бр. 66 от 2023 г.);

- Деклариране (с декларацията по чл. 55, ал. 1 от ЗДДФЛ и чл. 201, ал. 1 от ЗКПО, в срок до края на месеца, следващ тримесечието) на данни от текущата счетоводна отчетност за **наличните парични средства в касите**, размерът на вземанията (включително от предоставени заеми) от собственици физически лица, работници, служители, лица, наети по договор за управление и контрол, и подотчетни лица, когато в края на календарно тримесечие общата сума на наличностите и вземанията надхвърля 50 000 лв. (ДВ, бр. 66 от 2023 г.);

- С цел да се разреши проблемът с измамите с ДДС при електронната търговия, чрез засилване на сътрудничеството между данъчните органи и доставчиците на платежни услуги, както и във връзка с **изискванията за доставчиците на платежни услуги**, въведени с разпоредбите на Директива (ЕС) 2020/284 на Съвета от 18 февруари 2020 година за изменение на Директива 2006/112/ЕО по отношение на въвеждането на определени изисквания за доставчиците на платежни услуги (Директива (ЕС) 2020/284), са направени съответните изменения и в ЗДДС (ЗИД на ЗДДС, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 01.01.2023 г.). Директива (ЕС) 2020/284 има за цел да допълни законодателния ДДС пакет за облагане на електронната търговия, който влезе в сила на 1 юли 2021 година. Директива (ЕС) 2020/284 съдържа задължения за доставчиците на платежни услуги да предават определена информация за трансграничните плащания, произхождащи от държави членки и за бенефициента („получателя") на тези презгранични плащания, с цел правилното отчитане и облагане с ДДС на електронната търговия в ЕС;

- **Разширен е обхватът на доходите, за които се предоставя информация със справката по чл. 73, ал. 1 от ЗДДФЛ** с някои необлагаеми доходи (ЗИД на ЗДДФЛ, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 01.01.2023 г.). Добавени са, независимо

от размера им, доходите от допълнително пенсионно осигуряване и други доходи, които въпреки че са освободени от облагане се получават регулярно от физическите лица и са от значение за коректното определяне на разполагаемия доход. Добавени са различните помощи от социално подпомагане, държавни и национални награди, стипендии (с изключение на стипендиите, които се предоставят от училищата в полза на ученици и студенти), ренти и потребителски дивиденти. Предложено е в сила от 2024 г. обхватът да бъде разширен и да бъдат добавени дневните командировъчни пари, еднократните помощи за лечение, направените от работодателя социални разходи за допълнително доброволно осигуряване и други;

- Предоставена е възможност на **местните физически лица да декларират в годишната данъчна декларация придобитите през годината доходи, които са освободени от облагане** по силата на закона, придобитите доходи облагаеми с окончателен данък, полученото имущество по наследство, завет и дарение, както и полученото имущество с възстановено право на собственост по реда на нормативен акт. До промяната, доходите, облагаеми с окончателен данък, не се включваха в годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ, независимо от желанието на лицата;

- Приети са промени в ДОПК (обн., ДВ, бр. 100 от 2022 г., в сила от 01.01.2023 г.), с които се **подобрява цялостната уредба на обмена на информация и административното сътрудничество и се разширява обхватът на автоматичния обмен на информация**, като се включва и информацията, предоставяна от операторите на цифрови платформи за продавачи, извършващи дейност чрез тези платформи. Развитието на цифровизацията на икономиката и възможностите за укриване на доходи, особено в случаите, когато дейността се извършва чрез цифрови платформи, установени в други юрисдикции, мотивира разширяването на обхвата на автоматичния обмен на информация за данъчни цели по отношение на доходите, реализирани чрез такива платформи, и техните получатели. Промените са в съответствие с изискванията на Директива (ЕС) 2021/514 и в отговор на направени изменения в Директива 2011/16/ЕС на Съвета от 15 февруари 2011 г. относно административното сътрудничество в областта на данъчното облагане и прецизиране в тази връзка на националните законодателства на държавите членки по еднозначен начин, които от своя страна гарантират правна сигурност и яснота на правилата в областта на административното сътрудничество и обмена на информация;

Приети са още и следните ***мерки в данъчното законодателство*****,** ефектите от които са взети предвид при прогнозиране на приходите от данъци**:**

- ***Въвеждане на минимално ефективно корпоративно данъчно облагане на многонационални групи предприятия и на големи национални групи предприятия*** в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за от 14 декември 2022 година за гарантиране на глобално минимално равнище на данъчно облагане на многонационалните групи от предприятия и големите национални групи в Съюза. С разпоредбите на Директива (ЕС) 2022/2523 се въвежда рамка за глобалното минимално равнище от 15 на сто на данъчно облагане на ниво ЕС на многонационална група предприятия. С директивата се въвежда система от две взаимосвързани правила, насочени към определяне и събиране на допълнителен данък в една държава членка, винаги когато ефективната корпоративна данъчна ставка на дружествата от дадена многонационална група предприятия в тази държава членка е по-ниска от 15 на сто. Всички дружества, които са част от многонационални или национални групи предприятия с годишни приходи в консолидираните финансови отчети на крайното образувание майка на групата през поне две от четирите данъчни години, непосредствено предшестващи текущата данъчна година, от най-малко 750,0 млн. евро,

които се намират в държава-членка на ЕС, в която се облагат с ниска данъчна ставка, т.е. по-ниска от 15 на сто, каквато е и България, ще подлежат на облагане с този допълнителен данък. Допълнителният данък за тези дружества ще се дължи от крайното предприятие майка или някое от междинните предприятия майки на групата и ще се събира от държавата членка, в която е разположено. За да се даде възможност на държавите членки да използват приходите от допълнителния данък, дължими по отношение на облагани с ниска данъчна ставка съставни образувания, намиращи се на тяхна територия, Директива (ЕС) 2022/2523 предоставя възможност за избор на държавите членки да въведат национален допълнителен данък. Предвид това в страната се предлага да се въведе национален допълнителен данък, съгласно който съставните образувания на една многонационална група предприятия, които се намират в Република България, или на голяма национална група предприятия, се предвижда да подлежат на облагане с национален допълнителен данък;

- Въвеждане на **нова схема за държавна помощ за земеделски стопани**, които са свързани с изменение на правната уредба за прилагане на държавна помощ за земеделски стопани под формата на данъчно облекчение по чл. 189б от ЗКПО и чл. 48, ал. 6 от ЗДДФЛ, съобразно условията на Регламент (ЕС) № 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от ДФЕС[17] (Регламент (ЕС) № 2022/2472). Новият регламент за групово освобождаване в земеделието - Регламент (ЕС) № 2022/2472 се прилага от 1 януари 2023 г. до 31 декември 2029 година. Регламентът предвижда промяна в интензитета и прага за уведомяване по помощта за инвестиции в земеделски стопанства във връзка с първичното селскостопанско производство, предвид което е разработена нова схема за държавна помощ, която да е в съответствие с новите правила на Регламент (ЕС) № 2022/2472 и за прилагането на която следва да се получи одобрение от Комисията;

- Приети промени в ЗДДФЛ за въвеждане на **нормативно признати разходи** в размер на 10 на сто при определянето на облагаемия доход от продажба или замяна на финансови активи и чуждестранна валута. Предложено е и виртуалните валути да бъдат изрично посочени като финансов актив;

- Освобождаване от облагане на **доходите от продажба или замяна на движимо имущество, предадено на лица**, които имат право да извършват събиране, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на отпадъци в съответствие със Закона за управление на отпадъците;

- Въвеждане на **алтернативен данък върху доходите от дейността по събиране на диворастящи гъби и плодове**, с изключение на такива от лечебните растения, за лица, които не са търговци по смисъла на Търговския закон, като основната цел е да се изсветли сектора на събиране на диворастящи гъби и плодове;

- **Включване в обхвата на патентния данък на юридическите лица, осъществяващи дейност като заведения за хранене и развлечения** с цел изсветляване на целия сектор на заведенията за хранене и развлечения;

- Предвидена в ЗДДС мярка за „изсветляване на сивата икономика“, която дава възможност получателят по доставка да има право да задържи плащането на стойността на доставката/продажбата, когато доставчикът не издаде **касова бележка.** Това право на доставчика няма да се прилага в случаите, когато ЗДДС или Наредба № Н-18 от

[17] Договор за функционирането на Европейския съюз.

13.12.2006 г. за регистриране и отчитане чрез фискални устройства на продажбите в търговските обекти, изискванията към софтуерите за управлението им и изисквания към лицата, които извършват продажби чрез електронен магазин, допускат при доставки/продажби в търговски обект да не се издава фискална касова бележка от фискално устройство (фискален бон) или касова бележка от интегрирана автоматизирана система за управление на търговската дейност (системен бон);

- Уеднаквяване на размера на **оборота на данъчно задължените за патентен данък лица**, който размер е едно от условията за прилагане на патентен данък, с размера на прага за регистрация по ЗДДС (100 хил. лв.). С промяната ще се измени облагането на някои от дейностите на лицата с оборот между 50 и 100 хил. лв. – от облагане по общия ред на ЗДДФЛ към облагане с патентен данък.

С цел ***хармонизиране на българското законодателство с европейското*** са приети и следните изменения в данъчните закони:

- Промени, свързани с привеждане на ЗАДС в съответствие с разпоредбите на Директива (ЕС) 2020/262 на Съвета от 19 декември 2019 година за определяне на общия режим на облагане с акциз (Директива 2020/262) и **Директива (ЕС) 2020/1151 на Съвета от 29 юли 2020 година** за изменение на Директива 92/83/ЕИО за хармонизиране на структурата на акцизите върху алкохола и алкохолните напитки (Директива 2020/1151). С оглед замяната на Регламент 684/2009 с **Делегиран Регламент (ЕО) № 2022/1636** са приети изменения и в относимите разпоредби;

- **Оптимизиране на разпоредбите, въвеждащи режима на данъчното облагане при напускане съгласно чл. 5 от Директива (ЕС) 2016/1164 на Съвета от 12 юли 2016 година за установяване на правила срещу практиките за избягване на данъци, които пряко засягат функционирането на вътрешния пазар.** Промяната касае трансфера на активи/дейност към друга част на предприятието, разположена извън страната, които са част от общия режим за данъчно регулиране при трансфер между част на едно предприятие, разположена в страната, и друга част на същото предприятие, разположена извън страната. С предложената промяна се предотвратява възможност за съдебно оспорване от страна на ЕК и ще се постигне пълно съответствие с разпоредбата на чл. 5 от Директива (ЕС) 2016/1164 на Съвета от 12 юли 2016 година за установяване на правила срещу практиките за избягване на данъци, които пряко засягат функционирането на вътрешния пазар;

- Въведено е **отсрочено плащане на ДДС при централизирано оформяне при внос на стоки**. Отсроченото плащане означава, че плащането на ДДС при внос на митницата се отлага за определен на национално равнище период. Това попада в обхвата на чл. 211, ал. 1 от Директива 2006/112/ЕО от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (Директива 2006/112/ЕО). Текстовете целят регламентиране на отсроченото плащане в случаите на централизирано оформяне при внос, във връзка с внедряването в Митническата информационна система за внасяне на функционалността за централизирано оформяне при внос в края на октомври 2023 година.

1.2. ДАНЪЧНИ ПРИХОДИ

1.2.1 Приходи от корпоративни данъци (вкл. данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица) и други данъци по ЗКПО

Прогнозните приходи от корпоративни данъци и други данъци по ЗКПО за 2024 г. са 6 191,0 млн. лв.

В прогнозата са включени следните данъци по ЗКПО:

- Корпоративен данък (от финансови институции и нефинансови предприятия) – 5 816,0 млн. лв.;
- Данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица – 114,0 млн. лв.;
- Други данъци по ЗКПО – 261,0 млн. лв.

Приходите от *корпоративни данъци* (вкл. корпоративен данък и данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица) са прогнозирани на база показателя „бруто оперирщ излишък/смесен доход“ от макрорамката на МФ, предварителните данни за изпълнението на приходите от тези данъци през 2023 г. и при отчитане на наличната информация относно:

- ✓ размер на деклариранатa облагаема печалба или загуба за 2022 г.;
- ✓ размер на авансовите вноски, които правят данъчно задължените лица, формирали данъчна печалба за предходната година;
- ✓ размер на изравнителната вноска по годишната данъчна декларация;
- ✓ сумата на данъка за възстановяване за надвнесен корпоративен данък по годишни данъчни декларации;
- ✓ дела на дружествата, ползващи преференцията за пренасяне на данъчни загуби;
- ✓ размер на плащанията по ревизионни актове и вноски за минали години;
- ✓ прилагане на възможността за допълнителна еднократна корекция на годишната данъчна декларация при откриване на счетоводни или други грешки и при отразяване на коригиращи събития по смисъла на приложимите счетоводни стандарти в срок до 30 септември на текущата година;
- ✓ предприетите активни действия от страна на Националната агенция за приходите за справяне със сивата икономика и подобряване на събираемостта на данъците;
- ✓ действието на въведената нова схема за държавна помощ за регионално развитие (чл. 189 от ЗКПО);
- ✓ ефектът от предложената нова схема за държавна помощ под формата на данъчно облекчение, представляващо държавна помощ за земеделските

стопани, извършващи дейност в първичното селскостопанско производство по реда на ЗКПО (чл. 189б от ЗКПО и чл. 48, ал. 6 от ЗДДФЛ);

- ✓ ефектът от въвеждането на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) за дружествата от многонационални групи предприятия във връзка с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета от 14 декември 2022 година за гарантиране на глобално минимално равнище на данъчно облагане на многонационалните групи от предприятия и големите национални групи в Съюза, който не се очаква да се прояви през 2024 година;

- ✓ предложената промяна за облагане с патентен данък на юридическите лица, осъществяващи дейност като заведения за хранене и развлечения.

По отношение на постъпленията от *данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на юридически лица* прогнозите отчитат изпълнението на този данък през 2023 г. и предходните години, състоянието на икономиката, предприетите мерки от правителството, както и провежданите тематични кампании за контрол от страна на органите по приходите.

Планираните приходи от корпоративни данъци и други данъци по ЗКПО са съответно 6 652,0 млн. лв. за 2025 г. и 7 292,0 млн. лв. за 2026 г.

1.2.2 Приходи от ДДФЛ

Прогнозните приходи от данъци върху доходите на физически лица за 2024 г. са в размер на 6 905,0 млн. лв. (без постъпленията от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници, постъпващи в местните бюджети).

Прогнозата за постъпленията от ДДФЛ е изготвена, като са взети предвид следните фактори:

- ✓ номинален ръст на показателя компенсации на наетите лица, съгласно макроикономическата прогноза на МФ;

- ✓ прогнозен брой заети лица;

- ✓ ниво на безработицата;

- ✓ ефектите от увеличението на минималната работна заплата, на размера на минималните осигурителни доходи на наетите лица и самоосигуряващите се;

- ✓ влиянието на увеличението на разходите за персонал в държавния сектор и увеличението на заплатите на педагогическия персонал;

- ✓ влиянието върху ръста на приходите през прогнозния период на увеличения размер на данъчните облекчения за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ;

- ✓ ефектът от приспадане на 10 на сто нормативно признати разходи при определяне на облагаемия доход от продажба или замяна на финансови активи, в т.ч. и виртуални валути, както и от търговия с чуждестранна валута;

- ✓ ефектът от приетото освобождаване от облагане на доходите от продажба или замяна на движимо имущество, предадено на лица, които имат право да извършват събиране, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на

отпадъци в съответствие със Закона за управление на отпадъците (от 01.01.2024 г.);

- ✓ ефектът от приетото увеличаване на прага за оборот (от 50 000 на 100 000) като едно от условията за прилагане на патентен данък;
- ✓ ефектът от приетия алтернативен данък върху доходите от дейността по събиране на диворастящи гъби и плодове, с изключение на такива от лечебните растения, за лица, които не са търговци по смисъла на Търговския закон;
- ✓ отчетена е наличната информация относно ефектите от постоянните мерки на Националната агенция за приходите за спазване на данъчното законодателство и подобряване събираемостта на приходите, включително провежданите от агенцията тематични кампании за контрол.

За 2025 г. прогнозните постъпления от ДДФЛ, без постъпленията от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници, са в размер на 7 505,0 млн. лв., а за 2026 г. достигат 8 035,0 млн. лв.

1.2.3 Приходи от ДДС

Прогнозните приходи от данъка върху добавената стойност за 2024 г. са 18 626,1 млн. лв. При прогнозиране на приходите от ДДС са взети предвид следните фактори:

- ✓ валутен курс (щ.д./лв.) - 1,85 лв. за целия период;
- ✓ ръст на показателите за внос и износ за периода 2024-2026 спрямо 2023 г. За вноса ръстът е 9,8% за 2024 г., 7,4% за 2025 г. и 5,5% за 2026 г. За износа ръстът е 7,0% за 2024 г., 5,7% за 2025 г. и 5,3% за 2026 г.;
- ✓ повишаване на ефективно внесения данък за всяка година с ръста на потреблението за същия период в макрорамката на МФ;
- ✓ информация от Агенция „Митници“ за физическите обеми на стоките, пораждащи ДДС;
- ✓ прогнозна цена на суровия петрол;
- ✓ удължеият срок на действие на временните антикризисни мерки за намаление на ставката по ДДС: за ресторантьорски и кетъринг услуги до 31.12.2024 г. и за доставка на обща туристическа услуга и доставка на услуга за използване на спортни съоръжения до 30.06.2024 г.;
- ✓ ефект от предложеното продължаване на действието на прилагане на нулевата ставка на ДДС за доставки на хляб и брашно до 30.06.2024 г.;
- ✓ ефект в ДДС от увеличаване на акцизните ставки за всички тютюневи изделия от въведения четиригодишен акцизен календар от 1 март 2023 г., както и от включването на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, заместителите на тютюна, съдържащи никотин и нагреваемо изделие със съдържание, различно от тютюн, в обхвата на акцизните стоки, заедно с график за увеличаване на акцизните ставки за тези продукти;

- ✓ положителен ефект от оптимизиране на контролната дейност върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България, която има за цел подобряване на събираемостта на данъците.

Приходите от ДДС за отчетния период ще бъдат повлияни от промените в икономическата активност в страната, изменението на потреблението, вноса, износа, приетите законодателни изменения и въздействието на фактори, обусловени от промени във външната среда. За 2025 г. е отчетено влиянието на повишения праг за регистрация от 100 000 лв. на 166 000 лв. по ЗДДС.

За 2025 г. прогнозните постъпления от ДДС са в размер на 20 011,1 млн. лв., а за 2026 г. достигат 21 726,1 млн. лв.

1.2.4 Приходи от акцизи

Прогнозните приходи от акцизи за 2024 г. са 6 445,0 млн. лв.

Приходите от акцизи се формират основно от две групи стоки - тютюневи изделия с относителен дял от 51,4% и горива с относителен дял от 42,3% в общата сума на касовите постъпления за 2022 г. Останалите акцизни стоки (вкл. алкохолни напитки, бира, електрическа енергия и други стоки) са с относителен дял в размер на 6,3%.

При прогнозиране на приходите от акцизи освен допусканията за макроикономическите показатели е отчетено и влиянието на следните фактори:

- ✓ относителна устойчивост на структурата на потреблението на акцизните продукти в рамките на различните групи акцизни стоки;
- ✓ увеличаване на акцизните ставки за всички тютюневи изделия с въвеждане на акцизен календар за период от четири години напред, считано от 1 март 2023 г., с цел балансирано увеличение на минималното облагане с акциз на цигарите и другите категории тютюневи изделия, вкл. и течности за електронни цигари, съдържащи никотин;
- ✓ включване на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, и заместителите на тютюна, съдържащи никотин в обхвата на акцизните стоки, заедно с график за увеличаване на акцизните ставки за тези продукти;
- ✓ отпадане на временната мярка за освобождаване от акциз на електрическата енергия, втечнения нефтен газ и природния газ, използвани като моторно гориво, съгласно член 15 от Директива 2003/96/ЕО на Съвета от 27 октомври 2003 г. относно преструктурирането на правната рамка на Общността за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията. Освобождаването действа през периода от 9 юли 2022 г. до 31 юли 2023 г.;
- ✓ въведеното облагане с акциз върху нагреваеми изделия със съдържание, различно от тютюн, на базата на растения, билки или плодове, независимо дали са обработени с никотин, се очаква да доведе до незначителен ефект върху приходите от акцизи;
- ✓ положителен ефект от оптимизиране на контролната дейност върху търговията с акцизни стоки и подобряване на събираемостта на акцизите.

За 2025 г. прогнозираните постъпления от акцизи са 6 835,0 млн. лв. и 7 273,0 млн. лв. за 2026 г.

1.2.5 Приходи от мита

Прогнозираните приходи от мита за 2024 г. са в размер на 370,0 млн. лв.

На основание постигнатите договорености в рамките на Световната търговска организация за улесняване на търговията в последните повече от 10 години търговската политика на ЕС е все по-либерална, вследствие на което има все повече сключени споразумения за свободна търговия и споразумения за икономическо партньорство. На базата на тези споразумения стоките се оформят за внос в ЕС и в страната/групата страни партньор/партньори с намалени или нулеви ставки на митата.

Към настоящия момент ЕС има сключени множество преференциални търговски договорености, в това число и Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство. Следва да се има предвид и Схемата от общи тарифни преференции (СОТП), която позволява на износителите от развиващите се страни да плащат по-малки мита върху стоките си при внос в ЕС. Облекченият достъп до пазара на ЕС допринася за икономическия им растеж. Целта на СОТП е да окаже помощ на уязвими и слабо развити страни да постигнат устойчиво развитие чрез стимулиране на местното им производство и включването им в световната търговия.

На фона на все по-либералната политика на ЕС, насочена към разширяване обхвата на споразуменията за свободна търговия и споразуменията за икономическо партньорство, данните за вноса на стоки в Република България през периода 2017-2022[18] г. показват устойчив ръст по отношение на стойностния обем на внесените стоки от трети страни, като ръста през 2022 г. спрямо същия период на предходната година е най-висок за последните пет години (58,8%) .

Значително влияние върху динамиката на приходите от мита при внос на стоки от трети страни в прогнозния период ще оказват и ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, както и временните мерки за либерализиране на търговията и солидарност с Украйна. Въздействие ще имат и приетите законодателни антикризисни мерки за смекчаване на икономическите последици за бизнеса от настъпилата нестабилност на цените на нефта, природния газ, електрическата енергия, горивата, хранителни продукти и други, както и мерките за овладяване на инфлацията, породена от външни и вътрешни политически и икономически фактори.

Кумулативното действие на посочените политики и макроикономически фактори определят устойчиво нарастване на приходите от мита по години за периода 2025-2026 г., както следва: 385,0 млн. лв. за 2025 г. и 400,0 млн. лв. за 2026 г.

1.2.6 Приходи от данък върху застрахователните премии

Прогнозните приходи от данък върху застрахователните премии за 2024 г. са 63,0 млн. лв. Допусканията за размера на приходите от данъка върху застрахователните премии са базирани на следните допускания:

- ✓ запазване на ставката от 2% за периода;

[18] По предварителна данни на НСИ, https://nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/FTS_Extrastat_2022-12_ZI4IC53.pdf.

- ✓ запазване на динамиката на нарастване на брутните премийни приходи в общото застраховане;
- ✓ запазване на тенденцията за разширяване и обогатяване на застрахователните продукти.

Очакваните приходи от застрахователни премии са 67,0 млн. лв. за 2025 г. и 70,5 млн. лв. за 2026 г.

1.2.7 Приходи от други данъци

По този параграф на бюджета са включени приходите от временната солидарна вноска. Временната солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията се прилага за печалбата през 2022 г. и 2023 г., като е предвидено и авансово заплащане на вноските. С оглед на това, в прогнозата за 2024 г. е включен приход от вноската в размер на 15,9 млн. лв.

1.3. ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИТИКА

За периода 2024-2026 г. по отношение на социално и здравноосигурителните вноски се предвижда:

- Запазване размерите и съотношенията на осигурителните вноски за фондовете на държавното обществено осигуряване на нивото на 2023 г.;
- Минималният осигурителен доход за самоосигуряващите се лица от 1 януари 2024 г. нараства от 780 лв. на 933 лв., а от 1 януари на съответната година за периода 2025-2026 г. до нивото на минималната работна заплата, определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда;
- Минималният осигурителен доход за земеделските стопани и тютюнопроизводителите от 1 януари 2024 г. нараства от 780 лв. на 933 лв., а от 1 януари на съответната година за периода 2025-2026 г. до нивото на минималната работна заплата, определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда;
- Максималният осигурителен доход за всички осигурени лица нараства за 2024 г. на 3 750 лв., за 2025 г. на 4 130 лв., за 2026 г. на 4 430 лв.;
- Запазва се размерът на осигурителната вноска за Учителския пенсионен фонд – 4,3 на сто;
- Не се правят вноски за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите", като се запазва разпоредбата на чл. 22, ал. 2 от Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя, относно максималния месечен размер на гарантираното вземане, който не може да бъде по-малък от 2,5 минимални работни заплати;
- Запазва се размерът на здравноосигурителната вноска – 8 на сто.

1.4. НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ

1.4.1 Приходи от такси

От 1 януари 2019 г. започна поетапното въвеждане на ТОЛ системата с въвеждането на т.нар. „електронна винетка“ за леките автомобили, а от месец март 2020 г. стартира поетапното въвеждане на ТОЛ сегменти в обхвата на платената пътна мрежа на база изминато разстояние, с което започна тарифирането и на товарните автомобили над 3,5 т.

С актове на Министерския съвет през 2022 г. се актуализира тарифата за изминато разстояние и Списъка на републиканските пътища, за които се събира такса за изминато разстояние - ТОЛ такса. В тази връзка за периода 2024-2026 г. се очаква промяна на приходите от държавни такси, като за 2024 г. се очаква увеличение с 23,2 млн. лв., а през 2025 г. ръст с 43,0 млн. лв. спрямо 2024 г. За 2026 г. се предвижда запазване на приходите до размерите от 2025 г., в която се достига размер на приходите от ТОЛ такси на годишна база от 555,6 млн. лв. Средствата ще бъдат насочени към ефективното поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура, изграждане на магистралните пътища и интеграция на националната пътна инфраструктура в Европейската транспортна мрежа.

1.4.2 Други приходи

За прогнозния период 2024-2026 г. приходите на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) са определени, както следва: за 2024 г. и 2025 г. по 2 609,6 млн. лв. и за 2026 г. - 3 131,3 млн. лв., като същите спрямо приетите за 2023 г. намаляват с по 1 533,0 млн. лв. за 2024 г. и 2025 г. и с 1 011,3 млн. лв. за 2026 г. спрямо 2023 г.

Намалението на приходите се дължи на:

- прогнозирано намаление на приходите от 5%-ни вноски от приходите на производителите и търговците на ел. енергия, на операторите на електропреносната и газопреносните мрежи и на операторите на съоръжения за съхранение на природен газ, като при определянето на размера им са взети предвид тенденцията за относително постоянното количество ел. енергия (38-39 мил. мВтч), произведена и реализирана на територията на страната и за износ, динамиката на цените на Европейския пазар, анализите на водещи финансови групи в ЕК и отчетеното спадане на цените през третото тримесечие на 2023 г. до нива под 200 лв./ мВтч и др.;
- намаление на приходите по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата, при чието определяне влияние оказват тренда за изменение на цените на квотите, прогнозните нетни количества квоти за емисии на парникови газове, които Република България ще реализира на Европейската енергийна борса и прогнозните цени за евро/квота годините 2024, 2025 и 2026. При определяне размера на приходите от продажба на квоти за емисии за парникови газове от инсталации чрез търг е отразено намалението им със 7%, като така намалените приходи е предвидено да постъпват по бюджета на ЕС;
- през 2024 г. не са включени приходи от целеви вноски, представляващи положителната разлика между пазарните приходи без ДДС и определения таван на приходите за различния тип производител на електрическа енергия, положителната разлика между приходите без ДДС и всички разходи, свързани с

покупко-продажбата на количества електрическа енергия и т.н. за търговците и др., предвид че към настоящия момент е регламентирано тези приходи да постъпват по бюджета на фонда през 2023 г. В процес е изготвянето на оценки относно приходите и разходите при възстановяване действието на мерките и програмите в областта на енергетиката, поради което на този етап за 2024 г. не са предвидени постъпления от тези приходи.

1.4.3 Приходи от дивидент за държавата

Приходите от дивидент за държавата за периода 2024-2026 г. са изготвени при 100% отчисления, на база представена от министерствата информация за очакваните финансови резултати на ресорните им предприятия и търговски дружества.

Размерът на прогнозираните приходи от дивидент е както следва:

- за 2024 г. – 324,3 млн. лв.;
- за 2025 г. – 1 019,5 млн. лв.;
- за 2026 г. – 1 573,0 млн. лв.

Основните допускания, на база на които е изготвена прогнозата за приходи от дивидент, са следните:

- ставка за отчисления за периода 2024-2026 г. - 100 на сто.
- изключване на лечебните заведения за болнична помощ, центровете за психично здраве, бюджетните организации и дружествата от отрасъл „Водоснабдяване и канализация“ от обхвата на Разпореждането на Министерския съвет за установяване и внасяне в полза на държавата на отчисления от печалбата от държавни предприятия и търговски дружества с държавно участие в капитала.

1.4.4 Приходи от наеми за държавата

Приходите от наеми за държавата за периода 2024-2026 г. са разчетени при 50% отчисления от наемите, получени от държавните предприятия и едноличните търговски дружества, в т.ч. от дъщерните им дружества, отдали под наем предоставените им застроени или незастроени недвижими имоти.

Размерът на прогнозираните приходи е по 8,0 млн. лв. годишно за периода 2024-2026 г.

1.4.5 Приходи от концесионна дейност

Прогнозните приходи от концесии за 2024 г. възлизат на 215,8 млн. лв., като от тях 129,7 млн. лв. се очаква да постъпят по бюджетите на министерствата и Министерския съвет и 86,1 млн. лв. по бюджетите на общините, на чиито територии се намират находищата на подземни богатства, минералните води, морските плажове и концесионната площ по концесионния договор „Ски зона с център Банско – част от територията на Национален парк – „Пирин”.

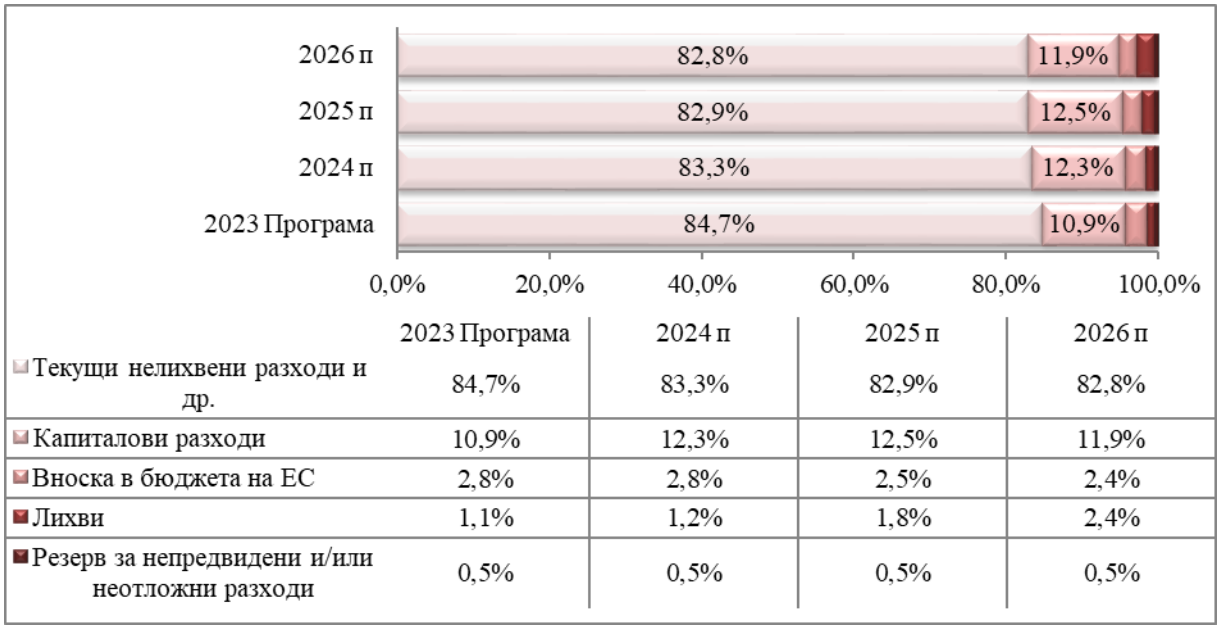
За 2025 г. се предвиждат приходи от концесии в размер на 275,5 млн. лв., като от тях 169,7 млн. лв. се очаква да постъпят по бюджетите на министерствата и Министерския съвет, и 105,8 млн. лв. по бюджетите на общините.

За 2026 г. се предвиждат приходи от концесии в размер на 268,3 млн. лв., като от тях 161,5 млн. лв. се очаква да постъпят по бюджетите на министерствата и Министерския съвет, и 106,8 млн. лв. по бюджетите на общините.

Основна мярка за повишаване събираемостта на приходите от концесии е подобряване на контрола върху концесионните договори, както и своевременно начисляване и предявяване на предвидените неустойки по договорите, завеждане на съдебни дела и прекратяване на концесионни договори със стари задължения. Предвижда се и сключване на нови договори за концесия. В резултат на работата на междуведомствена работна група се предвижда да се подготвят промени в нормативната уредба, касаеща реда и начина за определяне на концесионните възнаграждения.

2. РАЗХОДНИ ПОЛИТИКИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Граф. III-1: Структура на разходите по КФП в % за периода 2023-2026 г., вкл. резерв и вноска в бюджета на ЕС [19]

	2023 Програма	2024 п	2025 п	2026 п
Текущи нелихвени разходи и др.	84,7%	83,3%	82,9%	82,8%
Капиталови разходи	10,9%	12,3%	12,5%	11,9%
Вноска в бюджета на ЕС	2,8%	2,8%	2,5%	2,4%
Лихви	1,1%	1,2%	1,8%	2,4%
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%

Източник: МФ

Табл. III-1: Разходи по функции по КФП за периода 2023-2026 г. с разпределен резерв по функции (без вноска в общия бюджет на ЕС)

ПОКАЗАТЕЛИ	млн. лв.				% от БВП			
	2023 Програма	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза	2023 Програма	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Общи държавни служби	**4 211,8**	**4 234,4**	**4 229,5**	**4 449,8**	**2,3%**	**2,1%**	**1,9%**	**1,9%**
- изпълнителни и законодателни органи	3 211,6	3 363,6	3 310,1	3 487,6	1,7%	1,6%	1,5%	1,5%
- общи служби	250,4	149,4	150,4	149,3	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
- наука	749,7	721,4	769,0	812,9	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
Отбрана и сигурност	**8 233,7**	**7 601,7**	**7 302,0**	**7 321,4**	**4,5%**	**3,7%**	**3,4%**	**3,2%**

[19] В текущите нелихвени разходи са включени и предоставените трансфери за чужбина и прирастът на държавния резерв.

ПОКАЗАТЕЛИ	млн. лв.				% от БВП			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
	Програма	Програма	Прогноза	Прогноза	Програма	Програма	Прогноза	Прогноза
- отбрана	3 010,9	2 010,3	2 015,0	2 025,7	1,6%	1,0%	0,9%	0,9%
- полиция, вътрешен ред и сигурност	3 390,0	3 607,7	3 340,0	3 243,4	1,8%	1,8%	1,5%	1,4%
- съдебна власт	1 277,1	1 434,8	1 400,7	1 489,6	0,7%	0,7%	0,6%	0,6%
- администрация на затворите	291,7	301,7	293,9	294,8	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
- защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии	263,9	247,4	252,3	268,0	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Образование	**7 532,7**	**8 396,1**	**9 059,7**	**9 728,2**	**4,1%**	**4,1%**	**4,2%**	**4,2%**
Здравеопазване	**8 878,3**	**10 024,2**	**11 116,0**	**11 685,6**	**4,8%**	**4,9%**	**5,1%**	**5,1%**
Социално осигуряване, подпомагане и грижи	**25 902,2**	**29 509,5**	**32 054,3**	**34 018,7**	**14,0%**	**14,3%**	**14,7%**	**14,7%**
- пенсии	19 258,7	21 712,2	23 932,6	25 572,4	10,4%	10,5%	11,0%	11,1%
- социални помощи и обезщетения	4 602,4	5 085,2	5 322,4	5 519,3	2,5%	2,5%	2,4%	2,4%
- програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта	2 041,1	2 712,1	2 799,3	2 927,0	1,1%	1,3%	1,3%	1,3%
Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда	**3 080,2**	**3 446,6**	**3 876,9**	**3 538,2**	**1,7%**	**1,7%**	**1,8%**	**1,5%**
- жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство	1 443,7	1 921,6	2 349,4	2 155,3	0,8%	0,9%	1,1%	0,9%
- опазване на околната среда	1 636,5	1 525,0	1 527,5	1 382,9	0,9%	0,7%	0,7%	0,6%
Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело	**1 140,9**	**1 277,4**	**1 304,2**	**1 337,7**	**0,6%**	**0,6%**	**0,6%**	**0,6%**
- почивни дейности	20,2	22,1	22,9	23,4	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- физическа култура и спорт	196,4	164,7	173,2	166,9	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
- култура	872,8	1 041,6	1 059,0	1 098,4	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
- религиозно дело	51,4	49,0	49,0	49,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Икономически дейности и услуги	**12 205,9**	**13 737,5**	**14 535,9**	**15 869,0**	**6,6%**	**6,7%**	**6,7%**	**6,9%**
- минно дело, горива и енергия	4 296,7	3 367,8	3 366,0	5 127,5	2,3%	1,6%	1,5%	2,2%
- селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов	2 058,7	2 253,8	3 168,6	2 361,7	1,1%	1,1%	1,5%	1,0%
- транспорт и съобщения	5 153,6	3 432,6	3 972,0	3 765,0	2,8%	1,7%	1,8%	1,6%
- промишленост и строителство	3,2	3,2	3,2	3,2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- туризъм	133,6	85,5	34,0	34,3	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
- други дейности по икономиката	560,1	4 594,7	3 992,2	4 577,3	0,3%	2,2%	1,8%	2,0%
Р-ди некласифицирани в другите функции	**823,8**	**1 010,6**	**1 532,3**	**2 251,1**	**0,4%**	**0,5%**	**0,7%**	**1,0%**

Забележка: За 2024-2026 г. разходите за националната капиталова програма са разчетени в други дейности по икономиката.

Източник: МФ

2.1. ПОЛИТИКА ПО ДОХОДИТЕ

В АСБП за периода 2024-2026 г. е отразено увеличението на размера на минималната работна заплата от 1 януари 2024 г. - от 780 лв. на 933 лв., като ефектите от размера на

прогнозната минимална работна заплата за 2025 г. и 2026 г. са разчетени в индикативен размер, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда.

За 2024 г. е разчетено увеличение на средствата за заплати и възнаграждения на персонала за изборните длъжности и за заетите в системата на съдебната власт, за които законодателно е регламентиран механизъм за формиране на възнагражденията.

Осигурени са в целогодишен размер за 2024 г. и следващите години средства в резултат от направени увеличения на разходите за персонал през 2023 г. на отделни разпоредители с бюджет.

За преодоляване на диспропорциите във възнагражденията на персонала в бюджетните организации (за изглаждане на наблюдавани значителни дисбаланси/неравенства в нивото на заплащане на едни и същи длъжности в различни административни звена и структури в секторите, предоставящи публични услуги), включително и за увеличаване на възнагражденията на персонала за 2024 г., без структури, за които възнагражденията се определят по механизъм, са предвидени допълнителни средства в общ размер на 352,9 млн. лв., в т.ч. 32,0 млн. лв. за общинска администрация - държавни дейности, като за целта се предвижда средствата да бъдат разпределяни съобразно ред и условия, определени с акт на Министерския съвет.

Предвидено е нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование.

2.2. ПЕНСИОННА ПОЛИТИКА

При разработването на прогнозата за разходите за пенсии за периода 2024-2026 г. са взети предвид параметрите на действащото законодателство и Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г. (обн., ДВ, бр. 66 от 2023 г.), в т.ч.:

- **чл. 68, ал. 1-2 от КСО** – от 1 януари на всяка календарна година продължава увеличаването на възрастта за придобиване право на пенсия с по 2 месеца за жените и с по 1 месец за мъжете, както и на необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия с по 2 месеца и за двата пола. През 2024 г. необходимите условия за пенсиониране за работещите при условията на трета категория труд са 62 години и 2 месеца навършена възраст и 36 години и 6 месеца осигурителен стаж за жените и 64 години и 7 месеца навършена възраст и 39 години и 6 месеца осигурителен стаж за мъжете;

- **чл. 68, ал. 3 от КСО** – през 2024 г. необходимата възраст за пенсиониране при непълен стаж е 67 години, при наличие на 15 години действителен осигурителен стаж;

- **чл. 69, ал. 1, 2, 3, 5, 5а и 6 от КСО** – минималната възраст за пенсиониране на работещите в сектор „Отбрана и сигурност” продължава да се увеличава с по 2 месеца до достигане на 54 години и 6 месеца в 2026 г. През 2024 г. необходимите условия за пенсиониране за лицата от сектор „Отбрана и сигурност” са 54 години и 2 месеца навършена възраст и 27 години осигурителен стаж и за двата пола;

- **чл. 69б от КСО** – през 2024 г. минималната възраст за пенсиониране на лицата, работили при условията на първа и втора категория труд, които не отговарят на условията за пенсиониране от професионален пенсионен фонд по чл. 168 от КСО или са променили осигуряването си по чл. 4в на КСО, продължава да се увеличава с по 4 месеца за жените и с по 2 месеца за мъжете до достигане в 2026 г. на 51 години и 4 месеца за жените и 54 години и 6 месеца за мъжете от първа категория и на 56 години и 4 месеца за жените и 59 години и 6 месеца за мъжете от втора категория труд;

- В периода 2024-2026 г. пенсиите за трудова дейност, отпуснати до 31 декември на предходната година, се осъвременяват от 1 юли всяка година с процент, определен като сбора от 50 на сто от нарастването на осигурителния доход и 50 на сто от индекса на потребителските цени през предходната календарна година. При заложените в прогнозата ръст на средния осигурителен доход и ниво на средногодишния хармонизиран индекс на потребителските цени, процентите по чл. 100 от КСО са както следва:

  - 2024 г. – 11,0 на сто;
  - 2025 г. – 8,0 на сто;
  - 2026 г. – 5,4 на сто.

- От 1 юли 2024 г. т. нар. „вдовишки добавки“ по чл. 84 от КСО се определят в размер 30 на сто от размера на пенсията на починалия съпруг/съпруга;

- В периода 2024-2026 г. *минималният размер* на пенсията за осигурителен стаж и възраст и свързаните с нея минимални размери на пенсиите за трудова дейност се увеличават, считано от 1 юли, с процентите, определени по чл. 100 от КСО;

- В периода 2024-2026 г. *размерът на социалната пенсия* за старост и свързаните с нея пенсии и добавки се увеличава, считано от 1 юли, с процентите, определени по чл. 100 от КСО;

- В периода 2024-2026 г. *максималният размер* на получаваните една или повече пенсии се запазва на достигнато през 2022 г. ниво от 3 400 лв.

В резултат на посочените по-горе допускания през 2024 г. разходите за пенсии по бюджета на ДОО нарастват с 2 440,8 млн. лв. спрямо закона за 2023 г.

През 2025 г. и 2026 г. ръстовете в разходите за пенсии по бюджета на ДОО спрямо предходната година са съответно 2 198,8 млн. лв. и 1 617,1 млн. лв.

2.3. СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

По отношение на политиката, свързана със социалните помощи и обезщетения, изплащани от бюджета на **ДОО**, актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г., в съответствие с действащото законодателство в КСО, предвижда:

- Запазва се минималният дневен размер на обезщетението за безработица – 18,00 лв. и съгласно постигнатото съгласие на заседанието на Националния съвет за тристранно сътрудничество от 1 януари 2024 г. се увеличава максималният

дневен размер на паричното обезщетение за безработица от 85,71 лв. на 107,14 лв.;

- Запазва се периодът на изплащане на паричното обезщетение за бременност и раждане – 410 дни и размера на обезщетението за отглеждане на дете до две годишна възраст – 780 лв. за целия период до 2026 г. включително;

- Запазва се периодът от два месеца на изплащане на паричното обезщетение за отглеждане на дете до 8-годишна възраст от бащата (осиновителя) в сила от 1 август 2022 г., както и размера на обезщетението – 780 лв. за целия период до 2026 г. включително;

- Променя се режимът на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност съгласно чл. 40, ал. 5 на КСО – първите два работни дни се изплащат от осигурителя, а от 3-тия ден на настъпване на неработоспособността – от ДОО, за целия период до 2026 г. включително, за което са предвидени допълнително 77,0 млн. лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г.;

- Запазва се периодът, от който се изчисляват краткосрочните обезщетения при временна неработоспособност – 18 календарни месеца, бременност и раждане и безработица – 24 месеца за целия период до 2026 г. включително;

- Запазва се размерът на еднократната помощ при смърт на осигурено лице – 540 лв. за целия прогнозен период;

- За периода 2024-2026 г. се запазва разпоредбата на чл. 22, ал. 2 от Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя, относно максималния месечен размер на гарантираното вземане, който не може да бъде по-малък от 2,5 минимални работни заплати.

Прогнозата за разходите за обезщетения и помощи за периода 2024-2026 г. по бюджета на държавното обществено осигуряване е съобразена с отчетените разходи за 2022 г. и 2023 г., динамиката в прогнозирания брой на осигурените лица, нарастването на осигурителния им доход, в т.ч. и за предходни години, доколкото размерът на паричните обезщетения се определя от референтен доход за предишните 18 или 24 месеца преди настъпване на риска.

В резултат на тези допускания разходите за обезщетения и помощи по бюджета на ДОО през 2024 г. нарастват със 79,7 млн. лв. спрямо закона за 2023 г.

По бюджета на **Министерството на труда и социалната политика** за 2024 г. за помощи и обезщетения са предвидени допълнителни разходи в размер на:

- 104,3 млн. лв. за социални плащания във връзка с определения нов размер от 526 лв. на линията на бедност за 2024 г., в т. ч. за разходите за помощите по Закона за социално подпомагане – 75,6 млн. лв., допълнителни разходи при определяне на финансовата подкрепа по Закона за хората с увреждания – 27,6 млн. лв. и 1,1 млн. лв. за помощите по Закона за закрила на детето;

- 230,3 млн. лв. във връзка с ефекта от промяна на МРЗ от 780 лв. на 933 лв., в т.ч. 224,6 млн. лв. при определяне възнагражденията на личните асистенти по Закона за личната помощ и 5,7 млн. лв. за възнаграждения за професионалните приемни семейства по Закона за закрила на детето;

- 23,4 млн. лв. във връзка с целегодишното обезпечаване на въведената през 2023 г. еднократна помощ за учениците от втори, трети и четвърти клас без доходен тест, независимо от вида на училището по Закона за семейни помощи за деца;

- 40,6 млн. лв. за увеличение на размерите на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца;

- 12,5 млн. лв. за увеличение на размерите на еднократните помощи при бременност и раждане по Закона за семейни помощи за деца;

- 15,0 млн. лв. допълнителни средства за активна политика на пазара на труда.

За *делегираните от държавата дейности* в сферата на социалните услуги, финансирани чрез бюджетите на общините, са предвидени допълнителни разходи в размер на:

- 131,7 млн. лв. във връзка с ефекта от промяна на МРЗ от 780 лв. на 933 лв., при съобразяване с разпоредбите на Наредбата за стандартите за заплащане на труда на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, приета с ПМС № 343 от 2020 г.;

- 81,7 млн. лв. за разкриване на нови социални услуги по приключили проекти по оперативни програми и осигуряване на увеличения капацитет на съществуващи такива;

- 42,8 млн. лв. за увеличение на издръжката на специализираните институции за предоставяне на социални услуги, социалните услуги предоставяни в общността и на асистентската подкрепа;

- 1,7 млн. лв. за осигуряване в годишен размер на месечната помощ в размер на 90 лева на ученик, настанен в социална услуга по Закона за закрила на детето;

- 0,5 млн. лв. за осигуряване на дейността на Възстановителен център за деца с онкохематологични заболявания, с. Опицвет, община Костинброд, чрез бюджета на община Костинброд.

2.3.1 Политика в областта на пазара на труда, свободното движение на работници и трудовата миграция

Активната политика на пазара на труда е насочена към осигуряване на повече и по-квалифицирана работна сила и интегриране на пазара на труда на безработните и неактивните лица в трудоспособна възраст. Реализира се при спазване на принципите за регионализация, развитие на интегрираните услуги, повишаване ефективността на програмите и мерките на база резултатите от периодичните оценки на ефектите от тяхното приложение, обвързване на обученията с краткосрочните и средносрочните прогнози за търсенето на работна сила, по-добър контрол върху качеството на обученията.

Основен принос за нейната реализация има Агенцията по заетостта чрез своите териториални поделения.

Прилагането на интегриран подход между отделните политики – икономическа, социална и политика по заетостта и свободното движение на работници, е в основата на постигането на заложените цели. Разкриването на работни места е в пряка зависимост от провежданата икономическа, финансова и данъчна политика. Осигуряването на качествена работна сила е свързано с провежданата политика от Министерството на образованието и науката. Намаляването на регионалните различия в страната по отношение на заетостта и безработицата е в тясна връзка с изпълняваните политики от Министерството на регионалното развитие и благоустройството, както и с политиката за развитие на селските региони.

Осигуряването на чуждестранна работна сила за българската икономика и реализирането на правото на свободно движение на работници в ЕС в рамките на политиката в областта на свободното движение на работници и трудовата миграция цели ограничаване на недостига на кадри за пазара на труда в България, чрез регулиране на трудовата миграция, както и чрез гарантиране правата на българските работници, упражняващи правото си на свободно движение и заетост в ЕС/ЕИП.

Програмата в областта на свободното движение на работници и трудовата миграция, като част от посочената политика, се реализира на основание на Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност и на Правилника за неговото прилагане, като с изпълнението са ангажирани МТСП и изпълнителните агенции към министъра на труда и социалната политика – Агенцията по заетостта, Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“, Държавната агенция за закрила на детето, Агенцията за социално подпомагане, както и други министерства и ведомства с компетенции в специфични аспекти в областта на миграцията (МВР, МВнР, Държавната агенция за бежанците, Държавната агенция за българите в чужбина (ДАБЧ), НАП, НСИ, НОИ, НЗОК и др.).

Достигането на поставените цели в областта на пазара на труда, свободното движение на работници и трудовата миграция ще се осъществява чрез изпълнение на комплексни действия в програма „Активна политика на пазара на труда“ и програма „Свободно движение на работници и трудова миграция”. През 2024 г. по Политиката в областта на пазара на труда, свободното движение на работници и трудовата миграция са осигурени допълнително 15,0 млн. лв.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на пазара на труда, свободното движение на работници и трудовата миграция **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1.Равнище на регистрираната безработица	%	5,47	5,47	5,47	5,47
2.Регистрирани безработни лица	Ср. мес. бр.	155 000	155 000	155 000	155 000
3.Регистрирани продължително безработни лица	Ср. мес. бр.	33 500	33 000	33 000	33 000
4.Регистрирани безработни младежи (15-29 години.)	Ср. мес. бр.	18 000	18 000	18 000	18 000
5.Брой наети на работа лица по програми и мерки	Брой	7 300	7 705	6 980	6 320

2.3.2 Политика в областта на трудовите отношения

Политиката в областта на трудовите отношения допринася за успешно функциониращ пазар на труда, основан на адекватна регулация на трудовите отношения, балансирана система за социална сигурност и ефективен социален диалог. Основните предизвикателства, които определят насоките за действие в областта на трудовите отношения са: икономическото състояние и достъпността на финансовата подкрепа, в частност и във връзка с предизвикателствата, свързани с войната в Украйна; атипичните форми на заетост и промените в организацията на работните процеси, включително повишаване на използването на работа от разстояние, предпоставка за които е ускоряването на дигитализацията; повишаващата се заетост в микро, малките и средни предприятия (МСП); промените на работното място и възникването на нови професионални рискове; защитата на работещите при експозиция на канцерогени, мутагени и химични агенти и на биологични агенти; тенденцията към увеличаване на работното време и интензивността на труда; демографските промени и застаряването на работещото население. Важно значение имат и въпросите, свързани с професионално-квалификационното равнище на работната сила и осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд, в светлината на съвременните предизвикателства.

Стратегическата цел на политиката в областта на трудовите отношения на МТСП съчетава три основни направления: повишаване на качеството и сигурността на труда, защита на правата на българите зад граница в областта на социалната сигурност и гарантиране на адекватността и устойчивостта на пенсионната система.

Разработването и провеждането на политиката в областта на трудовите отношения се осъществява в сътрудничество с признатите за представителни на национално равнище организации на работодателите и на работниците и служителите. Принос в политиката имат ИА[20] „Главна инспекция по труда“ чрез осъществяване на цялостен контрол по спазване на трудовото законодателство във всички отрасли и дейности в Република България, Фонд „Условия на труд“, който подпомага дейностите за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и Националния институт за помирение и арбитраж, който допринася за развитието на ефективния двустранен социален диалог.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на трудовите отношения **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1.Намаляване на дела на работещите при неспазени норми за условия на труд в проверените предприятия	% спрямо общия брой работещи в проверените предприятия	под 12%	под 12%	под 12%	под 12%
2.Задържане/намаляване честотата на трудовите злополуки (ТЗ)	Коефициент на честота	под 1,00	под 1,00	под 1,00	под 1,00
3. Намаляване броя на трудовите злополуки, довели до трайна неработоспособност или смърт	Брой	не повече от 125	не повече от 120	не повече от 120	не повече от 120

[20] Изпълнителна агенция.

2.3.3 Политика в областта на социалното подпомагане и равнопоставеността на жените и мъжете

Политиката по социално подпомагане е насочена към гарантиране задоволяването на основните жизненоважни потребности на хората, изпаднали в критична ситуация, като се прилага ясен, точен и обективно обоснован механизъм. За периода 2024-2026 г. приоритет остават оптимизирането на социалното подпомагане на уязвимите групи от населението, гарантирането на тяхната социална защита чрез по-добра целенасоченост на социалните помощи, повишаването ефективността на програмите и усъвършенстването на нормативната уредба в сферата на социалните помощи в съответствие с динамично променящите се условия на средата.

Политиката се реализира от Агенцията за социално подпомагане чрез нейните териториални структури – дирекциите „Социално подпомагане" и Регионалните дирекции за социално подпомагане, и от Фонд „Социална закрила".

През 2023 г. стартира законодателна промяна в системата за социалното подпомагане, която пряко засяга месечните помощи, за което от 48-то НС на 15.12.2022 г. бяха приети съответните изменения в ЗСП. Ключовата законова промяна се изразява в преминаване на обвързването на социалните помощи от гарантирания минимален доход (ГМД) към линията на бедност (ЛБ), определяна по методологията на Евростат. С това гарантираният минимален доход отпада при определянето и отпускането на помощите, като същевременно се въвежда механизъм за регулярно актуализиране на достъпа до подпомагане и актуализиране на техния размер. Това обвързване на социалните помощи с линията на бедност предвижда до 2024 година размерът им да достигне не по-малко от 30% от ЛБ.

Към настоящия момент е в ход разработване на подзаконовата нормативна уредба, с която ще се гарантира предвидената в ПВУ и по настояване на ЕК либерализация на месечното социално подпомагане.

Равнопоставеността на жените и мъжете е основополагащ принцип в обществото, който гарантира равноправно участие в създаването, управлението и потреблението на обществените блага и услуги. Политиката в областта на равнопоставеността на жените и мъжете има хоризонтален, междусекторен характер. Провеждането ѝ се основава на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете чрез интегриране на въпросите за равнопоставеността на жените и мъжете в отделните секторни политики.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на социалното подпомагане и равнопоставеността на жените и мъжете **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Месечни помощи	Ср. мес. бр. лица и семейства	45 810	54 971	54 971	54 971
2. Целеви помощи за отопление	Бр. лица и семейства	300 000	300 000	300 000	300 000

Политика в областта на социалното подпомагане и равнопоставеността на жените и мъжете **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
3. Лица, бенефициенти на целеви социални програми и проекти в областта на социалното включване и социалната подкрепа	Бр. лица	14 535	14 535	14 535	14 535

Ключовите индикатори отчитат непосредствените резултати (ефекти) от интервенцията за съответните преки адресати на социална подкрепа и на тази база позволяват да се оценява ефективността от провеждане на политиката по социално подпомагане, гарантиране на социалната защита на уязвимите групи от населението и осигуряване на достъп до ресурсите на обществото и участие в тяхното потребление за всички групи в неравностойно положение при съобразяване с конкретните индивидуални потребности на нуждаещите се с оглед осигуряването на качествена подкрепа. Заложените индикатори осигуряват прозрачност на изпълнение на политиката, финансов контрол и отчетност.

2.3.4 Политика в областта на хората с увреждания

Политиката за правата на хората с увреждания е свързана с универсалността, неделимостта и взаимната зависимост на всички права на човека и основни свободи и осигуряване на правни гаранции за недопускане на дискриминация по признак „увреждане“. Основният фокус е поставен върху създаване на условия и възможности за социално приобщаване и предоставяне на уязвимите групи от хора с увреждания на целенасочени подкрепящи и насърчителни мерки, имащи благоприятно въздействие върху качеството на живот и превенция от социалното изключване. Тази политика е тясно свързана с прилагането на интегриран подход с хоризонтално въздействие, обединяващ ресурсите в различни секторни политики. Развива се в съответствие с изпълнението на националните ангажименти, съгласно изискванията на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и при спазване на приоритетите на релевантните стратегически документи.

За изпълнение на политиката допринасят второстепенните разпоредители с бюджет към министъра на труда и социалната политика – Агенцията за хората с увреждания и Агенцията за социално подпомагане.

Адаптирането на българското законодателство в неговата пълнота с изискванията на *Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН* е продължителен процес и неговото успешно протичане предполага активното включване и сътрудничество с неправителствени организации и хора с увреждания на всеки един етап на планиране на мерки, тяхното обсъждане, приемане, прилагане и мониторинг.

Съгласно чл. 68, ал. 1 от Закона за хората с увреждания (ЗХУ) хората с увреждания имат право на финансова подкрепа в зависимост от потребностите им, определени в индивидуалната оценка по чл. 20 от ЗХУ. Финансовата подкрепа за хората с увреждания е предназначена за компенсиране на разходите, свързани с преодоляване на затрудненията, предизвикани от вида и степента на увреждане. Състои се от два компонента: месечна финансова подкрепа и целеви помощи, посредством заявена и установена потребност при индивидуално оценяване и при спазване на нормативните

изисквания и условия. Въведен е подход на индивидуална оценка с отчитане на волята и реалните потребности през възприятието на конкретния човек с увреждане, съобразен с изискванията на Конвенцията за правата на хората с увреждания.

В изпълнение на Закона за личната помощ с оглед обезпечаване на дейностите по предоставяне на Механизма лична помощ, на общините/районите се превеждат финансови средства за осигуряването на този специфичен вид асистентска грижа, съобразно индивидуалните нужди на ползвателите.

С реализацията на програмата за финансиране на проекти на неправителствени организации в подкрепа на хората с трайни увреждания, включени в мероприятия за рехабилитация и социална интеграция (съгласно чл. 10, ал. 3, т. 8 от ЗХУ) се постига партньорство на държавата с неправителствения сектор за реализиране на мероприятия като обучения, различни видове арт терапии, придобиване на умения за самостоятелен живот, посещения на културни и други мероприятия, провеждане на фестивали, концерти и др. с активното участие на целевата група, както и разработване на помагала, наръчници и др., насочени към промяна на обществените възприятия за хората с увреждания.

Съгласно разпоредбите на чл. 95 от Закон за хората с увреждания държавата осигурява финансова подкрепа на организациите на и за хората с увреждания с призната национална представителност за дейности в областта на правата на хората с увреждания с цел тяхното социално приобщаване, под формата на субсидия от държавния бюджет. Национално представителните организации на и за хората с увреждания разходват субсидиите съобразно ежегодно утвърждавано разпределение на тяхното предназначение с Решение на Министерския съвет и съгласно бюджетни насоки и срокове, както и с оглед тяхната целесъобразност.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на хората с увреждания **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Месечна финансова подкрепа за хора с трайни увреждания	Ср. мес. бр.	670 000	670 000	670 000	670 000
2. Механизъм лична помощ	Ср. мес. бр.	49 000	54 100	59 500	59 500
3. Хора с увреждания, включени в мероприятия за рехабилитация и социална интеграция	Брой	3 600	3 600	3 600	3 600
4. Организации на и за хора с увреждания с призната национална представителност с осигурена финансова подкрепа под формата на субсидия	Брой	21	21	21	21

Заложените индикатори и целеви стойности отчитат непосредствените резултати (ефекти) от интервенцията в подкрепа на хората с увреждания и на тази база позволяват да се оценява ефективността от провеждане на политиката за гарантиране на социалното им приобщаване.

Стратегически приоритет на МТСП в областта на политиката за правата на хората с увреждания е гарантирането на правата на хората с увреждания. Политиката се развива в съответствие с изпълнението на националните ангажименти по прилагане на

изискванията на ратифицираната Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН, както и при спазване на приоритетите на релевантните стратегически документи.

2.3.5 Политика в областта на социалното включване

Политиката в областта на социалното включване е многосекторна политика, свързана с подобряване на целенасочеността на мерките и прилагане на интегриран подход за насърчаване на социалното включване. За постигане на целите на политиката за социално включване се прилагат редица законодателни мерки и се изпълняват стратегически документи и планове, приети на национално ниво, сред които Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2030, приета с Решение № 976 на Министерския съвет от 2020 г., изм. и доп. с РМС № 368 от 2022 г.). В изпълнение на Плана за действие за прилагане на Европейския стълб на социалните права и европейската цел за намаляване на бедността до 2030 г. е приета Национална цел за намаляване на броя на лицата в риск от бедност или социално изключване до 2030 г. със 787 000 души и специфична подцел за намаляване на броя на децата под 18 години в риск от бедност или социално изключване със 196 750 лица (25% от общата национална цел).

Съществена част от политиката за социално включване е предоставянето на материална подкрепа за семействата с деца и семействата, които полагат грижи за деца в риск.

С промените в Закона за семейни помощи за деца от 23.12.2022 г. е разширен обхватът на еднократната помощ по чл. 10а за ученици в първи клас, която ще се изплаща и за втори, трети и четвърти клас. Помощта се отпуска независимо от дохода на семейството и вида на училището и е предназначена да покрие част от разходите за учебната година. Еднократната помощ се предоставя и на настойника/попечителя, който отглежда детето, както и за деца, настанени в семейства на роднини или близки и приемни семейства по реда на чл. 26 от ЗЗД. Размерът на еднократната помощ се определя ежегодно в закона за държавния бюджет на Република България за съответната година, но не по-малък от предходната година. Помощта се изплаща на два пъти, като 50 на сто от нейния размер се изплаща след влизане в сила на заповедта за отпускането й, а остатъкът се изплаща в началото на втория учебен срок, ако детето продължава да посещава училище. Размерът на еднократната помощ за всички ученици ще бъде 300 лв.

Предвижда се през 2024 г., 2025 г. и 2026 г. увеличение на доходните критерии при определяне правото на достъп до семейните помощи за деца по ЗСПД, както следва:

- Увеличение на доходния критерий при определяне правото на достъп до месечни семейни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст съгласно чл. 7 от ЗСПД:
    - за получаване на пълния размер на помощта съответно от 01.01.2024 г. от 510 лв. на 710 лв., от 01.01.2025 г. от 710 лв. на 760 лв., от 01.01.2026 г. от 760 лв. на 810 лв.;
    - за получаване на 80 на сто от пълния размер на помощта съответно от 01.01.2024 г. от 510,01 лв. до 610 лв. на 710,01 лв. до 810 лв., включително и от 01.01.2025 г. от 710,01 лв. до 810 лв. на 760,01 лв. до 860 лв. включително и от 01.01.2026 г. от 760,01 лв. до 860 лв. на 860,01 лв. до 910 лв. включително;

- Увеличение на доходния критерий при определяне правото на достъп до останалите две семейни помощи за деца, които се предоставят с доходен тест – еднократната помощ при бременност и месечните помощи за отглеждане на дете до навършване на една година съответно от 01.01.2024 г. от 610 лв. на 810 лв. и 01.01.2025 г. от 810 лв. на 860 лв. и 01.01.2026 г. от 860 лв. на 910 лв.

През 2024 г. по отношение на политиката в областта на социалното включване се предвижда промяна в размерите на някои семейни помощи за деца по Закона за семейни помощи за деца:

- Увеличение на размера на еднократната помощ при раждане по чл. 6, ал. 1 от ЗСПД от 250 лв. на 375 лв. за първо дете, от 600 лв. на 900 лв. за второ дете, от 300 лв. на 450 лв. за трето дете и от 200 лв. на 300 лв. за четвърто и всяко следващо дете. Това увеличение ще се отрази и на еднократната помощ при осиновяване на дете по чл. 6б, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца, тъй като размерът й се определя в зависимост от размера на помощта при раждане на първо дете;

- Увеличение на еднократната помощ при бременност по чл. 5а, ал. 1 от ЗСПД от 150 лв. на 225 лв.;

- Увеличение на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от ЗСПД, както следва:

  ✓ за родители (осиновители), семейства на роднини или близки и доброволни приемни семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, в т.ч.:

  - за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност – от 930 лв. на 1 180 лв.,

  - за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност – от 450 лв. на 570 лв.,

  - за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност – от 350 лв. на 450 лв.

  ✓ за професионални приемни семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, в т.ч.:

  - за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност – от 490 лв. на 620 лв.,

  - за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност – от 420 лв. на 530 лв.,

  - за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност – от 350 лв. на 450 лв.

Предлаганите увеличения на размерите на някои видове семейни помощи за деца са с оглед по-адекватна подкрепа на семействата в условията на съществуващите инфлационни процеси в страната. Следва да се отбележи, че размерът на еднократната помощ при бременност не е актуализиран от самото й въвеждане в ЗСПД от 2004 г. Размерът на еднократната помощ при раждане на първо и второ дете е актуализиран през 2008 г., а от 2016 г. е увеличен и за трето дете чрез регламентиране на по-висок

размер на помощта за първо, второ и трето дете. Размерът на еднократната помощ при осиновяване на дете не е актуализиран от самото й въвеждане в ЗСПД от 2016 г. Размерите на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане не са увеличавани от тяхното въвеждане от 2017 г. Предложението за увеличение на размера на помощта по чл. 8д от ЗСПД е направено с оглед компенсиране на нарастването на разходите на семействата за отглеждане на децата спрямо момента на въвеждане на помощта.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на социалното включване **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Подкрепа на деца в риск	Ср. мес. бр. случаи	4 800	4 800	4 800	4 800
2. Еднократна помощ при раждане на дете	Бр. деца	60 000	60 000	60 000	60 000
3.Еднократна помощ за ученици по чл. 10а от Закона за семейни помощи за деца	Бр. деца	208 000	208 000	208 000	208 000
4. Еднократна помощ за ученици в осми клас	Бр. деца	50 000	50 000	50 000	50 000
5. Месечни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст	Ср. мес. бр. деца	462 000	422 000	422 000	422 000
6. Месечни помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане	Ср. мес. бр. случаи	27 000	27 000	27 000	27 000

Децата са специфична уязвима група, в много по-голяма степен застрашени от риск от бедност и социално изключване, отколкото възрастните. Те са силно зависими от възрастните, с които живеят и не могат сами да осигурят своето съществуване. Отчитайки факторите, пораждащи бедност – безработица, ниско образование, ниски доходи и т.н., е от особена важност да се предотврати предаването на бедността между поколенията, да се намали възможността ограниченият достъп до пазара на труда и ниският образователен статус на родителите да се предаде на техните деца.

2.3.6 Политика в областта на жизненото равнище, демографското развитие и социалните инвестиции

Политиката в областта на жизненото равнище, демографското развитие и социалните инвестиции се разработва в съответствие с приоритетите, заложени в Националната програма за развитие България 2030, Актуализираната Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012-2030 г.) и е насочена към създаване на съвременни мерки, които да са хармонизирани с прилаганите политики на Европейския съюз за намаляване на бедността сред работещите, постигането на социална кохезия и създаването на равни възможности за пълноценен социален и продуктивен живот за всички социални групи от населението, което е в пълно съответствие с утвърдените практики в страните членки на ЕС за защита на доходите и жизнения стандарт на нископлатените работници и на „работещите бедни“, както и за прилагането на минимални стандарти за гарантиране на приемливо жизнено равнище. Посрещането на демографските предизвикателства има пряко значение за изпълнение на заложените приоритети. Повишаването на качествените параметри на

възпроизводството на населението се превръща в основно предизвикателство пред демографската политика на страната в контекста на концепцията за устойчиво развитие в процеса на пълноправно европейско членство на България и изграждане на икономика, основана на знанията.

Социалната икономика и социалното предприемачество са израз на социалната ангажираност на държавата за стимулиране на предприемаческата активност на лица от уязвими групи. Политиката в тази област се осъществява в подкрепа на цифровия, социалния и зеления преход. Допринася за икономическата устойчивост на страната и социалната приобщеност на гражданите. Реализирането на дейности в областта на корпоративната социална отговорност, съвместно със заинтересованите страни от бизнеса, публичния и гражданския сектор осигурява важни ползи за предприятията по отношение на управлението на риска, спестяване на разходи, достъп до капитал, връзки с клиентите, управление на човешките ресурси, способност за иновации и се основава на ценности, върху които се гради по-сплотено и социално ангажирано общество. Дейностите в тази област допринасят за смекчаване на последиците от горепосочените преходи.

Приоритетите в областта на социалната икономика и корпоративната социална отговорност се реализират в изпълнение на Националната концепция за социална икономика, Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика и Стратегията за корпоративна социална отговорност 2019-2023 г.

Влезлият в сила Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика, изпълнението на Плановете за действие по социална икономика, разработени на основание чл. 4.4 от Националната концепция за социална икономика, както и предстоящото разработване на Стратегия за корпоративна социална отговорност за периода 2024-2026 г. ще доведат до подобряване на качеството на живот на групи от населението чрез развитие на социалната икономика и чрез прозрачни, социално-отговорни бизнес практики.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на жизненото равнище, демографското развитие и социалните инвестиции **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Коефициент на Джини	Варира от 0 до 100	39,4	38,4	38,3	38,2
2. Разработен набор от практически мерки на базата на утвърдената Национална концепция за социална икономика	Брой	1	1	1	1

Изборът на ключовите индикатори е предопределен от необходимостта за адекватна информационна осигуреност на политиката с оглед поддържането на обществената дискусия по тези важни за обществото ни теми, както и постигането на консенсус за политиките, които са необходими за постигане на качествен обрат.

2.4. ЗДРАВНА ПОЛИТИКА

Политиката в областта на здравеопазването е насочена към продължаване на усилията за подобряване на ефективността и удовлетвореността на гражданите от

функционирането на сектора. За периода 2024-2026 г. продължава финансирането на основни направления, както следва:

- Опазване на здравето на гражданите като състояние на физическо, психическо и социално благополучие;
- Осигуряване на финансова стабилност и обезпеченост на здравната система чрез дългосрочен, устойчив и предвидим механизъм на финансиране, основан на здравни резултати;
- Повишаване качеството и достъпността на здравите услуги с акцент върху превенцията и лечението на социално-значими заболявания;
- Осигуряване на здравна закрила на деца, бременни и лица с физически увреждания и психически разстройства;
- Развитие на капацитета за спешна помощ и реагиране при извънредни ситуации;
- По-добро планиране и мотивиране на работната сила в сектора на здравеопазването;
- Развитие на електронното здравеопазване и дигитализация на здравната система.

В областта на здравеопазването са разчетени допълнителни средства с цел осигуряване в годишен размер на увеличените възнаграждения на персонала в системата на Министерството на здравеопазването – за Центровете за спешна медицинска помощ и за Регионалните здравни инспекции, считано от 1 август 2023 г., и дължимите средства за социално-битово и културно обслужване за персонала в размер на 68,8 млн. лв.

За организационно и финансово подпомагане на български граждани за извършване на дейности по асистирана репродукция при лица с безплодие, лечимо преди всичко с методите на асистирани репродуктивни техники са осигурени допълнително 2,0 млн. лв.

Приоритет в областта на здравеопазването е осигуряване на ресурс за закупуване на ваксини за задължителни имунизации и реимунизации по Имунизационния календар на Република България за 2024 г., с цел гарантиране на устойчивост и непрекъснатост на имунизационния процес и превенция на здравето на българските граждани от ваксинопредотвратими заболявания, при отчитане на европейски и национални препоръки за ваксинация, постоянно развиващите се иновативни технологии при разработване на ваксините за повишаване на тяхната ефективност и безопасност, както и развитието на имунизационната политика в България в съответствие с тази на държавите-членки на ЕС. За целта в бюджета на Министерството на здравеопазването за 2024 г. са предвидени допълнително 15,0 млн. лв.

За осигуряване на лекарствени продукти, предназначени за лечението на инфекциозни заболявания (ХИВ инфекция и туберкулоза) във връзка с ежегодното увеличаване на броя регистрирани пациенти с ХИВ и включването на терапия с еднотаблетен режим са предвидени допълнително 10,0 млн. лв.

В бюджета на **Министерството на здравеопазването** за 2024 г. са осигурени допълнителни субсидии за лечебни заведения за болнична помощ в размер на 60,0 млн. лв. за изпълнение на държавната политика за защита и опазване живота и здравето на гражданите в съответната област за оказване на медицинска помощ при извънредни

ситуации, аварии и катастрофи, включително основно за осигуряване на трудови възнаграждения на персонала и на оперативни разходи за снабдяване с електрическа и/или топлинна енергия, и/или с природен газ и за водоснабдяване в изпълнение на чл. 106а, ал. 5б от Закона за лечебните заведения.

За допълнителна финансова подкрепа за повишаване готовността на Българския Червен кръст за реакция при бедствени и кризисни ситуации, при които да партнира пълноценно на държавата на национално и регионално ниво със своите областни структури с добре обучени аварийни екипи, планински спасители, доброволци и специалисти са предвидени допълнително 3,8 млн. лв. С разчетения допълнителен ресурс достигнатата субсидия от държавния бюджет за Планинската спасителна служба при БЧК възлиза на 2,6 млн. лв.

За организирането и провеждането на скрининг на заболявания, свързани с детското здраве и репродуктивното здраве на жените - неонатален скрининг и скрининг на злокачествени новообразувания на шийката на матката, като средство, спомагащо за ранната диагноза на определени заболявания, които имат тежко протичане и сериозно здравно-социално значение, е предвиден допълнителен финансов ресурс в размер на 15,0 млн. лв.

За организирането и провеждането на пилотна програма за въвеждане на репродуктивен генетичен скрининг за носителство са предвидени допълнителнло 2,4 млн. лв.

Предвиден е и допълнителен трансфер към **НЗОК** за 2024 г. за осигуряване на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия за хората с увреждания, извън обхвата на задължителното здравно осигуряване в размер на 17,0 млн. лв.

В бюджета за 2024 г. за *делегираните от държавата дейности по здравеопазване,* финансирани чрез бюджетите на общините, са предвидени допълнителни средства в размер на 21,5 млн. лв. Разчетени са 16,4 млн. лв. за увеличението на минималната работна заплата от 1 януари 2024 г. от 780 на 933 лв. за заетия персонал в детските ясли, детските кухни, в общинските съвети по наркотични вещества и превантивно-информационните центрове, както и за здравните медиатори. Осигурени са допълнително 2,3 млн. лв. за увеличение на възнагражденията на педагозите в детските ясли във връзка с продължаване на политиката за увеличение на доходите в системата на предучилищното и училищното образование за достигане до ниво от 125 на сто от средната работна заплата за страната, както и 2,2 млн. лв. за издръжка на здравните кабинети в държавните и общинските детски градини и училища, в яслените групи към детските градини, както и на общинските съвети по наркотични вещества и превантивните информационни центрове. За изпълнение на предвидените дейности през 2024 г. в Националната стратегия за борба с наркотиците 2020-2024 г., приета с Решение № 528 на Министерския съвет от 2020 г., са осигурени допълнително 0,6 млн. лв.

Осигурени са средства за продължаване на политиката за компенсирането на разходите за отглеждане, възпитание и обучение на деца, които не са приети поради липса на места в общински детски ясли и яслени групи в държавни и общински детски градини.

2.4.1 Политика в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве

В Република България разработването и провеждането на националната политика в областта на опазване на общественото здраве е отговорност на Министерството на здравеопазването. Основният обхват на политиката е гарантиране на качествено и ефективно посрещане на здравните потребности на гражданите, чрез реализиране на първична профилактика, промоция на здраве и интегрирана профилактика на заразните болести, в това число имунопрофилактика, надзор на заразните болести и ефективен държавен здравен контрол върху факторите на жизнената среда.

В обхвата на основните дейности на политиката в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве се включват редица превантивни дейности, свързани с поддържането на готовност за реагиране при възникнала необходимост, в т.ч. поддържане на висок имунизационен обхват и организиране на бърз отговор при възникване на епидемични ситуации от ваксинопредотвратими заразни заболявания; повишаване готовността на страната за посрещане на грипна пандемия, взривове и епидемии от други заразни болести; опазване на страната от внос и разпространение на инфекции с висок епидемичен потенциал чрез създаване и поддържане на механизми за своевременна и адекватна реакция при здравни заплахи от биологично естество, в т.ч. биотероризъм.

Националните планове, програми и стратегии за периода 2024-2026 г. очертават основните сфери, приоритетите и предизвикателства в областта на опазването на общественото здраве. Те основно са ориентирани към крайните резултати, както и към действията и мерките, които трябва да бъдат предприети за изпълнение на заложените цели.

Основен принос към реализацията на тази политика има Министерството на здравеопазването, регионалните здравни инспекции и националните центрове по проблемите на общественото здраве.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Възникнали значими събития с риск за общественото здраве, налагащи провеждането на засилен епидемиологичен надзор, профилактика и здравен контрол	Брой	0	0	0	0
2. Регистрирана годишна заболяемост и смъртност от ваксинопредотвратими заболявания	Честота на 100 000 население	4,5%000/ 0,10%000	4,5%000/ 0,10%000	4,5%000/ 0,10%000	4,5%000/ 0,10%000
3. Относителен дял на обхванатите спрямо общият брой на подлежащите на планови имунизации деца от населението - имунизационен обхват, съгласно Националния имунизационен календар	%	94,00	94,00	94,00	94,00
4. Регистрирана годишна заболеваемост от туберкулоза (нови болни и рецидиви,	Честота на 100 000 население	14,75	14,02	13,33	12,65

Политика в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
всички форми)					
5. Ниво на разпространението на ХИВ сред общото население - брой на ново регистрираните заболели от ХИВ/СПИН от общото население	Честота на 100 000 население	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2023	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2024	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2025	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2025
6. Относителен дял на преминали успешно лица, обхванати в програми за лечение с опиеви агонисти и агонисти-антагонисти, получаващи Метадон по Наредба № 34 от 2005 г.	%	7	7	7	7

2.4.2 Политика в областта на диагностиката и лечението

Политиката е насочена към подобряване на здравното благополучие и качеството на живот на българските граждани и намаляване на здравните неравенства чрез подкрепа за специфични дейности в областта на диагностиката и лечението на заболявания и организацията на медицинската помощ извън обхвата на задължителното здравно осигуряване. Дейностите, финансирани чрез програмите на настоящата политика, допълват и надграждат дейностите, финансирани от Националната здравноосигурителна каса в областта на диагностиката и лечението на заболяванията.

Финансирането на политиката е основно със средства от държавния бюджет и от бюджета на Националната здравноосигурителна каса. Основен принос към реализацията на тази политика има Министерството на здравеопазването, Националната здравноосигурителна каса, центровете за спешна медицинска помощ, държавните психиатрични болници, центровете по трансфузионна хематология, домовете за медико-социални грижи за деца, центровете за комплексно обслужване на деца с хронични заболявания и увреждания, Центърът за асистирана репродукция и лечебните заведения.

Бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. е в съответствие с целите и приоритетите на Националната програма за развитие България 2030 за сектор „Здравеопазване“. През 2023 г. предстои окончателното приемане на водещия стратегически документ в сектор „Здравеопазване“ – Национална здравна стратегия 2030. Чрез стратегията ще се осигури устойчивост на успешните политики, провеждани в периода на действие на Националната здравна стратегия 2020 и ще бъдат надградени постигнатите резултати. Документът ще осигури стратегическата рамка за изпълнението на здравни дейности извън обхвата на здравното осигуряване, свързани с подобряване на здравните детерминанти, повишаване на качеството на предоставяните здравни услуги и намаляване на здравните неравенства.

Целите на политиката са дефинирани на базата на анализ на здравно-демографското състояние и състоянието на системата на здравеопазване, които показват че през последните десетилетия българската здравна система изостава спрямо здравните системи на страните от ЕС по отношение на ключовите фактори за устойчиво развитие. Основните предизвикателства са свързани с влошаващите се показатели за здравно-

демографското състояние на населението, наличието на здравни неравенства и невъзможността на здравната система да отговори по адекватен начин на потребностите от достъпни и качествени здравни услуги.

Динамиката на тези показатели през периода на действие на стратегията показва, че националните здравни цели за снижаване на смъртността в детските възрастови групи са постигнати, някои от тях преди 2020 г. По отношение на целите, касаещи възрастовите групи 20-65 и над 65 години се отбелязва по-бавен темп на развитие, но въпреки това през периода 2015-2019 г. се наблюдават положителни тенденции. Силно негативно влияние за постигането на тези цели оказа възникналата пандемия от COVID-19, която доведе до драстично увеличение на общата смъртност за страната. С оглед това е необходимо приемането на стратегическа рамка с хоризонт до 2030 г., чрез която да се осигури устойчивост и надграждане на прилаганите политики в областта на майчиното и детско здраве и да се гарантира провеждането на активни и ефективни политики по отношение на здравето и благополучието на лицата в икономически активните възрастови групи и на възрастните хора.

Прилагането на интегриран подход между отделните политики – здравна, социална и икономическа политика е в основата на постигането на заложените цели в политиката в областта на диагностиката и лечението. Реализацията на политиката е в пряка зависимост от провежданата икономическа, финансова и данъчна политика. Осигуряването на специфични медицински услуги за деца и семейства и подобряването на психиатричната помощ е свързано с провежданите политики за деинституционализация и развитие на дългосрочни грижи от Министерството на труда и социалната политика. Осигуряването на устойчивост на системата за спешна помощ е пряко свързано с постигнатите резултати от реализацията на инфраструктурен проект за модернизация на системата за спешна помощ по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 и проекти по ОП „Човешки ресурси“ 2014-2020. Изпълнението на дейностите по осигуряване на диагностика и лечение се осъществява от голям брой лечебни заведения в страната по силата на функционални задължения или договори за финансиране на определени дейности, извън обхвата на задължителното здравно осигуряване.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на диагностиката и лечението **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Смъртност при децата от 0-1 годишна възраст	Бр./1000 (‰)	4,3	4,2	4,1	4,1
2. Смъртност при децата от 1-9 годишна възраст	Бр./1000 (‰)	0,13	0,12	0,11	0,11
3. Средна продължителност на предстоящия живот на хората след навършване на 65 годишна възраст	Бр. години	17,2	17,3	17,4	17,5
4. Смъртност от болести на органите на кръвообращението (I00 – I99)	Бр./100 000 (‰оо)	1 007	1 005	1 003	1 001
5. Смъртност от злокачествени новообразувания (C00 – C97)	Бр./100 000 (‰оо)	243,75	243,5	243,0	243,0
6. Дял на разходите за извънболнична медицинска помощ спрямо общите здравноосигурителни плащания	%	17	17,5	18,0	18,5

Изборът на тези индикатори е свързан с обстоятелството, че от една страна те са пряко свързани с качеството на живот и благополучие на населението, в т.ч. ползваната медицинска помощ, а от друга страна са обективни, измерими и съпоставими на национално и международно ниво.

2.4.3 Политика в областта на лекарствените продукти и медицинските изделия

Основният обхват на политиката е осигуряване на лекарствени продукти, които отговарят на стандартите за качество, безопасност и ефикасност за задоволяване на потребностите на населението. Основен принос към реализацията на тази политика имат Министерството на здравеопазването, Националната здравноосигурителна каса, Изпълнителната агенция по лекарствата и Националният съвет по цени и реимбурсиране на лекарствените продукти.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на лекарствените продукти и медицинските изделия **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Дял на разходите за лекарствени продукти от общите разходи за здравеопазване	%	достигане до средната стойност за ЕС	достигане до средната стойност за ЕС	достигане до средната стойност за ЕС	достигане до средната стойност за ЕС
2. Генерични и биоподобни лекарствени продукти, включени в Позитивния лекарствен списък (ПЛС)	%	70,00	70,00	70,00	70,00
3. Относителен дял на стойността заплатена за лекарствени продукти за домашно лечение от общите плащания за извън болнична помощ	%	44,94	44,98	44,98	44,98

Основният разход за реализирането на тази политика е разчетен по бюджета на Националната здравноосигурителна каса.

2.5. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

През периода 2024-2026 г. ще продължи реализирането на интегрирани политики с фокус към образование и личностно развитие на децата и учениците, насърчаване на иновациите, квалификация на педагогическите специалисти, модернизиране на образователните институции, повишаване качеството на висшето образование и развитие на научния потенциал.

За **предучилищното и училищното образование** за 2024 г. са осигурени допълнителни средства, както следва:

- 289,9 млн. лв. за предвиденото нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието през 2024 г. във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната за 2023 г.;

- 72,2 млн. лв. за осигуряване на недостига от средства, в резултат на промяна на натуралните показатели и ефект от увеличение на стандарти от 01.10.2023 г., в целогодишен размер;
- 93,3 млн. лв. за увеличение на разходите за храна и издръжка на децата и учениците в образователни институции;
- 71,3 млн. лв. за нови учебници и учебни комплекти от I до VII клас и познавателни книжки за децата в детските градини и осигуряване на безплатни учебници до XII клас от учебната 2024/2025 г., в т.ч. 8,0 млн. лв. индексиране цените на учебниците с отчетената средногодишна инфлация за предходната година, съгласно информация от НСИ;
- 16,7 млн. лв. за повишаване на стандарта за яслена и целодневна група в детска градина и училище, за увеличение на заплатите на помощник-възпитателите;
- 5,0 млн. лв. за създаване на Национална програма Фонд „Стефан Стамболов“ с цел подобряване на икономическото развитие на страната чрез осигуряване на достъп на български граждани с доказан потенциал до образование във водещи чуждестранни институции за висше образование, както и последващото прилагане на опита им в България;
- 80,0 млн. лв. за Национална програма „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ за покриване на недостига на средства за изплащане на обезщетения на персонала в системата на образованието;
- 86,8 млн. лв. индикативен бюджет за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища, в т.ч. 46,8 млн. лв. по одобрена програма за периода 2020-2024 г. и 40,0 млн. лв. за нова програма със същото наименование, като за периода 2024-2026 г. общият размер на средствата по новата програма е 240,0 млн. лв.;
- 50,0 млн. лв. индикативен бюджет за изграждане и основен ремонт на спортни площадки и физкултурни салони в държавните и общинските училища, като за периода 2024-2026 г. общият размер на средствата по програмата е 240,0 млн. лв.;
- 4,0 млн. лв. за осигуряване дейността на младежките центрове, създадени по програми, финансирани от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство.

За реализиране на Национална програма за повишаване на интереса и увеличаване на извънкласните дейности, гарантирани за всеки ученик чрез допълнителна подкрепа за спорт, отдих и култура за осигуряване на широк достъп до тях и при изявени високи постижения са предвидени разходи по централния бюджет в размер на 25,3 млн. лв.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ*

Политика в областта на всеобхватното, достъпно и качествено предучилищно и училищно образование. Учене през целия живот	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
Наименование на индикатора		***Програма 2023 г.***	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***

Политика в областта на всеобхватното, достъпно и качествено предучилищно и училищно образование. Учене през целия живот **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Дял на преждевременно напусналите образование и обучение	%	под 10,2	под 10	под 10	под 10
2. Дял на обхванатите в предучилищното възпитание и подготовка деца на възраст от 4 г. до постъпване в първи клас	%	над 90,6	над 90,8	над 90,8	над 90,8
3. Дял на 15-годишните със слаби постижения по:					
3.1. четене	%	под 27,6	27,0	27,0	27,0
3.2. математика	%	под 34,4	34,0	34,0	34,0
3.3. природни науки	%	под 27,6	27,0	27,0	27,0
4. Население (25-64 г.), участващо в образование и обучение	%	над 5,4	над 5,4	над 5,4	над 5,4

**Целевите стойности са съобразени с РМС № 459/2023 г. и с НПР България 2030.*

Предоставянето на средства за безплатен транспорт на деца и ученици е свързано с изпълнението на държавната политика за осигуряване на равен достъп до предучилищна подготовка и училищно образование и се извършва на основание чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Във връзка с очакваното нарастване на броя на безплатните превози на децата в задължителна предучилищна възраст и за учениците от населени места, в които няма детска градина или училище, до най-близката детска градина или училище и обратно, вследствие на оптимизиране на училищната мрежа и свързаното с това закриване на училища и детски градини в слабонаселени райони, се предвижда увеличение на размера на средствата за транспорт на деца и ученици спрямо 2023 г. на 69,3 млн. лв. годишно за периода 2024-2026 г.

В областта на предучилищното и училищното образование за 2024 г. по общинските бюджети за *делегираните от държавата дейности* са разчетени допълнителни средства в размер на 512,8 млн. лв. във връзка с осигуряване на провежданите политики, в т.ч. увеличението на размера на минималната работна заплата от 1 януари 2024 г. от 780 лв. на 933 лв. и за 2025 г. и 2026 г. разчетена индикативно, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда, както и средства за увеличение на разходите за храна и издръжка на децата и учениците в образователни институции. Разчетени са средства за осигуряване на недостига от промяна на натуралните показатели и ефекта от увеличението на стандарти за финансиране от 01.10.2023 г., в целогодишен размер. Осигурени са също допълнителни средства за увеличение на възнагражденията на педагогическите специалисти в общинските институции за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната и свързания с това ръст на осигурителните вноски за сметка на работодателя.

За осигуряване на политиките за устойчиво развитие и разширяване на достъпа до **висше образование и развитие на науката** за 2024 г. са осигурени допълнителни средства, разпределени както следва:

- 38,4 млн. лв. за осигуряване увеличението на възнагражденията на академичния състав от 2023 г. в целогодишен размер;

- 6,0 млн. лв. за осигуряване на актуализирания размер на стипендиите на студентите от 1 юли 2023 г.;

- 4,5 млн. лв. за увеличение на размера на средствата за храноден и леглоден за „Студентски столове и общежития“ АД и за студентските столове и общежития към държавните висши училища;

- 50,0 млн. лв. индикативен бюджет за саниране, ремонт и обзавеждане на студентски общежития, като за периода 2024-2026 г. общият размер на средствата по програмата е 100,0 млн. лв.;

- 100,0 млн. лв. индикативен бюджет за финансиране изграждането на изчислителен център за изкуствен интелект от Института за научни изследвания в областта на компютърните науки към Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (INSAIT), като средства в същия размер са предвидени и за 2025 г. и 2026 г.

За увеличаване на възнагражденията на академичния състав са предвидени 39,0 млн. лв. за държавните висши училища, 10,0 млн. лв. за Българската академия на науките и 3,0 млн. лв. за Селскостопанската академия в рамките на предвидения общ ресурс за преодоляване на диспропорции във възнагражденията на персонала в бюджетните организации, включително и за увеличаване на възнагражденията на персонала за 2024 г. по чл. 1, ал. 5 от закона.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на равен достъп до качествено висше образование и развитие на научния потенциал **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование	%	над 36,6	над 36,7	над 36,7	над 36,7
2. Инвестиции в научноизследователската и развойна дейност (НИРД) в размер от БВП	%	над 1,7	над 1,8	над 1,8	над 1,8

**Целевите стойности са съобразени с РМС № 459/2023 г. и с НПР България 2030.*

2.6. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОТБРАНАТА

Политиката в областта на отбраната е свързана с поддържането на оперативно съвместими модерни въоръжени сили (ВС). За нейното реализиране ще се поддържа и развива ефективно и ефикасно планиране на отбраната, базирано на способности, в съответствие с процеса на отбранително планиране на НАТО, Координирания годишен преглед на отбраната в ЕС и в контекста на Постоянното структурирано сътрудничество в отбраната на ЕС. Целта е изграждане, поддържане и използване на необходимите способности на ВС за изпълнение на задачите по отбрана на страната в рамките на колективната отбрана на НАТО, принос към колективната отбрана на Алианса, участие в ръководени от НАТО и ЕС операции и мисии, а също така и принос към националната сигурност в мирно време.

През прогнозния период ще се провежда активна отбранителна политика на Република България в НАТО, Европейския съюз и други международни и регионални формати и ефективно участие в системата на колективната отбрана на НАТО, Общата политика за сигурност и отбрана на Европейския съюз (ОПСО на ЕС) и в рамките на други международни и регионални инициативи в подкрепа на мира и стабилността в света. Република България ще продължи участието си в процеса на вземане на решения, както и в процеса на изграждане на отбранителни способности на НАТО и ЕС. Освен това, Република България ще продължи съвместната работа и сътрудничество със страните от ЕС в рамките на Постоянното структурирано сътрудничество в областта на отбраната на ЕС (PESCO) и Европейската агенция за отбрана (EDA), както и Европейския фонд за отбрана (EDF) и Европейската програма за индустриално развитие в областта на отбраната (EDIDP).

Разходите за отбрана за 2024 г. са съобразени с референтните разходи по Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/2018 г. Осигурени са средства за поддържане и развитие на националните отбранителни способности и способностите, свързани с колективната отбрана, в т.ч. средства за изпълнение на инвестиционните проекти за модернизация на Българската армия, а именно: за придобиването на многофункционален модулен патрулен кораб за ВМС, на нов тип боен самолет - II-ри етап, включително и за съпътстващи разходи по придобиването на нов тип боен самолет - I-ви и II-ри етап, на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирана бригада, на ракетна система Javelin за бойните машини и на 3D радари. Допълнително са предвидени средства за придобиване на боеприпаси и горива за бойна подготовка, за придобиване, модернизация, поддръжка и ремонт на въоръжение, ракети, торпеда и техника, и за ремонт и изграждане на инфраструктура, както и за изпълнението на други политики.

В разходите за отбрана, съгласно класификацията на НАТО, са включени и разходите за пенсии за пенсионираните военнослужещи, намалени с отчисленията за военнослужещите към пенсионните фондове, разходите на военните съдилища и военни прокуратури, разходите за издръжка на Постоянната делегация на Република България в НАТО, вноската на Република България към гражданския бюджет на НАТО и към Европейския механизъм за подкрепа на мира, изплащани от бюджета на Министерството на външните работи (МВнР) и вноската на Република България към фонда на НАТО за иновации, изплащана от бюджета на Министерството на иновациите и растежа (МИР). По този начин планирани, **разходите за отбрана в общ размер възлизат на 2,05 на сто от БВП за 2024 г., като изискването за достигане на разходите за отбрана до определения процент от БВП,** в съответствие с Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/2018 г., **за 2024 г. надвишава определения процент (2 на сто от БВП)**.

Табл. III-2: Разходи за отбрана за периода 2023-2026 г.

/млн. лв./

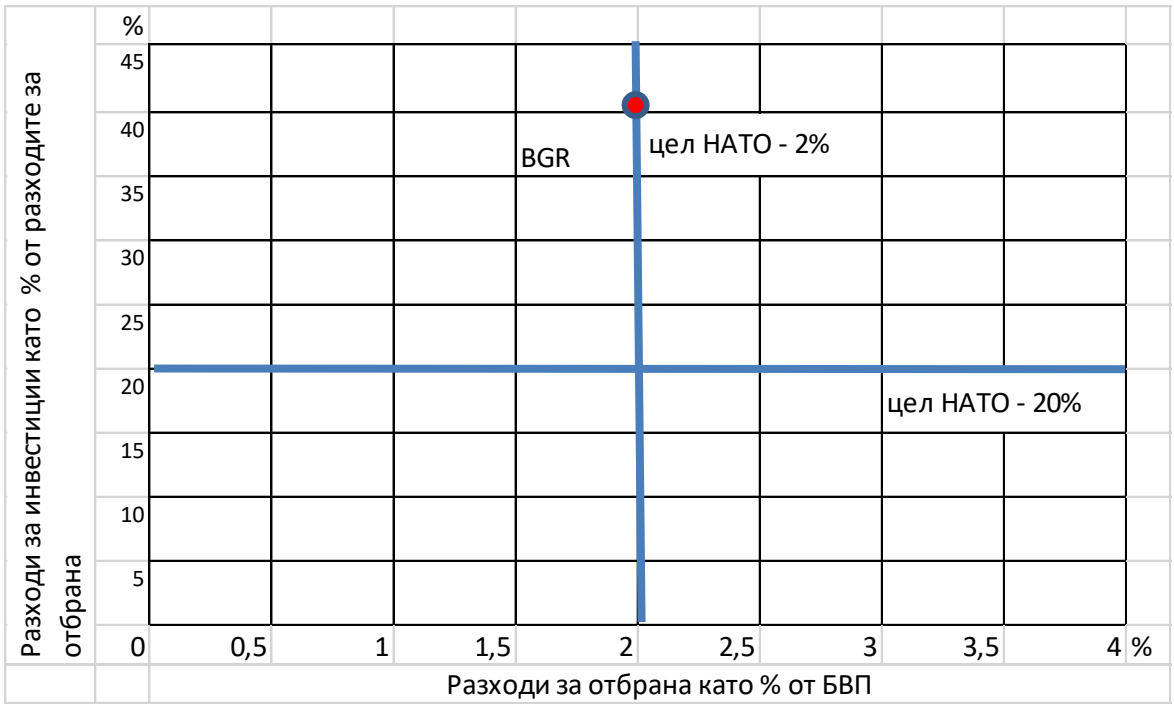
Показатели/години	***Програма 2023 г.***	**Програма 2024 г.**	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
Разходи за отбрана, съгласно класификацията на НАТО	**3 473,0**	**4 217,0**	**4 354,6**	**5 151,1**
в т.ч.:				

Общо разходи по бюджета на МО	2 382,2	2 129,2	2 141,5	2 156,0
Общо трансфери по бюджетите на ДВВУ	50,8	59,0	61,3	63,6
Общо разходи по ЦБ	776,4	1 761,9	1 824,1	2 561,9
Разходи за отбрана по бюджетите на други ПРБ, от тях:	263,6	266,8	327,7	369,5
- Разходи за пенсии на военнослужещите (по данни на НОИ), намалени с отчисленията за военнослужещи към пенсионните фондове (по данни на МО)	233,6	231,7	292,2	333,2
- Разходи за военни съдилища и военни прокуратури (по данни на ВСС)	16,2	18,9	19,3	20,1
- Разходите за издръжка на Постоянната делегация на Република България в НАТО и вноската на Република България към гражданския бюджет на НАТО и към Европейския механизъм за подкрепа на мира, изплащани от бюджета на МВнР	9,9	10,7	10,7	10,7
- Вноска на Република България към фонда на НАТО за иновации, изплащана от бюджета на МИР	3,8	5,5	5,5	5,5
Разходи за отбрана, съгласно класификацията на НАТО като % от БВП	**1,88%**	**2,05%**	**2,00%**	**2,23%**
Разходи за отбрана по Националния план, приет с РМС № 3/04.01.2018 г., като % от БВП	***1,85%***	***2,00%***	***2,00%***	***2,00%***

* **Забележка:** Средствата за капиталови разходи са планирани в рамките на обособения ресурс за капиталови разходи по централния бюджет за 2024 г.

Източник: МФ

Граф. III-2: Разходи за отбрана за 2024 г. като процент от БВП и разходи за инвестиции като процент от общите разходи за отбрана

Източник: МФ

Относителният дял на капиталовите разходи към общите разходи за отбрана е над 20-процентния критерий на НАТО.

2.7. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ВЪТРЕШНИЯ РЕД И СИГУРНОСТТА

Политиката в областта на вътрешния ред и сигурността се изпълнява от Министерството на вътрешните работи, Държавната агенция „Разузнаване“, Националната служба за охрана, Държавната агенция „Национална сигурност”, Държавната агенция „Технически операции” и Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства. Дейността в тази област се реализира в следните основни направления:

- Опазване на обществения ред и защита на националната сигурност, противодействие на тежките престъпления срещу личността и собствеността на гражданите;

- Противодействие на местни и транснационални престъпни структури и на физически и юридически лица, чиито действия са насочени срещу митническия режим, паричната, данъчната, осигурителната и други системи;

- Недопускане извършването на терористични действия на територията на страната;

- Граничен контрол и охрана на държавната граница, противодействие на незаконната миграция на територията на Република България и засилване контрола върху установяване на незаконно пребиваващи граждани на територията на страната;

- Превантивна дейност и контрол на движението по пътищата и внедряване на технически системи за наблюдение и контрол с цел намаляване броя на убитите и ранените при пътно-транспортни произшествия;

- Осигуряване на пожарна безопасност и защита на населението при пожари, бедствия и други извънредни ситуации;

- Осигуряване, разработване и прилагане на специални разузнавателни средства (СРС) и на специфични методи за охрана на живота, здравето и имуществото на гражданите, защита на правата и свободите на гражданите срещу незаконосъобразното използване на СРС и намирането на баланс между нуждата от използване на СРС, гражданските права и финансовите възможности на държавата;

- Извършване на оперативно-техническа дейност за разкриване и документиране извършването на престъпления, включително и за изготвяне на веществени доказателствени средства;

- Осигуряване на лична постова и техническа охрана, специализиран транспорт и пропускателен режим по месторабота, местоживеене, пребиваване в страната и в чужбина на категориите охранявани и обслужвани лица съгласно Закона за Националната служба за охрана;

- Обезпечаване на оперативната и разузнавателна дейност зад граница и физическа охрана на задграничните дипломатически представителства на Република България;

- Разработване и актуализиране на правила за съхраняването на искания, разрешения и разпореждания по използването и прилагането на СРС, издаване

на указания във връзка с подобряване режима на използване и прилагане на СРС, както и за съхраняване и унищожаване на придобитата чрез тях информация; сезиране на органите и уведомяване служебно на гражданите при наличие на данни за неправомерно използване и прилагане на СРС.

2.7.1 Политика в областта на противодействието на престъпността и опазването на обществения ред

Тази област на политика е насочена към противодействие на организираните и конвенционалните форми на престъпност против икономиката и финансовата система и на престъпленията против личността и собствеността на гражданите; ефективно противодействие на тероризма и киберпрестъпността; опазване на обществения ред; намаляване на пътнотранспортния травматизъм и подобряване на пътната безопасност.

Дейностите по тази политика се изпълняват от структури на Министерството на вътрешните работи.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на противодействието на престъпността и опазването на обществения ред **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Намаляване на регистрираните престъпления	%	1	1	1	1
2. Дял на върнатите досъдебни производства за периода	%	4	4	4	4
3. Увеличаване на контролната дейност с автоматизирани технически средства (АТС)	%	10	10	10	5
4. Повишаване на ефективността по противодействие на организираната престъпност с цел реализиране на национални политики за гарантиране на сигурността чрез провеждане на качествени действия по разследването на база брой привлечени към наказателна отговорност лица за участието им в организирана престъпна дейност, в т. ч. и повдигнатите обвинения на отделни лица, уличени в изпиране на пари, корупция в органите на държавната власт и компютърните престъпления*	%	-	200	220	240
5. Обменени съобщения по каналите на ЕВРОПОЛ, ИНТЕРПОЛ, СИРЕНЕ* и по двустранно и регионално сътрудничество	Брой	201 000	205 000	205 000	205 000

***** *ЕВРОПОЛ - Европейска полицейска служба; ИНТЕРПОЛ - Международна организация на криминалната полиция; СИРЕНЕ (SIRENE - Supplementary Information Request at the National Entries) – Искане за допълнителна информация във връзка с националните сигнали – система за обмен на допълнителна информация за определени лица между държавите членки.*

Забележка: ***Индикатор 4.*** *- През втората половина на 2022 г., след закриването на Специализирания съд и Специализираната прокуратура, ГДБОП на основание чл. 35, ал.2 и чл. 36 от Наказателно-процесуалния кодекс, докладва материалите по делата на оперативен отчет на Софийска градска прокуратура или на окръжните прокуратури в страната по компетентност. Новият принцип на действие се отразява неблагоприятно върху ключовия индикатор, а именно намаляване на новообразуваните ДП за извършени престъпления от организирани престъпни групи, а от там и на броя на лицата с повдигнати обвинения по чл. 321 от Наказателния кодекс. Това налага да бъде променен ключовия индикатор и неговата целева стойност.*

2.7.2 Политика в областта на защитата на границите и контрол на миграционните процеси

Тази област на политика е насочена към усъвършенстване на системите за сигурност на границите чрез прилагане на модерни технически средства и по-ефективен контрол на миграционните процеси.

Дейностите по тази политика се изпълняват от структури на Министерството на вътрешните работи.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на защитата на границите и контрол на миграционните процеси **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Поддържане на висока ефективност в граничното наблюдение за противодействие на незаконната миграция и обезпечаване сигурността на външните европейски граници	Брой	5 000	5 900	6 250	6 250
2. Поддържане на висока ефективност в граничните проверки за противодействие на незаконната миграция и незаконното превеждане на лица през държавната граница	Брой	1 600	1 700	1 900	1 900
3. Увеличаване на броя на издадените разрешения, удостоверения и други документи за пребиваване на граждани на трети страни и граждани на ЕС, спрямо предходния отчетен период	%	1	1	1	1
4. Повишаване на ефективността на процедурите по връщане на незаконно пребиваващите чужденци като елемент от политиката по противодействие на незаконната миграция чрез увеличаване на процента на върнатите чужденци от националности, които могат да бъдат връщани* в страната на произход спрямо общия брой на лицата, подлежащи на връщане от тези националности**	%	6	6	6	6

Забележка: Индикатор № 1 и № 2 - *Целевите стойности на показателите за изпълнение са завишени предвид отчетените през 2022 г. резултати и продължаващата тенденция за увеличаване на миграционните потоци в резултат на множеството кризи в страните източник на миграция. Съществуващите социално-икономически и хуманитарни проблеми, в комбинация с проблемите на сигурността в конфликтните зони на Близкия изток, Азия и Африка водят до разместване на големи слоеве от населението на регионално и интернационално ниво в посока към България по пътя им към Централна и Западна Европа. От една страна обстановката в Сирия и Афганистан става все по-нестабилна и усложнена, а от друга Турция като страна приемаща голям брой разселени лица и бежанци също среща големи предизвикателства и е възможно да промени сериозно политиката си по отношение на търсещите убежище чужди граждани. Всичко това упражнява силен натиск върху бежанците да се насочат към Европа търсейки спасение;*

***Индикатор № 4 - ****Граждани на трети страни, върху чието принудително връщане не е наложен мораториум;*

********Предложена е промяна във формулировката на индикатор 4, поради следните обстоятелства:*

В изпълнение на разпоредително писмо на главния секретар на МВР №8121р-19216/20.09.2022 г. от 01.10.2022 г. в СДВНЧ към дирекция не се настаняват чужденци краткосрочно, а само такива с наложени принудителни административни мерки (ПАМ), свързани с връщането им от Република България, т.е. всички настанени чужденци подлежат на връщане. По този начин използваният през 2022 г. индикатор „Повишаване на ефективността на процедурите по връщане на незаконно пребиваващите чужденци като елемент от политиката по противодействие на незаконната миграция чрез увеличаване на процента на върнатите чужденци спрямо броя на лицата, настанени в СДВНЧ през отчетния период и подлежащи на връщане“ става неприложим към ситуацията през 2023 г. и следващите години.

За сравнение – през 2022 г. преобладаващата част от чужденците в СДВНЧ са били настанени със заповеди за краткосрочно настаняване, с цел установяване на тяхната самоличност. Значително по-малка част от общо настанените за периода, са били настанените с ПАМ и подлежащи на връщане.

Сериозен фактор, оказващ влияние върху изпълнение на процедурите по връщането е поддържането на мораториум върху принудителното връщане на сирийски граждани, както и на афганистанските граждани докато страната им се стабилизира. Това води до силно ограничаване на изпълнението на дейностите по връщането на тези лица в страните им на произход, като същевременно тези две националности съставляват 80% от настанените в СДВНЧ към дирекция „Миграция“ през първите 8 месеца на 2023 г.

Въпреки предприетите мерки от дирекция „Миграция“ за изпълнение на процедурите по връщане по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ и осигуреното финансиране за закупуване на самолетни билети, горепосочения фактор се запазва като съществен проблем, което налага да бъде отчитано връщането на гражданите от националности, за които няма мораториум, т.е. без Сирия и Афганистан.

2.7.3 Политика в областта на пожарната безопасност и защитата на населението при извънредни ситуации

Тази област на политика е насочена към подобряване организацията на работа в областта на пожарната безопасност и защитата на населението чрез постигане на съответствие с изискванията на ЕС в областта.

Дейностите по тази политика се изпълняват от Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към МВР.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на пожарната безопасност и защитата на населението при извънредни ситуации **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Проверки по спазване на изискванията за пожарна безопасност	Брой	80 000	80 000	80 000	80 000
2. Предоставени административни услуги на гражданите в областта на пожарната безопасност	Брой	11 000	11 000	11 000	11 000
3. Проведени мероприятия за повишаване културата на населението в областта на пожарната безопасност и защита на населението	Брой	7 400	6 800	6 400	6 000
4. Извършени проверки на обекти съгласно Закона за защита при бедствия (чл. 35, ал. 1 и чл. 36, ал. 1)	Брой	2 000	2 000	2 000	2 000
5. Повишаване на готовността на силите и средствата от териториалните звена на ГДПБЗН и основните съставни части на Единната спасителна система за реагиране при пожари, бедствия и извънредни ситуации чрез провеждане на пожаро-тактически учения от СДПБЗН и РДПБЗН с участието на сили и средства от създадените специализирани сектори оперативни дейности (СОД), СДВР, ОДМВР, Центровете за спешна медицинска помощ, БЧК и доброволни формирования	Брой	35	35	28	28
6. Публикувани материали в областта на ПБЗН в медиите и Интернет	Брой	-	15 000	14 500	13 000

Забележка: ГДПБЗН – *Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“; СДПБЗН – Столична дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“; РДПБЗН – Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“; СДВР – Столична дирекция на вътрешните работи; ОДМВР – Областни дирекции на МВР.*

В бюджета за 2024 г. за *делегираните от държавата дейности* в областта на сигурността и защитата на населението при извънредни ситуации, по бюджетите на общините са предвидени допълнителни средства в размер на 11,5 млн. лв. във връзка с увеличението на минималната работна заплата от 780 на 933 лв. Осигурени са допълнително и 0,7 млн. лв. за увеличение на издръжката на районните полицейски инспектори, детските педагогически стаи, офисите за военен отчет и на доброволните формирования.

2.7.4 Политика в областта на управлението и развитието на системата на МВР

Тази област на политика е насочена към повишаване на институционалния капацитет чрез гъвкаво управление на ресурсите, обучение и квалификация и подобряване координацията между структурите, както и към развитие и подобряване на информационната и комуникационна среда на министерството, на информационно-аналитичната, експертната, научната и административната дейност и дейността по здравеопазване.

Дейностите по тази политика се изпълняват от административни звена в МВР, НС 112, Академията на МВР и Медицинския институт на МВР.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на управлението и развитието на системата на МВР **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Поддръжка и оптимизация на комуникационните системи на МВР	Брой	6	6	6	6
2. Поддръжка и оптимизация на информационните системи на МВР	Брой	80	80	80	81
3. Процент на обажданията, отговорени до 10-тата секунда	%	86,5	87	87,5	88
4. Обучени лица по професионалното направление	Брой	6 000	6 000	6 000	6 000
5. Брой лица, с които е проведено психологично изследване	Брой	5 500	5 500	5 500	5 500
6. Лекувани в МИ[21]-МВР (ЦКБ[22] и БПРЛ[23] в Хисаря, Банкя и Варна) пациенти, съгласно ЗМВР[24] и ЗЗО[25]	Брой	26 876	28 000	28 100	28 100

Забележка: *Дефиницията на индикатора е изменена, с оглед прецизиране на обхвата на лицата, имащи право на лечение в МИ-МВР.*

[21] Медицински институт.

[22] Централна клинична база.

[23] Болница за продължително лечение и рехабилитация.

[24] Закон за Министерството на вътрешните работи.

[25] Закон за здравното осигуряване.

2.8. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Приоритет е изграждането на добре функциониращa и прозрачна съдебна система, която да гарантира ефективно прилагане на законите, да дава сигурност на гражданите и да защитава спазването на техните права и свободи. Усилията в тази сфера са насочени към постигането на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ и алтернативното решаване на спорове, в условията на пълноправно членство в Европейския съюз.

Политиките в областта на съдебната власт се координират от **Висшия съдебен съвет** като постоянно действащ орган, представляващ съдебната власт, който осигурява и отстоява нейната независимост, определя състава и организацията на работа на съдилищата, прокуратурите и следствените органи и обезпечава финансово и технически тяхната дейност без да се намесва в нейното осъществяване.

Изпълнението на заложените политики цели повишаване на общественото доверие в съдебната власт, постигане на ефективно, бързо, прозрачно, справедливо и достъпно правосъдие, както и създаване на съвременни условия на гражданите, вкл. за обвиняемите, за провеждане на съдебния процес. За постигането на тези цели е важно да се наблегне на качествено изпълнение на предвидените в Закона за съдебната власт задължения и повишаване на общественото доверие в съдебната власт, както и да се засили контролът на органите на съдебната власт, основаващ се на принципите на законосъобразност, обективност и публичност.

Важен момент при изпълнението на политиките в областта на съдебната система е засилването на ефективността в борбата на Прокуратурата срещу организираната престъпност и корупцията.

Предвижда се подобряване на административното обслужване чрез разширяване на техническите възможности за връзка между отделните органи на съдебната власт, включително и осигуряването на автоматизиран достъп до публичните съдебни регистри, както и поетапна подмяна на амортизираната компютърна техника, като част от електронното правосъдие. Това ще бъде възможно чрез въвеждане на стандарти за обмен на информация между отделните подсистеми в съдебната власт, създаване и внедряване на стандартен софтуер за публичните регистри и информация за работата на съдебните институции, цялостна компютризация на съдилищата, както и разширяване на автоматизирания обмен на специализираната информация между съдебните институции и държавната администрация.

Конституционен съд

Конституционният съд на Република България е независим държавен орган, създаден с Конституцията и натоварен да осигурява нейното върховенство. Независим е от законодателната, изпълнителната и съдебната власт. Основната му дейност е да дава задължителни тълкувания на Конституцията, както и да се произнася по съответствието ѝ със законите, актовете на Народното събрание и президента и международните договори, по които България е страна.

Конституционният съд членува в три международни организации, като членството в тях е от изключително важно значение за развитието и работата на съда и за добрата позиция в международен аспект на българския Конституционен съд.

Бюджетната прогноза на Конституционния съд отразява оптималния размер на средствата, необходими за нормално функциониране на съда и повишаване ефективността на работата му.

Дейността на Конституционния съд попада в обхвата на функционална област „Върховенство на конституцията“.

2.8.1 Политика в областта на правосъдието

Програмният бюджет на Министерството на правосъдието за периода 2024-2026 г. включва две политики – Политика в областта на правосъдието и Политика в областта на изпълнение на наказанията и бюджетна програма „Администрация“.

Приоритет на Министерството на правосъдието е да се реформира работата на съдебната система за постигане на достъпно, предвидимо, бързо и справедливо правосъдие, за възстановяване на справедливостта в обществото, което да гарантира правовия ред в страната, постигане на конкретни резултати в борбата с престъпността и ефективно справяне с корупцията.

Отговорните структури за изпълнението на политиката в областта на правосъдието са Министерството на правосъдието (МП), Агенцията по вписванията (АВ), Националното бюро за правна помощ, Главна дирекция „Охрана” и Бюрото по защита на застрашени лица.

Извън дейностите, които се финансират с бюджетни средства, ще бъдат изпълнявани и дейности, финансирани със средства от Норвежкия финансов механизъм, Швейцарско-българската програма за сътрудничество, Инструмента за техническа подкрепа на Европейската комисия, Хоризонтална програма „Правосъдие“ на Европейската комисия и Механизма за възстановяване и устойчивост.

Меморандумът за разбирателство относно изпълнението на Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2014-2021, сключен на 09.12.2016 г. между Кралство Норвегия и Република България, определя Министерството на правосъдието за Програмен оператор на Програма „Правосъдие“.

В рамките на програмата се предвижда изпълнението на девет предварително дефинирани проекта и на една малка грантова схема.

Програма „Правосъдие“ обхваща две програмни области: *Програмна област 19 „Корекционни услуги и предварително задържане“* и *Програмна област 21 „Ефективност и ефикасност на съдебната система, укрепване на върховенството на закона“.*

Планираното финансиране по *Програмна област 21* е насочено в следните направления:

(1) Подобрено прилагане на европейската правна рамка от българската съдебна система чрез ефективно изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) и обучения на магистрати и други правни експерти;

(2) Подобряване на капацитета на българските власти в областта на детското правосъдие;

(3) Подобрен капацитет на българските институции в областта на домашното насилие и насилие, основано на полов признак.

Идентифицираната необходимост от подобряване на достъпа до основна правна помощ за жертви на домашно насилие и насилие, основано на полов признак и уязвимите групи ще бъде разрешена чрез разширена линия услуги за Националното бюро за правна помощ (включително онлайн инструменти), изграждане на координационен механизъм на местно ниво и повишена съгласуваност между основните заинтересовани страни за защита на правата на най-уязвимите – жени, деца и ромски общности. Освен това, повишаването на осведомеността относно съществуването и наличието на възможностите за правна помощ ще допринесе за подобряване на достъпа до правосъдие на най-уязвимите групи в обществото.

Не на последно място, мерките за повишаване на компетенциите в съдебната власт и подобряване на сътрудничеството и координацията между институциите, отговарящи за прилагането на принципите на Европейския съд по правата на човека, ще допринесат за бързото, ефикасно и ефективно изпълнение и прилагане на основните права на национално равнище.

В Рамките на *Програмна област 21* бенефициенти по предварително дефинирани проекти са Националното бюро за правна помощ и дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека“ в Министерството на правосъдието.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на правосъдието **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Брой изготвени законопроекти и подзаконови нормативни актове, които осигуряват нормативната основа за функциониране на съдебната власт, включително свързани с въвеждането, изпълнението и прилагането на актове на ЕС в областите от компетентност на МП	Брой	8	8	8	8
2. Брой свързани регистри за изграждане на интегрирана свързаност на регистрите	Брой	2	1	1	1
3. Брой нови електронни услуги в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел	Брой	1	1	0	0
4. Цифровизация на архиви на служби по вписванията към Агенция по вписванията	Брой служби по вписванията	2	2	2	2
5. Реализиране на ЦАИС[26] „Единна входна точка“ за подаване на годишни финансови отчети и статистика в машинно-четим формат и интеграция с НАП, НСИ, АВ (ТР)	Брой	0	1	0	0

1. Брой изготвени законопроекти и подзаконови нормативни актове, които осигуряват нормативната основа за функциониране на съдебната власт, включително свързани с въвеждането, изпълнението и прилагането на актове на ЕС в областите от компетентност на Министерството на правосъдието - общата цел на този ключов индикатор е да надгради усилията за модернизация на съдебната власт и да завърши реформата ѝ като:

[26] Централизирана автоматизирана информационна система.

- Постигне действени гаранции за независимост на съда и съдебната власт;

- Осигури добро управление на органите на съдебната власт и висока ефективност на тяхното функциониране;

- Разгърне потенциала на човешкия ресурс на съдебната власт и гарантира високата мотивация, компетентност и социална отговорност на съдиите, прокурорите и следователите;

- Реализира модерна и ефективна наказателна политика чрез необходимите институционални и нормативни реформи;

- Осигури пълноценно право на справедлив процес на всеки гражданин и ефективна защита на правата на човека.

2. Брой свързани регистри за изграждане на интегрирана свързаност на регистрите

Описание: Във връзка с Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно някои аспекти на дружественото право държавите членки осигуряват оперативната съвместимост на своите централни, търговски или дружествени регистри в рамките на системата за взаимно свързване на регистрите (BRIS) чрез европейската централна платформа. В изпълнение на изискванията е предвидено българският търговски регистър да бъде свързан със системата за взаимно свързване на бизнес регистрите чрез Европейската централна платформа през 2022 г. Търговският регистър е свързан с BRIS на 30.03.2022 г.

Съгласно чл. 30, параграф 10 и чл. 31, параграф 9 от Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 2006/70/ЕО на Комисията, изменена с Директива (ЕС) 2018/843 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за изменение на Директива (ЕС) 2015/849 за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма и за изменение на директиви 2009/138/ЕО и 2013/36/ЕС, държавите членки гарантират, че централните регистри, в които се съхранява информация за действителните собственици, са свързани чрез европейската централна платформа, създадена с член 22, параграф 1 от Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета, като свързването на централните регистри на държавите членки към платформата се осъществява в съответствие с техническите спецификации и процедури, установени в актовете за изпълнение, приети от Комисията в съответствие с член 24 от Директива (ЕС) 2017/1132 и с член 31а Директива (ЕС) 2015/849. В текстовете на директивата е посочено, че държавите членки гарантират, че информацията за действителните собственици е достъпна чрез системата за взаимно свързване на регистрите.

Към настоящия момент в Търговския закон и Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ЗТРРЮНЦ) се съдържат текстове, които да транспонират посочените по-горе задължения, а в Информационната система на търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел е изградена възможност за свързаност с европейската централна платформа, като същият е свързан с BRIS.

В Закона за регистър БУЛСТАТ също е предвиден ангажимент на България за свързването на този регистър с европейската централна платформа на регистрите на държавите-членки на ЕС.

Цел: ще бъдат реализирани трансгранични електронни услуги, които ще позволят предоставяне на информация за регистрираните в българския Търговски регистър и регистър на юридическите лица с нестопанска цел (ТРРЮЛНЦ) и регистър БУЛСТАТ субекти, вкл. и информация за техните действителни собственици.

Резултат: Свързване на ТРРЮЛНЦ с европейската централна платформа BRIS.

Индикаторът е идентифициран като ключов в съответствие с Приоритет 10 „Институционална рамка“ от Националната програма за развитие на България 2030. Чрез реализацията му ще се подпомогне осъществяването на обмен на данни в рамките на Европейския съюз, в резултат на което ще се усъвършенстват работните им процеси за предоставяне на по-качествени и леснодостъпни електронни услуги и ще се постигне намаляване на административната тежест и повишаване на качеството на предоставяните услуги в изпълнение на изискванията на ЕС.

Свързване на ТРРЮЛНЦ и регистър Булстат с платформата за обмен на данни относно действителни собственици – BORIS.

3. Брой нови електронни услуги в Търговския регистър и регистъра на ЮЛНЦ

С предоставянето на нови услуги, свързани с воденето на регистър на ЮЛНЦ, чрез надграждане на Търговския регистър, ще се осъществи основната цел, а именно подобряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса и увеличаване на броя на услугите, предоставени по електронен път за субектите, които подлежат на регистрация в електронния регистър, вкл. и на неправителствените организации. Към настоящия момент всички услуги в ТРРЮЛНЦ се предоставят както на гише, така и по електронен път. Нови услуги се изграждат и предвиждат в зависимост от нормативните изисквания.

Резултат: Реализирани нови електронни услуги или вътрешно-административни електронни услуги.

4. Цифровизация на архиви на служби по вписванията към Агенция по вписванията

Към настоящия момент всички документи в Имотния регистър се съхраняват на хартиен носител. Обемът на натрупаната информация, която се води от 1910 г. до 2009 г., е в книги, които следва да се дигитализират. С проект по Плана за възстановяване и устойчивост се предвижда цифровизиране на всички документи, които се съхраняват на хартиен носител в службите по вписванията, което от своя страна е предпоставка и възможност за изготвяне на справки и удостоверения по електронен път и сигурно съхранение на данните за имотите в Република България.

5. Реализиране на ЦАИС „Единна входна точка“ за подаване на годишни финансови отчети и статистика в машинно-четим формат и интеграция с НАП, НСИ, АВ (ТР)

С цел комплексно използване на данните от НСИ, НАП и АВ е предвидено да се реализира Единната входна точка (ЕВТ) за подаване на годишни отчети за дейността, включващи годишни финансови отчети и статистически справки. Индикаторът е идентифициран като ключов в съответствие с Приоритет 10 „Институционална рамка“ от Националната програма за развитие на България 2030. Чрез реализацията му ще се

подпомогне осъществяване на част от необходимата интеграция между институциите, в резултат на което ще се усъвършенстват работните им процеси за предоставяне на по-качествени и леснодостъпни електронни услуги и ще се постигне намаляване на административната тежест и повишаване на качеството на предоставяните услуги.

В бюджета на Министерството на правосъдието за 2024 г. са планирани разходи в размер на 19,2 млн. лв. за държавна субсидия за политическите партии, които на последните парламентарни избори са получили не по-малко от едно на сто от действителните гласове и коалициите, които на последните парламентарни избори са получили не по-малко от четири на сто от действителните гласове.

2.8.2 Политика в областта на изпълнение на наказанията

Политиката по изпълнение на наказанията е насочена към по-нататъшното развитие, усъвършенстване и демократизиране на институциите на наказателно-изпълнителната система, като необходима предпоставка за хуманно третиране на закононарушителите и гаранция за спазването на правата на човека.

Политиката в наказателно-изпълнителната дейност цели утвърждаването на съвременен модел на управление и развитие на пенитенциарната система, в съответствие с международните минимални стандарти, приети за местата за задържане и Европейските правила за затворите.

Дейността по изпълнение на наказанията е изцяло ориентирана към реформиране на пенитенциарните заведения и към създаването на условия в тях за поправянето и ресоциализацията на осъдените лица. Основната ѝ цел е да осигури защита на обществото от правонарушителите, да гарантира правата и свободите на лишените от свобода и възможностите за тяхната социална рехабилитация.

Реформирането на пенитенциарната система е неразделна част от процеса на ускорена съдебна реформа и успешното противодействие на престъпността. Въпреки че през последните години страната ни постигна значителен напредък в развитието и усъвършенстването на наказателното изпълнение, процесът на реформа е невъзможен без подобряване материалните условия на бит и живот на лишените от свобода и по-нататъшното демократизиране институциите на наказателно-изпълнителната система.

Още в процеса на преговорите за интеграция на страната ни към Европейските структури извършените сравнително-правни изследвания, както и засиленият обмен на информация и опит показаха редица недостатъци на състоянието на материално-техническата база на затворната система.

Препоръки за подобряване на материалните условия в местата за лишаване от свобода като необходима предпоставка за хуманното третиране на закононарушителите и гаранция за спазване правата на човека се съдържат и в докладите на европейските експерти по глава 24 „Правосъдие и вътрешни работи” и от проверките на Европейския комитет против изтезанията, проведени през последните години.

Политиката в областта на изпълнение на наказанията се изпълнява от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

Извън дейностите, които се финансират с бюджетни средства, ще бъдат изпълнявани и дейности, финансирани със средства от Норвежкия финансов механизъм.

Съгласно Програмното споразумение за Програма „Правосъдие“ на Норвежкия Финансов Механизъм 2014-2021, по Програмна област 19 „Корекционни услуги и предварително задържане“ Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ изпълнява три предварително дефинирани проекта.

Договорите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за изпълнението на предефинираните проекти с бенефициент Главна дирекция „Изпълнение на наказанията бяха сключени през 2020 г.

Планираното финансиране по Програмна област 19 е насочено в следните направления:

(1) Подобрени корекционни услуги, включително материални условия за лишените от свобода и задържаните лица, както и за уязвимите групи и младежите в съответствие с приложимите международни стандарти;

(2) Повишено прилагане на алтернативни мерки на лишаването от свобода, по-конкретно подобряване на качеството на пробацията.

Конкретните предизвикателства и нужди, очертани след консултации със заинтересованите страни, ще бъдат разрешени чрез подобряване на материалните условия за лишените от свобода и задържаните лица, включително за уязвимите групи (предимно ромското население) и младежите съгласно приложимите международни стандарти. Същевременно необходимостта от подобряване на условията в местата за лишаване от свобода ще бъде насочена към повишаване на капацитета на персонала им по отношение на разпознаването на нуждите на лишените от свобода и задоволяването им по адекватен начин. Освен това ще бъде постигнато прилагането на алтернативни мерки на лишаването от свобода, особено подобряване на качеството на пробацията, за да се търсят нови общностно базирани алтернативи на местата за лишаване от свобода, като това ще допринесе за намаляване на броя на лишените от свобода в затворите.

Дейностите по проектите ще доведат до постигане на следните резултати:

- Подобряване на инфраструктурата на ГДИН[27], чрез ремонтиране на арести, подобряване условията на затворническите сгради и общежития;
- Изграждане пилотен затвор с център за обучение на персонала на ГДИН, разработване на учебни програми за инициращо и последващо обучение подобряване на здравните грижи за лишените от свобода с фокус върху уязвими групи и зависими;
- Засилване прилагането на алтернативни мерки на лишаването от свобода, по-специално повишаване качеството на пробацията и повишаване компетентностите на пробационните служители;
- Рехабилитация на затворници. Подобряване условията на живот и рехабилитация на уязвимите групи в затворите, включително изграждане/рехабилитация на преходни отделения в затворническите общежития от открит тип (half way house) предлагащи програми, съобразени с техните нужди.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

[27] Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

Политика в областта на изпълнение на наказанията **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1.Процент на настанените в места за лишаване от свобода, които не са в съответствие с европейските стандарти за затворите (включително 4 кв.м. на задържан)	%	5	5	5	5
2.Процент на лицата в пробация, включени в програми за обществено въздействие	%	28	28	28	28
3.Процент на лишени от свобода, завърнали се обратно в пенитенциарната система в рамките на 1 година след освобождаването	%	5	5	5	5
4. Процент на лишени от свобода, завърнали се обратно в пенитенциарната система в рамките на 2 години след освобождаването	%	10	10	10	10
5. Разработена концептуална рамка за рехабилитация на лишени от свобода и брой програми за социална реинтеграция на лишените от свобода	Брой	1	2	0	0
6. Брой лишени от свобода преминали през съвременни програми за социална реинтеграция	Брой	20	20	60	70
7. Брой открити нови работни места	Брой	0	92	50	40
8. Брой изградени пилотни затворнически съоръжения и учебни центрове за персонала	Брой	0	2	0	0

Индикаторите по политика в областта на правосъдието са насочени към постигане на реформиране на пенитенциарната система и хуманизиране изпълнението на наказанията, повишаване на сигурността на затворите и следствените арести с внедряването на съвременни и модерни технически средства за наблюдение и контрол, охрана и управление, както и по-интензивно прилагане на програмите за обществено въздействие в пробационните служби.

1. *Процент на настаненитe в места за лишаване от свобода, които не са в съответствие с европейските стандарти за затворите (включително 4 кв.м. на задържан)*

Индикаторът е разпознат като ключов в отговор на промените в законодателството и препоръките на Европейския комитет за предотвратяване на наказанията (КПИ) за осигуряване на 4 кв.м. минимална жилищна площ, което е в съответствие с европейските стандарти и добри практики. Този индикатор гарантира спазването на човешките права и осигуряване на условия на лишените от свобода, които да съдействат за тяхната по-успешна рехабилитация и ресоциализация. Индикаторът измерва постигането на стратегическа цел „Реформиране на пенитенциарната система и хуманизиране изпълнението на наказанията“.

2. *Процент на лицата в пробация, включени в програми за обществено въздействие*

Индикаторът е определен като ключов, тъй като една от основните цели на наказанието пробация е успешната социална включеност на осъдените лица и тяхната реинтеграция в обществото като пълноценни и зачитащи закона граждани. Един от основните стълбове за постигане на тази цел е включването на осъдените лица в специализирани програми за обществено въздействие, където те да успеят да извлекат полза като усвоят

нови знания и умения. Резултатите на участниците в тях са свързани основно с повишаване на отговорността за поведението, промяна на отношението към извършеното правонарушение, промяна на нагласите и преодоляване на наличните дефицити в решаване на проблеми. Индикаторът измерва доколко тази цел е постигната за периода на изпълнение на наказанието, което би довело до превенция за извършване на повторно правонарушение. Индикаторът се отнася към стратегическа цел „Реформиране на пенитенциарната система и хуманизиране изпълнението на наказанията“.

3. *Процент на лишени от свобода, завърнали се обратно в пенитенциарната система в рамките на 1 година след освобождаването*

Индикаторът е ключов за измерване постигането на целите на наказанието, а именно превенция на повторното престъпление, базиран е на екстраполацията на очакваната степен на рецидивизъм в национален мащаб за периода от 1 година след освобождаване. Индикаторът се отнася към стратегическа цел „Реформиране на пенитенциарната система и хуманизиране изпълнението на наказанията“.

4. *Процент на лишени от свобода, завърнали се обратно в пенитенциарната система в рамките на 2 години след освобождаването*

Индикаторът измерва устойчивостта на резултатите, а именно превенция на повторното престъпление в дългосрочен период, базиран е на екстраполацията на очакваната степен на рецидивизъм в национален мащаб за периода от 2 години след освобождаване. Индикаторът се отнася към стратегическа цел „Реформиране на пенитенциарната система и хуманизиране изпълнението на наказанията“.

5. *Разработена концептуална рамка за рехабилитация на лишени от свобода и брой програми за социална реинтеграция на лишените от свобода*

По Предефиниран проект 2 на НФМ, в периода 2023-2024 г. предстои разработването на 1 концептуална рамка и две програми за уязвими групи, 1 за млади правонарушители и 1 за роми.

Индикаторът измерва напредъка в предоставянето на достъп до програми и съдържателни дейности, с оглед на риска и специфичните нужди на лишените от свобода и е ключов за успешното реинтегриране и социално включване на тези лица. Индикаторът се отнася към стратегическа цел „Подобряване на рехабилитацията на лишените от свобода и засилване на техните социални компетентности за намаляване на рецидива“.

6. *Брой лишени от свобода преминали през съвременни програми за рехабилитация и реинтеграция*

Индикаторът измерва динамиката в достъпа и интереса на лишените от свобода за включване в рехабилитационни и реинтеграционни програми, които да подпомогнат изграждането на устойчиви социални компетентности и умения на социална интеграция. Индикаторът се отнася към стратегическа цел „Подобряване на рехабилитацията на лишените от свобода и засилване на техните социални компетентности за намаляване на рецидива“.

7. *Брой открити нови работни места*

Индикаторът измерва броят на новоназначените служители в затворите, така че да се прилагат ефективно новите програми за социална реинтеграция и рехабилитация на лишените от свобода, както и да се гарантира успешното внедряване на принципите на нормализация и динамична сигурност. Това гарантира и устойчивост на резултатите, постигнати по подписаните договори по европейски програми и проекти, което има отношение към стратегическа цел „Ефективно и ефикасно управление и изпълнение на подписаните договори по европейски програми и проекти и засилване на международното сътрудничество“.

Индикаторът „Брой открити нови работни места“ се отнася към цел „Организационно развитие и укрепване на административния капацитет, осигуряващи изпълненията на наказанията“.

8. *Брой изградени пилотни затворнически съоръжения и учебни центрове за персонал*

Индикаторът е ключов за постигане на реформиране на пенитенциарната система, хуманизиране изпълнението на наказанията и повишаване на сигурността на затворите. В последните 60 години в България не е изграждан нов затвор, а тези съоръжения, които са в експлоатация не отговарят на съвременните стандарти и архитектурни решения, гарантиращи както сигурността, така и защитата на човешките права на лишените от свобода. Индикаторът се отнася към стратегическа цел „Реформиране на пенитенциарната система и хуманизиране изпълнението на наказанията“.

2.9. ВЪНШНА ПОЛИТИКА

Външната политика на България се ръководи от принципа на прагматично следване на националния интерес и недопускане на намеса във вътрешните работи на страната ни. **Министерството на външните работи** ръководи, координира и контролира осъществяването на държавната политика на Република България в отношенията ѝ с други държави, като осигурява поддържането и развитието на външнополитическия диалог, политиката на сигурност и двустранното, регионалното и многостранното сътрудничество и осъществява общата координация в областта на външната политика и международната дейност на Република България.

2.9.1 Политика в областта на активната двустранна и многостранна дипломация

Политиката в областта на активната двустранна и многостранна дипломация е главното направление на дейността на Министерството на външните работи като орган, провеждащ външната политика на държавата. В съвременния многополюсен свят дипломацията и преговорите са жизнено необходим основен инструмент в разрешаването на съществуващите и нововъзникнали кризи и конфликти, както и за намиране на устойчиви и справедливи решения на глобалните проблеми.

Важен акцент при осъществяването на тази политика е активното участие на страната ни в евроатлантическите структури и задълбочаване на сътрудничеството между НАТО и ЕС. Реформите в ЕС трябва да се основават на принципите и ценностите на европейската солидарност и равноправие при взаимно зачитане на интересите и доверието между държавите-членки на ЕС. Специално внимание се отдава на по-нататъшно задълбочаване на двустранните политически, икономически и културни отношения със страните от Югоизточна Европа.

Българската външна политика работи за присъединяване на България към Шенген, еврозоната и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Присъединяването на България към ОИСР ще представлява не само допълнително признание за стабилността, потенциала и привлекателността на нашата икономика за инвеститорите, но и ще бъде гарант за постоянния ангажимент на България към изработването и прилагането на политики за социално и икономическо благополучие. Присъединяването на страната ни към ОИСР ще е логическото продължение и следваща ключова стъпка в изграждането на модерно демократично общество и просперираща пазарна икономика след членството в НАТО и ЕС. За осигуряване на разходите по процеса на присъединяване на България към ОИСР, дължими към Секретариата на ОИСР, за периода 2024-2026 г. по бюджета на МВнР за всяка от годините са осигурени допълнителни средства в размер на 9,8 млн. лв.

Основен приоритет на българската държава е ефективна защита на правата и отстояване на законните интереси на българите зад граница. Усилията ще са насочени към провеждане на целенасочена политика за поддържане на българската идентичност, език и култура в традиционните и новите български общности в чужбина.

В рамките на тази политика се осъществява и политиката на сътрудничество за развитие, чрез която се цели постигане на устойчиво развитие, укрепване на международния мир, сигурност и стабилност на основата на ценностите на демокрацията, плурализма, върховенството на закона и зачитането на правата на човека.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на активната двустранна и многостранна дипломация **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Защита на български физически и юридически лица и български общности зад граница	Степен на ефективност/ удовлетвореност	100%	100%	100%	100%
2. Управление на българската помощ за развитие	Степен на усвояемост при спазване стандартите на OECD/DAC и приоритетите на българската външна политика	100%	100%	100%	100%

2.9.2 Политика в областта на публичната дипломация и публичните дейности в подкрепа на целите на външната политика

Стратегическа цел на политиката е създаване на благоприятна вътрешна и външна среда и обществена подкрепа, осигуряваща успешно изпълнение на външнополитическата програма и заложените в нея водещи цели и приоритети, част от които са повишаване на специализираните знания и умения на представителите на дипломатическата служба и държавната администрация, чиято дейност е свързана с планиране и провеждане на външната политика на Република България; насърчаване на публичната дискусия по актуални външнополитически теми и приобщаване на българското общество и гражданските институции към външнополитическите позиции и действия на България; развитие на положителен публичен образ в страната и в чужбина.

Непосредствен ефект за обществото е получаването на навременна и надеждна информация, повишаване на степента на доверие към дипломатическата служба и изграждане на отношения на диалог между нея и гражданското общество, формиращо в значителна степен публичните нагласи към провежданата външна политика.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на публичната дипломация и дейности в подкрепа на целите на външната политика	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
Наименование на индикатора		***Програма 2023 г.***	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Служители от МВнР, обучавани в програми на Дипломатическия институт	Брой	320	320	320	320
2. Служители от държавната администрация, обучавани в програми на Дипломатическия институт	Брой	865	490	510	510
3. Брой реализирани инициативи на Държавния културен институт съвместно с дипломатическите мисии и други партньори	Брой	50	56	63	70

2.9.3 Политика в областта на подкрепата за българските общности и лицата с българско самосъзнание зад граница

Основен приоритет в дейността на българската външна политика е съхраняването на българското етнокултурно пространство зад граница, приобщаване и включване на българските граждани зад граница към държавния и обществено политическия живот в България и изграждането на положителния образ на България по света.

Чрез осъществяването на Политиката за подкрепата за българските общности и лицата с българско самосъзнание зад граница се постигат външнополитическите приоритети на страната с оглед опазване и възраждане на българското национално самосъзнание, етнокултурна и религиозна идентичност на българите и българските общности по света; защита на правата и свободите на лицата, принадлежащи към българските национални общности и малцинства, в съответствие с международно-правните норми в тази област и с интересите на страната; подкрепа на и разширяване на системата от работещи структури на българите и българските общности в чужбина; приобщаване на висококвалифицираната млада българска емиграция към България.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на подкрепата за българските общности и лицата с българско самосъзнание зад граница	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
Наименование на индикатора		***Програма 2023 г.***	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Ефективност при оказване на подкрепа за българските общности и лицата с българско самосъзнание в чужбина	Степен на ефективност	100%	100%	100%	100%

2.10. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА

Политиката в областта на енергетиката е насочена към устойчиво енергийно развитие на страната, ефективно използване на енергията и енергийните ресурси, задоволяване потребностите на обществото от електрическа и топлинна енергия, природен газ и горива, установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез рационално използване на конвенционалните и възобновяеми източници на енергия (ВИ), минимизиране влиянието на производството, преноса и използването на енергия върху околната среда, подобряване управлението на природните ресурси. Тенденцията е да се гарантира сигурно, безопасно и устойчиво снабдяване с енергия.

Националните цели в областта на енергетиката, механизмите и сроковете за тяхното изпълнение в горепосочените направления са определени в разработения съвместно с Министерството на околната среда и водите Интегриран план „Енергетика и климат“ 2021-2030 г., като са предприети действия за развитие на енергетиката на страната при условия на пълна либерализация на пазарите на електрическа енергия и природен газ и интеграцията им към Общия енергиен пазар на ЕС, в съответствие с установените европейски цели в областта на енергетиката и изменението на климата. Целта на енергийната политика на България е гарантиране на енергийната сигурност на страната чрез проучване на нови райони, от които да се извършва снабдяване с горива, проучване на нови технологии, по-нататъшно разработване на местните ресурси и подобряване на инфраструктурата за достъп до нови източници на снабдяване:

- Изграждане на междусистемните газови връзки между България и съседните страни;
- Пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар. Защита на уязвимите потребители;
- Установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез по-рационално използване на изкопаемите ресурси, минимизиране влиянието на производството, преноса, разпределението и потреблението на енергия върху околната среда, подобряване управлението на естествените ресурси;
- Запазване и развитие капацитета на ядрената енергетика;
- Развитие на нови икономически ефективни проекти, създаващи възможност за екологично нисковъглеродно производство на енергия, без предоставяне на държавни или корпоративни гаранции.

Енергетиката продължава да е изправена пред зависимостта от внос на ресурси и енергия, нарастващите цени на вносните енергийни ресурси и промените в климата. Това определя и приоритетните области, по които следва да се работи:

- Ограничаване на външната зависимост от внос чрез диверсификация на енергийните доставки, енергоспестяване и насърчаване на използването на местни ресурси и енергията от ВИ;
- Пълна либерализация на пазара на дребно на електрическа енергия и развитие на пазара на природен газ;
- Изпълнението на политиката по енергийна ефективност е ключов елемент за устойчивото развитие. Енергийната ефективност е основна цел и е особено

важна за постигане на дългосрочната ни енергийна стратегия и цели за климата. Тя е най-рентабилният начин за:

- намаляване на емисиите;
- подобряване на енергийната сигурност и конкурентоспособност;
- поддържане на ниски енергийни разходи.

Предстои развитие на електрическата мобилност и на системите за съхранение на енергия. Засиленото използване на електрическа енергия от ВИ е средство за преодоляване на много от предизвикателствата в транспортния сектор, както и в други икономически сектори. Усилията ще бъдат насочени и към изграждане на необходимата за това инфраструктура и най-новите системи за управление – т.нар. „умни“ енергийни мрежи.

Усилията ще се насочат и към развитие на иновативни технологии в енергетиката, като съхранението на енергия, което се явява възможна алтернатива на инвестициите в мрежата. С помощта на системите за съхранение на енергия на място ще се спестят значителни инвестиции, необходими за изграждането ѝ.

Диверсификацията на газовите доставки и трасета и избягването на последствията от газови кризи обуславят ускоряване изграждането на междусистемните газови връзки със съседните държави. Тези проекти се изпълняват или ще бъдат изпълнени със собствени средства на енергийните компании, със средства от европейския план за икономическо възстановяване, от Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020“, както и с използване на възможностите за привличане на средства от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и стандартни търговски кредити.

Формулирани са дългосрочните национални цели за развитието на енергийния сектор до 2030 г. с хоризонт 2050 г. в съответствие с европейските цели за:

- най-малко 32,0% дял на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия в страната;
- най-малко 32,5% подобряване на енергийната ефективност;
- постигане на 15% междусистемна електроенергийна свързаност.

Конкретните национални цели са определени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на България 2021-2030 г., в т.ч. достигането на:

- 27,09% дял на енергия от ВИ в брутното крайно потребление на енергия;
- целта на енергийна ефективност, определена в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата е, както следва: намаляване на първичното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES[28] 2007 в размер на 17 466 ktoe или 27,89%, намаляване на крайното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 в размер на 10 318 ktoe или 31,67%.

[28] Моделът PRIMES е модел на енергийна система на ЕС, който симулира потреблението на енергия и снабдяването с енергия.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивото и конкурентноспособно енергийно развитие **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Дял на енергията от ВИ в брутното крайно енергийно потребление	%	22,22	22,89	23,56	24,27
2.Дял на енергията от ВИ в крайно потребление на енергия в транспорта	%	9,94	9,95	9,97	10,80
3. Национална цел за енергийни спестявания в първичното потребление	ktoe				
3а. Първично енергийно потребление	ktoe	18 480	18 467	18 455	18 455
4. Национална цел за енергийни спестявания в крайното потребление	ktoe				
4а. Крайно потребление на енергия	ktoe	10 163	10 223	10 282	10 282
5. Степен на осигуряване на минерално-суровинния баланс на държавата	%	5	5	5	5

Забележка: *Ktoe (Kilotonne of oil equivalent) - килотон нефтен еквивалент; килотон (kt) = 1000 тона (t).*

Показателите „Първично енергийно потребление“ и „Крайно енергийно потребление“ са определени и са включени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г.

Основните цели, заложени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., са свързани с изпълнението на Европейските цели до 2030 г., като в същото време са взети предвид и националните специфики на българската енергийна система. В съответствие с приоритетите на ЕС енергийната ефективност е първият приоритет в енергийната политика и е от основно значение за изпълнението на целите за периода 2021-2030 г.

Министерството на енергетиката изпълнява *политиката в областта на устойчивото и конкурентноспособно енергийно развитие*.

В бюджетната прогноза за периода 2024-2026 г. на Министерството на енергетиката са включени разходи (субсидии) в размер на 51,1 млн. лв. годишно с цел финансиране на дейностите по извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения и на дейностите, свързани с управление на радиоактивни отпадъци (дейността на Държавно предприятие „Радиоактивни отпадъци“). В областта на енергетиката и по-точно за Държавно предприятие „Радиоактивни отпадъци“ се предвиждат и капиталови трансфери в индикативен размер на 4,7 млн. лв. за 2024 г. и по 6,1 млн. лв. годишно за 2025 г. и 2026 г.

Предвидените в бюджетната прогноза за 2024-2026 г. разходи на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) са, както следва: по 2 609,6 млн. лв. за 2024 г. и 2025 г. и 3 131,3 млн. лв. за 2026 г., в т.ч. по 2 603,7 млн. лв. за 2024 г. и 2025 г. и 3 125,4 млн. лв. за 2026 г. за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а от Закона за енергетиката и

производител с обща мощност 500 КВт[29] и над 500 КВт по Закона за енергията от възобновяеми източници, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране, включително за минали регулаторни периоди, за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност и за финансиране изпълнението на приети от Министерския съвет програми за предоставяне на компенсации, свързани с цените на електрическата енергия и/или природния газ.

Вследствие на правилното администриране на дейностите по набиране и разходване на средства във ФСЕС, като част от заложения компенсаторен механизъм, допринасящ за по-пълна либерализация в сектора, се отчита доверие между участниците в него. Образуващите се във ФСЕС финансови буфери дават предпоставки за допълнителни възможности, в т.ч. от страна на регулаторния орган да се компенсират възникнали през изминали регулаторни периоди финансови дефицити в електроенергийната системата и за компенсации, свързани с цените на електрическата енергия и/или природен газ.

Комисия за енергийно и водно регулиране

Комисията за енергийно и водно регулиране е независим специализиран държавен орган за регулиране на дейностите в енергетиката и във водоснабдяването и канализацията. При осъществяване на своите правомощия Комисията е независима от изпълнителната власт и дейността ѝ се осъществява въз основа на независимост, безпристрастност, професионализъм, почтеност, последователност, публичност и прозрачност.

Визията за развитието на политиката в енергетиката и ВиК сектора е подобряване на регулаторната рамка чрез усъвършенстване на съществуващите регулаторни подходи и принципи въз основа на международния опит и добрите европейски практики; насърчаване на доверието в енергийния пазар чрез спазване на основните принципи за равнопоставеност, прозрачност и справедливост за постигане на последователна и предвидима регулаторна политика; минимизиране на регулаторната тежест; съкращаване на времето при вземането на решения; подобряване на ефективността на административните процеси; ефективен контрол по изпълнение на условията на издадените лицензии на дружествата в подсектори „Електроенергетика“, „топлоенергетика“ и „природен газ“; ефективен контрол по изпълнение на одобрените бизнес планове на ВиК[30] операторите и по прилагането на утвърдените цени на предоставяните ВиК услуги на потребителите; предприемане на мерки за съществено подобряване на работата на регулираните дружества с потребителите и разрешаване на спорове; активно сътрудничество с други регулатори и участие в процеса на формиране на добри регулаторни практики.

Ползата/ефектът за обществото от провежданата политика и/или очакваните резултати от изпълняваните задачи е въвеждане на ясни и прозрачни правила за функциониране на енергийните дружествата и ВиК операторите; гаранции за получаване на качествени доставки и предоставяни услуги; ефективно работещ енергиен пазар чрез усъвършенстване на пазарния модел за свободен избор на доставчик; равнопоставен достъп до мрежите и създаване условия за конкуренция; чрез ефективна защита правата на потребителите да намаляват жалбите в двата сектора.

[29] Киловат.

[30] Водоснабдяване и канализация.

Агенция за ядрено регулиране

Агенцията за ядрено регулиране е независим специализиран орган на изпълнителната власт и председателят на агенцията осъществява държавното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и на безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво.

Мисията на Агенцията за ядрено регулиране (АЯР) е „Защита на човека, обществото, бъдещите поколения и околната среда от вредното въздействие на йонизиращите лъчения".

Основната цел на дейността на АЯР е да осигури използването на ядрената енергия и източниците на йонизиращи лъчения (ИЙЛ) само за мирни цели и в съответствие със Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗБИЯЕ) и актовете по неговото прилагане.

Основните дейности извършвани от АЯР са, както следва:

- Издаване на лицензии и разрешения за дейности в ядрени съоръжения с ИЙЛ, както и издаване на лицензии за специализирано обучение;
- Издаване на удостоверения за регистрация на дейности по чл. 56, ал. 3 от ЗБИЯЕ и удостоверения за правоспособност за работа в ядрени съоръжения или с източници на йонизиращи лъчения;
- Регулаторен контрол за безопасно използване на ядрени съоръжения и източници на йонизиращи лъчения;
- Поддържане на аварийна готовност;
- Развитие на нормативната уредба по безопасно използване на ядрената енергия;
- Осигуряване на международното сътрудничество на Република България в тази област и изпълнение на международните конвенции и договори;
- Информиране на обществеността за състоянието на ядрената безопасност и радиационната защита в страната;

За всяка от дейностите си АЯР е определила стратегическа цел и очаквани резултати, като е направен опит за създаване на система от измерими показатели за постигането на целта.

Ползата/ефектът за обществото от дейността на АЯР е компетентното и ефективно провеждане на политиките и постигането на резултати, което да доведе до осигуряване на безопасно използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво.

Дейността на Агенцията за ядрено регулиране попада в обхвата на функционална област „Регулация на ядрената безопасност и радиационната защита на Република България".

2.11. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

С провежданата политика в областта на опазването на околната среда и водите се цели съхраняване на уникалната българска природа и подобряване на екологичната устойчивост, като се следи за баланса между развитието на бизнеса и опазването на биоразнообразието и ресурсите за постигане на максималните възможни ползи за икономиката и обществото. Акцент ще бъде поставен върху цели, които укрепват връзките между ресурсната ефективност, издръжливостта на екосистемите и човешкото благополучие, като усилията ще бъдат насочени към подобряване на взаимодействието с бизнеса, национални и регионални органи, местни власти, неправителствени и научни организации.

За провеждането на политиката в областта на опазването на околната среда и водите отговорна институция е **Министерството на околната среда и водите**, както и **Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)** за реализацията на проекти и дейности в изпълнение на национални и общински програми в областта на околната среда. С преминаването на Националния институт по метеорология и хидрология (НИМХ) към Министерството на околната среда и водите се цели по-добра взаимовръзка с оглед изпълнението на дейностите по Закона за водите.

2.11.1 Политика в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда

Политиката в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда е насочена към опазване, съхранение и увеличаване на природния капитал, подобряване на управлението на отпадъците, преход към ефективна кръгова и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика от гледна точка на използването на ресурсите и провеждане на устойчива политика за постигане на здравословна околна среда и защита на населението от свързани с околната среда въздействия. Тя обхваща прилагането и развиването на комплекс от инструменти, които допринасят във висока степен за опазване чистотата на водите, почвите и въздуха, предотвратяване образуването на отпадъците и увеличаване на оползотворяването на отпадъците, адаптиране към измененията на климата и ефективно използване на ресурсите в икономическия цикъл на страната.

В рамките на тази политика чрез бюджета на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда ще бъдат безвъзмездно финансирани екологични проекти на общините, неинвестиционни проекти и дейности, способстващи за осъществяване на политиката, насочени в секторите: управление на водите, управление на отпадъците и ограничаване загубата на биологичното разнообразие и запазване на естествените екосистеми. Проектите са насочени към изграждането на малки водоснабдителни мрежи и съоръжения, пречиствателни станции за отпадъчни и канализационни мрежи и довеждащи колектори, както и проекти за изгарждане на нови или реконструкция на съществуващи обекти.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда	**Мерна единица**	**Целева стойност**

Наименование на индикатора		*Програма 2023 г.*	*Програма 2024 г.*	*Прогноза 2025 г.*	*Прогноза 2026 г.*
1. Население, обхванато от изпълнени мерки за подобряване състоянието на водите и за защита от наводнения*: подобрено водоснабдяване; подобрено пречистване на отпадъчни води; защита от наводнения	Бр. жители				
- подобрено водоснабдяване;		219 712	202 070	202 070	202 070
- подобрено пречистване на отпадъчни води;		121 690	121 000	121 000	121 000
- защита от наводнения		323 470	255 660	255 660	255 660
2. Допълнителен капацитет за оползотворяване/рециклиране на отпадъци**	Тона	150 000	55 000	55 000	55 000
3. Население с подобрено качество на атмосферния въздух (за замърсител ФПЧ10)	Бр. жители	728 205	788 713	2 929 749*	2 929 749*
4. Спестени емисии на парникови газове от подкрепени проекти, подпомагащи смекчаването на неблагоприятните климатични промени	tCO2eq**	660 000	670 000	680 000	690 000

* *Целевата стойност е актуализирана въз основа на данни за населението от НСИ към 31.12.2022 г.*

*** tCO2eq - тон еквивалент въглероден диоксид.

2.11.2 Политика в областта на Националната система за мониторинг на околната среда и информационна обезпеченост

Политиката в областта на Националната система за мониторинг на околната среда и информационна обезпеченост е насочена към осигуряване на мониторинг на околната среда, анализ и оценка на състоянието на компонентите и факторите на околната среда за изготвяне и предоставяне на информация, която да служи за основа за вземане на решения относно ефективността и целесъобразността на провежданите политики в областта на околната среда. Основен инструмент на политиката е Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), чието развитие е насочено към цялостно осигуряване на актуална и достоверна информация за състоянието на околната среда, с което да се гарантира вземането на навременни и ефективни управленски решения, както и към непрекъснато разширяване на обхвата на предоставяната публична информация.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на Националната система за мониторинг на околната среда и информационна обезпеченост **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	*Програма 2024 г.*	*Прогноза 2025 г.*	*Прогноза 2026 г.*
1. Изпълнени програми за мониторинг на компонентите и факторите на околната среда	Брой	12	12	12	12
2. Поддържани информационни системи/ системи с публичен достъп на НСМОС	Брой	20/12	20/12	20/12	20/12
3. Поддържани регистри с публичен достъп	Брой	21	20*	20*	20

* *Прекратена е поддръжката на Таксономичния регистър на видовете и местообитанията, тъй като не отговаря на понятието „регистър“ по смисъла на Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги, поради което целевата стойност на индикатора е намалена.*

2.11.3 Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура

Политиката в областта на околната среда, обвързана с изпълнението на геозащитните мерки и дейности за ограничаване на свлачищата, ерозионните процеси по Дунавското крайбрежие и абразионните процеси по Черноморското крайбрежие и за предотвратяване на аварии и щети, както и дейностите по регистрирането и мониторинга на свлачищните райони в Република България се изпълнява от Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Свлачищата, ерозията по Дунавското крайбрежие и абразията по Черноморското крайбрежие са част от общите геодинамични процеси, които представляват основни елементи на геоложката опасност на страната. Разрушителният ефект на тези процеси и явления се увеличава рязко през последните години поради комплексното взаимодействие на природни и техногенни фактори, включващи промените в климата, урбанизиране на територите, незаконно строителство и др.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Контролирана свлачищна територия	ха	1 000	1 000	1 000	1 000

С оглед изпълнение на нормативно възложените функции на МРРБ за извършване на превантивни дейности по регистриране и мониторинг на свлачищни райони на територията на Република България съгласно чл. 95, ал. 1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ), в т.ч. на абразионните и ерозионните процеси по Черноморското и Дунавското крайбрежие, като превантивни мерки за предотвратяване на аварии и щети, които се осъществяват от МРРБ.

Комплексното управление на язовирите – публична и частна държавна собственост е възложено на ***Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДПУСЯ)***. Министърът на икономиката и индустрията упражнява правомощията на държавата като собственик на ДПУСЯ. Държавното предприятие е инструмент за провеждането на държавната политика, свързана с дейностите по поддържане в изправно техническо състояние на язовирните стени и съоръженията им, безопасната им експлоатация и контрола по спазването на мерките за предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите, което може да настъпи при евентуално разрушаване на язовирни стени.

Основна цел на предприятието е приемането на язовири, тяхното класифициране, поддържане, стопанисване, осигуряване на оперативната надеждност на съществуващите язовири по отношение на баланса на водните ресурси и на техническото състояние на съоръженията. Във връзка с основните си дейности, предприятието осъществява:

- Системен непрекъснат технически мониторинг на всички хидротехнически съоръжения;

- Поддръжката и ремонтно-възстановителните дейности на язовири, хидротехнически и защитни съоръжения;

- Регулиране на водните нива в язовирите с цел намаляване на риска от наводнения;

- Осигуряване на оператори за язовирите според Закона за водите и Наредбата за условията и реда за осъществяване на техническата и безопасната експлоатация на язовирните стени и на съоръженията към тях и на контрол за техническото им състояние;

- Дейности по опазване на околната среда.

Финансиране на програми за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация

През периода 2024-2025 г. ще продължи изпълнението на програмите за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия при приватизация (програмите). Финансирането от държавния бюджет на тези програми е на основание чл. 3 от Наредбата за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация. С изпълнението на програмите се цели трайно отстраняване на замърсяването от промишлената дейност на повърхностните и подземни води и почви, с оглед подобряване на работната и околната среда на работещите в предприятията и населените места в района на дружествата.

Съгласно § 9 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за опазване на околната среда, срокът за изпълнение на програмите е 31.12.2025 г., като максималната стойност на оставащите разходи е в размер на 54,0 млн. лв. Одобрени са инвестиционните проекти за три програми на „Хармони 2012“ ЕООД и две на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД и предстои провеждане на процедури по реда на Закона за обществените поръчки за избор на изпълнител и строителен надзор за програмата на „Агрополихим“ АД – гр. Девня. Максималният размер на средствата, необходими за изпълнение на програмите, е определен с Решение на Висшия експертен екологичен съвет към Министерството на околната среда и водите, след извършена оценка по ОВОС[31].

Проектното разпределение на средствата за изпълнение на програмите е съобразено с възможностите за стартиране изпълнението на одобрените инвестиционни проекти, както и с индикативните разходи, предвидени във времевите графици за всеки конкретен обект от програмите, както следва: за 2024 г. – 15,9 млн. лв. и за 2025 г. – 18,7 млн. лв. С оглед законовия срок за приключване изпълнението на програмите не са определени прогнозни средства за 2026 г.

2.12. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ

Провежданата политика в областта на регионалното развитие е насочена към създаването на условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на регионите, целящо общо икономическо и социално развитие на страната, както и

[31] Оценка на въздействието върху околната среда.

развитие на териториалното сътрудничество. Политиката е насочена и към подобряване качеството на жизнената среда на българските граждани и превръщането на българските региони в привлекателно място за инвестиции и бизнес.

Поставените цели в областта на регионалното развитие се осъществяват от Министерството на регионалното развитие и благоустройството посредством изпълнението на посочените по-долу политики, като към тях са определени и съответните ключови индикатори за измерване на постигнатите резултати в периода 2024-2026 г.

2.12.1 Политика за интегрирано развитие на регионите за постигане на растеж и подобряване качеството на жизнената среда

Основен акцент на тази политика е създаването на условия за постигане на устойчиво интегрирано развитие на районите и общините в страната, подпомагане на икономическото и социално развитие на трансграничните региони и намаляване на регионалните различия посредством подобряване на инфраструктурата в граничните райони, насърчаване на сътрудничеството между регионите, както и насърчаване на съвместното трансгранично сътрудничество и балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места.

Тази политика е насочена към подобряване качеството на жизнената среда и превръщането на регионите в привлекателно място за инвестиции и бизнес, както и прилагане на целенасочени мерки за подпомагане на регионите, изоставащи с развитието си, като се отчитат специфичните им нужди и местния потенциал за развитие. Целта е насочена към сближаване в три аспекта – икономическо, социално и териториално сближаване, както и три нива – европейско – с регионите на ЕС, национално – между българските райони и вътрешно регионално – между общините в отделните райони.

Сред основните приоритети е и създаването на балансирана, съразмерно развиваща се и устойчива жилищна система.

В рамките на политиката се координира изпълнението на Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика за интегрирано развитие на регионите за постигане на растеж и подобряване качеството на жизнената среда **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Изпълнение на Пътна карта за реализиране на регионалната политика с цел създаване на условия за балансирано териториално развитие с изпълнение до 2025 г. при прилагане на разпоредбите на Закона за регионалното развитие	%	10	30	60	20*
2. Намаляване на дела на мигриралото население (вътрешна миграция)	%	2,02	2,01	2,01	2,01
3. Нарастване потенциала на АТЕ** за ефективно и ефикасно планиране, управление и използване на ресурсите за устойчиво местно развитие	%	1,1	1,2	1,3	1,4

Политика за интегрирано развитие на регионите за постигане на растеж и подобряване качеството на жизнената среда **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
(нарастване дела на общините, отчитащи резултати над средните за страната по показатели за финансова самостоятелност и инвестиционна активност)					

** Предвижда се през 2025 г. да бъде разработена нова пътна карта за реализиране на регионалната политика с цел създаване на условия за балансирано териториално развитие с изпълнение до 2025 г. при прилагане на разпоредбите на Закона за регионалното развитие, чието изпълнение стартира през 2026 г.*

***АТЕ - административно-териториални единици.*

2.12.2 Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура

Политиката е свързана с дейности за управление, поддържане и изграждане на ВиК инфраструктурата с цел осигуряване на съответствие с директивите на Европейския съюз в областта на водите и устойчивост при предоставяне на ВиК услугите.

През периода 2024-2026 г. чрез бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството е предвидено да бъдат финансирани дейности по реконструкция на ВиК мрежи и съоръжения на територията на 28-те области в страната, както и инфраструктурни благоустройствени обекти за подобряване на уличната мрежа в райони в страната.

Приоритетите по отношение на устройството на територията са свързани с осигуряване на териториалното развитие, устройството на територията, административно-териториалното устройство, децентрализацията, изграждането и развитието на техническата инфраструктура и благоустрояването на урбанизираните територии (населени места и селищни образувания), в съответствие с националните стратегически документи, приоритети и програми в сферата на пространственото развитие, пътната инфраструктура, ВиК инфраструктурата.

В капитала на учредения към министъра на регионалното развитие и благоустройството „Български ВиК Холдинг“ ЕАД са апортирани 23 ВиК дружества. Консолидирането на държавното участие в отрасъла ще даде възможност за координиране на управлението и финансирането на всички дружества в отрасъл ВиК, което от своя страна ще допринесе за по-ефективно провеждане на държавната политика в сектора.

„Български ВиК Холдинг“ ЕАД е определен да възлага дейностите, свързани с ремонта и/или реконструкцията на два язовира, изграждане на пречиствателна станция за питейни води и нов магистрален водопровод и др. за осигуряване на дългосрочната стабилност на водоснабдяването на Столична община.

През периода 2024-2026 г. „Български ВиК Холдинг“ ЕАД ще подпомага финансово ВиК дружествата при изпълнение на проектите по ОПОС чрез осигуряване на ресурс за съфинансиране, както и ще осигурява ресурс за стабилизиране и оздравяване на ВиК дружествата, в т.ч. изграждане и ремонт на ВиК инфраструктура.

По отношение на пътната инфраструктура в рамките на тази политика се изпълняват дейности, свързани с проектирането, строителството, експлоатацията и поддръжката на

републиканските пътища извън градовете и при пътните възли, като част от основната дейност е и придобиването на земи и поддържане на правото на преминаване на пътищата през чужда територия, които са подробно описани в **Политика в областта на транспорта и съобщенията.**

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Подобряване качеството на предоставяната услуга „Водоснабдяване и канализация“ чрез увеличаване броя на жителите, на които се предоставя питейна вода с подобрени качествени показатели и/или на които се осигурява непрекъснатост на водоснабдяването и/или на които се предоставя услугата отвеждане и пречистване на отпадъчните води*	Брой жители	0	10 600	29 000	101 000
2. Обезпечаване на територията на страната с общи устройствени планове. (нарастване на броя на общините с действащи общи устройствени планове)	%	30	40	30	25

**За 2023 г. не се очаква промяна в целевите стойности на индикатора, предвид това, че продължава изпълнението на сключени договори, които няма да приключат, както и предстои сключване на нови договори, които ще бъдат изпълнявани в периода на тригодишната бюджетна прогноза. В таблицата за прогноза 2024-2026 г. се посочва броят жители, за които през съответната година е постигнато подобряване качеството на предоставяната ВиК услуга.*

Държавната политика в областта на националния строителен контрол се осъществява с цел ограничаване на последствията от извършеното незаконно строителство и осъществяване на превантивен контрол за недопускане на нарушения на нормативната уредба по устройство на територията. Целта е строежите да се изпълняват по начин, гарантиращ безопасни и здравословни условия в икономически обоснован експлоатационен срок. В рамките на тази политика се извършва контрол по спазването на Закона за устройство на територията и на нормативните актове по прилагането му при проектирането и строителството.

2.13. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА

Политиката в областта на културата е свързана с укрепването, популяризирането и развитието на българската идентичност, култура и духовни ценности. Стратегическите цели на политиката са насочени към създаването на условия за устойчиво културно развитие и духовно консолидиране на нацията, утвърждаването на българската национална идентичност чрез изграждане образа на България като страна със самобитна култура и уникално културно наследство, активирането на международната дейност за популяризиране достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на българския културен продукт.

2.13.1 Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство

Основните приоритети на политиката в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство са опазване и социализиране на културното наследство и стимулиране на обвързването му с туристическите продукти, привличане

на проектно финансиране в областта на културата по различни програми и донори, развитие и техническо усъвършенстване на музейната мрежа, привличане на средства от Европейските програми и двустранни спогодби за подкрепа на културата и утвърждаване на България като дестинация за осъществяване на международни културни проекти.

В областта на опазването на *недвижимото културно* наследство ще продължи държавната подкрепа за извършване на археологически проучвания, реставрация и съпътстваща консервация (укрепване, защитни покрития, вертикална планировка и др.) на значими археологически обекти, както и извършването на консервационно-реставрационни работи на недвижими културни ценности.

В областта на опазването и представянето на *движимото културно и аудио-визуално наследство* (държавните музеи, художествените галерии и Българската национална филмотека) ще продължи финансирането на дейностите им по стандарти в подкрепа на възможностите за по-голяма самостоятелност и мотивация на работещите в музейното дело за популяризирането на националното културно богатство.

В областта на движимото културно наследство ще продължи държавната подкрепа за закрила и развитие на културата, чрез подпомагане на дейности, свързани с опазване и представяне на движимото културно наследство, музеите, художествените галерии и визуалните изкуства.

Отговорни за провеждането на политиката са Националният институт за недвижимо културно наследство, държавните музеи и художествени галерии в системата на Министерството на културата, Центърът за подводна археология, Културен център „Двореца“ и Българската национална филмотека.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Проучване, реставрация и консервация на (обекти от местно, национално и световно значение) недвижимото културно наследство	Брой	155	160	160	160
2. Създаване на образователни програми в музеи и галерии	Брой	20	23	23	23
3. Дигитализация на недвижими културни ценности (НКЦ) и документални архиви, създаване на регистри и бази данни - Национален регистър на недвижими културни ценности	Брой	Дигитализация на 4000 досиета на архивния фонд на НКЦ с категория ансамблово значение и за сведение ансамблово	Дигитализация на 2000 досиета на архивния фонд на НКЦ	Дигитализация на 3000 досиета на архивния фонд на НКЦ	Цялостна дигитализация
4. Подкрепени проекти в областта на музейното дело и визуалните изкуства	Брой	82	90	90	90
5. Брой обекти с предоставен траен статут на НКЦ и определени предписания за опазване чрез изпълнение на ежегодни териториални програми за актуализация на регистъра на НКЦ	Брой	5 000 и 5 териториални програми	1 000 и 2 териториални програми	2 000 и 4 териториални програми	5 000 и 6 териториални програми

Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
6. Изграждане на 3D държавен дигитален архив на НКЦ (При осигурено съвременно техническо оборудване)	Брой	100 - Изготвени 3D документации на национални недвижими културни ценности	100 - Изготвени 3D документации на национални недвижими културни ценности	100 - Изготвени 3D документации на национални недвижими културни ценности	100 - Изготвени 3D документации на национални недвижими културни ценности

В областта на опазването и представянето на *движимото културно наследство на регионално ниво* продължава финансирането на музеите и художествените галерии с регионален характер като *делегирана от държавата дейност* по стандарти, с цел постигане на по-добри резултати за популяризирането на българското културно наследство и за опазване на националната ни идентичност.

2.13.2 Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и чужбина и достъп до качествено художествено образование

Основните приоритети на политиката в тази област са оптимизиране на действащата система на финансиране в мрежата на сценичните изкуства и повишаване на ефективността на маркетинга и атрактивността на предлаганите културни продукти, разширяване на равнопоставения достъп до култура и културно наследство, опазване и социализиране на културното наследство и стимулиране на обвързването му с туристическите продукти, привличане на проектно финансиране в областта на културата по различни програми и донори, привличане на средства от европейските програми и двустранни спогодби за подкрепа на културата, разширяване на гамата на предлаганите културни продукти и услуги в чужбина и утвърждаване на България като дестинация за осъществяване на международни културни проекти.

В областта на *филмовото изкуство* ще продължи подкрепата за създаването на нови български филми. Националното финансиране предвижда увеличаване на българските филми – копродукция с европейски страни. Разширяването на интеграцията с европейските кинематографии ще допринесе за издигане на художественото и техническо качество на филмите и ще разшири възможностите за разпространение на българското кино на международния пазар. За държавно подпомагане на филмовата индустрия са предвидени допълнително средства в размер на 9,3 млн. лв. на основание Закона за филмовата индустрия.

В областта на *сценичните изкуства (театри, опери, оперно-филхармонични дружества, оркестри и ансамбли)* ще продължи подобряване на управлението, осигуряване на по-голямо разнообразие от представления и на по-широк достъп на зрителите до художествения продукт, както и създаване на трайна уредба на единните разходни стандарти за финансиране на държавните културни институти, осъществяващи дейности в областта на сценичните изкуства.

Осигурени са допълнително средства в размер на 50,1 млн. лв. за държавните културни институти в областта на сценичните изкуства за осъществяване на дейности в областта

на сценичните изкуства с базов компонент за един лев реализирани приходи от брой продадени билети от собствени театрални/музикални продукти.

Осигурени са допълнително средства в размер на 28,5 млн. лв. за допълнително целево подпомагане от държавния бюджет на държавни и общински културни организации, от тях: за финансиране на културната дейност, осъществявана от държавни и общински културни организации в областта на културното и аудиовизуално наследство и библиотечното дело, в музеите, художествените галерии и библиотеките, и в читалищата, както и за реализиране на културни програми в чужбина, планове за управление и опазване на недвижимо културно наследство, по стандарти за финансиране, включително за възнаграждения на персонала въз основа на приети от Министерския съвет стандарти за финансиране и натурални показатели за съответната дейност; за финансиране на проекти с приоритетен характер за развитие на държавни и общински културни организации и структури с цел създаване и развитие на културни продукти − свързани с разпространение и опазване на културни ценности в областта на театъра, музиката, киното, аудиовизията, литературата, художествения превод, танца, цирка, пластичните изкуства, архитектурата, дизайна, фолклора, включително опазването на културно-историческото наследство.

Разчетени са допълнително средства в размер на 68,0 млн. лв. за стандарти за делегирани от държавата дейности за субсидирани бройки – музеи, галерии и библиотеки, в т.ч. за Регионален център за съвременни изкуства „Топлоцентрала“ – 10 000,0 хил. лв.; за програма на Министерството на културата „Читалища“ за дейности на читалища – 2 500,0 хил. лв.; за програма „Движимо културно наследство“ (програма за проекти на музеи и галерии) – 1 000,0 хил. лв.; за програма „Визуални изкуства“ (дейност на общински и частни организации) – 700,0 хил. лв.; за програма „Нематериално културно наследство“ (професионални ансамбли и носители на нематериалното културно наследство) – 3 500,0 хил. лв.; за Национален фонд „Култура“ (програма за частни, общински и държавни организации) – 9 700,0 хил. лв.; Сценични изкуства (обезпечаване на допълнителен компонент за издръжка и режийни за държавни културни институти) – 30 000,0 хил. лв.; Български културни институти в чужбина и международна дейност (в т.ч. 1 000,0 хил. лв. за Република Северна Македония) – 4 000,0 хил. лв.; за финансиране на фестивални събития и честванията, Културен календар по Закона за закрила и развитие на културата – 3 000,0 хил. лв.; за увеличение на възнагражденията за централната администрация на Министерството на културата и за Националния институт за недвижимо културно наследство – 1 900,0 хил. лв.; за издръжка за централна администрация на Министерството на културата – 1 700,0 хил. лв.

В областта на *литературното наследство* основните приоритети ще се насочат към подкрепа на книгоиздаването чрез подпомагане на издателската дейност и популяризиране на българската книга по света и създаване на условия за развитието и утвърждаването на библиотеките като съвременни центрове, осигуряващи ефективно библиотечно информационно обслужване на широк кръг потребители. Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ ще продължи финансирането на дейностите си по стандарти, прилагайки системата на делегиран бюджет.

Утвърждаването на положителния образ на България в чужбина посредством постиженията на националните изкуства и култура се постига чрез дейността на българските културни институти в чужбина. Акцент в тяхната дейност са страните от Европейския съюз.

Отговорни за провеждане на политиката са държавните културни институти в областта на сценичните изкуства - театри, опери, оперно-филхармонични дружества, оркестри и ансамбли, Изпълнителна агенция „Национален филмов център“, българските културни институти в чужбина, Национален фонд „Култура“ и Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Подкрепа за производство на български филми	Брой	50	50	60	60
2. Популяризиране на българското кино чрез участия в международни фестивали	Брой	65	65	60	60
3. Подкрепени проекти в областта на сценичните изкуства, литературата, любителско творчество	Брой	150	150	150	150
4. Организирани изяви на български творци на международна сцена	Брой	36	36	35	35
5. Подкрепени фестивали, събития и честванията с национално и международно значение	Брой	25	25	25	25
6. Представления на държавните културни институти, осъществяващи дейност в областта на сценичните изкуства	Брой	14 700	14 700	15 000	15 000
7. Посетители на представления на държавните културни институти, осъществяващи дейност в областта на сценичните изкуства	Брой	2 240 000	2 365 000	2 200 000	2 300 000

В областта на опазването и разпространението на литературното наследство ще продължи финансирането на библиотеките с регионален характер и на читалищата като делегирани от държавата дейности по стандарти, в подкрепа на възможностите за постигане на по-добри резултати в развитието и обогатяване на културния живот, социалната и образователната дейност в региона, запазването на обичаите и традициите на българския народ и осигуряването на качествено библиотечно-информационното обслужване на населението.

В бюджета за 2024 г. средствата за *делегираните от държавата дейности по култура*, финансирани чрез бюджетите на общините, са увеличени с 28,8 млн. лв. Разчетени са 24,8 млн. лв. за осигуряване ръста на минималната работна заплата от 780 на 933 лв. и 4,0 млн. лв. за осигуряване в годишен размер на ефектите от провежданите през 2023 г. политики за финансова подкрепа на музеите, художествените галерии и библиотеките с регионален характер и за промени в натурални показатели.

2.14. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА МЛАДЕЖТА И СПОРТА

Политиките в областта на младежта и спорта са насочени към насърчаване на икономическата активност и развитие на младите хора, развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време, развитие и утвърждаване на спорта за високи постижения.

2.14.1 Политика в областта на младите хора

Приоритетите в **областта на младежта** са насочени към улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им; развитие на

доброволчеството сред младите хора като движеща сила за личностно развитие, мобилност, учене, конкурентоспособност, социално сближаване, солидарност между поколенията и формиране на гражданско самосъзнание; осигуряване на възможности за пълноценно участие на младите хора в гражданския живот и за приобщаването им към основните демократични ценности и стандарти; превенция срещу рисково поведение и различни форми на зависимост.

За периода 2024-2026 г. са осигурени условия за изпълнение на целите и дейностите във връзка с реализирането на приоритетите на провежданата политика в областта на младите хора.

Националната политика за младежта е насочена към стимулиране на инициативността на младите хора и техните организации и структури за успешното им развитие и реализация в обществения живот.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на младите хора **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Относителен дял на обхванатите младежи от услуги за младите хора на възраст 15-29 г. по Националната програма за младежта от общия брой младежи на същата възраст в страната	%	16,5	16,5	16,5	16,5
2. Относителен дял на обхванатите младежи от разнообразни инициативи за младите хора на възраст 15-29 г. по Националната програма за изпълнение на младежки дейности (по чл. 10а от Закона за хазарта) от общия брой младежи на същата възраст в страната	%	20,0	20,0	20,0	20,0

Основните цели и дейности в областта на младите хора се реализират по две национални програми – Национална програма за младежта и Национална програма за изпълнение на младежки дейности по чл. 10а от Закона за хазарта.

Осъществяваните дейности и инициативи допринасят за развитието на младите хора, активиране на неактивни млади хора, чрез конкретни възможности, следвайки модела и техниките на неформалното образование и учене, посредством интерактивни методи. Програмите са ефективни инструменти за достигане на млади хора от 15-29 г., като спомагат за тяхното ефективно и устойчиво развитие.

Индикаторите измерват следните цели:

- Осигуряване на подкрепяща и насърчаваща среда за личностна, професионална и социална реализация на младите хора в страната чрез изграждане на социално отговорно поведение и превенция на различни форми на зависимости и/или агресия, с което да се подобрят качеството на живот и средата, в която живеят и общуват младите хора;

- Улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.

За реализирането на тази политика чрез мерки за развитие на младите хора за периода 2024-2026 г. по държавния бюджет са разчетени средства по години, както следва: 2024 г. – 8,5 млн. лв.; 2025 г. – 8,7 млн. лв. и 2026 г. – 8,7 млн. лв. Финансирането на тази политика се допълва и със средства от ЕС по различни програми.

Основните приоритети в **областта на спорта** са укрепването на здравето и физическата активност, практикуването на спорт от всички и развитие на спорта за високи постижения.

За периода 2024-2026 г. са осигурени условия за изпълнение на целите и дейностите във връзка с реализирането на приоритетите на провежданите политики в областта на спорта.

За прогнозния период са разчетени разходи за реализиране на дейности в областта на физическото възпитание, физическата активност, спорта и спортно-туристическата дейност.

За периода са разчетени и разходи за финансиране на дейности в областта на физическото възпитание, спорта и културата за сметка на постъпления от хазартните игри, организирани от Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“, съгласно разпоредбите на Закона за хазарта, както следва:

- ✓ капиталови разходи с индикативен размер до 3,8 млн. лв. за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища въз основа на съвместна годишна програма на министъра на младежта и спорта и министъра на образованието и науката съгласно чл. 14, ал. 3, т. 2 от Закона за хазарта;

- ✓ дейности, финансирани от Национален фонд „Култура“ съгласно чл. 14, ал. 3, т. 3 от Закона за хазарта – 3,8 млн. лв.

Съгласно § 9, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за хазарта в бюджета на Министерството на младежта и спорта за 2024 г. и в бюджетни прогнози на министерството за 2025 г. и 2026 г. са предвидени разходи за дейности в областта на физическото възпитание, физическата активност, спорта и спортно-туристическата дейност до размера на данъка по Закона за корпоративното подоходно облагане и променливата част от таксите по чл. 30, ал. 3 и 4, внесени през 2022 г. в държавния бюджет от Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“ – 50,4 млн. лв.

2.14.2 Политика в областта на спорта за учащи и спорта в свободното време

Приоритетите на политиката в областта на спорта за учащи, в т. ч. деца в риск, са насочени към насърчаване на учащите от различните възрастови групи към физическа активност, здравословен начин на живот и създаване на навици за занимания със спорт. Водеща цел на политиката по отношение на спортните училища е свързана с осигуряване на условия за качествен подбор на деца със спортен талант, конкурентна среда за развитие, възможности за спортно усъвършенстване, създаване на възможности за реализиране на „двойна кариера“ и мотивираща среда за професионалната и личностната реализация на спортистите.

Приоритетите на политиката в областта на спорта в свободното време (спорта за всички и спортно-туристическата дейност) са насочени към укрепване на здравето на гражданите чрез здравословна физическа активност и осигуряване на условия за практикуване на спорт, изява и реализиране на лични спортни резултати, увеличаване

броя на лицата, практикуващи спорт като средство за профилактика, поддържане и съхраняване на здравето и на тяхната физическа дееспособност.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на спорта за учащи и спорта в свободното време **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Относителен дял на обхванатите в спортни дейности, подпомагани от ММС ученици към общия брой на учениците	%	12,81	12,81	12,81	12,81
2. Относителен дял на обхванатите в спортни дейности, подпомагани от ММС студенти към общия брой студенти	%	2,64	2,96	2,96	2,96
3. Относителен дял на обхванатите в спортни дейности за спорт в свободното време, подпомагани от ММС лица към населението на Република България	%	2,85	2,85	2,85	2,85

Посочените индикатори 1 и 2 отразяват обхванатите ученици и студенти във връзка с осъществяването на стратегическата цел за подобряване здравето, физическата и психическа годност на учащите от различните възрастови групи, студентите и децата в риск чрез създаване на необходимите условия за системни занимания с физическо възпитание и спорт и възможности за спортна изява.

Индикатор 3 отразява общия брой на участниците (лица от различни възрастови и социални групи от населението, в т.ч. деца и хора с увреждания), включени в спортни занимания, обучение по вид спорт, в спортни прояви и състезания и други спортни дейности и прояви в областта на спорта за всички, спортно-туристическата дейност и спорта за хора с увреждания, към населението на страната.

Индикаторите се отчитат ежегодно. Целевите групи, към които са насочени, са ученици, студенти, деца, възрастни, хора с увреждания, представители на различни възрастови и социални групи от населението, практикуващи спорт и/или спортно-туристическа дейност по обединяващ принцип и др.

За реализирането на тази политика чрез мерки за развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време са разчетени средства в размер на 7,8 млн. лв. за всяка година от прогнозния период.

2.14.3 Политика в областта на спорта за високи постижения

Политиката е насочена към създаване на условия и възможности за развитие на елитния спорт на регионално, национално и международно ниво чрез реализиране на програми, оптимизиране управлението на спортната подготовка и подобряване на координацията между държавните институции, общините и спортните организации, предоставяне на обективна информация и анализи с високо качество относно динамиката на функционалния капацитет и физическите качества на тестваните спортисти и изпълнение на заложените цели и приоритети в областта на държавната политика по отношение на борбата срещу използването на допинг в спорта.

Политиката е разработена за реализиране на следните основни цели:

- Реализиране на програми за елитен спорт и осигурен ефективен тренировъчен процес за постигане на спортни резултати на международно ниво;
- Развитие на потенциала на младите талантливи спортисти;
- Разработване и внедряване на нови методики за оптимизиране на методите за контрол и оценка на ефективността на тренировъчните въздействия;
- Създаване на условия за реализиране на ефективен тренировъчен и състезателен процес на спортистите, масовизиране на заниманията със спорт в различните възрастови групи и усъвършенстване на системата за управление на тренировъчния процес, като възможност за спортно развитие и основа за реализиране на високи спортни резултати;
- Осигуряване на възможности и допълнителен финансов ресурс за реализиране на дейности по програма за финансово подпомагане на дейности в областта на спорта за високи постижения;
- Подпомагане провеждането на международни спортни прояви на територията на страната (домакинства на състезания и първенства от международния спортен календар);
- Осигуряване на награди на спортисти, медалисти и призьори от европейски и световни първенства, олимпийски игри и аналогични първенства и игри за хора с увреждания за постигнати спортни резултати и класирания;
- Осигуряване на месечни премии на медалисти от олимпийски и паралимпийски игри, прекратили активната си състезателна дейност и на треньори на олимпийските медалисти и на сборните олимпийски отбори по съответния спорт;
- Предотвратяване на употребата на допинг в спорта и борба с това явление до окончателното му премахване.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на спорта за високи постижения **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Относителен дял на спортисти, които са финансово подпомогнати за участия в състезания от МСК от всички картотекирани състезатели	%	18,9	18,9	18,9	18,9
- на Европейски първенства					
- на Световни първенства					
- на Олимпийски и европейски игри (олимпийски игри - зимни, летни, паралимпийски игри - зимни и летни, младежки олимпийски - зимни и летни и европейски игри)					

Политика в областта на спорта за високи постижения **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
2. Брой медали, спечелени на олимпийски и европейски игри, световни и европейски първенства	Брой	230	230	230	230
3. Относителен дял на класиранията до 8-мо място в състезания от МСК към броя на финансово подпомогнатите от ММС спортисти - на Европейски първенства - на Световни първенства - на Олимпийски и европейски игри (олимпийски игри - зимни, летни, паралимпийски игри - зимни и летни, младежки олимпийски - зимни и летни и европейски игри)	%	91,0	91,0	91,0	91,0
4. Относителен дял на финансово подпомаганите за СВП спортни клубове спрямо всички вписани в Националния регистър на лицензираните спортни организации и на членуващите в тях спортни клубове	%	23,0	23,0	23,0	23,0

За реализирането на тази политика чрез мерки за развитие на спорта за високи постижения за прогнозния период са разчетени средства по години, както следва: 2024 г. – 88,4 млн. лв.; 2025 г. – 89,4 млн. лв. и 2026 г. – 90,6 млн. лв.

2.14.4 Политика в областта на привеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти

Държавната политика в тази област е насочена към изграждане, реконструкция и модернизация на спортните обекти и съоръжения и обектите за социален туризъм с цел привеждането им във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти. Спортните обекти и съоръжения и обектите за социален туризъм са основна предпоставка за развитие на системата на физическото възпитание и спорта.

Изграждането на съвременна спортна инфраструктура дава възможност за оптимални условия за спортна подготовка, провеждане на подготвителни лагери и организиране на състезания от държавния и международния спортен календар. Изграждането на модерни спортни съоръжения е предпоставка за привличане на подрастващите към системни занимания със спорт, прививане към здравословен начин на живот и превенция на зависимости.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на привеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***

Политика в областта на привеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Ремонтирани и реконструирани обекти/съоръжения	Брой	10	10	10	10

Предвиденият в областта на спорта брой ремонтирани и реконструирани обекти/съоръжения за година е индикативен. За финансирането на обекти са предвидени капиталови разходи с индикативен размер, като финансирането се допълва и със средства по Оперативна програма „Региони в растеж“ и др.

2.14.5 Политика в областта на усвояването и прилагането на добри международни практики за спорта

Основната цел на политиката е оползотворяване на възможностите, произтичащи от членството ни в ЕС, както и прилагане на добри международни практики в областта на спорта и подкрепа на дейността на спортните организации за въвеждане на нови европейски и световни управленски практики.

2.15. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА

2.15.1 Политика в областта на транспорта

Политиката в областта на транспорта е насочена към развитие на базисната транспортна инфраструктура, която е важно условие за поддържането на устойчив икономически растеж. Основен приоритет на транспортната политика е повишаване на качеството на предлаганите транспортни услуги и устойчивото развитие на транспорта. Транспортният сектор е ключов за българската икономика както поради неговата свързваща роля по отношение на останалите сектори, така и заради собствения му принос в брутната добавена стойност и заетостта.

Намаляването на негативното влияние на различните видове транспорт върху околната среда, както и осигуряването на високо ниво на безопасност и сигурност, са сред основните приоритети. Политиката е насочена към стимулиране използването на обществените видове транспорт и програми за промяна в разпределението по видове транспорт с цел намаляване на вредното въздействие на автомобилния транспорт преди всичко върху околната среда, но също така и върху безопасността на движението и намаляване на задръстванията.

Приоритет е и поддържането и развитието на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт чрез изграждане на националната мрежа от магистрали и скоростни пътища, свързването ѝ с европейските транспортни коридори, модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа и осигуряване на добро експлоатационно състояние и ниво на безопасност на съществуващата пътна мрежа. Цели се осигуряване на съпоставимо с европейската практика високо ниво на транспортна достъпност и мобилност за територията на Република България, обвързано с ефективно проектиране, изграждане, управление,

поддържане и ремонт на пътната инфраструктура по проекти, финансирани от фондовете на Европейския съюз, както и със средства от държавния бюджет.

Отговорни институции за изпълнението на политиката в областта на транспорта са **Министерството на транспорта и съобщенията** и **Министерството на регионалното развитие и благоустройството** чрез **Агенция „Пътна инфраструктура**“.

При изпълнение на *политиката в областта на транспорта* предвидените средства за периода 2024-2026 г. ще бъдат насочени към:

- Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- Поддържане и развитие на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт чрез изграждане на националната мрежа от магистрали и скоростни пътища и свързването ѝ с европейските транспортни коридори;
- Модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа и осигуряване на добро експлоатационно състояние и ниво на безопасност на съществуващата пътна мрежа;
- Постигането на съпоставимо с европейската практика високо ниво на транспортна достъпност и мобилност за територията на Република България;
- Развитие на интермодален транспорт;
- Изграждане на модерна и оперативно съвместима с европейската железопътна мрежа национална железопътна инфраструктура;
- Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта;
- Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система.

От 1 януари 2019 г. започна поетапното въвеждане на ТОЛ системата с въвеждането на т.нар. „електронна винетка“ за леките автомобили, а от месец март 2020 г. стартира поетапното въвеждане на ТОЛ сегменти в обхвата на платената пътна мрежа на база изминато разстояние, с което започна тарифирането и на товарните автомобили над 3,5 т. С актове на Министерския съвет през 2022 г. се актуализира тарифата за изминато разстояние и Списъка на републиканските пътища, за които се събира такса за изминато разстояние - ТОЛ такса. В тази връзка за периода 2024-2026 г. се очаква промяна на приходите от държавни такси, като за 2024 г. се очаква увеличение с 23,2 млн. лв., а през 2025 г. ръст с 43,0 млн. лв. спрямо 2024 г. За 2026 г. се предвижда запазване на приходите до размерите от 2025 г., в която се достига размер на приходите от ТОЛ такси на годишна база от 555,6 млн. лв. Средствата ще бъдат насочени към ефективното поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура, изграждане на магистралните пътища и интеграция на националната пътна инфраструктура в Европейската транспортна мрежа.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на транспорта	**Мерна**	**Целева стойност**

Наименование на индикатора	единица	*Програма 2023 г.*	*Програма 2024 г.*	*Прогноза 2025 г.*	*Прогноза 2026 г.*
1. Рехабилитирани и новоизградени участъци	км.	453,195	455,36	373,35	137,16
2.Текущ ремонт и поддържане на РПМ	км.	19 925,233	19 925,233	19 925,233	19 925,233
3. Повишаване на среднопретеглена скорост на движение по железопътната инфраструктура	км./ч.	78,4	78,5	78,6	79,0
4. Реализирани влаккилометри от „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД	влаккм.	22 258 840	21 042 909	21 042 909	21 042 909

Основните приоритети на *държавното финансово подпомагане на реалния сектор в областта на транспорта и съобщенията* са насочени към предоставяне на средства под формата на субсидии, компенсации и капиталови трансфери за нефинансови предприятия. Със средствата от държавния бюджет за нефинансовите предприятия се покриват само необходимите разходи, възникнали при изпълнение на възложените им от държавата задължения, свързани с предоставяне на обществени услуги, с цел избягване на свръхкомпенсация на предприятията. Предоставянето на средствата е обвързано с конкретни изисквания и критерии, като по този начин се цели повишаване на качеството на изпълняваните услуги и ефективно разходване на средствата от държавния бюджет за съответната дейност.

В това направление са разчетени **субсидии и други текущи трансфери** за нефинансови предприятия, както следва:

– ***„Национална компания „Железопътна инфраструктура“***

В изпълнение на чл. 25, ал. 1 от Закона за железопътния транспорт, държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. Съгласно действащото законодателство, стопанисването и управлението на предоставените активи – публична и частна държавна собственост, и изпълнението на посочените дейности е възложено на Национална компания „Железопътна инфраструктура”.

Предвидените средства за субсидии за „Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са съобразени с тенденциите и възможностите за реализиране на приходи от други дейности на управителя на железопътната инфраструктура, като за 2024 г. са планирани средства в размер на 301 230,0 хил. лв., а за 2025 г. и 2026 г. в размер на 331 210,0 хил. лв. на година.

– ***„БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД***

Средствата за субсидии се предоставят на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД за осигуряване изпълнението на възложеното му задължение за извършване на обществени превозни услуги по договор, сключен между министъра на транспорта и съобщенията и дружеството.

Средствата за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията. За периода 2024-2026 г. са планирани средства в размер на 209 890,0 хил. лв. на година.

– ***„Български пощи“ ЕАД***

- Средствата за субсидии се предоставят чрез бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията на „Български пощи“ ЕАД съгласно разпоредбите на чл. 29, ал. 6 и 7 от Закона за пощенските услуги (ЗПУ). Средствата за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършване на универсалната пощенска услуга се предоставят авансово за текущата година от държавния бюджет на Република България на пощенския оператор със задължение на извършване на универсалната пощенска услуга. Размерът на авансово предоставените средства е равен на определения размер на компенсацията за съответната година. За субсидии на „Български пощи“ ЕАД са разчетени средства по направления за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга през текущата година – по 28 456,0 хил. лв. годишно за периода 2024-2026 г.;

- За авансово предоставени средства за компенсиране на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България през текуща година – по 27 000,0 хил. лв. годишно за прогнозния период;

- За възлагане на Български пощи“ ЕАД да извършва услуга от общ икономически интерес – посредничество при заявяване на административни и електронни административни услуги и получаване на резултата от тях, чрез пощенски станции са предвидени средства съответно в размер на 18 478,3 хил. лв. за 2024 г., 18 700,2 хил. лв. за 2025 г. и 25 434,6 хил. лв. за 2026 г.;

- За възлагане на Български пощи“ ЕАД да извършва услуга от общ икономически интерес – осигуряване на достъп до базови телемедицински услуги от разстояние чрез пощенски станции на територията на Република България са предвидени средства съответно в размер на 12 602,4 хил. лв. за 2024 г., 16 929,6 хил. лв. за 2025 г. и 14 066,0 хил. лв. за 2026 г.

– ***„България Хели Мед Сървиз“ ЕАД***

Чрез бюджета на МТС са предвидени субсидии съответно в размер на 5 976,5 хил. лв. за 2024 г., на 9 520,6 хил. лв. за 2025 г. и на 14 263,4 хил. лв. за 2026 г. за възлагане на „България Хели Мед Сървиз“ ЕАД да извършва услуга от общ икономически интерес - полети за осигуряване на въздушен транспорт с вертолети за нуждите на спешната медицинска помощ, организирана от държавата с цел бързо транспортиране чрез превозване на медицински персонал или медицински доставки или болни или ранени лица и други пряко свързани лица, при условията и по реда на Регламент (ЕС) № 965/2012 на Комисията от 5 октомври 2012 година за определяне на технически изисквания и административни процедури във връзка с въздушните операции в съответствие с Регламент (ЕО) № 216/2008 на Европейския парламент и на Съвета от авиационен оператор със свидетелство за авиационен оператор и SPA.HEMS одобрение, издадено от главния директор на Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“.

Индикативен размер на капиталовите трансфери в сектора на транспорта са насочени към:

– ***Национална компания „Железопътна инфраструктура”***

Цялостната инвестиционна програма на Национална компания „Железопътна инфраструктура”, свързана с изграждането, рехабилитацията и развитието на железопътната инфраструктура, ще се осъществява със средства от Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура” 2014-2020 г., Оперативна програма „Транспортна свързаност” 2021-2027 г., Механизма за свързване на Европа и със средства под формата на капиталови трансфери.

На този етап, инвестиционната програма е насочена към ускорена реализация на проекти, свързани с европейските транспортни оси и коридори на територията на страната, с оглед привеждане на инфраструктурата в съответствие с европейските норми, изисквания и стандарти, и повишаване на качеството и нивото на безопасност на железопътните превози.

В основната си част капиталовите трансфери се насочват за поддържане на техническото и експлоатационното състояние на съществуващата железопътна инфраструктура и съоръженията по сигнализация и безопасно управление на превозната дейност.

Прдвидените капиталови трансфери за периода 2024-2026 г. за Национална компания „Железопътна инфраструктура” са в индикативен размер на 183 519,0 хил. лв. за всяка година, както и 16 880,0 хил. лв. за надграждане на части от железопътната линия Русе - Варна за достигане на скорост от 160 км/ч.

– ***БДЖ – Пътнически превози” ЕООД***

За всяка година от периода 2024-2026 г. за „БДЖ – Пътнически превози” ЕООД са предвидени капиталови трансфери в индикативен размер на 67 930,3 хил. лв. на година. С предвидените средства за капиталови трансфери ще се даде възможност да се осигури финансиране за закупуване на нов подвижен състав, както и за необходими ремонти на съществуваща техника. Разпределението на средствата в рамките на отделните години от периода 2024-2026 г. следва да се осъществява в съответствие с провежданата от МТС политика по отношение на железопътния транспорт и предвидените в тази връзка мероприятия и дейности.

– ***ДП „Пристанищна инфраструктура”***

Капиталовите трансфери през периода 2024-2026 г. се предвижда да бъдат насочени както за ремонтно-възстановителни, рехабилитационни и укрепителни дейности на пристанищната инфраструктура, така и за модернизация на пристанищните съоръжения и дейности, свързани с тяхната проходимост.

Предвидените капиталови трансфери за ДП „Пристанищна инфраструктура“ са в индикативен размер съответно - 39 660,0 хил. лв. за 2024 г., 38 600 хил. лв. за 2025 г. и 34 800 хил. лв. за 2026 г.

В областта на транспорта са предвидени и средства за **превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии** във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, както и за **компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване**, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници.

- **Превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони**

В съответствие с § 4, ал. 1, т. 1 от заключителните разпоредби на Закона за автомобилните превози, в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидии за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Тези превози имат предимно социална насоченост – масови превози до и от работните места в чертите на града, и превози до малки отдалечени селища, осигуряващи връзка с общинския център.

Чрез този вид финансово подпомагане държавата осигурява задоволяване потребностите на населението от пътнически превози при определено гарантирано качествено ниво и достъпни цени, съобразени с покупателната способност, посредством въвеждането на определени задължения за превоз за транспортните оператори. Изпълнението на параметрите за качество, надеждност и достъпни цени на автомобилните превози ще съдейства и за постигане на целите за повишаване на мобилността и комуникациите на населението, минимизиране на регионалните различия, подобряване на заетостта и намаляване на безработицата. В резултат от изпълнението на този социален ангажимент се очаква постигане на основни правителствени приоритети като социално включване и повишаване на жизнения стандарт на населението.

За 2024 г. средствата са общо 188,0 млн. лв., в т.ч. 89,0 млн. лв. за Столична община - вътрешноградски транспорт и 99,0 млн. лв. за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. За 2025 г. и 2026 г. средствата са общо по 189,0 млн. лв., в т.ч. 90,0 млн. лв. за Столична община - вътрешноградски транспорт и 99,0 млн. лв. за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони.

- **Компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници**

Предоставянето на права за безплатни и по намалени цени превози в обществения транспорт (железопътен, автомобилен или друг вид транспорт) на определени категории правоимащи лица е елемент на провежданата социална политика, която обхваща част от населението на страната. Средствата за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, се осигуряват ежегодно от държавния бюджет на основание § 4, ал. 1, т. 2 от заключителните разпоредби на Закона за автомобилните превози, чл. 52 от Закона за железопътния транспорт, разпоредби на Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, Закона за съдебната власт, Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство, Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, Закона за специалните разузнавателни средства, Закона за защита на класифицираната информация и Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Средствата от държавния бюджет за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, са предназначени да покрият разликата между цената на издадените превозни документи с намаление и тази по редовна тарифа на определени категории пътници, в т.ч. ветерани от войните, военноинвалиди, военнопострадали, лица, получаващи пенсия при условията на глава шеста от Кодекса за социалното осигуряване, навършили възраст по чл. 68, ал. 1-3 от същия кодекс, деца до 7 навършени години и деца от 7 до 14 навършени години, ученици, студенти и

докторанти в редовна форма на обучение, многодетни майки, инвалиди и други правоимащи лица.

За пътувания с железопътния транспорт за периода 2024-2026 г. се предвиждат по 13,0 млн. лв. на година.

За пътувания с вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт се предвиждат средства в размер съответно на 141,4 млн. лв. за 2024 г., 145,6 млн. лв. за 2025 г. и 150,0 млн. лв.за 2026 г.

За транспорт на деца и ученици по чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование предвидените средства за периода 2024-2026 г. са по 69,3 млн. лв. на година.

За превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения в изпълнение на разпоредбите на определени закони, се превдиждат по 17,1 млн. лв. на година за периода 2024-2026 г.

2.15.2 Политика в областта на съобщенията и цифровата свързаност

Изпълнението на стратегическата цел на политиката за успешна цифрова свързаност ще допринесе за реализация на визията на Националната програма за развитие България 2030 и на нейните национални цели. Това е свързано с осигуряване на ефективен координационен механизъм и административен ресурс за постигане на реални резултати в полза на българските граждани и бизнес. Министерството на транспорта и съобщенията формира и развива националната политическа рамка в сътрудничество с останалите държавни институции и участва във формирането на европейската политическа рамка.

Важен приоритет е широколентовият достъп до интернет, който представлява основен елемент на цифровата трансформация. Недискриминационният, безопасен и ефективен достъп до интернет трябва да бъде осигурен като услуга в обществен интерес, за да може всеки да участва в икономическия и обществен живот. Без висококачествена и устойчива цифрова инфраструктура е ограничено или затруднено ефективното използване на цифрови услуги, както и използването и развитието на технологиите и различните иновационни решения.

Политиката в областта на съобщенията отразява необходимостта от установяване на подходящ баланс между интересите на всички участници на пазара, както на електронните съобщителни мрежи и услуги, от една страна и от друга – хармонизация на законодателството в съответствие с европейската регулаторна рамка в областта на съобщенията при отчитане на националните особености.

Държавната политика в областта на съобщенията и цифровата свързаност за периода 2024-2026 г. е насочена към изпълнението на следните приоритети:

- Осигуряване на условия за свободна, лоялна и ефективна конкуренция както на пазара на електронните съобщения, така и на пазара на пощенските услуги, като част от единния вътрешен пазар в ЕС;

- Развитие на надеждна и сигурна високоскоростна електронна съобщителна инфраструктура;

- Създаване на условия за ускорено изграждане на високоскоростни и свръх високоскоростни електронни съобщителни мрежи;

- Преодоляване на изоставането в изграждането и развитието на електронната съобщителна инфраструктура в слабо населени и отдалечени райони чрез подобряване на възможностите за публична интервенция;

- Защита на правата на потребителите.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на съобщенията и цифровата свързаност **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Цифрова свързаност	0- 100	51	54	55	56

** От септември 2023 г. Европейската комисия изготвя ежегоден Доклад за състоянието на цифровото десетилетие, който интегрира индекса DESI и неговите показатели за изпълнение, което на следващ етап ще наложи промяна в индикаторите и начина им на измерване и отчитане.*

Цифровото десетилетие определя две основни цели в областта на широколентовата свързаност за 2030 г.: гигабитово покритие за всички домакинства и 5G във всички населени райони. Те ще се отчитат като част от индекса DESI, който измерва степента на навлизане на цифровизацията в икономиката и обществото на ниво ЕС.

Информацията се набира от Европейската комисия от ежегодни проучвания и Евростат. Стойностите средно за ЕС и по държави членки се публикуват веднъж годишно в доклад, който проследява напредъка на държавите членки.

Комисията за регулиране на съобщенията (КРС/Комисията) е специализиран независим държавен орган, изпълняващ политиките в областта на електронните съобщения и пощенските услуги, както и политиката по планиране и разпределение на радиочестотния спектър в Република България.

Дейността на Комисията за регулиране на съобщенията е насочена към осигуряване предоставянето на съвременни и качествени електронни съобщителни услуги на гражданите и бизнеса чрез създаване на условия за развитие на пазара на електронните съобщителни мрежи и услуги, част от вътрешния пазар на Европейския съюз, създаване на съгласувани условия за инвестиции в следващо поколение електронни съобщителни мрежи, ефективна и устойчива конкуренция при предоставянето на електронни съобщителни мрежи и услуги, включително по отношение на инфраструктурата, сигурност на мрежите и услугите и равностоен достъп до услугите.

КРС ще работи за създаване на организационна, комуникационна и информационна среда за ефективно и прозрачно функциониране на администрацията на КРС, която да е в съответствие с Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2025 г., като осигури внедряване на информационни системи, ориентирани към бизнеса и гражданите, както и развитие и поддръжка на вътрешните електронни услуги. КРС ще прилага и модерни механизми и методики за управление на човешките ресурси с оглед повишаване на тяхната квалификация, осигуряване на приемственост, взаимозаменяемост и кариерно развитие.

КРС е орган, който упражнява правомощия и изпълнява функции и задачи, уредени в Закона за електронните съобщения (ЗЕС), Закона за пощенските услуги (ЗПУ), Закона

за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (ЗЕСМФИ) и Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги (ЗЕДЕУУ), както и в техните подзаконови актове. Като национален регулаторен орган, определен в ЗЕС, Комисията извършва наблюдение и надзор на изпълнението на Регламент (ЕС) 2022/612 от 6 април 2022 г. относно роуминга в обществени съобщителни мрежи в рамките на Съюза и на Регламент (ЕС) № 2015/2120 от 25 ноември 2015 г. за определяне на мерки относно достъпа до отворен интернет.

Дейността на Комисията за регулиране на съобщенията попада в обхвата на функционална област „Електронни съобщения и пощенски услуги“.

2.16. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННОТО УПРАВЛЕНИЕ

Министерството на електронното управление (МЕУ или Министерството) реализира политика, която допринася икономическата и социалната среда да е все по-конкурентоспособна и бързо развиваща се. Министърът на електронното управление провежда държавната политика в областта на електронното управление и в областта на информационното общество и информационните технологии във взаимодействие с другите органи на изпълнителната власт.

Провежданата държавна политика включва и електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, инфраструктурата за пространствена информация и информацията от обществения сектор в машинно-четим отворен формат.

Ключов приоритет на правителството на Република България е подобряване и развитие на електронното управление като основен инструмент за реализиране на важни политики, които правят икономическата и социалната среда все по-конкурентноспособна и бързо развиваща се. Политиката в областта на електронното управление цели да допринесе за постигането на значителен интелигентен, устойчив и приобщаващ цифров растеж, който да гарантира максималното използване на иновационния икономически и социален потенциал на информационните технологии (ИТ) като подготви българските граждани да придобият умения за живот и работа в цифрова среда. Създаването на цифрови институции е основополагащо за постигането на действителен единен цифров пазар. Цифровата трансформация на администрацията и публичните институции води до повишаване на качеството на административните услуги, преминаване към рационални електронни процеси на функциониране и управление в публичния сектор и за достъп по електронен път и повторно използване на информацията. Основната платформа за цифровата трансформация е електронното управление.

Изпълнението на политиката в областта на електронното управление ще допринесе пряко за постигането на поетите ангажименти в Националната програма за развитие „България 2030” (НПР България 2030) и Програмата за управление на Република България юни 2023 г. - декември 2024 г. В приоритет 10 от НПР България 2030 са очертани предизвикателствата пред цифровизацията на публичната администрация и персонализираните електронни административни услуги като особено значими за развитието на икономиката и за държавно управление, фокусирано върху нуждите на гражданите и бизнеса. Поставените цели в НПР България 2030 по подприоритет 10.3 „Електронно управление” са свързани с изпълнението на мерки за цифровизацията и управление на данни, създаване на модели от данни с оглед осигуряване на условия за предоставяне на електронни административни услуги, реализация на ключови услуги

от типа „епизоди от живота/бизнеса“ и проактивни услуги и др. В Програмата за управление на Република България юни 2023 г. - декември 2024 г., направление „Електронно и ефективно управление“ са заложени реалистични цели и мерки, които да доведат до реални и измерими резултати.

Прилагането на европейската рамка за цифрова трансформация до 2030 г. ще доведе до необходимост от разработване на нов координационен механизъм в тази сфера, цялостна преработка на националния стратегически документ „Цифрова трансформация на България за периода 2020-2030 г.“, включително и изготвяне на Пътна карта за неговото изпълнение и актуализиране на редица национални документи (напр. Националната програма за развитие България 2030, Националната програма „Цифрова България 2025” и др.). Във функциите на МЕУ е включена и координацията на дейности по противодействие на дезинформацията, недостатъчната и погрешна информация; осигуряване на безопасност на децата онлайн; равнопоставеност на половете и др.

В приоритетна област 4 „Осигуряване на ефективни и висококачествени публични електронни услуги за бизнеса, гражданите и държавното управление“ на Национална програма „Цифрова България 2025” е заложено трансформирането на публичната администрация в цифрова, с акцент върху иновативните технологии, като изкуствен интелект и технологии с блокчейн за подобряване на предоставянето на публични услуги, за обработка на огромни масиви от данни и др. с оглед сигурно и надеждно предоставяне на електронни административни услуги.

Актуализираната Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2025 г. предвижда до 2025 г. постигането на необратима цифрова трансформация на публичния сектор в Република България, като част от целите за това са насочени към електронно административно обслужване, ориентирано към потребителя, оптимизация на работните процеси в администрацията и промяна на модела на данни за предоставяне на електронни услуги по подразбиране (Digital by default), осигуряване на оперативна съвместимост на информационните ресурси по подразбиране и на цифрови решения, информационни системи и споделени ресурси на електронното управление.

Въпреки осезаемия положителен ефект и напредъка от всички реализирани във времето инициативи в областта на електронното управление, цифровизацията във всички сфери на живота, особено в публичния сектор, както в европейски, така и в световен мащаб, продължава своите тенденциите на активно развитие. В глобален план е вече разпространена парадигмата за дигиталното общество, в което функционират управлението и икономиката, базирани на данните.

В съответствие с тенденциите за развитие през новото десетилетие, като съществен приоритет в цифровата трансформация на публичния сектор, са изведени данните, които се определят като ключов капитал за обществото. Цифровите данни имат потенциала да се превърнат в двигател на икономическото развитие, иновациите и преодоляването на редица обществени предизвикателства. Наличието на все повече цифрови данни и подобряването на начина, по който те се управляват и използват, е от съществено значение за справяне с предизвикателствата в демографската, социално-икономическата и административната сфера, климата и околната среда, допринасяйки за по-здраво, просперящо и по-устойчиво общество. Визията и инициативите на европейско ниво определят нов цялостен подход към „икономика на данни“, който има за цел да увеличи търсенето и използването на цифрови данни и базираните на тях услуги, продукти и процеси в рамките на Единния европейски пазар. Съгласно

Европейската стратегия за данните се предвижда създаването на Единно европейско пространство на данните и прилагането на нови модели за събиране, обработка, използване и повторно използване, съхранение и сигурност на данните.

Напредъкът в развитието на електронното управление се свързва с прилагането на принципите и изискванията на Закона за електронното управление, както и привеждането в съответствие с него на законодателната рамка в отделните области на политики, в които нормативни актове въвеждат изключения от реда, предвиден в Закона за електронното управление.

Наред с нормативния аспект, важна роля за развитие на електронното управление има и изграждането и надграждане на информационни ресурси, включително споделени, хоризонтални и централизирани информационни системи и инфраструктурата, чрез които се осъществява служебният и автоматизиран обмен на данни и информация, и чрез които се предоставят електронни административни услуги или ИТ услуги. Така налагането на единна архитектура на електронното управление и транслирането на нейните изисквания към секторните архитектури по различните области на политики е в основата на ефективното, ефикасно и икономично разходване на публичните средства за електронно управление и информационни и комуникационни технологии в администрацията. Без висококачествена и устойчива цифрова инфраструктура не само ефективното използване на цифрови услуги е ограничено или затруднено значително, но и използването и развитието на технологиите и различните иновативни решения.

Основополагащ елемент от цялостната архитектура е наличието на технологична възможност за електронна идентификация, чрез която се гарантира високо ниво на сигурност при предоставянето на електронни административни услуги за гражданите и бизнеса. Тя представлява отключващ фактор за повишаване на използваемостта на електронните административни услуги и повишаване на доверието при взаимодействие по електронен път между гражданите, бизнеса и публичните органи.

Ще продължат усилията за изграждане на електронно управление, чрез доизграждане на необходимата инфраструктура, свързване на ключови регистри и осигуряване на оперативна съвместимост за преминаване към автоматизиран обмен на данни и електронни документи.

Политиката в сферата на електронното управление цели минимизиране на инстанциите, пътя и времето, които са нужни на гражданите и бизнеса за ползването на административни услуги, намалявайки административната тежест и подобрявайки условията за живот и правене на бизнес. Ще се направят инвестиции за цифровизацията на административни услуги както на централно, така и на местно ниво.

Ключов аспект в тази политика ще е предоставянето на удобен потребителски интерфейс и консолидирането на точките за ползване на цифрови административни услуги чрез ясно обособени интернет портали. За целта ще са нужни и инвестиции в цифровизацията на всички бази данни, имащи отношение към предоставянето на административните услуги, включително държавни и местни архиви, както и разширяване на използването от административните органи на хоризонталните системи на електронното управление и на средата за междурегистров обмен. Важен елемент ще бъде и преминаването към използването на споделените ресурси на електронното управление, като Държавен хибриден частен облак и Единна електронна съобщителна мрежа.

Активно ще се работи за внедряването и прилагането на нови технологии в администрацията, базирани на Интернет на нещата, изкуствен интелект, блокчейн, и др., които способстват за автоматизираното предоставяне на информация в реално време, за обработката на големи масиви от данни и за защита и проследимост на използването на данни. Политиката за отворени данни също ще продължи да се развива чрез отварянето на нови масиви от данни на публичните институции.

Министерството активно ще участва в изграждането на интегрирана национална екосистема за киберсигурност със способности за адаптиране към динамиката на глобалните киберзаплахи и за реакция при мащабни атаки срещу българските информационни ресурси. Тя ще бъде напълно интегрирана в системата за киберсигурност на Европейския съюз и призната за надежден партньор на водещите европейски структури. Сигурното киберпространство и доверието са двигатели на търсенето и използването на продуктите и услугите, базирани на ИКТ и са основни фактори за успешна цифрова трансформация.

Постигането на работещо електронно управление се предвижда чрез:

- Координирано планиране и реализация на проекти и дейности на национално и местно ниво – от самоцелни инициативи към реализиране на ясно дефинирани приоритети;
- Изграждане на „цифрова администрация” – администрация, структурирана в съответствие със съвременните управленски технологии и постиженията на информационните и комуникационните технологии с акцент развитие и оптимизиране на споделените ресурси на електронното управление;
- Осигуряване на равнопоставен и широк достъп до ефективни, качествени и сигурни услуги на информационното общество за гражданите, бизнеса и държавното управление, както и равни възможности за придобиване на умения за използването им;
- Постигане на оперативна съвместимост, включително семантична оперативна съвместимост, чрез която различните институции да разбират смисъла на информацията по еднакъв начин и да се постигат изцяло автоматизирани процеси;
- Цифровизация на данни, изграждане на единни пространства от данни и прилагане на единни, общи модели на данни и общ стандартизиран инструментариум за работа с данните в публичния сектор, като предпоставка за функционирането на икономика и управление, базирани на данните;
- Поддържане на високо общо ниво на мрежовата и информационната сигурност в държавата чрез реализиране на съвременни и адекватни организационни, технически и технологични мерки, както и мерки за информиране и превенция;
- Ориентиране към резултати – изместване на фокуса от изпълнение на дейности към постигане на резултати;
- Удобен достъп до административни услуги, чрез развитие на хоризонталните системи на електронното управление и повишаване на достъпността на уебсайтове и мобилни приложения в съответствие с актуалните изисквания за откритост, прозрачност и достъпност на държавните институции;

- Осигуряване на надеждни и сигурни комуникации за нуждите на държавното управление и националната сигурност в мирно време и в кризисни ситуации;
- Разширяване на националното покритие на широколентовата инфраструктура и подобряване на публичните е-услуги чрез нея;
- Прилагане и развитие и налагане на архитектурата на електронното управление в Република България.

МЕУ е институцията, която участва в изпълнение на политиката в областта на информационното общество и информационните технологии съгласно политиките на Европейския съюз, на Международния съюз по далекосъобщенията, Съвета на Европа, ОИСР, ЮНЕСКО[32] и др. международни организации, работи в сътрудничество с всички държавни институции и е институционален партньор и на ГД[33] „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“ и ГД „Конкурентоспособност“ на ЕК.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на електронното управление **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Реализирана и поддържана информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (ИСЦИПР)	Брой	0	1	1	1
2. Идентифицирани и оптимизирани за дигитализация ключови работни процеси в администрацията.	Брой	5	5	6	6
3. Дял на административните органи, които изпълняват изискванията на чл. 24-25 от Наредбата за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност (НМИМИС)	%	60	75	90	90
4. Надграждане и поддържане на eIDAS възел за осигуряване на възможност за трансгранична електронна идентификация.	Брой	1	1	1	1
5. Поддръжка и развитие на Държавен хибриден частен облак, Защитен интернет възел (ЗИВ) и Единна електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ). Увеличен преносен капацитет между опорни възли на ЕЕСМ.	Брой	1	1	1	1
6. Развитие на секторната CSIRT мрежа и изграждане на възможност за автоматично докладване на инциденти от конституентите на Националния екип за реагиране при инциденти в компютърната сигурност (НЕРИКС)	Брой	3	7	10	6
7. Поддържане на технически протокол за обмен на електронни документи.	Брой	1	1	1	1
8. Извършени проверки по ЗЕУ, ЗКС, ЗДОИ, ЗДПД	Брой	120	300	350	400
9. Съставен индекс за цифрова икономика и общество (Digital Economy and Society Index, DESI) за България	0-100	39	39	41	42

Забележка: *Закон за електронно управление (ЗЕУ), Закон за киберсигурност (ЗКС), Закон за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и Закон за достъп до пространствени данни (ЗДПД)*

[32] Организация на обединените нации за образование, наука и култура.

[33] Главна дирекция.

1. Реализирана и поддържана информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (ИСЦИПР)

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Ефективното дигитализиране на над 15 000 регистъра в държавната администрация налага предоставянето на централизирано средство за създаване и управление на регистри. В процес на изграждане е информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри.

Системата предоставя възможност всяка администрация автоматизирано да създаде структура от данни и изпълнение на работните процеси, свързани с предоставяните чрез регистъра услуги (вписване, промяна и удостоверяване на обстоятелства), както и графични потребителски интерфейси за достъп до съответните услуги. Освен това системата предоставя възможност една администрация да поддържа данните в множество регистри, за които е първичен администратор на данни (ПАД), в изолирани пространства (tenants), както и множество администрации да поддържат един или повече регистри в предоставено чрез системата изолирано пространство (ДХЧО). Системата автоматизирано генерира уеб услуги, необходими за взаимодействие с външни системи.

2. Идентифицирани и оптимизирани за дигитализация ключови работни процеси в администрацията

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Работните процеси в администрацията продължават да бъдат насочени предимно към работа с документи на хартиен носител. Дори и процеси, които през годините са електронизирани, показват съществени слабости, свързани с незавършен докрай процес на оптимизация на вътрешния ход на процедурите, наличие на ненужни стъпки и незаконосъобразно изискване от гражданите и бизнеса на информация и данни, вече налични в администрацията. Налице е електронизация на административното бреме. Също така в много от случаите са налице и нормативни пречки за необходимата оптимизация и привеждане в съответствие с изискванията на Закона за електронното управление.

Министерството на електронното управление ще идентифицира и оптимизира ключови работни процеси в администрацията за последващото им дигитализиране. Цялостният подход ще бъде допълнен с разработване при необходимост на проекти на нормативни изменения.

3. Дял на административните органи, които изпълняват изискванията на чл. 24-25 от Наредбата за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност (НМИМИС)

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 4: Повишаване нивото на мрежовата и информационната сигурност.

Изискванията на чл. 24-25 от НМИМИС са насочени към осигуряване на защита на уеб сървъри и защита на Domain Name System. Изпълнението на посочените изисквания е важна стъпка за осигуряване на високо ниво на мрежова и информационна сигурност.

4. Надграждане и поддържане на eIDAS възел за осигуряване на възможност за трансгранична електронна идентификация

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Чрез eIDAS възела се изпълняват задълженията по Регламент (ЕС) № 910/2014 г. във връзка с трансграничната електронна идентификация. Той представлява точка на свързване, която е част от архитектурата за оперативна съвместимост на електронната идентификация и участва в трансграничното удостоверяване на автентичността на лица, като е в състояние да разпознава и обработва или препраща предавания на данни към други възли, с което дава възможност на националната инфраструктура за електронна идентификация на една държава членка да се свързва с националната инфраструктура за електронна идентификация на други държави членки.

5. Поддръжка и развитие на Държавен хибриден частен облак, Защитен интернет възел (ЗИВ) и Единна електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ). Увеличен капацитет между опорни възли на ЕЕСМ

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 3: Развитие на споделените ресурси на електронното управление.

Държавният хибриден частен облак е основен компонент на споделените ресурси на електронното управление. Ефективното им използване зависи в голяма степен от осигуряването на необходимия ресурс за технологична поддръжка, популяризиране на техните възможности и налагане използването на услугите на облака. Необходимо е управляемо преминаване към по-високо използване на ресурси и облачни услуги.

Разширяване на ЕЕСМ до нови потребители – държавни институции и общини, ще доведе до разширяване на националното покритие на широколентовата инфраструктура и подобряване на качеството на предоставяните публичните е-услуги чрез нея, както и ще даде възможност за осигуряване на надеждни и сигурни комуникации за нуждите на държавното управление и националната сигурност в мирно време и в кризисни ситуации и оптимизиране на комуникационна среда за облачни услуги и системи.

Увеличението на обема информация/трафик по Единната електронна съобщителна мрежа налага оптимизиране на топология и увеличаване на нейния преносен капацитет.

6. Развитие на секторната CSIRT мрежа и изграждане на възможност за автоматично докладване на инциденти от конституентите на Националния екип за реагиране при инциденти в компютърната сигурност (НЕРИКС)

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 4: Повишаване нивото на мрежовата и информационната сигурност.

В съответствие със Закона за киберсигурност е създадена мрежа от Екипи за реагиране на инциденти с компютърна сигурност (ЕРИКС), определени чрез решение на Министерски съвет, които осъществяват задачи в съответния си сектор, като регистрират инциденти и подпомагат конституентите в сектора. Чрез развитието на секторната мрежа ще се разшири обхватът на осигуряването на киберсигурност в секторите на икономиката и ще се подобри общото ниво на мрежовата и информационна сигурност.

7. Поддържане на технически протокол за обмен на електронни документи

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Преустановяването на хартиения обмен между администрациите е всеобхватна мярка на национално равнище за премахване на хартиената администрация и за намаляване на административната тежест за гражданите, за бизнеса и за самите администрации. Изцяло електронният документооборот е видима стъпка за преодоляване на „аналоговата“ култура в администрацията, стъпка, която е от ключово значение за цифровизацията на административните процеси на всички равнища.

8. Извършване на проверки и контрол по Закона за електронно управление (ЗЕУ), Закона за киберсигурност (ЗКС), Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и Закона за достъп до пространствени данни (ЗДПД)

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 1: Развитие и контрол на политиките за е-управление и мрежова и информационна сигурност.

Извършването на ефективен контрол по спазване на изискванията на ЗЕУ, ЗКС, ЗДОИ, ЗДПД и подзаконовите нормативни актове по прилагането им цели повишаване на нивото на електронния обмен на документи и данни между административните органи, гражданите и бизнеса, на предоставянето на електронни административни услуги от лицата по чл. 1, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕУ и достъпността на техните уебсайтове, както и нивото на мрежова и информационна сигурност.

9. Съставен индекс за цифрова икономика и общество (Digital Economy and Society Index, DESI) за България

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 5: Осигуряване на равнопоставен и широк достъп до ефективни, качествени и сигурни услуги на информационното общество за гражданите, бизнеса и държавното управление, както и равни възможности за придобиване на умения за използването им.

DESI измерва степента на изпълнение на четирите политически области: човешки капитал, свързаност, внедряване на цифрови технологии и цифрови публични услуги, като обобщава съответните показатели за цифровизацията в Европа като цяло и държавите-членки на ЕС поотделно. Той е структуриран в четири глави:

1. Свързаност	*Фиксирана широколентова свързаност, мобилна широколентова свързаност и цени*
2. Човешки капитал	*Използване на интернет, основни и специализирани умения в областта на цифровите технологии*
3. Внедряване на цифрови технологии	*Цифровизация на стопанската дейност и електронна търговия*
4. Цифрови обществени услуги	*Електронно управление и електронно здравеопазване*

Напредъкът по четирите политически области ще се измерва с 16 ключови показатели за ефективност/КПЕ. 11 КПЕ са съществуващите показатели за DESI: основни цифрови умения, специалисти в областта на ИКТ, гигабитова свързаност, 5G покритие, МСП с поне основно ниво на цифров интензитет, изчисления в облак, големи информационни масиви/данни, изкуствен интелект, еднорози и онлайн публични услуги за гражданите и предприятията. Освен това има пет нови КПЕ, за които все още няма базови стойности: квантови изчисления, електронно здравеопазване, електронна идентификация, полупроводници и периферни възли. Комисията ще наблюдава напредъка на Съюза по отношение на постигането на общите и цифровите цели, като за тази цел ще разчита на DESI и ще определя посредством акт за изпълнение КПЕ за всяка цифрова цел.

Предимства: *Информацията се набира от Европейската комисия от меродавни източници, като Евростат и ежегодни проучвания. Стойностите средно за ЕС и по държави членки се публикуват веднъж годишно в Доклада относно DESI, който проследява напредъка, отбелязан от държавите членки по отношение на цифровизацията. Това дава възможност за сравнение, както по отношение на напредъка във времето, така и по отношение на разликите между отделните държави-членки на ЕС.*

2.17. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Министерството на туризма изпълнява *политиката в областта на устойчивото развитие на туризма.*

Политиката за устойчиво развитие на туризма е в подкрепа на устойчивото икономическо развитие на страната, като провеждането ѝ гарантира повишаване на конкурентоспособността на този сектор и по-доброто позициониране на бранд „България“ и българския туристически продукт. Това ще доведе до насърчаване на вътрешния туризъм и възстановяване на туристическите посещения на чужденци в България и оттам повишаване на броя на нощувките и на приходите от туризъм и свързани с него дейности.

Министерството на туризма ориентира дейността си към постигане на устойчиво развитие на сектора с ясен стремеж за достигане на по-голям относителен дял от БВП. Мисията на Министерството на туризма е да води ясна и прозрачна туристическа политика, която защитава държавния и обществения интерес и е основана на европейските принципи. Министерството на туризма ще работи за създаване на условия за устойчиво развитие на дестинацията и туристическите райони през четирите сезона, повишаване на конкурентоспособността на туристическия сектор и качеството на туристическия продукт, на основата на партньорство между всички заинтересовани страни.

За периода 2024-2026 г. Министерството на туризма ще работи за устойчиво повишаване на административния капацитет, включително и чрез допълнително прецизиране и адаптиране на структурата и на функциите на администрацията и на административните структури към министъра на туризма, качествено обслужване на гражданите и бизнеса, и благоприятстване на устойчив икономически растеж и заетост.

Министерството на туризма ще развива политиката в областта на туризма с акцент върху развитие на специализираните форми на туризъм, в подкрепа на устойчивото икономическо развитие на страната, като провеждането ѝ да гарантира повишаване на конкурентоспособността на сектора при новите реалности, които предполагат правилно и точно позициониране на българския туристически продукт. Това ще доведе до насърчаване на вътрешния туризъм и възстановяване на туристическите посещения на чужденци в България, при спазване на всички необходими санитарни и здравни изисквания – със заложени ключови думи сигурност и предвидимост при планиране на туристическите сезони.

Политиката в туризма е ориентирана към справяне с безпрецедентния натиск от страна на новите предизвикателства върху туристическата екосистема.

Министерството на туризма ще продължи да подпомага бизнеса от сектор туризъм правилно да идентифицира възможностите за подкрепа като кандидатства по програмите на Плана за възстановяване и устойчивост и да се интегрира успешно в европейските рамки.

Предвидените средства за периода 2024-2026 г. са насочени към:

- Оптимизиране на модела за планиране и управление на туристическото развитие на България с оглед постигане на висок и устойчив икономически растеж;

- Подобряване на рамковите условия за стимулиране качеството на туристическия продукт, защита на потребителите на туристически услуги и намаляване на клиентския риск на българските и чуждестранни потребители на националния туристически продукт. Мониторинг върху качеството на услугите в туристическите обекти и туристическия продукт, предлаган от България като туристическа дестинация, чрез системата за регистриране, категоризиране, сертифициране и вписване;
- Позициониране на България като туристическа дестинация в по-висок клас на световния туристически пазар като качество и добавена стойност, чрез реализиране на дейности по изпълнение на проекти с външно финансиране;
- Събиране, обработване, съхраняване и представяне на статистически данни за туризма;
- Възлагане на концесия и отдаване под наем на морски плажове.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивото развитие на туризма **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Годишен ръст на броя на туристическите посещения от чужденци*	% спрямо предходната година	5,0	4,0	3,0	3,0
2. Годишен ръст на броя на българските туристи, реализирали нощувки в страната в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла**	% спрямо предходната година	2,0	1,0	1,0	1,0
3. Принос на туризма и свързани с него икономически дейности към БВП***	дял от БВП в %	6,0	8,3	9,1	9,4

**Отчетени съгласно методологията на Световната организация по туризъм, но без транзит. Промяната в целевата стойност на ключовия индикатор за 2024 г. е свързана с броя на туристическите посещения от чужденци и увеличаване на входящия туристопоток.*

***Съгласно методологията на отчитане на НСИ на показателя пренощували лица.*

**** В таблицата е отразена само една от възможните хипотези, като по-оптимистични и песимистични варианти не са изключени. Промяната в целевата стойност на ключовия индикатор за 2024 г. и 2025 г. е свързана с очакването за повишаване на заетостта, понижаване на безработицата и индиректно подобряване на благосъстоянието на живот.*

От макроикономическа гледна точка туристическият сектор в България е не само важен компонент на БВП, но и съществен източник на приток на чуждестранна валута за платежния баланс на страната.

Съществуват опасения, че част от планираните инвестиции в туризма в близките години биха могли да бъдат временно отложени. Ограничаването на несигурността (доколкото е възможно) и възвръщането на потребителското и бизнес доверие ще са ключови в следващите години.

Като резултат може да се очаква, че през следващите години приносът на туризма към БВП на страната ще остане по-нисък от постигнатото равнище през 2019 г., но с изразена тенденция към възстановяване.

В процеса на възстановяването ще се изисква и по-гъвкав подход за решаване на ликвидните проблеми на бизнеса, както и трайни законодателни решения, което ще допринесе съществено не само за стимулиране на вътрешния пазар на туристическите услуги, но и ще се отрази положително на други сектори на икономиката, следвайки веригите на доставки на стоки и услуги, както и при запазването на работни места, включително такива, които са в риск.

Устойчивото провеждане на политиките в областта на маркетинга и рекламата и нуждата да се отговаря адекватно на промените в туристическия бизнес са пряко свързани с възможностите за навременна реакция и адекватно увеличаване на финансирането за национален маркетинг. Засилването на рекламата на дестинация България ще допринесе за по-видимото позициониране на бранд „България“ и промотиране на нашия комбиниран туристически продукт.

2.18. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Предизвикателствата пред съвременното селско стопанство налагат прилагане на аграрна политика, насочена към повишаване на ефективността и конкурентоспособността на земеделското производство, устойчиво използване и управление на природните ресурси, увеличаване на икономическата активност и нарастване на заетостта в селските райони.

2.18.1 Политика в областта на земеделието и селските райони

Прилаганата политика обхваща дейности в подкрепа на ефективното използване и опазване на земеделските земи и водите, съхраняване и подобряване на генетичните ресурси в растениевъдството и животновъдството и развитие на потенциала на двата подсектора за производство на конкурентоспособна продукция, развитие на научните изследвания в аграрната сфера, предоставяне на качествено научно обслужване и консултации на земеделските производители, стабилизиране на пазарите на земеделска продукция и гарантиране на доходите на производителите, сигурност и безопасност по веригата на предлагане на храни.

Планираните средства в тази област са насочени към:

- Развитие на аграрния отрасъл за осигуряване на хранителна сигурност и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси;
- Мобилизиране на потенциала на селските райони за постигане на балансирано социално и териториално развитие.

Принос за прилагане на политиката, освен структурите в системата на Министерството на земеделието и храните (МЗХ), имат Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ), Агенция „Митници“, неправителствени и браншови организации.

Отговорността за разпределението на публичните разходи за политиката в областта на земеделието и селските райони е на Министерството на земеделието и храните и се осъществява чрез бюджета на министерството, бюджета на ДФЗ и сметките за средства от Европейския съюз.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на земеделието и селските райони **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Минимален размер на Използваната земеделска площ (ИЗП)	млн. ха	5	5	5	5
2. Брутна добавена стойност от отрасъл Селско стопанство	млн. лева	3 600	4 200	4 300	4 400
3. Производителност на труда в отрасъл Селско стопанство – БДС/ГРЕ*	хил. лева/ГРЕ	15,0	25,3	25,9	26,5
4. Предприемачески доход в отрасъл Селско стопанство	млн. лева	2 500	3 000	3 050	3 100

***** БДС/ГРЕ - Брутна добавена стойност/Годишни работни единици (еквивалент на пълна годишна заетост в селското стопанство)

За периода 2024-2026 г. по бюджета на Министерството на земеделието и храните са предвидени средства в размер на 29,3 млн. лв. годишно за извършване на обществена услуга за защита от вредното въздействие на водите, възложена на „Напоителни системи“ ЕАД.

Държавен фонд „Земеделие“ участва в прилагането на политиката на МЗХ в областта на земеделието и селските райони. Фондът работи за постигане на дългосрочната визия на Република България за изграждане на конкурентно, ефективно и устойчиво селско стопанство, защита на пазара на земеделски продукти от сътресения и подобряване качеството на живот в селските райони.

Държавен фонд „Земеделие“ отговаря за разпределението на публичните средства за политиката, които разходва пряко чрез бюджета си и чрез сметката за средства от Европейския съюз, одобрени с годишния закон за държавния бюджет на Република България.

За изпълнението на политиката допринасят и взаимоотношенията на ДФЗ освен с МЗХ и с други институции: институциите на Европейския съюз, разплащателните агенции на други държави-членки на ЕС и други.

Ключови индикатори в областта на земеделието и селските райони в частта на ДФЗ са:

- *Изпълнение на бюджета по ЕЗФРСР.* Съгласно европейското законодателство бюджетът на Програмата за развитие на селските райони е разделен по години от 2014 до 2020 г., като средствата за всяка година могат да бъдат разплатени единствено в рамките на следващите три години. Съгласно Регламент (ЕС) 2020/2220 на Европейския парламент и на Съвета от 23 декември 2020 година България следва да ползва в текущия програмен период бюджета за 2021 г. и 2022 г. от следващия период;

- *Изпълнение на мерките за подкрепа на пазара и на организациите на производителите* - включва оперативни програми, преструктуриране и конверсия на лозя, промоции в трети страни и популяризиране на пазарите на трети държави от Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор, промоционални програми, национални програми по пчеларство, схеми училищен плод и училищно мляко*;*

- *Изпълнение на директните плащания към земеделските производители* - включва както отделените от производството плащания, така и обвързаната подкрепа*;*

- *Държавни помощи* - осъществява се чрез предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на земеделските стопани със средства от националния бюджет;

- *Преходна национална помощ* - целта им е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави-членки и да повиши конкурентоспособността им.

Чрез посочените индикатори може да се оцени финансовата подкрепа, обвързана с постигането на следните цели:

- ефективно усвояване на средства от Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони чрез добро административно и финансово управление и контрол;

- създаване на ефективно, конкурентоспособно и пазарно-ориентирано земеделие;

- стабилизиране на пазарите на земеделски продукти чрез оказване на пазарна финансова подкрепа;

- повишаване на доходите на производителите чрез директни плащания на площ и държавни помощи;

- устойчиво развитие на селскостопанския отрасъл;

- подобряване качеството на живот и разнообразяване на икономиката в селските райони.

В областта на **селското стопанство и земеделие** се предоставят на бенефициенти по програмите и мерките за държавно подпомагане следните основни услуги:

1. Интервенции за преходна национална помощ

Целта на преходната национална помощ е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави членки и да повиши конкурентоспособността им, да предостави възможност за последователност в политиката и подпомагане с максимална продължителност с национални средства на сектор „Тютюн“, да осигури допълнително подпомагане на говедовъдството и отглеждането на овце и кози. Прилагането на интервенциите изисква осъществяването на ежегодна нотификация до Европейската комисия и се финансира от националния бюджет.

През програмния период 2023–2027 г. могат да бъдат прилагани следните интервенции за преходна национална помощ:

- Интервенция за преходна национална помощ за тютюн, необвързана с производството;

- Интервенция за преходна национална помощ за говеда, необвързана с производството;

- Интервенция за преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки, обвързана с производството.

2. Държавни помощи

2.1. Държавен фонд „Земеделие" осъществява държавно подпомагане, в т.ч. безвъзмездна помощ и краткосрочно кредитиране със средства от националния бюджет. Прилаганите към момента схеми за държавни помощи в селското стопанство са нотифицирани от Министерството на земеделието и храните и са одобрени от Европейската комисия на база на действащото законодателство на ЕС в областта на държавните помощи.

Предвижда се подпомагането на земеделските стопани през периода 2024-2026 г. да се определя на базата на промените в европейското законодателство, като тенденцията е да се запазят досега действащите държавни помощи.

Политиката на подпомагане се определя както от специфичните нужди в отделните подсектори на земеделието, така и от интересите на земеделските стопани, като се следва принципът на анализ на необходимостта от държавно подпомагане в дадена област при спазване на нормите на европейското и националното право в областта на държавните помощи.

Разширяването на подпомагането в сектор растениевъдство може да се окаже естествен процес, породен от стремежа на растениевъдите за осигуряване на размер на държавна помощ, сходен с този за животновъдството.

Допълнителен инструмент за подкрепа на земеделските стопани при извънредни случаи или в случаи, за които не се прилагат схеми на държавни помощи е подпомагането по линия на de minimis помощите. Тези помощи може да се използват при необходимост през периода 2024-2026 г. в качеството им на резервно подпомагане.

2.2. Държавни помощи с инвестиционен характер

Държавен фонд „Земеделие" осъществява дейността по администриране на нотифицираните от управляващия орган Министерството на земеделието и храните и одобрени от Европейската комисия схеми на държавните помощи с инвестиционен характер.

3. Данък върху добавената стойност по схемите и мерките на Селскостопански пазарни механизми

Предвиждат се и средства за изплащане на данъка върху добавената стойност по следните схеми и мерки:

- Схема „Училищен плод" и Схема „Училищно мляко"

Помощите са предназначени за деца и ученици, посещаващи редовно учебните заведения, признати съгласно Закона за предучилищното и училищното образование. Учебните заведения са най-подходящата среда за въздействие върху хранителните навици на децата на етапа, в който те се формират.

Бенефициенти по схемите могат да бъдат учебни заведения, общини, еднолични търговци, търговски дружества и кооперации, производители на плодове и зеленчуци, организации и групи на производители на плодове и зеленчуци, както и производители на мляко и млечни продукти. Одобрените заявители по схемата извършват доставка на

пресни плодове и зеленчуци/мляко и млечни продукти в учебните заведения и детски градини на територията на цялата страна през учебната година.

По бюджета на ДФЗ за периода 2024-2026 г. са предвидени общо средства в размер на 450,4 млн. лв. годишно за изплащане на държавни помощи, преходна национална помощ за тютюн, преходна национална помощ за животни, средства за ДДС пазарни мерки и национални доплащания за предходни кампании.

2.18.2 Политика в областта на рибарството и аквакултурите

Политиката в сектор „Рибарство" (сектор „Рибарство" включва дейностите, свързани с риболов с цел търговия, любителски риболов, аквакултури и рибопреработвателната промишленост) следва да допринася за:

- поддържане и възстановяване на биоразнообразието във водните екосистеми чрез прилагане на екосистемен подход към управлението на рибарството и аквакултурите;
- осигуряване на условия за устойчива експлоатация на морските биологични ресурси, основаваща се на подхода на предпазливост;
- създаване на достъпна храна за населението, популяризираща здравословен модел на хранене;
- прилагане на европейските стандарти по отношение на производство, преработка и маркетинг на риба от стопански риболов и аквакултури;
- превръщане на сектор „Рибарство" в модерен и конкурентоспособен сектор, с помощта на прилагането на иновационни дейности, подпомогнати от научни разработки;
- превръщане на сектор „Рибарство" в гъвкав саморегулиращ се икономически сектор в резултат на изградено партньорство и съвместни дейности между частните предприятия, организации и съответните национални институции и европейски структури;
- превръщане на сектор „Рибарство" в икономически стабилен сектор, посредством повишаване на асортимента, качеството и количеството на произведената продукция от риба, носеща значителни приходи на лицата, ангажирани с риболова и аквакултурите;
- по-добро интегриране с другите сектори на икономиката (туризъм, услуги и др.).

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на рибарството и аквакултурите **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Годишна консумация на риба	кг/човек	5,2	6,0	6,2	6,5

Държавен фонд „Земеделие“ участва и в прилагането на политиката на МЗХ в областта на рибарството и аквакултурите.

Фондът споделя дългосрочната национална визия, обвързана с изграждане на конкурентен, ефективен, икономически и екологично устойчив сектор „Рибарство“ в България, като допринася за постигане на целите, заложени в политиките на МЗХ в рамките на Общата политика по рибарство на Европейския съюз и съгласно националния стратегически план.

ДФЗ отговаря за разпределението на публичните разходи за политиката, които разходва пряко чрез бюджета си и чрез сметката за средства от Европейския съюз, одобрени с годишния закон за държавния бюджет на Република България.

Ключов индикатор за изпълнение на политиката в частта на ДФЗ е:

- *Изпълнение на бюджета по ЕФМДР/ЕФМДРА*[34]

2.18.3 Политика в областта на съхраняването и увеличаването на горите и дивеча

С изпълнението на политиката в областта на съхраняването и увеличаване на горите и дивеча се дава принос за реализация на визията за развитие на горския сектор, която е: Република България да има жизнени, продуктивни и многофункционални гори, устойчив, конкурентноспособен и иновативен горски сектор, съхранено биологично разнообразие, количество и качество на водните ресурси в горските територии. Секторът да подпомага икономическото развитие на страната, да осигурява условия за пълноценна реализация на заетите в него и да гарантира поддържането на здравословна околна среда.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на съхраняването и увеличаването на горите и дивеча **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1.Изработване на областни планове за развитие на горските територии	Брой	2	2	2	0
2.Инвентаризация на горските територии и изработване на планове за ловностопански дейности и дейности по опазване на горските територии от пожари	Хил. ха	480	430	380	360
3.Състояние на запаса на благороден елен	Брой	30 000	30 000	33 000	35 000

[34] Европейски фонд за морско дело и рибарство/ Европейски фонд за морско дело, рибарство и аквакултури.

2.19. ИКОНОМИЧЕСКА И ФИНАНСОВА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА РАЗВИТИЕТО НА ИНВЕСТИЦИИТЕ И ИНОВАЦИИТЕ В ПОДКРЕПА НА РАСТЕЖА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

В тази сфера **Министерството на икономиката и индустрията** изпълнява следните политики:

2.19.1 Политика в областта на устойчивото икономическо развитие и конкурентоспособност

Политиката за устойчиво икономическо развитие цели повишаване на потенциала за растеж, основаващ се на насърчаване на инвестициите във високотехнологични промишлени производства и интензивни на знание услуги, насърчаване на предприемачеството и повишаването на производителността на труда.

Приоритет на икономическата политика е повишаването на привлекателността на България за инвестиции, както и за създаване на предпоставки за развитието на страната като център за интензивни на знание, производства и услуги с висока добавена стойност.

Важна част от политиката на Министерството на икономиката и индустрията е повишаване на конкурентоспособността на предприятията и създаване на условия за привличане на капитали. От съществено значение е насърчаване сътрудничеството между фирмите, образователните и научни институции, с цел предоставяне на конкурентоспособни продукти и услуги на пазара.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивото икономическо развитие и конкурентоспособност **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Ръст на индекса на промишленото производство	%, YoY	5,5	4,9	5,6	6,2
2. Ръст на добавената стойност по факторни разходи на МСП	%, YoY	8,0	8,2	8,3	8,3

Източник: По т. 1 - Национален статистически институт и изчисления на Министерството на икономиката и индустрията; по т. 2 - данните на ЕК: SBA SME fact Sheet 2021 г. и изчисления на Министерството на икономиката и индустрията.

По т. 1 - Индексът на промишленото производство е основен краткосрочен икономически бизнес показател, който има за цел да измери месечните изменения в промишленото производство в продължение на дълъг период от време. Месечното наблюдение позволява да се проследи икономическото развитие в най-ранния му стадий, т.е. навременният индекс на промишленото производство е подходящ за краткосрочно наблюдение на развитието на икономиката.

По т. 2 - Добавената стойност по факторни разходи на МСП е показател от SBA SME fact Sheet на Европейската комисия. Индикаторът се отнася към стратегическа цел: „Повишаване на потенциала за икономически растеж и подобряване на възможностите за участие в единния европейски пазар и пазарите на трети страни“.

2.19.2 Политика в областта на ефективното външноикономическо сътрудничество

Политиката е решаваща за устойчивото икономическо развитие на страната и подобряване на конкурентоспособността на българските предприятия. Постигането на ръст на износа е важно за технологичната модернизация и обновяването на

производството, за подобряване на конкурентоспособността и постигането по този начин на целите за ускорен растеж и нови работни места.

Свободният достъп до пазари на трети страни и преките чуждестранни инвестиции са едни от основните външни източници за осигуряване на устойчив растеж, основан на експортното ориентиране и повишаване на конкурентоспособността на българската икономика.

За постигане на целите на политиката за ефективно външноикономическо сътрудничество Министерството на икономиката и индустрията продължава да прилага мерки за насърчаване на износа, стимулиране външнотърговския капацитет и конкурентоспособността на българските фирми на външните пазари и популяризиране търговско-икономическия потенциал на Република България в чужбина и подкрепа за представянето на българските компании.

Министерството на икономиката и индустрията продължава активно да участва в процеса на формиране и прилагане на Общата търговска политика на Европейския съюз и по-конкретно за защита на българските приоритети и интереси по достъпа до пазара на стоки и услуги, обществени поръчки и други в рамките на водените от ЕС двустранни преговори за търговска либерализация, както и в многостранните търговски преговори в Световната търговска организация и подготовка за присъединяване на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на ефективното външноикономическо сътрудничество **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Износ на стоки	%	6,5	4,3	4,7	4,3
2. Внос на стоки	%	8,6	6,4	5,4	5,0

**За 2026 г. на този етап няма официална прогноза.*

Износът на стоки е основен двигател на икономическия ръст на страната. Цел са създаването на благоприятни условия за разширяване присъствието на български стоки и услуги и българските компании на чужди пазари, разширяване на икономическото сътрудничество с партньорите на институционално ниво и създаване на предпоставки за улесняване на бизнеса и разширяване на бизнес контактите, организиране на прояви, като бизнес форуми, търговски мисии, участие в специализирани изложби в страната и чужбина, за представяне на потенциала на българските фирми и предлаганите стоки и услуги, стимулиране външнотърговския капацитет и конкурентоспособността на българските фирми на външните пазари чрез повишаване квалификацията на малките и средни предприятия в областта на външната търговия. Отчитат се сравнителните и конкурентните предимства на българските стоки и фирми на външните пазари.

Вносът на стоки осигурява основните ресурси за икономическото развитие на страната. Внасят се стоки, за които България няма конкурентни предимства в производството им у нас, високотехнологични машини и съоръжения, транспортни средства, резервни части, лицензи, патенти и други продукти на интелектуалната собственост.

Постигането на напредък във водените от Европейската комисия преговори по споразумения за свободна търговия и многостранни инициативи в Световната търговска организация осигурява наличието на адекватна договорно-правна рамка в

международните икономически отношения, в т.ч. постигане на многостранни и двустранни договорености в областта на търговията, взаимното насърчаване и други. Това създава благоприятни условия за разширяване на присъствието на български стоки и услуги и български компании на чужди пазари (наред с компаниите от останалите държави-членки на ЕС).

2.19.3 Политика в областта на развитието на инвестициите и иновациите в подкрепа на растежа на българската икономика

Министерството на иновациите и растежа ще работи за повишаване на потенциала за растеж, основаващ се на насърчаване на инвестициите във високотехнологични промишлени производства и интензивни на знание услуги, насърчаване на предприемачеството, иновациите и повишаването на производителността на труда. Приоритет на икономическата политика е повишаването на привлекателността на България за инвестиции, както и за създаване на предпоставки за развитието на страната като център за интензивни на знание, високотехнологични производства и услуги.

В тази връзка, важна част от политиката на Министерството на иновациите и растежа ще бъде по-добрата координация на политиките, свързани с превръщането на научните резултати в продукти и услуги и трансфера на иновативни и технологични решения в подкрепа на бизнеса и индустрията, като ще се създаде Борд за иновации, съвместно с Министерството на образованието и науката. Ключов приоритет ще бъде създаването на условия за привличане на частни капитали за финансиране на изследователската дейност, както и привличане на инвеститори, които подкрепят и развойната дейност в страната с дългосрочна визия, което ще създаде предпоставки за привличането и задържането на таланти в България.

Министерството ще предприеме мерки с цел повишаване на иновационния капацитет и капацитета за израстване и излизане на международни пазари на стартиращи малки и средни предприятия, като където е необходимо ще се планират мерки, свързани с подкрепа на бизнеса за справяне с енергийната криза и кризата, предизвикана от COVID-19, особено на най-засегнатите сектори.

Тази политика ще бъде насочена към достигане на националните цели в Националната програма за развитие България 2030, Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия и Иновационната стратегия за интелигентна специализация.

Визията за развитието на политиката е Министерството на иновациите и растежа да бъде основен двигател за икономически растеж, иновации и повишаване на конкурентоспособността на малки и средни предприятия и компании с потенциал за продажби извън страната.

В тази връзка, повишаването на иновационната активност на предприятията и създаването на условия за привличане на частни капитали за финансиране на изследователската дейност от и по поръчка на предприятията ще бъде важна част от политиката на Министерството на иновациите и растежа. От съществено значение е насърчаване сътрудничеството между предприятията и изследователските организации и ускоряване навлизането на нови продукти и услуги на пазара.

В рамките на тази политика Министерството на иновациите и растежа ще осъществява следните дейности:

- Разработване на политики по взаимодействието между научните изследвания, иновациите и технологиите за развитие и надграждане на R&I[35] капацитет и на R&I екосистема и политиката по защита на интелектуалната собственост и права;

- Разработване на предложения за държавната политика по взаимодействие между научните изследвания, иновациите и технологиите;

- Разработване на проекти на нормативни актове, свързани с процеса на подготовка, ресурсно обезпечаване и изпълнение на политиката по взаимодействие между научните изследвания, иновациите и технологиите съвместно с останалите институции, които имат отношение към нейното разработване и изпълнение;

- Осъществяване на дейности по картографиране на научноизследователската и иновационна екосистема, разработване и прилагане на политики и модели за осигуряване на устойчивост и развитие на изградените научно-изследователски и иновационни инфраструктури и капацитет;

- Разработване, актуализиране и анализ на изпълнението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация, както и на други стратегически документи, които имат отношение към политиката на взаимодействие на трите сфери и програмите за тяхното изпълнение;

- Участие в разработването и съгласуване на националната рамка на политиката по защита на интелектуалната собственост и права и на нови модели и форми за развитие и защита на интелектуалната собственост и развитие на капацитета в тази сфера;

- Осъществяване на процеса на координация, демаркация и допълняемост на отделните мерки, интервенции и инвестиции в рамките на държавната политика в областта и други политики, които имат отношение към изпълнението им;

- Участие в ефективното и устойчиво изпълнение на отделните инструменти и мерки на политиката по взаимодействието между научните изследвания, иновациите и технологиите за развитие и надграждане на пълноценна научноизследователска и иновационна екосистема, като координира управлението на програми и проекти, които са финансирани със средства от националния бюджет, ЕС, международни донори и други организации;

- Ефективно разработване, изпълнение, управление и при необходимост изменение на Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027 г. (ПНИИДИТ/Програмата) с оглед изпълнението на нейните цели, в съответствие с приложимото европейско и национално законодателство и стратегически документи, системите за управление и контрол и вътрешните правила.

За периода 2024-2026 г. за насърчаване на инвестициите на местни и чуждестранни предприятия, изпълняващи инвестиционни проекти по Закона за насърчаване на

[35] Научни изследвания и иновации.

инвестициите, са планирани общо средства в размер на 53,6 млн. лв., съответно за 2024 г. – 22,3 млн. лв., за 2025 г. – 22,3 млн. лв. и за 2026 г. – 9,0 млн. лв.

За 2024 г. и 2025 г., освен ежегодно предвижданите средства в размер на 9,0 млн. лв. за насърчаване на инвестициите на местни и чуждестранни предприятия, са предвидени и допълнително 13,3 млн. лв. за изпълнение на приоритетния инвестиционен проект „Изграждане и управление на иновативен завод за производство на електрически автомобили e.GO в гр. Ловеч“, с което е поет ангажимент за изплащане на финансова насърчителна мярка от страна на държавата, съгласно посочен индикативен график за изплащане на средствата на 4 етапа (през 2024 г., 2025 г., 2027 г. и 2029 г.) при определени условия. Средствата са насочени за насърчаване на инвестициите на местни и чуждестранни предприятия за изграждане на нови производствени мощности и създаване на дългосрочни нови работни места чрез осигуряване на подкрепа на дружествата, изпълняващи инвестиционни проекти и създаващи значима заетост – сертифицираните по Закона за насърчаване на инвестициите инвеститори.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на развитието на инвестициите и иновациите в подкрепа на растежа на българската икономика **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1.Преки чуждестранни инвестиции	% от БВП	2,6	3,3	3,2	3,0

Индикаторът *Преки чуждестранни инвестиции* представлява вложенията, включващи дългосрочни отношения, отразяващи дълготрайния интерес на резидент на чуждестранна икономика (чуждестранен пряк инвеститор) в предприятие – резидент на българската икономика (инвестиционно предприятие). Пряката инвестиция включва както първоначалната трансакция между двата субекта, така и всички последващи трансакции между тях.

Преките инвестиции са част от платежния баланс на страната и отразяват движението на капитали от и към чужбина. Те отразяват индиректно атрактивността на условията за бизнес в България и перспективите за тяхното развитие. Преките чуждестранни инвестиции са свързани с въвеждането на иновации, както и повишаването на производителността на труда и конкурентоспособността на икономиката.

2.19.4 Политика в областта на държавните резерви, военновременните запаси и задължителните запаси от нефт и нефтопродукти

В областта на икономическата и финансова политика държавният надзор върху създаването, съхраняването, обновяването, ползването и възстановяването на запасите с цел осигуряване на снабдяването с течни горива се осъществява от **Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ (ДА ДРВВЗ)**, която организира и контролира създаването, съхраняването, обновяването, ползването и възстановяването на запасите от нефт и нефтопродукти. ДА ДРВВЗ контролира съхраняването на територията на страната на запаси от нефт и нефтопродукти, създадени за изпълнение на задълженията на други държави-членки на ЕС; води регистри на задължените лица, регистрираните складове за съхраняване на нефт и нефтопродукти, всички създадени и поддържани запаси за извънредни ситуации, всички създадени и поддържани целеви запаси. ДА ДРВВЗ изчислява общото и индивидуалните нива на запасите по видове и количества, които трябва да се

поддържат от задължените лица; съдейства на лицата, упълномощени от Европейската комисия да извършват прегледи на готовността за извънредни ситуации, механизма за съхраняване, наличностите и отчетността на запасите; осъществява взаимодействие с органите на Европейската комисия по повод изпълнението на задължението за поддържане на минимални запаси от нефт и нефтопродукти и/или по повод извънредни ситуации, както и изпълнението на влязло в сила решение на Международната агенция по енергетика за отпускане на запаси.

Политиката в областта на държавните резерви и военновременните запаси е насочена към повишаване на процентната обезпеченост на номенклатурите и нормативите за тях, водени на отчет като държавни резерви (ДР) и военновременни запаси (ВВЗ) с оглед постигане на оптимална обезпеченост и осигуряване на адекватна реакция на правителството в случай на необходимост.; обновяване, в рамките на бюджета на агенцията, на стоки, материали и продукти, управлявани от ДА ДРВВЗ, които са с изтичащ срок на съхранение, както и съобразно тяхната специфика и стратегическа тежест с оглед поддържането им в съответното количество и качество, както и в непрекъсната готовност за ползване; изпълнение на ангажиментите на страната, произтичаща от Директива на Съвета 2009/119/ЕО, за поддържане на минимално изискуемите нива на запаси от нефт и нефтопродукти, обезпечаващи 90 дни средно дневен нетен внос и ВОП[36], 30 дни от които за сметка на държавния бюджет.

Консолидираните разходи по политиката се представят в програмния бюджет на ДА ДРВВЗ.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на държавните резерви, военновременните запаси и задължителните запаси от нефт и нефтопродукти	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
Наименование на индикатора		***Програма 2023 г.***	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Донатрупване на ДР и ВВЗ	% осигуреност	42	42	44	44
2. Обновяване на ДР и ВВЗ	% осигуреност	25	25	27	27
3. Донатрупване на ЗЗНН	дни	30	30	30	30
4. Обновяване на ЗЗНН	тон	70 095	50 570	42 500	42 500

Забележка: ДР - Държавни резерви; ЗЗНН - Задължителни запаси от нефт и нефтопродукти; ВВЗ - Военновременни запаси.

Министерството на финансите е отговорната институция за разработването, координирането, провеждането и осъществяването на държавната политика в областите публични финанси, данъчна политика, управление на държавния дълг, вътрешния контрол, финансовите услуги и финансовите пазари.

2.19.5 Политика в областта на устойчивите и прозрачни публични финанси

Провеждането на държавната политика в областта на устойчивите и прозрачни публични финанси е тясно свързано с провеждането на политика на гарантиране на

[36] Вътреобщностни придобивания в ЕС.

фискална стабилност, постепенна фискална консолидация, съобразена както с икономическия цикъл, така и с възможностите на бюджета предвид наличните рискове и предизвикателства и необходимостта от предприемане на мерки за тяхното овладяване.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивите и прозрачни публични финанси **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Салдо по КФП	% от БВП	В рамките на правилата и ограниченията по чл. 27 от ЗПФ	В рамките на ограничението по чл. 27 от ЗПФ	В рамките на ограничението по чл. 27 от ЗПФ	В рамките на ограничението по чл. 27 от ЗПФ
2 Рейтингова оценка за България за открит бюджет, присъдена от Международното бюджетно партньорство (IBP)	Брой точки - индекс	Не се присъжда	Не по-малко от достигнатото равнище от последното проучване с тенденция към повишаване	Не се присъжда	Не по-малко от достигнатото равнище от последното проучване с тенденция към повишаване

По първия ключов индикатор:

Разработването на основните параметри на Бюджет 2024 и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. е в унисон със заложената от правителството съгласно Програмата за управление на Република България (Управленската програма) за периода юни 2023 г. – декември 2024 г. законодателна мярка одобряването от Министерския съвет и внасянето в Народното събрание на проект на Закон за държавния бюджет на Република България за 2024 г. да стане при спазване на изискването за дефицит до 3% от БВП с цел осигуряване на фискалната устойчивост и предвидимост, и спазване на Маастрихтските критерии.

По втория ключов индикатор:

Министерството на финансите си е поставило амбициозната задача да продължава последователните си стъпки за надграждане на оценката за бюджетната прозрачност. През м. май 2022 г. беше присъдена и публикувана на интернет страницата на Международното бюджетно партньорство регулярната оценка за бюджетната прозрачност на страната, която се запази на 71 пункта, с което България запазва и позицията си сред втората група държави с оценка между 60 и 80 (от максимални 100), което предполага, че се предоставя „значителна информация“ за бюджета.

Целта и очакванията на Министерството на финансите са и при следващото издание на индекса оценката за страната ни да се задържи или да се повиши спрямо постигнатото ниво при последното проучване от Международното бюджетно партньорство.

2.19.6 Политика в областта на ефективното събиране на всички държавни приходи

През периода 2024-2026 г. провежданата от Министерството на финансите данъчна политика е ориентирана към постигане на макроикономическа и бюджетна стабилност в средносрочен и дългосрочен план и осигуряване на необходимия финансов ресурс за

изпълнение на разходните политики на правителството. Политиката в областта на данъците се характеризира с предвидимост, като същевременно се насърчава развитието на бизнеса и инвестиционната активност, стимулират се иновациите, енергийната ефективност и заетостта. В международен аспект данъчната политика на страната е насочена в подкрепа на функционирането на единния пазар на Европейския съюз, успешното осъществяване на цифровата трансформация на обществото и икономиката в Европа и на дейностите по справяне с климата и околната среда. През периода Министерството на финансите ще продължи активно да участва в структурите и дейността на ЕС и в инициативи на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие в областта на данъците и административното сътрудничество.

Политиката в областта на хазарта е насочена към гарантиране законосъобразното организиране на хазартни игри и дейности и предотвратяване организирането им без издаден лиценз (нелегален хазарт) на територията на Република България, както и към ефективното администриране на приходите от държавни такси и вноски по Закона за хазарта.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на ефективното събиране на всички държавни приходи **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Изпълнение на годишния план за приходите - дял на събраните приходи в общата стойност на планираните приходи *на НАП*	%	100	100	100	100
на АМ	%	100	100	100	100
2. Дял на подадените по електронен път декларации – по чл. 50 от ЗДДФЛ (декларациите по ЗДДС, ЗМ и чл. 92 на ЗКПО се подават задължително по електронен път)	%	84,0	87,0	87,0	87,0
3. Относителен дял на декларираните задължения към НАП, погасени в рамките на календарната година, спрямо общия размер на декларираните през годината задължения	%	97,0	97,0	97,0	97,0
4. Развитие на контролната дейност на НАП чрез повишаване на капацитета за осъществяване на контрол в дигитална среда - Брой контролни производства:					
- спрямо лица, осъществяващи търговска дейност в интернет;	Брой	2 300	2 300	2 300	2 300
- в които е използван софтуер за анализ на данни в електронен вид.	Брой	350	400	450	500
5. Относителен дял на изцяло или частично потвърдените от административна или съдебна инстанция ревизионни актове на АМ (отношение на броя потвърдени ревизионни актове /РА/, спрямо общия брой на издадените РА в рамките на отчетния период)	%	100	100	100	100
6. Дял на решените заявки от идентифицираните инциденти, проблеми или заявки за услуги, регистрирани в националната автоматизирана система Сървис Деск на АМ	%	100	100	100	100

Политика в областта на ефективното събиране на всички държавни приходи **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
7. Дял на подадените по електронен път декларации и документи от икономически оператори, свързани с изпълнение на дейности по митническо и акцизно законодателство в АМ	%	100	100	100	100
8. Осигуряване на наличност на информационни системи на АМ и интерфейси за комуникация със системи на ЕК и други държавни институции	%	99,0	99,0	99,0	99,0
9. Проверки и проучвания по подадени искания за издаване на лицензи за организиране на хазартни игри и дейности	Брой	2000	2 100	2 200	2 300
10. Проверки на лица за спазване на изискванията на Закона за хазарта	Брой	700	700	700	700

2.19.7 Политика в областта на управлението на дълга

Провежданата от МФ политика в областта на управлението на държавния дълг е насочена към осигуряване на необходимите ресурси за рефинансиране на дълга в обращение, финансиране на планирания дефицит по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв. Усилията ще бъдат съсредоточени в посока обезпечаване на възможности за пазарно-ориентирано финансиране както на местния, така и на международните капиталови пазари и на договаряне на държавни заеми по линия на инструменти на Европейския съюз и от международни финансови институции, включително за финансиране на проекти и програми, при спазване на годишните дългови ограничения.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на управлението на дълга **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Дългови ограничения	млрд./ млн. лв.	законово регламентиран и стойности	законово регламентирани стойности	законово регламентиран и стойности	законово регламентирани стойности

1. Дългови ограничения – измерител е на стратегическата цел за осигуряване на необходимите ресурси за рефинансиране на дълга в обращение, финансиране на планирания дефицит по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв.

Сметна палата

Сметната палата на Република България е държавен орган за независим външен одит в публичния сектор, създаден по силата на чл. 91 от Конституцията на Република България, който при осъществяването на своята дейност се отчита пред Народното събрание. Основна задача на Сметната палата е да контролира надеждността и достоверността на финансовите отчети на бюджетните организации,

законосъобразното, ефективно, ефикасно и икономично управление на публичните средства и дейности.

Предвид спецификата в дейността и функциите на Сметната палата, проектът на бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. е изготвен при спазване на приложените най-добри международни практики – Методология за стратегическо планиране и Наръчник за извършване на оценка за потребностите от изграждане на капацитет във върховните одитни институции, разработени от Инициативата на ИНТОСАЙ за развитие (IDI).

Основните параметри, посочени в бюджетната прогноза за периода 2024-2026 г., обхващат разходите за ръководните органи, одитния състав, изнесените работни места и администрацията на Сметната палата.

Планираните за периода 2024-2026 г. бюджетни разходи са обвързани с основните стратегически приоритети и цели, които Сметната палата изпълнява в съответствие със законовите си правомощия. Разходните разчети на Сметната палата имат своето нормативно основание, посочено в Закона за Сметната палата, Правилника за устройството и организацията на дейността на Сметната палата, като са взети предвид и Програмата за одитната дейност, програмите за обучение и международна дейност и други програми.

Комисия за финансов надзор

Комисията за финансов надзор е специализиран държавен орган за регулиране и надзор на небанковия финансов сектор. Комисията извършва регулация и надзор на финансовите пазари, които са част от единния европейски пазар на финансови услуги, и осъществява надзор за спазването на европейското законодателство.

Дейността на Комисията за финансов надзор попада в обхвата на функционална област „Регулация и надзор на небанковия финансов сектор“.

Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори е специализиран държавен орган за регулиране и надзор над дейността на регистрираните одитори, който осъществява периодични проверки на одиторските фирми, които извършват одити на предприятия от обществен интерес, изразяващи се в извършване на проверки за контрол на качеството на услугите с цел постигане на високо качество на предоставяните одиторски услуги.

Комисията, като компетентен орган, е активно ангажиран в процеса по прилагане на европейското законодателство в областта на независимия финансов одит. Комисията извършва разследвания при получени сигнали за предполагаеми нарушения, свързани с дейността на одиторите. Тя осъществява сътрудничеството със съответните органи на Европейския съюз, с надзорни органи на държавите-членки на Европейския съюз, или на трети държави, отговарящи за независимия финансов одит. Приоритет на Комисията е утвърждаването на правилата и процедурите за извършване на проверки на качеството на дейността на регистрираните одитори, както и годишните планове за проверки. Дейността на Комисията попада в обхвата на функционална област „Осъществяване на публичен надзор над регистрираните одитори“.

Комисия за защита на конкуренцията

Основната роля на Комисията за защита на конкуренцията (Комисията, КЗК) е да предотвратява прилагането на антиконкурентни практики. От своето създаване през 1991 година до настоящия момент националният орган по конкуренция изпълнява своята мисия да гарантира разширяването на ефективната конкуренция и да стимулира развитието на свободната стопанска инициатива на пазарите в страната.

Като независим държавен орган на КЗК са възложени обществено значими функции, свързани с осъществяване на контрол върху пазарните процеси, отношенията между пазарните участници и поведението на пазара както на малките предприятия, така и на компаниите и икономическите групи, заемащи съществен дял от съответния пазар.

В изпълнение на правомощията си по Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК), Комисията приема решения, с които установява наличието или липсата на нарушения, представляващи злоупотреба с монополно или господстващо положение, забранени споразумения или съгласувани практики и нелоялна конкуренция. Тя осъществява и контрол върху концентрациите между предприятията, като може да разреши, включително и под условие, или да забрани осъществяването й. Част от функциите на Комисията са и изготвянето на секторни анализи и осъществяването на застъпничество за конкуренцията, като предлага на компетентните органи на изпълнителната власт и на местното самоуправление да отменят или изменят нормативни актове, издадени в нарушение на правилата на конкуренцията. Проектите на нормативни актове, които предстои да бъдат приети по съответния ред, са обект на анализ за съответствието им със ЗЗК, за което Комисията приема становища.

В изпълнение на своята дейност КЗК съблюдава за стриктното спазване на Закона за защита на конкуренцията, Закона за обществените поръчки, Закона за концесиите и отговаря за прилагането на Общностното право в областта на конкуренцията.

Основна стратегическа цел на Комисията е да гарантира защитата, да създава условия за развитие на конкуренцията и свободната инициатива в стопанската дейност и да осъществява контрол за законосъобразност на решенията, действията и бездействията на възложители по процедури за възлагане на обществени поръчки и на концеденти по процедури за предоставяне на концесии.

Дейността на Комисията за защита на конкуренцията попада в обхвата на функционална област „Защита на конкуренцията и контрол на законосъобразността при процедурите по възлагане на обществени поръчки и предоставяне на концесии“.

2.20. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ

Народно събрание

Планираните за периода 2024-2026 г. консолидирани бюджетни разходи са обвързани със стратегическите цели и приоритети по основни функционални области и програми, които Народното събрание изпълнява в съответствие с конституционните си правомощия.

Стратегическите цели на Народното събрание за посочения период са насочени към:

1. Повишаване качеството на приеманите закони;

2. Осигуряване на ефективно представителство, публичност и прозрачност на дейността на Народното събрание;

3. Повишаване на ефикасността на парламентарния контрол;

4. Приоритизиране на международната дейност на Народното събрание и засилване на междупарламентарното сътрудничество;

5. Повишаване на тежестта на електронния обмен в дейността на Народното събрание.

За изпълнението на посочените цели Народното събрание предвижда:

Към стратегическа цел 1:

- Правилно въвеждане в законите на изискванията на директивите и на мерките по прилагането на регламентите, включително на рамковите решения на Европейския съюз;
- Проверка за съответствие на законите с актовете на Европейския съюз, Закона за нормативните актове (ЗНА), Указ № 883 от 24.04.1974 г. за прилагане на ЗНА, Правилника за организацията и дейността на Народното събрание (ПОДНС), включително с методологията, приложение към ПОДНС;
- Наблюдение и контрол по въпросите на Европейския съюз;
- Извършване на последващи оценки на законите, възложени при условията и по реда на Правилника за организацията и дейността на Народното събрание и при спазване на механизма, определен в Закона за нормативните актове;
- Повишаване и укрепване на капацитета на администрацията на Народното събрание.

Към стратегическа цел 2

- Провеждане на съвместни инициативи, публични консултации и обсъждания със заинтересованите страни от законодателния процес с институции и неправителствени организации;
- Провеждане на проучвания (количествени и качествени) с цел осигуряване на информация относно нагласите и отношението на заинтересованите страни към законодателните инициативи;
- Провеждане на открити заседания на Народното събрание на постоянните и временни комисии, включително чрез излъчването им в реално време в интернет.

Към стратегическа цел 3

- Провеждане на изслушвания и разисквания по актуални въпроси, представляващи обществен интерес.

Към стратегическа цел 4

- Участие на Народното събрание в международни програми и инициативи с оглед успешното изпълнение на външнополитическите приоритети на Република България.

Към стратегическа цел 5

- Въвеждане на електронен документооборот в законодателната дейност на Народното събрание. Въвеждане на електронен документооборот в дейността на администрацията чрез квалифициран електронен подпис.

Министерски съвет

2.20.1 Политика в областта на управлението на средствата от Европейския съюз

Политиката е насочена към създаване на условия за засилване на институционалния капацитет на публичните органи и заинтересованите страни, и ефективна публична администрация посредством инвестиции в институционален капацитет и в ефикасността на публичните администрации и публичните услуги на национално, регионално и местно равнище с цел осъществяването на реформи и постигането на по-добро регулиране и добро управление, както и подкрепа на хоризонталните структури, отговорни за управлението и изпълнението на ЕСИФ. Стратегическата цел е осигуряване на необходимите предпоставки за повишаване на добавената стойност на системата за управление и контрол на средствата от Споразумението за партньорство 2021-2027 г.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на управлението на средствата от Европейския съюз **Наименование на индикатора***	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г***
1. Брой органи/звена[37], подкрепени по Програма „Техническа помощ" за ефективното администриране и използване на фондовете в България във връзка с прилагането на политиката на сближаване на ЕС	Брой	-	4	4	4

2.20.2 Политика в областта на осъществяването на държавните функции на територията на областите в България

Областите са административно-териториални единици за провеждане на регионална политика, за осъществяване на държавно управление по места и за осигуряване на съответствие между националните и местните интереси. Стратегическата цел е провеждане на ефективна регионална политика и държавно управление по места, осигуряване на съответствие между националните и местните интереси, с оглед създаване на благоприятна среда за живот и модернизация на инфраструктурата, осигуряваща условия за растеж, заетост и подобряване качеството на живот.

[37] Органите/структурите, отговорни за координацията и контрола на системата за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление и структурите, отговорни за изпълнението на хоризонталните отключващи условия и мрежата от Областни информационни центрове в Република България.

2.20.3 Политика в областта на правото на вероизповедание

Политиката в областта на вероизповеданията се регламентира от Конституцията на Република България и Закона за вероизповеданията. Законодателството на страната ни в тази област е едно от най-новите и либерални в Европейския съюз. Законът за вероизповеданията е получил положителна оценка от Европейската комисия, което е доказателство, че предначертаната и провеждана политика на държавата в тази насока не се нуждае от корекции на този етап.

Стратегическата цел е свободно и безпрепятствено упражняване на правото на вероизповедание, поддържане на търпимост и уважение между вярващите от различните вероизповедания, както и между вярващи и невярващи в дългосрочен план.

За осъществяване на целите на политиката е ангажирана дирекция „Вероизповедания“ към администрацията на Министерския съвет.

В размера и разпределението на субсидията за регистрираните вероизповедания в Република България по чл. 6, ал. 4 от ЗДБРБ за 2024 г. са отразени данните от националното преброяване на населението през 2021 г., както и предложено от дирекция „Вероизповедания“ към Министерския съвет завишение през 2024 г. на субсидията за регистрираните вероизповедания с повече от 1 на сто от самоопределилите се към съответното вероизповедание спрямо общия брой на преброените лица, при което за едно самоопределило се лице субсидията в размер, не по-малък от 10 лв. се увеличава на 15 лв. Мотивите за това са свързани с неотложните разходи във връзка с компенсирането на свещенослужителите, породено от инфлационните процеси и промяната в множество сектори на възнагражденията на служителите, което предполага и актуализация в този сектор. Такава актуализация не се е осъществявала след промените в Закона за вероизповеданията през 2019 и 2020 г.

2.20.4 Политика в областта на архивното дело

В Стратегията на **Държавната агенция „Архиви“ (ДАА)** за периода 01.07.2021-31.12.2026 г. са формулирани четири стратегически цели, съобразени с правомощията на Агенцията и отговорностите ѝ по Закона за Националния архивен фонд (ЗНАФ). За формулиране на стратегическите цели е извършен SWOT анализ на състоянието на дейностите на ДАА по отношение на силните и слаби страни, възможностите и заплахите на външната среда. Във връзка с внедряването през 2019 г. на Общата рамка за оценка (CAF), SWOT анализът е допълнен с показатели, като са включени критерии на CAF за „благоприятстващи фактори“ и критерии за „резултати“. Направен е и повторен преглед на доклада от самооценката, като са взети под внимание областите за подобрение и мерки за тяхното реализиране, относими към процеса на стратегическо планиране. Целите са съобразени и със стратегическите документи, определящи развитието на държавата и администрацията, които имат отношение към функциите на ДАА през периода 2021-2026 г. Формулирани и определени са свързаните с тях оперативни цели и дейности, с които се цели постигането на заложените резултати и индикатори. Определените цели са в контекста на заложените в дългосрочен аспект мисия, визия и ценности на ДАА за развитието и усъвършенстването на администрацията. За тяхното постигане ДАА ще инициира своевременно промени в ЗНАФ и съпътстващата го нормативна уредба. Ежегодно ще се изготвя и План за съответната календарна година с дейности и индикатори, с цел изпълнение на стратегическите и оперативни цели на агенцията. Определени са ключови индикатори за измерване на изпълнението, обвързани със Стратегията на ДАА за периода

01.07.2021-31.12.2026 г. и съобразени с правомощията и отговорностите на Агенцията по ЗНАФ.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на архивното дело **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**			
		Програма 2023 г.	***Програма 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г***
1. Нормативни и/или методически указания в областта на е-архив и е-архивиране	Брой	1	1	1	1
2. Въведени архивни описания в Информационната система на държавните архиви (ИСДА)	Брой	1	1	1	1
3. Попълване на системата за е-архивиране	Бр. постъпления с ценни е-документи	-	1	1	1
	Бр. цифровизирани аудио-визуални документи	1	1	1	1
4. Вписвания в Регистъра на Националния архивен фонд	Брой	1	1	1	1
5. Посещения/показвания от потребители на данни от базите на информационната система на държавните архиви, Системата за е-архивиране, Регистъра на Националния архивен фонд и сайтовете на ДАА	Брой	1	1	1	1
6. Брой реставрирани листове от архивни документи (I-ва, II-ра и III-та степен на увреденост)	Брой	31 000	31 500	32 000	32 500
7. Изготвени кадри негатив за Застрахователния фонд на Държавна агенция „Архиви“ (ДАА)	Брой	60 500	61 000	61 500	62 000
8. Комплектувани постъпления	Брой	500	515	520	525
9. Потребители/посещения/обсег на достигнати хора на популяризаторските форми	Брой	149 780/ 266 600*	151 890/ 269 000*	154 000/ 272 000*	156 110/ 275 000*

В изпълнение на ***първата стратегическа цел „Усъвършенстване на администрацията”*** ще продължи дейността на Агенцията за подобряване управлението на НАФ чрез осигуряване на необходими нормативни актове. В изпълнение на държавната политика за насърчаване, въвеждане и използване на инструментите на електронното управление от държавната администрация се цели повишаване на ефективността на предоставените услуги, както и насърчаване прозрачността във взаимоотношенията между администрацията и потребителите.

Внедряването на Общата рамка за оценка (CAF) през 2019 г., като инструмент за управление на качеството, е основа за цялостния подход към анализ на организационното изпълнение в администрацията. Проучването на добри практики за изграждане на силна работодателска марка (employer branding) и разработването на

Стратегия за employer branding на ДАА цели чрез позициониране на предимствата на ДАА и разграничаване на марката „ДАА“ да подобри капацитета за привличане на таланти, както и конкурентната позиция на агенцията. Това позициониране се базира на идентичност, ценности, култура и цели на ДАА.

Ключовият индикатор по първа стратегическа цел е:

Нормативни и/или методически указания в областта е-архив и е-архивиране – обвързан е с нормативно определените правомощия на ДАА по отношение създаването, съхранението, опазването и използването на ценните електронни документи като част от функционирането на електронното управление.

Втората стратегическа цел „Опазване, съхранение и обогатяване на документалното наследство на нацията” е обвързана с обогатяването на НАФ с ценни документи, което е в пряка връзка с разширяване възможностите за достъп до архивна информация на всички заинтересовани страни.

Обогатяването на НАФ с ценни документи е от приоритетно значение за ДАА в дългосрочен план и е една от най-важните дейности, осъществявани от държавните архиви. НАФ е исторически формирала се и постоянно попълваща се съвкупност от ценни документи, отразяващи материалния и духовния живот на обществото. Той се попълва с определените за постоянно запазване документи, създадени от дейността на държавните и общинските институции, с ценните документи на политически партии, юридически лица с нестопанска цел и търговски дружества. Важни източници за комплектуване са и документите на значими за обществото личности, както и документите за историята на България, получени от чуждестранни архиви, други институции, българи и български организации в чужбина. Обогатяването на НАФ е в пряка връзка с разширяване възможностите за достъп до архивна информация на всички заинтересовани страни. От съществено значение за реализация на дейността е наличието на необходимите финансови средства за откупуване на ценни документи, чиито собственици отказват да ги дарят на държавните архиви. Ще продължи и дейността за комплектуване на документи от политически партии, обществени и религиозни организации, юридически лица с нестопанска цел и търговски дружества, частни образователни структури, фондации, търговски дружества.

Решаваща мярка за опазването на физическото състояние на архивните документи е тяхната своевременна и прецизна реставрация и консервация. Подходящата и своевременна реставрация е условие за максимално дълга използваемост на архивните документи.

Основна мярка за опазване на съдържанието на архивните документи в случай на тяхното физическо увреждане или загуба е изготвянето на Застрахователен фонд от техни микрофилмови копия, които гарантират възпроизвеждането на това съдържание, независимо от неизбежните промени на всякакви софтуерни платформи и хардуерни устройства и носители.

Осигуряване на архивохранилища, отговарящи на стандартите за опазването на ценните документи на нацията, е едно от основните задължения на ДАА с цел правилно съхранение и опазване на ценните архивни документи, приети в държавните архиви. Необходимо е предприемане на действия за обединяване на архивохранилищна площ за архивите, чиито документи се съхраняват на повече от едно място.

Ключовите индикатори по втора стратегическа цел са:

- *Брой реставрирани листове от архивни документи (I-ва, II-ра и III-та степен на увреденост)* – реставрацията и консервацията на архивни документи са основни дейности за тяхното опазване и дългосрочно използване;

- *Брой изготвени кадри негатив за Застрахователния фонд на ДАА* – попълването на Застрахователния фонд е основна дейност за съхраняване на съдържанието на архивните документи в случай на тяхна загуба;

- *Брой комплектувани постъпления* – обогатяването на НАФ с ценни документи е от приоритетно значение за ДАА в дългосрочен план и е една от най-важните дейности, осъществявани от държавните архиви. НАФ е исторически формирала се и постоянно попълваща се съвкупност от ценни документи, отразяващи материалния и духовния живот на обществото. Той се попълва с определените за постоянно запазване документи, създадени от дейността на държавните и общинските институции, с ценните документи на политически партии, юридически лица с нестопанска цел и търговски дружества. Важни източници за комплектуване са и документите на значими за обществото личности, както и документите за историята на България, получени от чуждестранни архиви, други институции, българи и български организации в чужбина.

Софтуерното управление на архивните процеси е третата стратегическа цел, насочена към ефективното и ефикасно изпълнение на основните функции на Агенцията за комплектуване, съхранение, опазване и предоставяне за използване на архивните документи и осигуряване на качествени услуги на нивото на съвременните изисквания за бързина и качество.

Ефективното управление на документалното наследство на нацията изисква поддържане на максимално пълен и актуален Регистър на НАФ, независимо от мястото на съхранение на документите, определени като част от него. За тази цел ДАА поддържа публичен електронен регистър. Регистърът централизира информацията за документите от състава на НАФ, с което дава възможност за пълноценното му управление, за подобряване на мерките за опазване на документите, както и за пълноценен и улеснен публичен достъп до информацията за тях.

Разработването и внедряването през 2023 г. с проектно финансиране по ОПДУ на Система за е-архивиране ще осигури приемането, съхранението, достъпа (с различни нива) и използването на ценни електронни документи от държавните и общинските институции, както и от видни за обществото личности, политически партии, юридически лица с нестопанска цел и търговски дружества, българи и български организации в чужбина с принос към българската история. Публичен достъп до базата данни от архивни описания ще се осигури чрез web-базиран интерфейс. Създаването на единна нормативна и методическа база е изключително належащо, тъй като действащите нормативни актове не съдържат правна дефиниция на понятието е-архивиране.

Планираният за разработване проект на Стратегия за развитие на е-архивиране в Република България с хоризонт до 2030 г. е в съответствие с актуализираната Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2025 г. Документът ще представи визията, принципите, целите и дейностите, които ще допринесат за модернизация и трансформация на процесите по организация, експертиза, съхранение и използване на електронните документи в държавните и общинските институции и предаването им в държавен архив. В обхвата на стратегията

е и предаването на ценните електронни документите на видни за обществото личности, политически партии, юридически лица с нестопанска цели и търговски дружества, както и на българи и български организации в чужбина с принос към българската история и опазването им за идните поколения.

Ключовите индикатори по трета стратегическа цел са:

- *Въведени данни в ИСДА* – индикаторът включва въведените архивни описания и дигиталните образи в ИСДА. Поддържането и попълването на четирите нива на описание на ИСДА е нормативно определено и е обвързано с ефективното и ефикасно изпълнение на основните функции на агенцията, с улесненото управление на архивните процеси и с облекчения и улеснен достъп на потребителите на архивно описание до архивните документи;

- *Попълване на Системата за е-архивиране* – индикаторът включва комплектуване на нови постъпления с ценни е-документи и цифровизация на съхраняваните в държавните архиви аудио-визуални документи с цел тяхното опазване и предоставяне на възможност за постоянен публичен достъп до съдържанието им. Чрез внедряването през 2023 г., в изпълнение на проекта по ОПДУ, на Системата за е-архивиране ще се осигури приемането, съхранението, достъпа (с различни нива) и използването на ценни електронни документи от държавните и общинските институции, както и от видни за обществото личности, политически партии, юридически лица с нестопанска цел и търговски дружества, българи и български организации в чужбина с принос към българската история. Архивирането на ценни електронни документи е в пряка връзка с обогатяването на НАФ и комплектуване на пълни по състав и съдържание архивни фондове;

- *Вписвания в Регистъра на Националния архивен фонд* – нормативно регламентирано е документите от НАФ да се водят на отчет в Регистър на НАФ, поддържан от ДАА, с цел централизиране на информацията за архивни фондове и документи в архивите, за архивните сбирки и отделни архивни документи - собственост на юридически и физически лица, както и за осигуряване на тяхната публичност;

- *Посещения/показвания от потребители на данни от базите на информационната система на държавните архиви, Системата за е-архивиране, Регистъра на Националния архивен фонд и сайтовете на ДАА* – индикаторът е обвързан с предходните два и е от съществено значение за измерване на удовлетвореността на потребителите на архивна информация във връзка с реализацията на приоритетните цели на Агенцията за улесняване и облекчаване на достъпа до националното документално богатство.

Изпълнението на четвъртата стратегическа цел „Иновативност в популяризирането на националното архивно наследство и дейността на ДАА” е обвързано с популяризирането на НЛФ чрез формиране на общественото разбиране за значението и функциите на Агенцията като национална институция, съхраняваща културно-историческото документално наследство и осигуряваща използване в общодостъпна форма на архивни документи от и в обществен интерес.

ДАА ще води целенасочена политика за активно присъствие в интернет пространството чрез електронни версии на своите периодични издания, нови дигитални колекции по

теми от обществен интерес, дигитални изложби, филми, видеа, презентации и др., публикувани в сайтовете на Агенцията и социалните медии. ДАА ще търси и осъществява ползотворни партньорства за привличане и обмен на публики.

Ключовият индикатор по четвърта стратегическа цел е:

- *Брой потребители/посещения/обсег на достигнати хора на популяризаторските форми* – индикаторът е свързан с нормативно определени задължения на ДАА за предоставяне за използване на архивни документи за популяризаторски цели/в популяризаторски форми. Популяризирането на документи от НАФ се осъществява чрез електронни издания, тематичните дигитални колекции в интернет, социалните медии – фейсбук, ютюб, туитър и инстаграм, изложби, представяния на издания с публикувани архивни документи и др.

Централна избирателна комисия

Централната избирателна комисия организира и произвежда законосъобразни, честни и свободни избори и национални референдуми за осигуряване правото на всеки избирател да упражни правото си на глас и работи за повишаване на доверието в изборния процес. За периода 2024-2026 г. са разчетени разходи за изпълнението на дейността на Централната избирателна комисия като постоянно действащ независим държавен орган, насочен към организиране и произвеждане на законосъобразни избори и референдуми, разработени съобразно Изборния кодекс, при спазване принципите на върховенство на закона, публичност и прозрачност.

Дейността на Централната избирателна комисия попада в обхвата на функционалната област „Организиране и произвеждане на законосъобразни, честни и свободни избори и национални референдуми“.

За периода 2024-2026 г. са предвидени разходи за подготовката и произвеждането на избори съгласно Изборния кодекс.

Държавна комисия по сигурността на информацията

Държавната комисия по сигурността на информацията отговаря за организирането, осъществяването, координирането и контролирането на дейностите по защитата на класифицираната информация и осигуряването на еднаквата ѝ защита в национален и международен план.

Стратегическите и оперативните цели на Държавната комисия по сигурността на информацията включват:

- Защита на класифицираната информация от нерегламентиран достъп;
- Усъвършенстване, развитие, координация и общ контрол на системата за защита на класифицираната информация по персонална, документална, физическа, индустриална сигурност, сигурност на комуникационните и информационни системи (КИС) и криптографска сигурност;
- Усъвършенстване на системата за обучение по защита на класифицирана информация с цел изграждане на съзнание за сигурност сред лицата, ангажирани по Закона за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ);

- Подобряване на институционалния и административен капацитет на Държавната комисия по сигурността на информацията за успешно изпълнение на мисията и функциите.

Бюджетната прогноза за периода 2024-2026 г. на Държавната комисия по сигурността на информацията цели финансовото осигуряване на дейността й, което ще гарантира устойчивост в изпълнението на приоритетите и заложените цели през периода.

Дейността на Държавната комисия по сигурността на информацията попада в обхвата на функционална област „Защита на класифицираната информация“.

Комисия за защита от дискриминация

Комисията наблюдава и контролира спазването на Закона за защита от дискриминация и съответствието на новоприетото законодателство в страната и на подзаконовата нормативна уредба с неговите антидискриминационни разпоредби. Осъществява наблюдение и предприема мерки за съответствие на българското антидискриминационно законодателство с правото на ЕС и международноправните актове. Осъществява и координира международното сътрудничество в областта на антидискриминационната политика на Република България с международни органи и организации, както и със сходни чуждестранни институции.

Комисията за защита от дискриминация се явява и като национален орган по правата на човека към ООН.

Дейността на Комисията за защита от дискриминация попада в обхвата на функционална област „Противодействие и защита на гражданите от дискриминация“.

Администрация на президента

Осъществяване на конституционните правомощия на президента на Република България в интерес на гражданите и обществото.

Планираните разходи са обвързани с изпълнението на Програмата за работата на Администрацията на президента по осъществяване на конституционните правомощия на президента и вицепрезидента на Република България в интерес на гражданите и обществото.

Целите на Програмата включват:

- Защита и реализация на националните интереси на Република България, чрез активно участие в международните отношения;
- Устойчиво развитие на българската нация и държава;
- Защита на националната сигурност и териториалната цялост на Република България - президентът върховен главнокомандващ на въоръжените сили на Република България;
- Усъвършенстване и развитие на съвременна, високо оперативна и функционираща администрация, която напълно да обезпечава организационно, логистично и финансово дейността на президента и вицепрезидента за изпълнение на правомощията им по Конституцията на Република България;
- Поддържане и модернизиране на сградния фонд и прилежащите площи в съответствие с изискванията за представителност.

Дейността на Администрацията на президента попада в обхвата на функционална област „Осъществяване на конституционните правомощия на президента на Република България“.

Омбудсман

Омбудсманът е застъпник на правата на хората и пазител на обществения интерес. Основната функция на Омбудсмана е да създава условия за достоен живот на всеки български граждани и защита на неговите права в обществена и институционална среда на респект и уважение към тях. В тази връзка държавата финансира дейността му, която е изключително разнородна и всеобхватна, а основните му инициативи са свързани предимно с:

- Правата на човека в местата за лишаване от свобода;
- Правата на децата;
- Правата на хората с увреждания;
- Правата на потребителите;
- Социалните права на гражданите;
- Здравеопазването;
- Образованието;
- Собствеността на гражданите;
- Опазването на околната среда.

Основните принципи, от които се ръководи Омбудсманът са безпристрастност, независимост, справедливост, утвърждаване на правова държава, защита на най-добрия интерес на детето, преценка по вътрешно убеждение относно спазването на изискванията за добро управление.

В своята дейност Омбудсманът се подпомага от своята администрация, осъществява сътрудничество със сродни институции в други държави, както и с международни организации, чийто предмет на дейност обхваща защитата на правата на човека. Взаимодейства с местните обществени посредници и други сродни институции в България, осъществява сътрудничество с неправителствени организации, чийто предмет на дейност обхваща защитата на правата на човека.

С новоприетия Закон за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения на Омбудсмана са вменени нови отговорности, касаещи външното одитиране, извършване на проверки на място, приемане и разглеждане на жалби срещу Комисията за защита на личните данни на лица, подали сигнали, включително за неосигурена защита или нарушения на поверителността на информацията за тях.

Параметрите, заложени в бюджетната прогноза, касаещи Омбудсмана, целят финансовото осигуряване на дейността му, което ще гарантира устойчивост в изпълнението на приоритетите и заложените цели през периода.

Дейността на Омбудсмана попада в обхвата на функционална област „Защита правата на гражданите“.

Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия

Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (КРДОПБГДСРСБНА) е независим държавен орган, който осъществява политиката на Република България за разкриването, обявяването и съхраняването на документите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия съгласно Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. Планираните разходи са за обезпечаване дейността на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия.

Предоставянето на висококачествени услуги в изпълнение на стратегическите и оперативните цели, и постигането на значими ползи/ефекти за обществото от изпълнението на функционална област „Архив на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия“ е основна цел и първостепенна задача на комисията.

През периода 2024-2026 г. Комисията ще продължава да води целенасочена политика в изпълнение на задълженията си, произтичащи от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия в три приоритетни направления, а именно:

- да установява и обявява принадлежност към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия на български граждани, заемали или заемащи публични длъжности, извършвали или извършващи публични дейности;

- да комплектува и съхранява в Централизирания архив документите на органите по чл. 1 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, съставени в периода от 9 септември 1944 г. до 16 юли 1991 г.;

- да осигурява достъп до тези документи.

Дейността на Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия попада в обхвата на функционална област „Архив на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия“.

Комисия за отнемане на незаконно придобитото имущество

Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество (КОНПИ) е независим специализиран постоянно действащ държавен орган за осъществяване на политиката по отнемане на незаконно придобито имущество.

За постигане на целите на Закона за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗОНПИ), Комисията и органите на Комисията, Комисията за противодействие на корупцията, Прокуратурата, Министерството на вътрешните работи, органите на Държавна агенция „Национална сигурност“, органите на Националната агенция за приходите, органите на Агенция „Митници“, Главният инспекторат на Министерския съвет, Инспекторатът към Висшия съдебен съвет и инспекторатите по чл. 46 от Закона за администрацията си взаимодействат съобразно предоставената им компетентност.

Дейността на Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество попада в обхвата на функционална област „Предотвратяване на възможностите за незаконно придобиване на имущество“, която включва само една бюджетна програма - „Установяване и отнемане на незаконно придобито имущество“. Функционалната област е отражение на дефинираните със ЗОНПИ дейности и цели по установяване и отнемане на незаконно придобитото имущество и сътрудничество на международно ниво.

Предвидените със ЗОНПИ специфични дейности на Комисията са публични и прозрачни, и съобразно естеството на частта от функционалната област са насочени към осъществяване на процедурите по налагане на обезпечителни мерки и отнемане в следните направления:

- По установяване на незаконно придобито имущество – Комисията образува производство за отнемане на незаконно придобито имущество, когато може да се направи обосновано предположение и установи значително несъответствие в имуществото на проверяваното лице;

- По отнемане на незаконно придобитото имущество – осъществяване на процедурите по налагане на обезпечителни мерки и отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество, в т.ч. съдебни производства, организиране на дейностите по управление и пазене на имуществото, върху което е наложено обезпечение на основание ЗОНПИ, поддържане на регистър за обезпеченото имущество, както и механизъм за предоставяне за обществени нужди на отнети в полза на държавата имоти, изготвяне на удостоверения за наличието на обезпечителни мерки, наложени по реда на ЗОНПИ и други.

Комисия за противодействие на корупцията

Комисията за противодействие на корупцията (КПК) е независим специализиран постоянно действащ държавен орган за осъществяване на политиката по превенция, противодействие на корупцията и установяване на конфликт на интереси.

За постигане на целите на Закона за противодействие на корупцията (ЗПК), Комисията, разследващите инспектори и инспекторите, осъществяващи оперативно-издирвателна дейност, Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество, Прокуратурата на Република България, Европейската прокуратура, Министерството на вътрешните работи, Министерството на финансите, Агенцията за държавна финансова инспекция, Държавна агенция „Национална сигурност“, Национална агенция за приходите, Агенция „Митници“, Главният инспекторат към Министерския съвет, Инспекторатът

към Висшия съдебен съвет и инспекторатите по чл. 46 от Закона за администрацията си взаимодействат съобразно предоставената им компетентност.

Дейността на Комисията за противодействие на корупцията попада в обхвата на функционална област „Осъществяване на превенция, ефективно противодействие на корупцията и установяване на конфликт на интереси“, която включва само една бюджетна програма - „Превенция и противодействие на прояви на корупция от лица, заемащи публични длъжности, и установяване конфликт на интереси“. Функционалната област е отражение на дефинираните със ЗПК дейности и цели по превенция и противодействие на корупцията и установяване на конфликт на интереси.

Предвидените със ЗПК специфични дейности на Комисията са публични и прозрачни и съобразно естеството на частта от функционалната област са насочени в следните направления:

- По превенция на корупцията – събира, обобщава и анализира информация за националните антикорупционни политики и мерки; извършва анализи, разработва и предлага мерки за превенция и противодействие на корупцията и координира прилагането им, осъществява дейности за разпространение на информацията, свързана с противодействието на корупцията, включително антикорупционните политики и мерки; обучава инспекторите от Главния инспекторат към Министерския съвет и към отделните инспекторати; дава становище по стратегическия и годишния план за дейността и по отчета на Главния инспекторат към Министерския съвет и към отделните инспекторати (чл. 44 от ЗПК);

- По предотвратяване, разкриване и разследване на корупционни престъпления – събиране, анализ и извършване на проверки на сведения при или по повод информация за прояви на корупция от лица, заемащи публични длъжности;

- По установяване на конфликт на интереси при лица, заемащи публични длъжности – приемане, обработване, проверка, анализ и публикуване на декларациите за имущество и интереси.

Комисия за защита на личните данни

Комисията наблюдава и контролира спазването на Закона за защита от дискриминация и съответствието на новоприетото законодателство в страната и на подзаконовата нормативна уредба с неговите антидискриминационни разпоредби. Осъществява наблюдение и предприема мерки за съответствие на българското антидискриминационно законодателство с правото на ЕС и международноправните актове. Осъществява и координира международното сътрудничество в областта на антидискриминационната политика на Република България с международни органи и организации, както и със сходни чуждестранни институции.

Комисията за защита от дискриминация се явява и като национален орган по правата на човека към ООН.

Дейността на Комисията за защита от дискриминация попада в обхвата на функционална област „Противодействие и защита на гражданите от дискриминация“.

Национален статистически институт

Националният статистически институт (НСИ) осъществява независима статистическа дейност на Република България. Мисията на НСИ относно Националната статистическа система е да осигурява безпристрастна, обективна, навременна и точна информация за състоянието и тенденциите в развитието на икономиката, социалната сфера, демографията и околната среда.

Основна цел за развитието на Националната статистическа система за периода 2024-2026 г. е да осигури непрекъснатост по отношение на разработването, изготвянето и разпространението на висококачествени, съпоставими и надеждни статистически данни, които да са основа за формулирането, изпълнението, мониторингът и оценката на всички политики в Европа и България и да помага на гражданите, създателите на политики, предприятията, академичните среди и медиите да вземат информирани решения.

Дейността на НСИ попада в обхвата на функционална област „Безпристрастна, обективна, навременна и точна информация за състоянието на Република България“.

Съвет за електронните медии

Съветът за електронни медии е независим специализиран орган, който регулира медийните услуги и услугите на платформите за споделяне на видеоклипове, предоставяни от лица под юрисдикцията на Република България.

Съветът за електронни медии упражнява правомощията си съгласно Закона за радиото и телевизията и осъществява приоритетите си в следните основни насоки:

- регулира медийните услуги чрез издаване на лицензии и регистрации за осъществяване на радио- и телевизионна дейност, вписва лицата, заявили намерение да осъществяват услуги по заявка и заявили намерение да предоставят услуги на платформа за споделяне на видеоклипове;

- осъществява надзор върху дейността на доставчиците на линейни медийни услуги относно спазването на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията, на условията на издадените им лицензии, съответно заявените при регистрацията програмни ангажименти; осъществява надзор за спазване на закона от доставчиците на нелинейни медийни услуги и надзор върху платформите за споделяне на видеоклипове.

Планираните за периода 2024-2026 г. бюджетни разходи са обвързани с основните приоритети и цели, които Съветът за електронни медии изпълнява в съответствие с определените му със Закона за радиото и телевизията правомощия.

Дейността на Съвета за електронни медии попада в обхвата на функционална област „Регулиране на медийните услуги и на услуги на платформи за споделяне на видеоклипове“.

Част IV.
Фискална децентрализация и бюджетни взаимоотношения с общините за периода 2024-2026 г.

Приходите на общините по КФП за 2024 г. спрямо програмата за 2023 г. бележат номинален ръст от 558,4 млн. лв.

Предвидените общински приходи за 2024 г. са в размер на 3 841,5 млн. лв., като са разработени при съобразяване с отчета за 2023 г. и тенденциите в постъпленията през предходните няколко години. Предвижда се ръст от 17,0% през 2024 г. спрямо програмата за 2023 г. главно поради наблюдаващата се стабилна тенденция на нарастване на постъпленията от имуществени данъци, таксата за битови отпадъци и приходите от продажби. Отразена е и предвижданата промяна в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ), свързана с преминаване към облагане с патентен данък на лицата с оборот между 50 на 100 хил. лв., вкл. на тези, извършващи дейност като заведения за хранене и развлечения.

В прогнозата за 2025 г. се предвиждат 4 020,4 млн. лв. приходи на общините, а за 2026 г. – 4 135,3 млн. лв.

Разходите на общините по КФП за 2024 г. спрямо програмата за 2023 г. бележат номинален ръст от 558,9 млн. лв.

Предвидени са разходи за 2024 г. в размер на 10 030,1 млн. лв., които като относителен дял достигат 4,9% спрямо БВП, а спрямо общата структура на разходите по КФП – 12,7%.

Разходите за местни дейности през 2024 г. са в размер на 2 959,2 млн. лв. и представляват 29,5% от общите разходи на общините.

Предвидените за 2024 г. разходи за делегираните от държавата дейности са в размер на 7 070,9 млн. лв., като са увеличени спрямо 2023 г. с 840,2 млн. лв., които са изцяло за текущи разходи и са по видове, както следва:

- Увеличение на заплатите на педагогическите специалисти в образованието до 125% от СБРЗ за 2023 г. – 246,3 млн. лв.
- Увеличение на заплатите на педагозите в здравеопазването до 125% от СБРЗ за 2023 г. – 2,3 млн. лв.
- Ефект от увеличение на МРЗ от 780 лв. на 933 лв. – 321,7 млн. лв.
- Ефект от промяна в натуралните показатели – 113,9 млн. лв.
- Ефект от увеличението на издръжката с 5% – 70,5 млн. лв.

- Ефект от увеличение на норматива за издръжка в детските градини до 1 125 лв. – 63,3 млн. лв.
- Ефект от изменението на стандарти в образованието считано от 01.10.2023 г. – 26,6 млн. лв.
- Ефект от увеличение на МОД за 2024 г. – 4,2 млн. лв.
- Ефект от продължаване на политики по чл. 1, ал. 5 от ЗДБРБ за 2023 г. – 5,1 млн. лв.

В прогнозата за 2025 г. се предвиждат разходи за общините в размер на 10 705,4 млн. лв., от които разходите за местни дейности са 3 026,7 млн. лв. и за делегирани от държавата дейности – 7 678,7 млн. лв.

В прогнозата за 2026 г. се предвиждат разходи за общините в размер на 11 279,3 млн. лв., от които разходите за местни дейности са 3 079,7 млн. лв. и за делегирани от държавата дейности – 8 199,6 млн. лв.

Предвидените капиталови разходи за 2024 г. са в размер на 547,3 млн. лв.

Предложено е неусвоените средства от обща субсидия от делегираните от държавата дейности, постъпили през предходни години, с изключение на тези във функция „Образование“, да могат де се разходват по решение на общинския съвет за делегираните от държавата дейности във всички функции, в т.ч. за капиталови разходи, ако това не противоречи на условията, определени в нормативния акт, с който са одобрени. За неусвоените средства от обща субсидия, постъпили през предходни години във функция „Образование“, е предложено да могат да се разходват за същите цели, както и за капиталови разходи, ако това не противоречи на условията, определени в нормативния акт, с който са одобрени.

Табл. IV-1: Основни бюджетни взаимоотношения на общините с централния бюджет за периода 2024-2026 г. (в хил. лв.)

Основни бюджетни взаимоотношения	Програма 2024	от тях:		Прогноза 2025	Прогноза 2026
		местни	делегирани		
Общо:	**7 812 497,4**	**741 565,4**	**7 070 932,0**	**8 420 294,9**	**8 941 160,0**
Обща субсидия за делегираните от държавата дейности	6 927 959,1	0,0	6 927 959,1	7 535 756,6	8 056 621,7
Обща изравнителна субсидия	410 000,0	410 000,0	0,0	410 000,0	410 000,0
Трансфер за зимно поддържане и снегопочистване на общински пътища	48 228,1	48 228,1	0,0	48 228,1	48 228,1
Целева субсидия за капиталови разходи	426 310,2	283 337,3	142 972,9	426 310,2	426 310,2

Източник: МФ

За 2024 г. са разчетени **основни бюджетни взаимоотношения между общините и централния бюджет** в общ размер 7 812,5 млн. лв., от които обща субсидия за делегираните от държавата дейности – 6 928,0 млн. лв.; обща изравнителна субсидия – 410,0 млн. лв.; трансфер за зимно поддържане и снегопочистване на общински пътища – 48,2 млн. лв.; целева субсидия за капиталови разходи – 426,3 млн. лв.

Допълнително в бюджетните взаимоотношения между централния бюджет и бюджетите на общините като трансфер за други целеви разходи за местни дейности са предвидени 60,0 млн. лв. за достигане на минималната работна заплата за 2024 г. в местните дейности на общините. Разпределението на средствата по общини е на база относителния дял на разходите за заплати и възнаграждения на конкретната община в съответната функция в местните дейности спрямо общия им размер във функцията и съобразно теглото на всяка функция, определено чрез относителния дял на броя персонал на минимална работна заплата за всяка функция в местни дейности спрямо общия брой персонал на минимална работна заплата в местни дейности по данни от отчета за касовото изпълнение на бюджета на общината към 31 декември 2022 г. и справката за натурални показатели към него.

По механизма за разпределение на общата изравнителна субсидия:

С цел намаляване на фискалните дисбаланси между общините и подпомагане на по-слабите финансово общини е предвидено запазване на условието за достъп до изравнителната субсидия, като общините, чиито постоянни данъчни приходи на един жител през преходната година е над 120% от равнището за страната, не получават достъп до субсидията.

Моделът за разпределение на общата изравнителна субсидия за общините с достъп през 2024 г. включва 5 компонента, като най-голям дял (62,8% от общата сума) има компонентът, който осигурява изравняване на разликата между 120% от равнището за страната и постоянните данъчни постъпления на един жител за конкретната община. Останалите компоненти на общата изравнителна субсидия включват: разпределение на база дяловете за разходни потребности на общините с достъп, оценени чрез натурални показатели (12,2% от общата сума); компонент за общините, чийто дял на приходите спрямо общите постъпления е по-малък от 25 на сто (6,8% от общата сума); компонент за осигуряване на размера на субсидията, определен със ЗДБРБ за 2023 г. (18,0% от общата сума), както и допълнителен компонент, който се разпределя за общините, които имат осреднено данъчно усилие над средното ниво на съответната ставка в границите, определени със ЗМДТ (0,2% от общата сума).

Използваните в механизма данни са от отчетите за касово изпълнение на бюджетите на общините към 31 декември 2022 г., информацията за населението, децата до 5 години, децата от 6 до 14 години и възрастните на и над 65 години е по данни на НСИ към 31 декември 2022 г., а за дължината на общинските пътища – по данни на Министерството на регионалното развитие и благоустройството към месец септември 2023 г.

По механизма за разпределение на целевата субсидия за капиталови разходи:

Основният компонент се разпределя на базата на показатели по общини, при следните съотношения – 45% по показател брой населени места, с изключване на местата без население и с население до 10 души; 25% по показател дължина на общинските пътища; 25% по показател брой население и 5% по показател територия.

Информацията за населението и за населените места е по данни на НСИ към 31 декември 2022 г., а за дължината на общинските пътища – по данни на Министерството на регионалното развитие и благоустройството към месец септември 2023 г.

Предвиден е и допълнителен ресурс за подпомагане на общините от 4-та и 5-та категория за подобряване състоянието на социалната и техническа инфраструктура на територията на общината. Достъп до тази част на субсидията имат всички общини от 4-та и 5-та категория, съгласно утвърдената от министъра на регионалното развитие и

благоустройството категоризация на общините в Република България, на основание чл. 36, ал. 2 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България.

Обхванатите общини от допълнителния компонент от 4-та и 5-та категории са 131, като всяка от тях получава допълнително по 70 хил. лв. след разпределението по основния компонент.

Със ЗДБРБ за 2024 г. се запазва възможността за трансформиране на целева субсидия за капиталови разходи в трансфер за други целеви разходи по решение на общинския съвет. С разпоредбата ще се даде възможност на общините да приоритизират своите потребности и при необходимост да пренасочат средства за финансиране на неотложни текущи ремонти на общински пътища, на улична мрежа, и на сгради, публична общинска собственост.

По механизма за разпределение на трансфера за зимно поддържане и снегопочистване на общинските пътища:

Разпределението е както следва: 85% от средствата се разпределят на базата на показател дължина на общинските пътища с отчитане на географското и височинното им разположение; 10% по показател брой населени места с изключване на местата без население и 5% по показател брой население.

Информацията за населението и за населените места е по данни на НСИ към 31 декември 2022 г., а за дължината на общинските пътища - по данни на Министерството на регионалното развитие и благоустройството към месец септември 2023 г.

Предвидена е възможност неусвоените към 31 декември 2023 г. средства по бюджетите на общините от трансфера за зимно поддържане и снегопочистване на общинските пътища, постъпили през предходни години, да се разходват през 2024 г. за дейностите по зимно поддържане и снегопочистване на общинските пътища, както и за придобиване на дълготрайни материални активи за снегопочистване на територията на общината, по решения на общинските съвети и за материали за обезопасяване срещу хлъзгане.

Част V.
Управление на средствата от европейските фондове и програми за периода 2024-2026 г.

1. НАЦИОНАЛЕН ФОНД

1.1. РАЗХОДНА ЧАСТ

Европейски социален фонд, Европейски социален фонд+, Европейски фонд за регионално развитие, Кохезионен фонд, Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, REACT-EU, Механизъм за възстановяване и устойчивост, Фонд за справедлив преход, двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз и програми, съфинансирани от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. и Швейцарско-Българска програма за сътрудничество

Очакваните разходи и плащания за периода 2024-2026 г. са, както следва: 6 703 610,8 хил. лв. за 2024 г., 7 730 311,7 хил. лв. за 2025 г. и 8 433 349,4 хил. лв. за 2026 г.

При планирането на разходите по програмите, съфинансирани от Европейския социален фонд, Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, вкл. средствата от механизма REACT-EU и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз, са взети под внимание:

- етапът на изпълнение на програмите;
- прогнозите на отделните органи и структури за периода 2024-2026 г.;
- изпълнението на прогнозите на Управляващите органи за минали години;
- спецификите на отделните програми от гледна точка на икономическата област, към която са насочени;
- договорените до момента средства по отделните програми;
- за програмите от програмен период 2021-2027 г. е направен анализ на исторически данни за изпълнението на оперативните програми в първите години от програмните периоди.

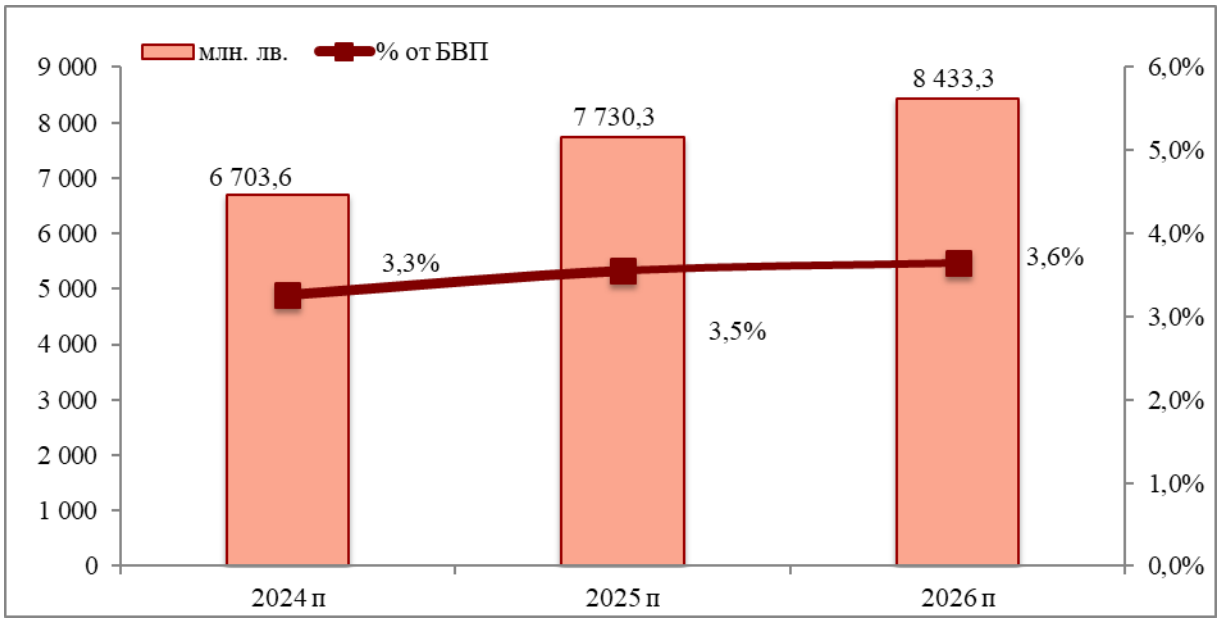
Отчетена е и необходимостта от текущо осигуряване на национални средства за извършване на плащания във връзка с въведените правила за възстановяване от

90%/95% от сертифицираните разходи преди годишното уравняване на сметките с ЕК на база представените от държавите членки годишни счетоводни отчети.

Очакваните разходи по Механизма за възстановяване и устойчивост се основат на актуалните към момента на изготвяне на прогнозата финансови планове по инвестициите, включени в одобрения на 04.05.2022 г. от ЕК Национален план за възстановяване и устойчивост, и на етапа на изпълнение на инвестициите. Прогнозните разходи по програмите, съфинансирани от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. и Швейцарско-Българската програма за сътрудничество, са индикативни и обхващат бъдещи плащания по договори с бенефициенти и разходи на отделните органи и на програмните оператори за дейности за управление на програмите.

Разходите по НПВУ и програмите от програмния период 2021-2027 г. са пряко зависими от наличието на висока проектна готовност и административен капацитет, което при създалото се струпване на дейности по приключване на оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. и стартиране на тези от програмен период 2021-2027 г. и инвестициите по НПВУ, може да породи риск от забавяне и от неизпълнението им.

Граф. V-1: Разходи на Национален фонд – сметка за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

Източник: МФ

При планиране на разходите по програмите, съфинансирани от Европейския социален фонд, Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз, са взети под внимание правилата за съответния програмен период, етапът на изпълнение на всяка една от програмите, особеностите на подпомаганите сектори, както и характерът и сроковете за реализация на отделните проекти.

Оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, са насочени към изграждане на балансирана и устойчива транспортна система чрез развитие и модернизация на ключовата транспортна инфраструктура за връзки от национално, трансгранично и европейско значение, развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар, развитие на екологичната инфраструктура и подобряване, опазване и възстановяване на природната среда и биоразнообразието, икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план, социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера. Тези оперативни програми обхващат проекти с голям мащаб, реализуеми поетапно във времето с ангажиране на значителен финансов ресурс за тяхното изпълнение. Крайният срок за извършване на плащания от бенефициентите в рамките на програмен период 2014-2020 е до края на 2023 г., като те са обезпечени на база ритмична сертификация и възстановяване на средства от ЕК. Възстановяването на разходи към бенефициентите ще продължи до 30.06.2024 г, като последното искане за плащане ще бъде подадено през месец юли 2024 г.

Част от инициативата **NEXT GENERATION EU** са механизмът **REACT-EU** за подкрепа на най-силно засегнатите от COVID-19 държави членки и региони с инвестиции, насочени към възстановяване на пазарите на труда, подпомагане на системите за здравеопазване и подкрепа на ликвидността на малките и средните предприятия, и **Механизмът за възстановяване и устойчивост**, чрез който се финансират реформи и инвестиции с цел смекчаване на икономическото и социалното въздействие на пандемията, както и превръщането на икономиките на ЕС в по-устойчиви и издръжливи на сътресения и по-добре подготвени за предизвикателствата на екологичния и цифровия преход.

REACT-EU

Заделеният за България ресурс по инициативата REACT-EU е в размер на 1,283 млрд. лв., а средствата са разпределени в пет от действащите оперативни програми от програмен период 2014-2020 г., които позволяват финансиране на дейности, необходими за противодействие на COVID-19.

Усилията в настоящия момент са насочени към ускоряване изпълнението на проектите и успешно приключване на програмите, без да се допуска загуба на средства, като се предприемат необходимите действия за фазиране на проектите, които няма да приключат до края на годината; включване на проекти, за които бенефициентите имат проектна готовност; приключване на процеса по индексиране.

Механизъм за възстановяване и устойчивост (МВУ)

Механизмът за възстановяване и устойчивост (Recovery and Resilience Facility) е ключова програма на Инструмента за възстановяване на ЕС. С него на държавите членки се предоставят безвъзмездна финансова подкрепа и заеми за подпомагане на публичните инвестиции и реформи, предвидени в техните планове за възстановяване и устойчивост, както и за смекчаване на последиците за обществото, причинени от кризата от COVID-19. Механизмът за възстановяване и устойчивост се прилага в широк кръг от сфери на политиката и включва области, свързани със сближаването, двата прехода (екологичен и цифров), конкурентоспособността, производителността, здравеопазването и интелигентните иновации и е на пряко управление от ЕК в съответствие с Финансовия регламент. Финансовата подкрепа е в допълнение към предоставената по линия на други фондове и програми на ЕС и не може да покрива

същите разходи. Финансовата подкрепа се предоставя за постигане на общите и специфични цели, посочени в регламента. Средствата се предоставят на държавите членки под формата на безвъзмездна помощ и под формата на заеми. Механизмът за възстановяване и устойчивост е резултатно ориентиран инструмент. Плащанията от страна на ЕК към България не са свързани с направените разходи, а с отчитането на етапи и цели. По линия на Механизма България получава само безвъзмездна финансова подкрепа.

С Решение за изпълнение на Съвета от 04.05.2022 г. за одобряване на оценката на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България беше одобрен Планът за възстановяване и устойчивост на Република България, финансиран от Механизма за възстановяване и устойчивост. Финансовият пакет, от който страната ни може да се възползва, към момента е 5,689 млрд. евро безвъзмездна финансова помощ.

Съгласно Плана за възстановяване и устойчивост на България се финансират реформи и инвестиции в следните области на интервенция:

1. *Стълб Иновативна България с Компонент 1: Образование и умения; Компонент 2: Научни изследвания и иновации и Компонент 3: Интелигентна индустрия;*

2. *Стълб Зелена България с Компонент 4: Нисковъглеродна икономика; Компонент 5: Биоразнообразие и Компонент 6: Устойчиво земеделие;*

3. *Стълб Свързана България с Компонент 7: Цифрова свързаност; Компонент 8: Транспортна свързаност и Компонент 9: Местно развитие;*

4. *Стълб Справедлива България с Компонент 10: Бизнес среда; Компонент 11: Социално включване и Компонент 12: Здравеопазване.*

На 29.09.2023 г. България представи пред Европейската комисия проект за актуализиране на бюджетни линии по НПВУ с оглед намаленото максимално безвъзмездно финансиране от ЕС от 6 268 706 000 евро на 5 688 778 600 евро в съответствие с чл. 11, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/241, Европейската комисия във връзка с по-добро от очакваното възстановяване на България от кризата с COVID-19.

В резултат на извършен преглед е предложена актуализация в бюджетите на 17 инвестиции (от които за 3 се предлага да отпаднат), с което общата стойност на финансирането по НПВУ отразява намалените безвъзмездни средства от Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ). По този начин се използва възможността на чл. 18(2) с цел намаляване на риска от последваща допълнителна загуба на средства поради физическа невъзможност за вместване на инвестиции в рамките на периода на допустимост по ПВУ.

ЕК ще извърши оценка на предложението в съответствие с изискванията по МВУ, като в процеса на оценка е възможно допълнително прецизиране. Актуализираните стойности се очаква да бъдат одобрени от ЕК и от държавите членки преди края на 2023 г.

Този процес е свързан с актуализиране на финансирането и не засяга предоговарянето на реформи и други инвестиции поради наличието на обективни обстоятелства (чл. 21) или официалното подаване на пакет реформи и инвестиции по REPowerEU. Проект на промяна на Националния план за възстановяване и устойчивост в съответствие с чл. 21

от Регламент (ЕС) 2021/241 и добавяне на глава REPowerEU в отговор на затрудненията и смущенията на световния енергиен пазар, причинени от войната в Украйна се очаква да бъде изпратен на ЕК до края на 2023 г. Заделените за България средства по глава REPowerEU са в размер на 480,0 млн. евро.

Двустранните програми за трансгранично сътрудничество (ТГС) по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП II) на Европейския съюз имат за цел преодоляването на общи предизвикателства, установени съвместно в граничните региони, като същевременно се засилва процесът на сътрудничество за целите на разширяването и цялостното хармонично развитие на Европейския съюз. Програмите са в заключителен етап на изпълнение и се очаква да разходват 100% от бюджета си.

По отношение на приходната част са взети предвид спецификите в подхода за предоставяне на средства от страна на ЕК, а именно начина и сроковете на предоставяне на предварителното финансиране по отделни програми, мерки и механизми, както и въведеното годишно уравняване на сметки, което оказва влияние на стойността на приходите през всички години от прогнозния период.

Също така са отчетени спецификите и сроковете за годишното уравняване на сметките с ЕК на база представените от държавите членки годишни счетоводни отчети. В тези отчети се включва информация за изминалата счетоводна година, която обхваща периода от 1 юли на година „n-1" до 30 юни на година „n". Съгласно това правило ЕК възстановява текущо 90% за ПП[38] 2014-2020 г. и 95% за ПП 2021-2027 г. от допустимите разходи, включени в изпратените от държавите членки заявления за плащания, а останалата за възстановяване част ще се изчислява след приспадане на полученото годишно предварително финансиране и вече получените 90% за ПП 2014-2020 г. и 95% за ПП 2021-2027 г. При годишното уравняване на сметките се взимат под внимание следните компоненти: общият размер на допустимите разходи, включени в исканията за плащане, изпратени до ЕК; отписаните и възстановените суми; сумите, подлежащи на възстановяване към края на счетоводната година; неподлежащите на събиране суми, както и полученото годишно предварително финансиране. На база на изчисленията Комисията уравнява съответното годишно предварително финансиране и изплаща всяка допълнителна дължима сума в срок от 30 дни от приемането на годишните счетоводни отчети.

Важно е да се отбележи, че всяко забавяне на темповете на извършване на разходи по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, спрямо разчетените данни, би довело до намаляване размера на разходите, които се сертифицират към ЕК, което от своя страна ще се отрази в намаление на постъпленията към Република България през съответните години.

Програми от програмен период 2021-2027 г.

На 06.07.2022 г. от страна на ЕК е одобрено Споразумението за партньорство с България **на стойност 10,8 млрд. евро,** в което се определя инвестиционната стратегия на страната в областта на политиката на сближаване за периода 2021-2027 г.

Програма „Развитие на човешките ресурси" е с бюджет за периода 2021-2027 г. около 3,850 млрд. лв., като в сравнение с предходния програмен период 2014-2020 г. е договорено почти двойно увеличение на бюджета на програмата. Средствата са

[38] Програмен период.

насочени към преодоляване на предизвикателствата, свързани с пазара на труда, заетостта, качеството на работните места, адаптиране на предприятията към променящите се изисквания и условия за работа, развитие на уменията на работната сила, насърчаване на социалното включване и равните възможности на възрастните, лицата с увреждания и специални потребности, както и други уязвими групи, вкл. и децата.

Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. (ПОС 2021-2027) е с бюджет 3,5 млрд. лв. Целите на ПОС 2021-2027 г. са свързани с подобряване на ВиК инфраструктурата и качеството на атмосферния въздух, екологосъобразно управление на отпадъците и опазване на богатото ни биоразнообразие. Мерките за превенция и управление на риска от наводнения, свлачища и горски пожари са в Приоритет „Риск и изменение на климата“.

Програмата за конкурентоспособност и иновации за периода 2021-2027 г. (ПКИП 2021-2027) е пряко насочена към постигането на интелигентен и устойчив растеж на българската икономика, както и осъществяването на индустриална и иновационна трансформация. За изпълнението на ПКИП 2021-2027 е определен индикативен финансов ресурс в размер на 2,402 млрд. лв. от Европейския фонд за регионално развитие.

Програма „Образование” 2021-2027 г. е с бюджет от 1 887,0 млн. лв., финансирана от ЕСФ+. Със средствата ще се насърчава равният достъп на всички деца и ученици до качествено и приобщаващо образование с акцент върху уязвимите групи. Също така ще се разшири дигиталното образователно съдържание, ще се повишат дигиталната компетентност и умения на педагогическите специалисти, учениците и родителите, ще се насърчава въвеждането на иновативни учебни програми и съдържание и ще се подкрепи изявата на талантите на учениците, особено в по-отдалечените райони на страната.

Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027 г. (ПНИИДИТ 2021-2027) отговаря на стратегическите потребности и приоритети на България за прилагане на обща политика за развитието на научните изследвания и иновациите и за цифровизация на публичния сектор с оглед създаване на условия за управление, базирано на данни в полза на ускореното икономическо развитие на страната. За изпълнението на ПНИИДИТ 2021-2027 е определен финансов ресурс в размер на 1,731 млрд. лв. от Европейския фонд за регионално развитие.

Програма за храни и/или основно материално подпомагане 2021-2027 г. с общ одобрен ресурс в размер на 411,7 млн. лв. ще допринесе за изпълнението на специфичната цел на Съюза, насочена към справяне с проблема с материалните лишения чрез подпомагане с храни и основна материална помощ. Програмата е свързващ елемент с всички останали инструменти, фокусирани върху подкрепа за социално включване на уязвими групи.

Програма „Развитие на регионите” 2021-2027 г. (ПРР 2021-2027). Основната цел на политиката за регионално развитие в България и съответно, стратегическа цел на новата ПРР 2021-2027 г., е да създаде жизнени, силни и устойчиви региони като отговор на неблагоприятните демографски тенденции и задълбочаване на между-регионалните и вътрешно-регионалните различия. Целите на програмата ще бъдат адресирани чрез прилагането на интегриран териториален подход: средствата ще се отпускат за финансиране на концепции за интегрирани териториални инвестиции

(пакети с интегрирани проекти) в изпълнение на приоритетите на интегрирани териториални стратегии, като в подбора на проектите ще участват съответните териториални органи. Индикативният финансов ресурс по програмата, който ще бъде осигурен от Европейския фонд за регионално развитие, е в размер на 5,32 млрд. лв.

Програма „Транспортна свързаност“ (ПТС 2021-2027) - приоритетите допринасят за реализацията на Зелената сделка. Предвижда се транспортният сектор да намали значително своите емисии и да стане по-устойчив, както и екологичната мобилност да бъде новия метод за растеж на транспортния сектор. Предвидените инвестиции насърчават употребата на екологосъобразни видове транспорт и алтернативни горива, подобряват качеството на пътната инфраструктура и допринасят за намаляване на вредното въздействие върху околната среда на транспорта. Средствата ще бъдат инвестирани в едни от най-големите пътни и железопътни проекти у нас, в закупуването на специализирано оборудване във водния транспорт, както и инвестиции за намаляване на вредните емисии от транспорта. Одобрените средства по програмата са в размер на 3,72 млрд. лв.

Програми за териториално сътрудничество ИНТЕРРЕГ VI-A ИПП 2021-2027 - основните приоритети по тези програми са в областта на опазването на природата, устойчивото развитие на туризма и засилване на икономическото сътрудничество между хората и институциите в граничните региони.

1.2. ПРИХОДНА ЧАСТ

При разработване на разчетите за приходите и постъпленията за периода 2024-2026 г. по програмите, финансирани от ЕС и други донори, е взет под внимание определеният индикативен размер на разходите, който се очаква да бъде възстановен от ЕК през този период. Очакваните приходи и постъпления по години са, както следва: 5 861 623,0 хил. лв. през 2024 г., в размер до 5 390 355,5 хил. лв. през 2025 г. и в размер до 4 832 455,8 хил. лв. за 2026 г.

Планираните приходи за периода 2024-2026 г. по оперативните програми/програми, съфинансирани от Европейския социален фонд, Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз, включват определения индикативен размер на разходите, които се очаква да бъдат възстановени от ЕК през този период.

Прогнозните приходи са изчислени, като са взети под внимание следните особености:

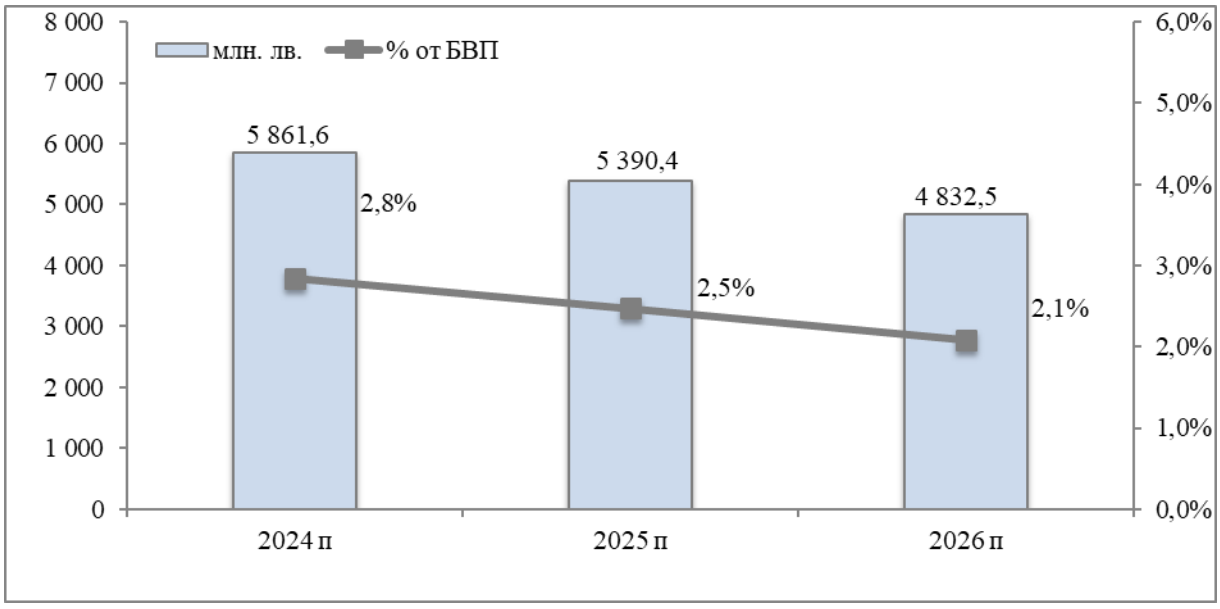
- 90% (за програмен период 2014-2020) и 95% (за програмен период 2021-2027) от размера на разходите по оперативни програми, съответстващи на европейското съфинансиране, извършени през последните два месеца на предходната година. Съгласно правилата на ЕК само заявленията за плащане, които страната-членка изпраща до 31 октомври гарантирано ще бъдат възстановени в рамките на годината, в която са изпратени. Поради тази причина всички заявления за плащане, които се очаква да бъдат изпратени след тази дата, са планирани за получаване през следващата година;

- 90% (за програмен период 2014-2020) и 95% (за програмен период 2021-2027) от размера на разходите по оперативни програми, съответстващи на европейското съфинансиране, извършени през първите десет месеца на настоящата година;
- до 10% (за програмен период 2014-2020) и до 5% (за програмен период 2021-2027) от размера на сертифицираните разходи през предходната счетоводна година, които се очаква да бъдат възстановени от ЕК при годишното уравняване на сметките;
- предварителното годишно финансиране по програмите за програмен период 2021-2027 г.

През 2023 г. се очаква ревизиране на НПВУ, включително и във връзка с включване в него на глава REPowerEU. При предоговарянето е възможно да бъдат променени стойностите на отделните траншове от профила за плащане в зависимост от начина на преразпределяне на етапите и целите, включени в тях.

По отношение на приходите от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм за периода 2014-2021 г., Офисът на ЕИП и НФМ превежда средства два пъти в годината на база прогнози, изготвени от Програмните оператори за индикативния размер на разходите по програмите за съответната година.

Граф. V-2: Приходи на Национален фонд – сметка за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

Източник: МФ

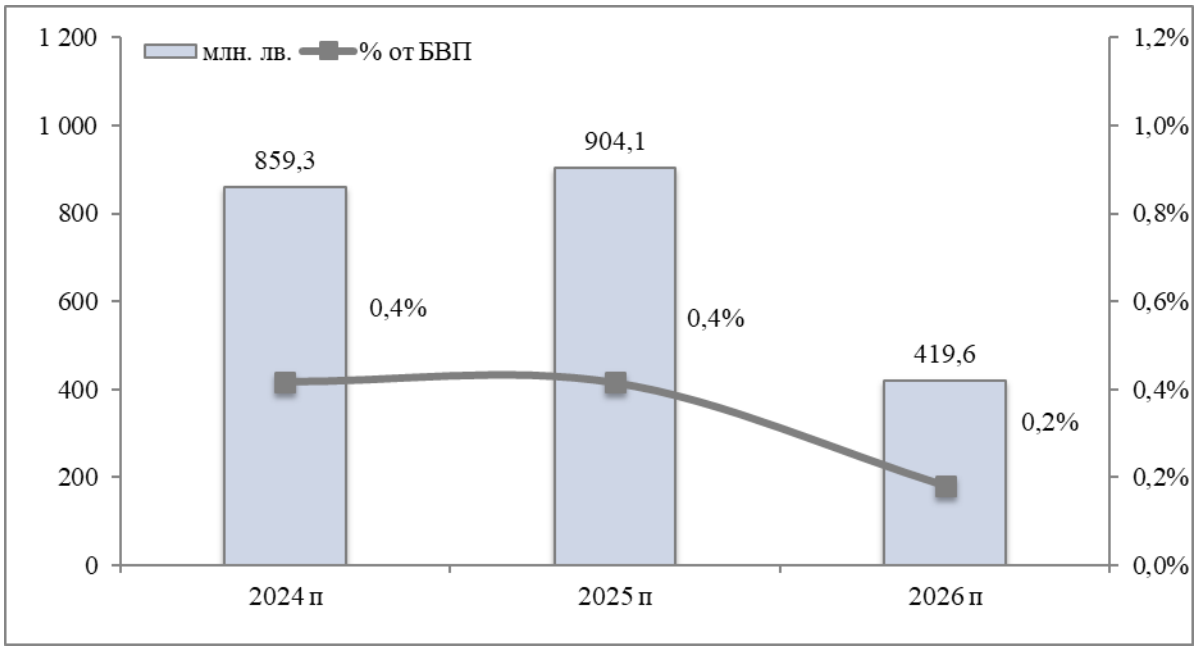
2. ДЪРЖАВЕН ФОНД „ЗЕМЕДЕЛИЕ“

2.1. ПРИХОДИ И ПОСТЪПЛЕНИЯ

При разработване на разчетите за приходите и постъпленията за периода 2024-2026 г. по програмите, финансирани от ЕС, е взет под внимание определеният индикативен

размер на разходите, който се очаква да бъде възстановен от ЕК през този период. Очакваните приходи и постъпления по години са, както следва: 2 746,9 млн. лв. през 2024 г., в размер до 2 758,1 млн. лв. за 2025 г. и в размер до 2 260,4 млн. лв. за 2026 г.

Граф. V-3: Приходи (без постъпленията) на ДФ „Земеделие“ – сметка за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

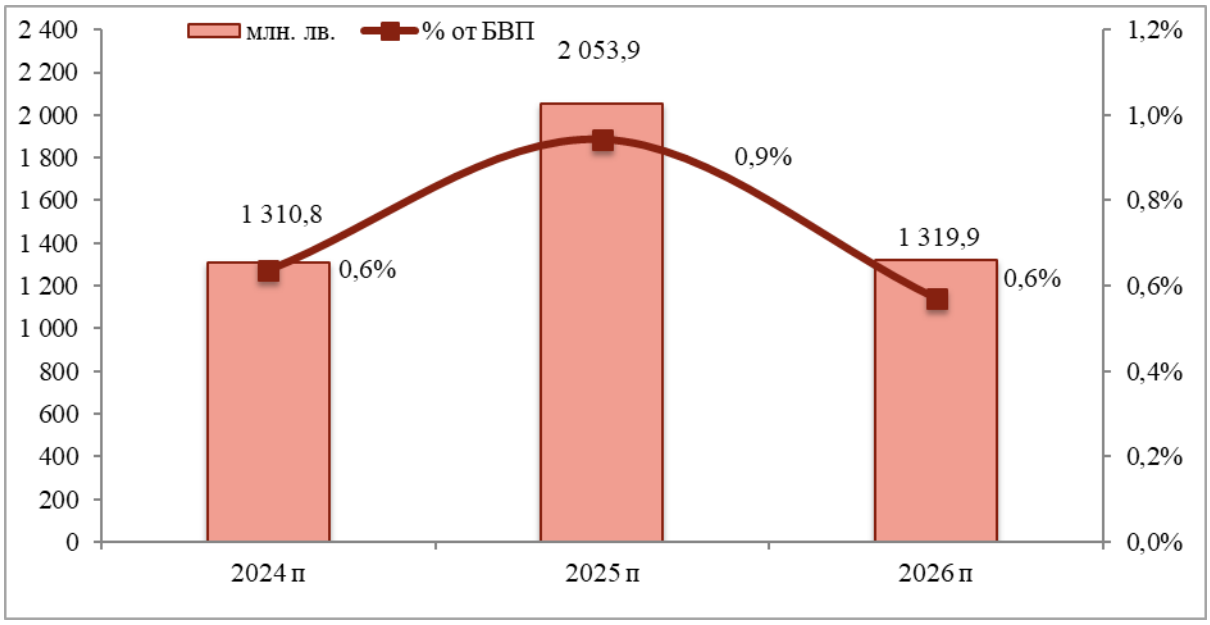

Източник: МФ

2.2. РАЗХОДИ И ПЛАЩАНИЯ

Очакваните разходи и плащания за периода 2024-2026 г. са, както следва: 3 209,3 млн. лв. за 2024 г., 3 894,8 млн. лв. за 2025 г. и 3 190,3 млн. лв. за 2026 г.

Граф. V-4: Разходи (без плащанията) на ДФ „Земеделие“ – сметка за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

Източник: МФ

ОБЩА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Приоритетите в областта на селскостопанската политика са насочени към осигуряване на стабилна пазарна среда, подкрепа на доходите на земеделските стопани и развитие на селските райони.

Основните инструменти за провеждането на общата селскостопанска политика са директните плащания и пазарната подкрепа на земеделските стопани (1-ви стълб на ОСП) и политиката за развитие на селските райони (2-ри стълб на ОСП).

По линия на първия стълб на ОСП ще се изплащат средства за подпомагане на земеделските стопани по обвързани и необвързани с производството схеми за директни плащания и за пазарна подкрепа.

По схемите за директни плащания на земеделски стопани за сметка на ЕС през периода 2024-2026 г. се предвижда да бъдат усвоявани за 2024 г. – 1 620,3 млн. лв., за 2025 г. – 1 621,2 млн. лв. и за 2026 г. – 1 624,1 млн. лв.

Мерките за пазарна подкрепа за периода 2024-2026 г. могат да включват различни механизми – интервенции, с цел стабилизиране на пазара в сектори като зърнени култури, ориз, мляко; помощи за повишаване на консумацията на някои продукти; пазарна подкрепа за лозаро-винарския сектор, пчеларство, плодове и зеленчуци и други.

Общо за финансиране на пазарни мерки през 2024 г. са планирани 137,6 млн. лв., в това число 63,6 млн. лв. национални средства, за 2025 г. прогнозата за плащане е в размер на 139,6 млн. лв., от които 65,6 млн. лв. от националния бюджет, а за 2026 г. средствата са в размер на 141,4 млн. лв., от които 67,3 млн. лв. от националния бюджет.

Съгласно законодателството на ЕС национално съфинансиране се прилага по следните пазарни мерки: Схема „Училищен плод“, Схема „Училищно мляко“; Подпомагане в сектор Вино – мярка „Информиране в държавите членки“, „Популяризиране в трети държави“; „Публична интервенция на зърно“; „Интервенции в сектора на пчеларството“, „Промоционални програми за земеделски продукти“ и Схема „Оперативни програми на организации на производители на плодове и зеленчуци“.

По линия на втория стълб на ОСП ще се изплащат средствата за развитие на селските райони, в това число за директни плащания от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, както следва:

- за 2024 г. – 1 406,4 млн. лв., от които 1 024,4 млн. лв. са средства от ЕС и 382,0 млн. лв. национално съфинансиране и авансови плащания;
- за 2025 г. – 2 080,8 млн. лв., от които 1 369,7 млн. лв. са средства от ЕС и 711,1 млн. лв. национално съфинансиране и авансови плащания;
- за 2026 г. – 1 371,0 млн. лв., от които 548,4 млн. лв. са средства от ЕС и 822,6 млн. лв. национално съфинансиране и авансови плащания.

В средносрочен план средствата, които страната ни предвижда да усвоява по програмите на ЕС и да изплаща за селскостопанската политика са, както следва:

Табл. V-1: Разходи и плащания за селскостопанската политика за периода 2024-2026 г.

(млн. лв.)

	2024 г.	**2025 г.**	**2026 г.**
Средства от ЕС	2 718,7	3 065,0	2 246,5
Национално съфинансиране и авансови плащания	445,6	776,7	890,0
Общо	**3 164,3**	**3 841,7**	**3 136,5**

Източник: МФ

ОБЩА РИБАРСКА ПОЛИТИКА ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Преобладаващата част от мерките по Програмите за морско дело, рибарство и аквакултури за периода са насочени към:

- повишаване на конкурентоспособността и жизнеспособността на предприятията в сектор рибарство;
- насърчаване на устойчиво, отличаващо се с ефективно използване на ресурсите рибарство;
- диверсификация на дейностите в рамките на сектор рибарство, както и в други сектори на морската икономика;
- подобряване на пазарната организация за продуктите на риболов и аквакултурите;
- рибарски пристанища, кейове за разтоварване и покрити лодкостоянки.

В средносрочен план средствата, които страната ни предвижда да усвоява по програмите на ЕС и да изплаща за общата рибарска политика са, както следва:

Табл. V-2: Разходи и плащания за рибарската политика за периода 2024-2026 г.

(млн. лв.)

	2024 г.	2025 г.	2026 г.
Средства от ЕС	34,3	37,4	37,8
Национално съфинансиране и авансови плащания	10,7	15,8	16,0
Общо	45,0	53,2	53,8

Източник: МФ

3. ДРУГИ СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС И СРЕДСТВА ПО МЕЖДУНАРОДНИ ПРОГРАМИ И ДОГОВОРИ, ЗА КОИТО СЕ ПРИЛАГА РЕЖИМ НА СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС

С актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. са разчетени приходи, разходи и съответното съфинансиране от държавния бюджет по други сметки за средства от Европейския съюз и средства по международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз. Разчетите са изготвени на база предложенията на първостепенните разпоредители с бюджет по държавния бюджет за очакваните приходи и разходи, включително и за съфинансирането им, по различните международни програми, проекти и договори.

Финансирането на политиката в областта на вътрешния ред и сигурността се допълва със средства от Европейския съюз и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от ЕС. В прогнозата за периода 2024-2026 г. на МВР са включени средства по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ), Фонд „Вътрешна сигурност“ (ФВС), Инструмент за финансово подпомагане за управлението на границите и визите за 2021-2027, проекти, програми и грантови споразумения. Прогнозираното национално съфинансиране по тях възлиза на 35,0 млн. лв. за 2024 г., 36,4 млн. лв. за 2025 г. и 4,7 млн. лв. за 2026 г.

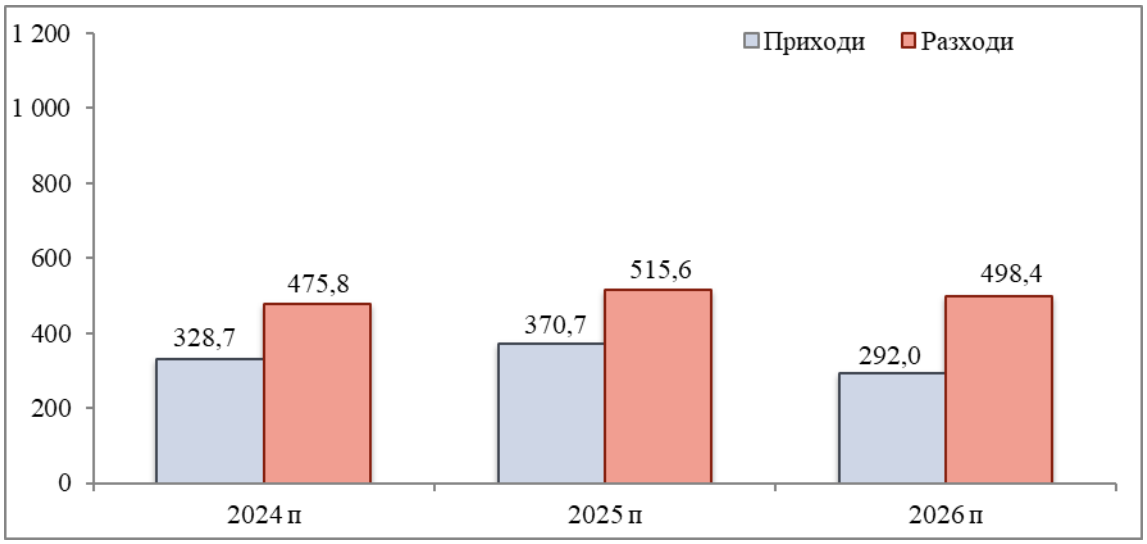
В рамките на прогнозните средства за периода 2024-2026 г. на другите сметки за средства от Европейския съюз и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз на Министерството на образованието и науката са включени средства по Програма „Еразъм+“ и Програма „Европейски корпус за солидарност“, както и други проекти и грантови споразумения.

В прогнозата за периода 2024-2026 г. в областта на регионалното развитие са разчетени приходите и разходите за дванадесетте програми на Европейския съюз по трите направления на европейското териториално сътрудничество (ИНТЕРРЕГ): трансгранично (V-A), транснационално (V-B) и междурегионално (V-C), съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Инструмента за предприсъединителна помощ II (ИПП II) и Европейския инструмент за съседство (ЕИС) за периода 2014-2020 г. и за периода 2021-2027 г., в които България участва.

За периода 2024-2026 г. по другите сметки за средства от Европейския съюз са разчетени приходи, разходи и съответното съфинансиране от държавния бюджет по Механизма за свързване на Европа, сектор Транспорт, с основен бенефициент Национална компания „Железопътна инфраструктура“.

Граф. V-5: Приходи и разходи по другите сметки за средства от ЕС и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

(в млн. лв.)

Източник: МФ

4. ВНОСКИ В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

4.1. ПРОГНОЗА ЗА ВНОСКАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС

Актуализираната прогноза за размера на вноските на Република България в общия бюджет на Европейския съюз по години за периода 2024-2026 г. е, както следва: 2 271,1 млн. лв. за 2024 г., 2 139,6 млн. лв. за 2025 г. и 2 254,3 млн. лв. за 2026 г.

Тази прогноза е изготвена въз основа на действащото Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на ЕС и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом; публикуваното на 20.06.2023 г. от Европейската Комисия предложение за Регламент на Съвета за изменение на Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2093 за определяне на многогодишната финансова рамка за годините 2021-2027 (документ COM(2023) 337, 2023/0201 (APP) final; ST 10272/23) и Съобщение на ЕК до Европейския парламент и Съвета относно извършената техническа корекция на Многогодишната финансова рамка (МФР) за 2024 г. в съответствие с член 4 от Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2093 на Съвета за определяне на многогодишната финансова рамка за годините 2021-2027 (документ COM(2023) 320 final; ST 10272/23).

По-конкретно актуализираната прогноза за вноските на България в бюджета на ЕС за периода 2024-2026 г. е изготвена въз основа на следните параметри и прогнозни данни:

- *Размерът на бюджетните кредити за поети задължения и плащания* по години в периода 2024-2026 г. (т.нар. „тавани“) на МФР (преизчислени по текущи цени с прилагане на дефлатор в размер на 2%) и прогнозни данни за средствата, които е възможно да бъдат мобилизирани по линия на специалните инструменти на ЕС;

- *Прогнозни данни за брутния национален доход (БНД)* на България за периода 2024-2026 г. от актуализираната макроикономическа прогноза за периода 2023-2026 г., изготвена от Института за анализи и прогнози и одобрена на 19.10.2023 г.;

- *Прогнозни данни за приходите от мита* за България, предоставени от Агенция „Митници“ и основаващи се на все по-либералната търговска политика на ЕС, вследствие на която има все повече сключени споразумения за свободна търговия и споразумения за икономическо партньорство, на предоставените едностранно от ЕС тарифни преференции за стоки с произход от множество държави бенефициери, включени в схемата на ЕС за общи тарифни преференции, на сключени от ЕС митнически съюзи, на продължаващите преговори за сключване на споразумения за свободна търговия, на данните за вноса на стоки в Република България през периода 2018-2022 г., които показват устойчив ръст по отношение на стойностния обем (без суров нефт и природен газ) на внесените стоки от трети страни, на ограничителните мерки с оглед действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, както и временните мерки за либерализиране на търговията и солидарност с Украйна, които ще оказват значително влияние върху динамиката на приходите от мита при внос на стоки от трети страни в периода 2024-2026 г. (при това по данни от информационните системи на Агенция „Митници“ през първите девет месеца от началото на 2023 г. приходите от мита при внос на стоки от трети страни изостават с 28,0% спрямо касовите приходи от този приходоизточник през същия период на 2022 г., а също така се регистрира спад в количествените (22,9%) и стойностните (8,6%) обеми при вноса на стоки спрямо сравнимия период на 2022 година, като за причини за този резултат могат да се посочат ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, както и временните мерки за либерализиране на търговията и солидарност с Украйна), както и на актуализираната макроикономическа прогноза, одобрена на 19.10.2023 г.;

- *Прогнозни данни за нетните приходи от данъка върху добавената стойност* за България по години за 2024-2026 г. (и прилагане на претеглена средна ставка от 2016 г. за трите години в съответствие с новата подобрена методология за изчисляване на ресурса на база ДДС), изготвени от Министерството на финансите, вземайки предвид данните от актуализираната макроикономическа прогноза, одобрена на 19.10.2023 г., и отчитайки тенденциите при потреблението, цената на суровия петрол, цената на неенергийните суровини в щатски долари, валутния курс, изменението във физическите и стойностните обеми при вноса на стоки и услуги, както и рисковете от продължителността на военния конфликт в Украйна, а също така е отчетено влиянието на приетите мерки, свързани с подобряване на събираемостта на данъка от страна на приходните администрации и изтичането на срока на действие на временните данъчни облекчения към 31.12.2023 г.;

- *Прогнозни данни за нерециклираните отпадъци от опаковки от пластмаса* по години в България за периода 2024-2026 г., както следва: за 2024 г. – от одобрените прогнози за 2024 г. за нерециклираните отпадъци от опаковки от пластмаса на заседанието на Консултативния комитет по собствените ресурси (ККСР) – Подкомитет „Прогнози“, проведено на 25.05.2023 г., а за 2025 г. и 2026 г. – по данни от инструмента на ЕК за прогнозиране (версия към 22.03.2023 г.) с допълнени реални темпове на растеж на БНД за 2020-2026 г. според пролетната прогноза от 2023 г. на ЕК, като към тях са приложени предвидените в действащото законодателство за системата на собствените ресурси ставка от 0,80 евро на килограм нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса и годишна корекция за България;

- *Прогнози за участието на България във финансирането на брутното намаление за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция и за вноска за корекция за неучастие на съответни държави членки в някои политики за свобода, сигурност и правосъдие*, като за целта са приложени съответно разпоредбите на Решението за собствените ресурси при използване на данни и прогнози за дефлатора на БВП с оглед изчисляване на съответните вноски за 2024-2026 г. за участието във финансирането на брутното намаление, а по отношение на корекцията за неучастие – темпът на нарастване на дължимите през последните години вноски;

- *Прогнозираният размер на ресурсите на база ДДС и БНД* за България включва съответните суми за т.нар. ДДС- и БНД-баланси, които следва да се платят през 2024 г. съгласно Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 и съобщени на 27.01.2023 г. от Европейската комисия, възлизащи на обща сума от 41,5 млн. лв. Прогнозата за 2025 г. е изготвена при допускането за нетен размер на дължимите през годината баланси, равен на нетния размер на дължимите през 2024 г. ДДС- и БНД-баланси;

- В *прогнозирания размер на вноската от Традиционни собствени ресурси (ТСР)* – мита за 2024 г. е включена сумата от 42,1 млн. лв. за евентуално плащане на изчислени от ЕК по предварителни оценки лихви за забавено плащане поради загуба на ТСР-мита от България, първоначално изчислена от ЕК в размер на 109,4 млн. лв., във връзка с вноса на текстилни изделия и обувки със занижена стойност с произход от Китайската народна република. Сумата е платена от България през декември 2021 г. под резерва с оглед избягване натрупване на лихви за забава, като в последствие сумата на главницата бе преизчислена от ЕК и през април 2023 г. българската страна бе упълномощена да приспадне сума от 12,0 млн. лв. от следващо плащане на ТСР към бюджета на ЕС;

- *Прогнозни данни за 2024 г. за приходите от мита, ДДС-базите и БНД на останалите държави членки* от одобрените прогнози на заседанието на ККСР – Подкомитет „Прогнози“, проведено на 25.05.2023 г., преизчислени чрез прилагане на очакваните стойности за номиналните растежи на БВП и БНД по години съгласно пролетната прогноза на ЕК от 2023 г. с оглед изчисляване на съответните вноски за 2025 г. и 2026 г.;

- *Прогнозни данни за вноските от ресурса на база нерециклирни отпадъци от опаковки от пластмаса* за 2024-2026 г. на останалите държави членки, както следва: за 2024 г. – от одобрените прогнози за 2024 г. за нерециклираните отпадъци от опаковки от пластмаса на заседанието на ККСР – Подкомитет „Прогнози“, проведено на 25.05.2023 г., а за 2025 г. и 2026 г. – по данни от

разработения за целта инструмент на ЕК за прогнозиране (версия към 22.03.2023 г.) с допълнени реални темпове на растеж на БНД за 2020-2026 г. според пролетната прогноза от 2023 г. на ЕК, при което за всяка от годините в периода 2024-2026 г. са приложени предвидените в Решението за собствените ресурси ставка от 0,80 евро на килограм нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса и годишни корекции за част от държавите членки;

- *Данни за т.нар. „други приходи“ в бюджета на ЕС*, в т.ч. от очакваните вноски от Обединеното кралство в съответствие със споразумението за оттеглянето му от ЕС от доклада на Комисията до Европейския парламент и Съвета „Дългосрочна прогноза за бъдещите входящи и изходящи парични потоци на бюджета на ЕС за периода 2023-2027 г.“.

Оценка на бюджетните ефекти от промените в допусканията, макроикономическите показатели и/или в нормативната уредба по години за периода 2024-2026 г.

Проведените симулации показват, че промяната в размера на всеки един от компонентите на вноската на България в бюджета на ЕС, както и на лежащите в основата му приходи и/или макроикономически показатели, би довела до правопропорционално изменение в общия размер на вноската.

Конкретно по отношение на ресурса на база ДДС, обаче, следва да се има предвид, че ДДС-базата на съответната държава членка, въз основа на която се изчислява и самият ресурс на база ДДС, се ограничава до 50% от брутния ѝ национален доход и в този смисъл ресурсът на база ДДС би могъл да нараства до определени граници. Това ограничение не засяга България по отношение на прогнозираните вноски на ресурса на база ДДС за нито една от годините в периода 2024-2026 г.

Намаляването (или увеличаването) на който и да било от останалите собствени ресурси от България ще доведе до съответно увеличаване (или намаляване) на размера на ресурса ѝ на база БНД, т.е. налице е обратнопропорционална зависимост.

Поради структурата на системата на собствените ресурси на ЕС и взаимообвързаността между елементите ѝ, промени в размера на собствените ресурси, предоставяни от останалите държави членки, биха дали отражение върху размера на ресурса на база БНД и от България, като зависимостта в общия случай е обратнопропорционална.

Независимо от предварителните прогнози за приходите от мита, в съответствие с действащото решение за собствените ресурси, държавите членки ще превеждат в бюджета на ЕС 75% от реално събраните суми.

В процеса на изпълнението на бюджета на ЕС е възможно да се наложи промяна в размера (увеличение или намаление) на вноската на България поради въздействието на следните фактори: възникнали непредвидени допълнителни нужди от средства по бюджета на ЕС при изпълнение на разходните политики; промяна в размера на другите приходи на ЕС (извън собствените ресурси, вкл. установяването на излишък или дефицит от предходната година); промяна в размера на събраните традиционни собствени ресурси от всички държави членки; периодични актуализации на данните за предишни години за ДДС-базите, за БНД на държавите членки и на количествата нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса с оглед постигане на по-голяма точност при изчислението на вноските им, промяна в законодателството на ЕС,

регулиращо предоставянето на собствените ресурси или други аспекти от системата на собствените ресурси на ЕС и др.

При подготовката на настоящата прогноза, заради несигурността за продължителността на преговорния процес и за крайните му резултати, не са взети предвид предложените от Европейската комисия на 22.12.2021 г., и в последствие коригирани и допълнени на 20.06.2023 г., нови собствени ресурси на база механизма за въглеродна корекция на границите, европейската схема за търговия с емисии, остатъчните печалби на най-големите многонационални предприятия и статистически собствен ресурс на база печалбите на дружествата, изчислен въз основа на данни за брутния оперираш излишък.

Следва да се има предвид, че в момента тече процес на преговори за ревизиране на МФР за периода 2021-2027 г., предвиждащо значително увеличение на разходите от бюджета на ЕС до края на програмния период, вкл. нарастване на сумите, които могат да се мобилизират по линия на специални инструменти. При това размерът на т.нар. „тавани“ за бюджетните кредити за поети задължения и за плащания, който ще бъде одобрен за всяка от оставащите години на настоящата МФР, ще е от пряко значение за размера и на приходите в бюджета на ЕС и в частност за размера на вноските на България. Тези обстоятелства повишават несигурността на направените прогнози за вноските в периода 2024-2026 г.

4.2. ПРОГНОЗА ЗА ВНОСКИТЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ СЪГЛАСНО СПОРАЗУМЕНИЕТО ЗА ФИНАНСОВ ПРИНОС МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ СЪГЛАСНО ЧЛЕН 7 ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2022/2463 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

Изготвена е прогноза за вноските на България за периода 2024-2026 г. съгласно Споразумението за финансов принос между Република България и Европейската комисия съгласно член 7 от Регламент (ЕС) 2022/2463 на Европейския парламент и на Съвета, който се отнася до създаването на инструмент за предоставяне на подкрепа на Украйна през 2023 г. (макрофинансова помощ +). По същество чрез споразуменията за принос, които ще сключат с Европейската комисия, България и останалите държави членки ще се ангажират, при определените в Регламент (ЕС) 2022/2463 и споразумението условия, да покриват т.нар. „лихвена субсидия“ в периода 2024-2027 г., във връзка с евентуалното поемане от страна на ЕС на лихви по отпуснатия на Украйна заем в размер до 18 млрд. евро под формата на инструмента „макрофинансова помощ +“.

В тази връзка се предвиждат вноски от страна на България в размер на не повече от 6,7 млн. лв. на година в периода 2024-2026 г.

Прогнозата е в съответствие с приложеното в споразумението за финансов принос разпределение за максималния размер на вноските по държави членки за периода 2024-2027 г., като взима предвид предоставените при обсъжданията му разяснения от страна на Европейската комисия, че прогнозите ѝ са изготвени при предвиждане на равни годишни вноски.

Оценка на бюджетните ефекти от промените в допусканията, макроикономическите показатели и/или в нормативната уредба по години за периода 2024-2026 г.

Вноските на България не следва да превишават определения в разпределението към споразумението максимален общ размер. Възможни са обаче варирания в отделните години поради включените в споразумението за финансов принос особености. По-конкретно, очаква се част от финансирането за лихвената субсидия при възможност да се поеме от бюджета на ЕС, като държавите членки покриват останалата част. Също така разлики между отделните години ще са възможни поради прилагането на различен размер на т.нар. „БНД-ключ“ (делът на БНД на всяка от държавите членки в общия БНД на ЕС) съобразно размера му в последния одобрен годишен или коригиращ бюджет на ЕС. В началото на 2024 г. Европейската комисия ще съобщи на държавите членки окончателните суми по очакваните максимални вноски, за крайния (фиксирания) размер на лихвата по заемите, тъй като той вече няма да подлежи на последващи промени. Не на последно място, промяна в очаквания размер на максималните вноски е възможен при задействане на включената в споразумението клауза за преразглеждане.

Част VI.
Политика по дълга и финансирането за периода 2024-2026 г.

Политиката на правителството за управление на държавния дълг[39] за периода 2024-2026 г. ще бъде насочена към осигуряване на необходимите ресурси за рефинансиране на дълга в обращение, финансиране на планираните дефицити по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв. Предприетите мерки от централните банки на водещите икономики за ускоряване на процеса за затягане на паричната политика и покачване на основните лихвени проценти с оглед овладяване на високата инфлация, опасенията за спад в икономическата активност и низходящите очаквания за нейното развитие, както и в най-широк смисъл глобалната политическа и икономическа несигурност ще са ключовите фактори, определящи от една страна цената на дълговото финансиране и от друга - рисковете, съпътстващи неговото осигуряване. Отчитайки тези условия, основните предизвикателства и цели ще бъдат съсредоточени в посока обезпечаване на възможности за пазарно-ориентирано финансиране както на местния, така и на международните капиталови пазари и на договаряне на държавни заеми по линия на инструменти на Европейския съюз и от международни финансови институции, включително за финансиране на проекти и програми, при спазване на нормативно регламентираните годишни дългови ограничения.

1. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ. ОБСЛУЖВАНЕ И ФИНАНСИРАНЕ

Към края на 2022 г. нивото на държавния дълг възлиза на 36,1 млрд. лв. (21,5% от БВП), при максимално допустим размер (съгласно ЗДБРБ за 2022 г.) от 38,5 млрд. лв.

При ограничение от 10,3 млрд. лв. за новопоет дълг през 2022 г., новото дългово финансиране е в общ размер на 7,9 млрд. лв. На вътрешния пазар са емитирани ДЦК с обща номинална стойност от 2 633,3 млн. лв. В обращение е пусната една нова емисия с оригинален матуритет от 5,5-години, чийто обем в края на годината възлиза на 330,5 млн. лв. През годината са преотворени и три емисии от предходни години: 3,5-годишни ДЦК от 2021 г. с падеж през 2025 г. и новоемитиран обем от 1 300,0 млн. лв., 7,5-годишни ДЦК от 2021 г. с падеж през 2029 г. и новоемитиран обем от 500,0 млн. лв. и 10,5-годишни ДЦК от 2016 г. с падеж през 2026 г. и новоемитиран обем от 502,75 млн.

[39] Дългът по Закона за държавния дълг и останалите форми на дълг съгласно Регламент на Съвета (ЕО) № 479/2009 от 25 май 2009 г. за прилагане на Протокола за процедурата при прекомерен дефицит, приложен към Договора за създаване на Европейската общност, който се поема и изплаща от централния бюджет и от лицата, чиито бюджети са част от държавния бюджет, включително чрез сметките им за средствата от Европейския съюз.

лв. Постигнатата среднопретеглена доходност за целия емитиран през годината обем възлиза на 2,02%, при среден коефициент на покритие от 1,38%. По линия на глобалната средносрочна програма за емитиране на дълг на международните капиталови пазари през септември 2022 г. Министерството на финансите пласира успешно два транша еврооблигации с общ номинален обем от 2,25 млрд. евро (4,4 млрд. лв.). Първият транш е със срочност 7 години, обем от 1,5 млрд. евро и лихвен купон 4,125%, а вторият - със срочност 12 години, обем от 750 млн. евро и лихвен купон 4,625%. През декември 2022 г. са усвоени средства в размер на 899,7 млн. лв. (460,0 млн. евро) по държавния заем по линия на Европейския инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства (SURE[40]) вследствие на COVID-19 (15-годишен транш).

До приемането на ЗДБРБ за 2023 г., съгласно Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., и съобразно чл. 87, ал. 2 от ЗПФ, Министерският съвет можеше да поема държавен дълг единствено за рефинансиране на дълга в обращение до размера на годишните погашения по държавния дълг, поет до началото на 2023 г. (3,0 млрд. лв.). На основание на посочените разпоредби на 17.01.2023 г. Република България в рамките на Средносрочната програма за емитиране на дълг на международните капиталови пазари (GMTN Programme) емитира на международните капиталови пазари нова емисия 10-годишни еврооблигации с номинален обем от 1,5 млрд. евро (2,9 млрд. лв.) и годишен лихвен купон от 4,5%.

Постъпленията от емисията бяха използвани за изплащане на погашения по държавния дълг към външни и вътрешни кредитори. Най-съществени са операциите през м. март 2023 г., когато бяха погасени 1,144 млрд. евро номинална стойност (2,237 млрд. лв.) в полза на държателите на седемгодишни еврооблигации на Република България, които са част от емитираните през март 2016 г. на МКП два транша (седем и дванадесет годишни облигации) по средносрочната програма за емитиране на дълг на външните пазари и през м. юли, когато бяха извършени погашения по вътрешния дълг на емисия 10,5-годишни ДЦК от 2013 г. в обем от 350,0 млн. лв. номинална стойност.

Съгласно чл. 69, ал. 1 от ЗДБРБ за 2023 г. (обн., ДВ, бр. 66 от 01.08.2023 г.) максималният размер на новия държавен дълг, който може да бъде поет през годината, е до 7,5 млрд. лв. Отчитайки емитираните вече еврооблигации, за остатъка от законово приетото дългово ограничение в размер на 4,6 млрд. лв. (2,3 млрд. евро) Република България в рамките на Средносрочната програма за емитиране на дълг на международните капиталови пазари (GMTN Programme) на 06.11.2023 г. успешно пласира двоен транш облигации със съвкупен обем от 2,3 млрд. евро, включващи 7,5-годишни еврооблигации с номинален обем от 1,3 млрд. евро (2,5 млрд. лв.) и годишен лихвен купон от 4,375% и 12,5-годишни еврооблигации с номинален обем от 1,0 млрд. евро (2,0 млрд. лв.) и годишен лихвен купон от 4,875%.

В резултат на извършените и планираните до края на годината дългови операции в края на 2023 г. се очаква държавният дълг да достигне до 40,5 млрд. лв. (21,2% от прогнозното ниво на БВП), при максимално допустим размер от 40,6 млрд. лв. съгласно ЗДБРБ за 2023 г., като отбележи увеличение с около 4,4 млрд. лв. в сравнение с края на

[40] SURE - Европейският инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства, вследствие на избухването на пандемията от COVID-19.

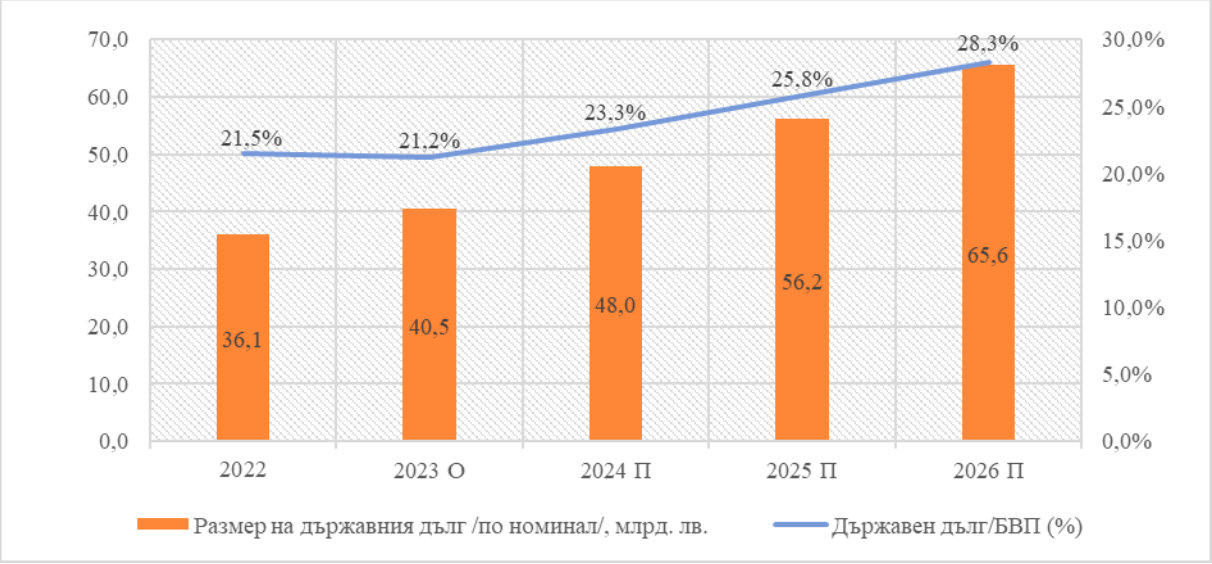
предходната година, при намаление с около 0,3 пр.п. на съотношението държавен дълг/БВП.

Максималният размер на новия държавен дълг, който може да бъде поет през 2024 г., е до 11,7 млрд. лв., с което се осигурява възможност за емитиране на ДЦК на вътрешния и международните капиталови пазари, както и за сключване на структурни програмни заеми в размер до 500,0 млн. евро (0,98 млрд. лв.) с ЕИБ и БРСЕ за съфинансиране на проекти, изпълнявани със средства от Европейските фондове при споделено управление, през програмния период 2021-2027 г., като прогнозните усвоявания по заемите индикативно са разчетени за периода 2024-2026 г.

През 2024 г. за рефинансиране на дълга в обращение са предназначени 3,5 млрд. лв., от които 2,9 млрд. лв. (1,5 млрд. евро) за падежа на еврооблигации, емитирани през 2014 г. и 0,4 млрд. лв. за падежа на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар през 2014 г., както и 0,2 млрд. лв. за погашения по държавни заеми. Останалата част от дълговото финансиране е предназначена за финансиране на планирания дефицит по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв. На базата на планираните дългови операции се очаква максималният размер на държавния дълг към края на 2024 г. да не надвишава 48,0 млрд. лв.

През 2025 г. и 2026 г. се планира поемането на нов държавен дълг в размер на 11,6 млрд. лв. и 11,7 млрд. лв., като дългът в обращение, който ще бъде рефинансиран, е в размер съответно на 3,6 млрд. лв. за 2025 г. (в т.ч. 3,3 млрд. лв. падеж на емисии на ДЦК на вътрешния пазар) и 2,8 млрд. лв. за 2026 г. (в т.ч. 2,5 млрд. лв. падеж на емисии на ДЦК на вътрешния пазар). В резултат, в края на 2025 г. и 2026 г. се предвижда държавният дълг да достигне съответно до 56,2 млрд. лв. (25,8% от БВП) и 65,6 млрд. лв. (28,3% от БВП).

Граф. VI-1: Държавен дълг и съотношение на държавния дълг към БВП

Източник: МФ

Предвид допусканията за основните показатели на бюджетната рамка, през следващия тригодишен период се очертава необходимостта от осигуряване на значителни обеми ново дългово финансиране, като се наблюдава тенденция за нарастване на държавния дълг в абсолютна стойност и като съотношение към БВП. Пред реализирането на

дълговото финансиране както през 2024 г., така и през целия тригодишен период, са налице редица рискове, породени от външни фактори, които емитентът не би могъл да управлява, като волатилност на финансовите пазари, геополитическа несигурност, висока инфлация, затягане на паричната политика от страна на централните банки на водещите икономики и др. Те се отразяват и на вътрешния дългов пазар, който е със сравнително ограничен капацитет, ликвидност и пазарни участници. Не на последно място по важност следва да се има предвид, че преобладаващият дял на пазарните източници за дългово финансиране предполага привнасяне на всички външни рискове при изпълнението на държавния бюджет в частта за финансиране на планирания дефицит за целия тригодишен период, визиран в АСБП.

Измененията в структурата на държавния дълг през разглеждания период от 2022 г. до 2026 г. се базират на извършените дългови операции и планираните такива, при които е направено индикативно разпределение както между външните и вътрешни източници на финансиране, така и по отношение на валутата, матуритета и лихвените условия на планирания нов дълг.

Табл. VI-1: Държавен дълг – показатели за вътрешен и външен дълг

Показатели	2022 Отчет	2023 Очаквано	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Държавен дълг, млн. лв.	**36 125,7**	**40 533,1**	**47 952,3**	**56 211,1**	**65 566,8***
Държавен дълг/БВП (%)	21,5%	21,2%	23,3%	25,8%	28,3%*
Външен дълг, млн. лв.	**25 160,3**	**29 917,7**	**34 616,9**	**42 668,6**	**51 527,1**
Външен дълг/БВП (%)	15,0%	15,6%	16,8%	19,6%	22,3%
Вътрешен дълг, млн. лв.	**10 965,4**	**10 615,4**	**13 335,4**	**13 542,5**	**14 039,8**
Вътрешен дълг/БВП (%)	6,5%	5,6%	6,5%	6,2%	6,1%
БВП, млн. лв.	***167 809,0***	***191 181,7***	***205 848,7***	***217 811,3***	***231 356,8***

** Поради закръгления сумарната позиция не се изчерпва от съставните ѝ числа.*

Източник: МФ

В структурата на държавния дълг, през 2022 г. *външният държавен дълг* възлиза на 25,2 млрд. лв., през 2023 г. се очаква да достигне до 29,9 млрд. лв. и се прогнозира да продължи да нараства в средносрочен план достигайки до 51,5 млрд. лв. през 2026 г. По отношение на *вътрешния дълг* се наблюдава намаление от 11,0 млрд. лв. към края на 2022 г. до 10,6 млрд. лв. към края на 2023 г., като очакванията са за нарастваща тенденция и достигане до 14,0 млрд. лв. през 2026 г.

Табл. VI-2: Структура на държавния дълг за периода 2022-2026 г.

Показател	2022 Отчет	2023 Очаквано	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Структура на дълга по остатъчен матуритет					
Дълг с матуритет до 1 г.	7,7%	8,2%	7,1%	4,5%	5,1%
Дълг с матуритет от 1 до 5 г.	32,7%	26,7%	29,0%	26,6%	30,7%
Дълг с матуритет от 5 до 10 г.	32,1%	36,1%	26,6%	31,4%	28,1%
Дълг с матуритет над 10 г.	27,5%	29,0%	37,4%	37,6%	36,1%

Показател	2022 Отчет	2023 Очаквано	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Структура на дълга по видове инструменти					
Облигации, емитирани на МКП	54,9%	61,7%	61,8%	67,0%	70,8%
ДЦК, емитирани на вътрешния пазар	30,4%	26,2%	27,8%	24,1%	21,4%
Държавни заеми	12,9%	10,6%	9,3%	8,2%	7,3%
Държавни инвестиционни заеми	1,9%	1,4%	1,0%	0,7%	0,5%
Структура на държавните заеми по кредитори					
Заеми от ЕС /в т.ч. ЕИБ/	84,8%	86,2%	86,0%	85,4%	84,6%
Заеми от МБВР	6,3%	4,6%	3,0%	1,8%	0,9%
Заеми от БРСЕ	7,4%	7,5%	9,7%	11,7%	13,8%
Заеми от други кредитори	1,5%	1,7%	1,4%	1,1%	0,8%
Лихвена структура					
Заеми с фиксирани лихви	99,2%	99,5%	99,1%	98,8%	98,4%
Заеми с плаващи лихви	0,8%	0,5%	0,9%	1,2%	1,6%
Валутна структура					
Дълг в лева	29,1%	25,1%	26,9%	24,1%	21,4%
Дълг в щатски долари	-	-	-	-	-
Дълг в евро	70,8%	74,8%	73,0%	75,8%	78,5%
Дълг в други валути (японски йени)	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	-

Източник: МФ

В структурата на дълга по остатъчен матуритет през целия прогнозен период се наблюдава преобладаващ дял на дълга с матуритет над 10 г., следван от дълга с матуритет от 1 до 5 г. и от 5 до 10 г., за сметка на редуциране на дълга с кратък срок за погасяване – до 1 година.

В структурата на дълга по видове инструменти облигациите, емитирани на МКП, ще продължат да заемат доминантна позиция през целия прогнозен период, като делът им е с нарастваща тенденция и се очаква в края на периода да достигне до 70,8%. ДЦК, емитирани на вътрешния пазар, държавните и държавните инвестиционни заеми са с намаляващ дял, който в края на 2026 г. достига съответно до 21,4%, 7,3% и 0,5%.

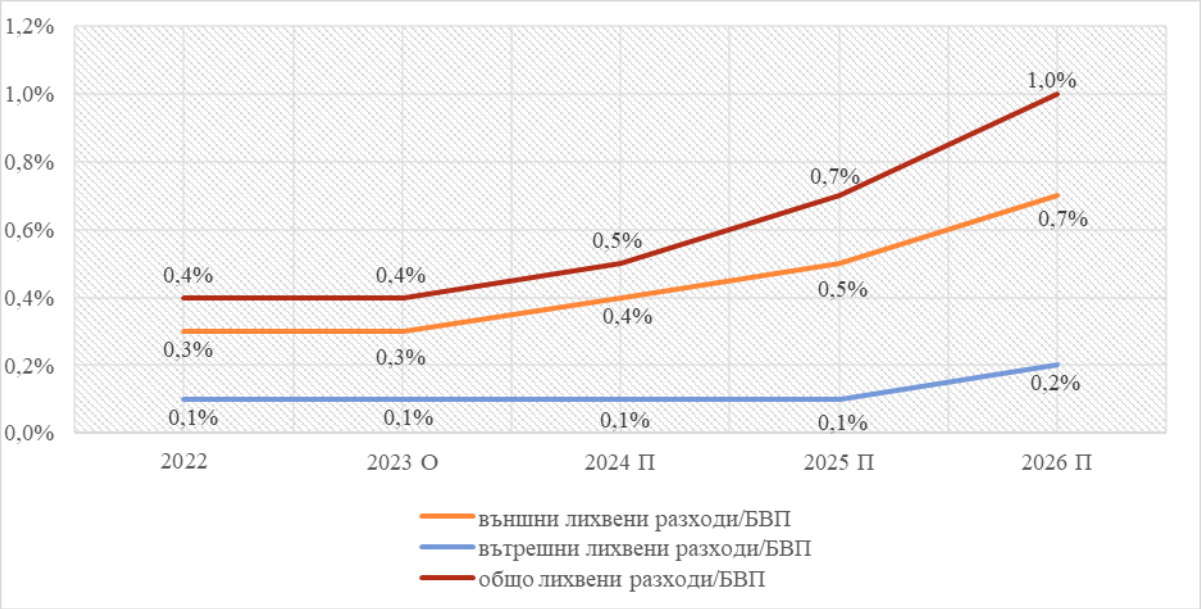
В структурата на държавните заеми по кредитори към края на 2022 г. най-голям дял имат получените заеми от Европейски съюз (в т.ч. от ЕИБ и ЕК) – 84,8%. През следващите години се прогнозира запазване на доминантната му позиция, предвид нарастващата роля на инструментите на ЕС за подпомагане на процесите за възстановяване на икономиките на държавите членки. Очакванията са за нарастване на дела на заемите, получени от БРСЕ и достигане до 13,8% в края на периода, при намаляващ дял на заемите от МБВР (поради приключване на изпълняваните с помощта на банката проекти и преминаване към предоставянето на аналитични и консултантски услуги от МБВР по приоритетни за държавата направления) и на заемите с кредитори в раздел „Други“.

Лихвената и валутна структура на дълга към края на 2022 г. се характеризират с ясно изразен превес на задълженията с фиксиран лихвен процент от 99,2% и на евровия и левовия компонент на дълга – 99,9%, като тази тенденция се запазва през целия

разглеждан период. Дългът с плаващи лихви е обвързан с индекса на 6-месечния EURIBOR.

Лихвените разходи за обслужването на държавния дълг през 2022 г. възлизат на 593,6 млн. лв., от които 485,0 млн. лв. по външния и 108,6 млн. лв. по вътрешния. През 2023 г. се очаква те да достигнат до 782,2 млн. лв. (665,3 млн. лв. по външния и 116,9 млн. лв. по вътрешния). Прогнозираното нарастване на размера на държавния дълг за периода 2024-2026 г., в комбинация с неблагоприятната конюнктура на местния и международните пазари на суверенен дълг, ще обусловят и по-негативната динамика на лихвените разходи за обслужването на държавния дълг в средносрочен хоризонт, като предвижданията са през периода 2024-2026 г. разходите за лихви да се увеличат, достигайки до 966,8 млн. лв. през 2024 г. (0,5% от БВП), 1 485,7 млн. лв. през 2025 г. (0,7% от БВП) и 2 203,6 млн. лв. през 2026 г. (1,0% от БВП). Съотношението на лихвените разходи към прогнозния БВП за целия период остава под 1,0%.

Граф. VI-2: Съотношение на лихвените разходи към БВП по държавния бюджет*

** Поради закръгления сумарните позиции не се изчерпват от съставните им числа.*

Източник: МФ

2. ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ

Към края на 2022 г. държавногарантираният дълг възлиза на 1,7 млрд. лв., при съотношение към БВП от 1,0%. Основната част от него се формира от външни заеми – 96,3%. Доминиращ дял от държавните гаранции имат издадените за сектор „Финансов“ – 58,6%, следвани от сектор „Инструменти на ЕС“ – 18,0%, сектор „Енергетика“ – 12,6%, сектор „Транспорт“ – 4,9%, сектор „Образование“ - 3,7% и сектор „Други“ – 2,1%. Към края на 2023 г. се очаква запазване на нивото на държавногарантирания дълг от предходната година, при намаляване на съотношение към БВП до 0,9%.

През 2023 г. е ратифицирано със закон от Народното събрание (ДВ, бр. 14 от 2023 г.), Гаранционното споразумение между Република България и ИНГ Банк Н.В. („ИНГ Банк“) във връзка с договора за дългосрочен кредит, сключен през януари 2023 г. между ИНГ Банк Н.В. и „Булгартрансгаз“ ЕАД, за финансиране на Проекта от общ

интерес 6.8.3. Междусистемна газова връзка България – Сърбия в размер на 49,1 млн. евро (96,0 млн. лв.) и Гаранционното споразумение по заема за ББР с кредитор ЕИБ на стойност 175,0 млн. евро за финансиране на кредитни програми за малкия и средния бизнес.

Предстои НС да ратифицира гаранционните споразумения по държавногарантирания заем между ББР и БРСЕ на стойност 175,0 млн. евро (342,3 млн. лв.) за подкрепа на микро-, малки и средни предприятия за създаването и запазването на жизнеспособни работни места и опазване на околната среда (подписан и внесен за ратификация през м. юли 2023 г.) и по новите заемни споразумения за предоставяне на извънредна макрофинансова помощ от ЕС на Украйна в размер до левовата равностойност на 16,7 млн. евро (32,7 млн. лв.) - внесен в НС за ратификация през м. юли 2023 г.

Предлага се в ПЗДБРБ за 2024 г. да бъде продължена възможността за издаване на предвидените в ЗДБРБ за 2023 г. гаранции, по нови заемни споразумения за плащания на „Булгаргаз“ ЕАД в размер на 150,0 млн. евро (293,4 млн. лв.) и за инвестиции на „Булгартрансгаз“ ЕАД по проект от общ интерес 6.20.2 „Разширение на капацитета на ПГХ[41] „Чирен“ в размер до левовата равностойност на 207 586 411 евро (406,0 млн. лв.).

В Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. е включена възможност за издаване на държавни гаранции по нови заемни споразумения в максимален размер до 4,5 млрд. лв. От тях 4,4 млрд. лв. са нови държавни гаранции по Закона за държавния дълг във връзка с финансирането на следните проекти:

- проект „Модернизация и рехабилитация на ПАВЕЦ[42] „Чаира“ в размер до валутната равностойност на 80,0 млн. лв., при спазване на законодателството в областта на държавните помощи;

- проект „Увеличаване обема на долния изравнител на ПАВЕЦ „Чаира“ с изграждането на язовир „Яденица“ и реверсивен напорен тунел за връзка с язовир „Чаира“ в размер до валутната равностойност на 75,0 млн. лв., при спазване на законодателството в областта на държавните помощи;

- проект „Изграждане на нова ядрена мощност от най-ново поколение на площадката на АЕЦ[43] „Козлодуй“ (7 блок) в размер до левовата равностойност на 1 500 417 089 евро (2 934 560 755 лв.), при спазване на законодателството в областта на държавните помощи;

- проект „Придобиване на подвижен железопътен състав“ в размер до левовата равностойност на 300,0 млн. евро (586,7 млн. лв.), при спазване на законодателството в областта на държавните помощи.

В рамките на 2024 година се предвижда да бъдат издадени държавни гаранции по Закона за кредитиране на студенти и докторанти в общ размер до 40,0 млн. лв. и във връзка със споразумението за принос между Република България и Европейската инвестиционна банка по отношение на участието на Република България с гаранция в размер до левовата равностойност на 10,0 млн. евро (19,6 млн. лв.) в доверителния фонд „ЕС за Украйна“.От гледна точка на влиянието върху размера на държавногарантирания дълг, при допускането за издаване на разглежданите нови

[41] Подземно газохранилище.

[42] Помпено-акумулираща водноелектрическа централа.

[43] Атомна електроцентрала.

държавни гаранции и пълно усвояване на средствата от заемите до края на 2024 г., се очаква общият размер на държавногарантирания дълг да достигне до ниво от около 6,0 млрд. лв. (при 1,7 млрд. лв. през 2023 г.)[44], а показателят „Съотношение на държавногарантирания дълг към прогнозния БВП“ за 2024 г. до 2,9% (при 0,9% за 2023 г.). При тези допускания, отрасловата структура на гарантирания дълг ще претърпи съществени промени спрямо предходната година, като с най-висок дял предвид съсредоточаването на финансовия ресурс основно в един отрасъл ще бъде дългът на сектор „Енергетика“, нараствайки до ниво от 68,0% (при 17,6% към края на 2023 г.), следван от дела на сектор „Транспорт“ възлизащ на 11,2%.

В следващите години очакванията са за плавно намаление на държавногарантирания дълг в номинално изражение, достигайки 5,9 млрд. лв. (2,7% от прогнозния БВП) в края на 2025 г. и 5,8 млрд. лв. (2,5% от прогнозния БВП) в края на 2026 г.

3. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ ЧРЕЗ ФИНАНСОВ ЛИЗИНГ И ДРУГИ ФОРМИ НА ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ

За периода 2024-2026 г. не се предвижда поемане на нов дълг от първостепенните разпоредители с бюджет по държавния бюджет по чл. 37, ал. 1, т. 1, буква „б“ от Закона за публичните финанси.

4. ДРУГИ ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО

4.1. УСВОЯВАНИЯ ПО ДЪРЖАВНИТЕ ИНВЕСТИЦИОННИ ЗАЕМИ

За периода 2024-2026 г. не е предвидено усвояване на външно финансиране по държавни инвестиционни заеми. По централния бюджет са разчетени приходи от лихви по държавни инвестиционни заеми с краен бенефициент търговско дружество общо за 2024 г. в размер на 1,7 млн. лв., за 2025 г. - 1,4 млн. лв. и за 2026 г. - 1,0 млн. лв. Общо разчетените разходи по държавните инвестиционни заеми, в т.ч. и с краен бенефициент търговско дружество, за 2024 г. са в размер на 17,7 млн. лв., от които 17,6 млн. лв. разходи за лихви и 0,1 млн. лв. разходи за издръжка по проект, изпълняван от Министерството на финансите. За 2025 г. са планирани разходи по държавните инвестиционни заеми в общ размер 14,4 млн. лв., а за 2026 г. – 11,9 млн. лв.

Разчетените средства за погашения по държавни инвестиционни заеми, в т.ч. и с краен бенефициент търговско дружество, за 2024 г. са в размер на 99,5 млн. лв., за 2025 г. – 76,0 млн. лв., а за 2026 г. – 60,1 млн. лв.

4.2. ФИНАНСИРАНЕ ПО ЧЛ. 9, АЛ. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ЕКСПОРТНОТО ЗАСТРАХОВАНЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Съгласно чл. 9, ал. 1 от Закона за експортното застраховане (ЗЕЗ), в закона за държавния бюджет на Република България за съответната година се предвиждат

[44] С предвидено усвояване и на средства по заеми с държавни гаранции, предвидени в ЗДБРБ за 2023 г., в полза на ББР и в полза на ЕК във връзка с гаранцията за Украйна.

средствата от централния бюджет за изплащане на застрахователни обезщетения по чл. 3 от ЗЕЗ (дейността за сметка на държавата). За периода 2024-2026 г. се предвиждат средства в размер, както следва: 140,0 млн. лв. за 2024 г., 145,0 млн. лв. за 2025 г. и 150,0 млн. лв. за 2026 г.

В съответствие с мисията и целите на „Българска агенция за експортно застраховане“ (БАЕЗ) като държавна агенция, която да подкрепя българските износители, дружеството акцентира върху развитието в предлагането на застрахователните продукти по дейността за сметка на държавата. За изпълнението на заложените показатели БАЕЗ се нуждае от съответния застрахователен капацитет, който да покрива нуждите на компанията.

Мерките за постепенно повишаване на заделените средства в държавния бюджет целят повишаване на застрахователния капацитет на БАЕЗ по дейността за сметка на държавата, в съответствие със ЗЕЗ, както и са необходими като превенция относно достигане на застрахователния капацитет и невъзможност за сключване на застрахователни договори или спешно увеличаване на средствата през текущата година.

4.3. ПОСТЪПЛЕНИЯ ОТ ПРИВАТИЗАЦИЯ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Прогнозните постъпления от приватизация за периода 2024-2026 г. са съответно по 0,5 млн. лв. за 2024 г. и 2025 г. и 0,4 млн. лв. за 2026 г.

4.4. СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА КРЕДИТНА ЛИНИЯ МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ КАТО КРЕДИТОР И ЕДИННИЯ СЪВЕТ ЗА ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ В ЕС КАТО КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛ

На 07.10.2020 г. Република България сключи споразумение за кредитна линия с Единния съвет за преструктуриране в изпълнение на ангажиментите на Република България във връзка с присъединяването на страната към Единния надзорен механизъм (ЕНМ) и Единния механизъм за преструктуриране (ЕМП). Споразумението е подписано от министъра на финансите при условията на последваща ратификация.

Всички участващи в банковия съюз държави членки предоставят национални кредитни линии като форма за мостово финансиране, за да се осигури необходимото финансиране за евентуално преструктуриране само на банки в съответната държава членка през преходния период до достигане на целевото равнище на Единния фонд за преструктуриране (ЕФП) към 31 декември 2023 г. Кредитната линия между Република България и Единния съвет за преструктуриране (ЕСП) е в размер на 113 499 хил. евро (около 221 985 хил. лв.). До този момент кредитната линия не е активирана. След приключване на преходния период бе планирано кредитните линии от държавите членки, участващи в банковия съюз, да бъдат заменени от Общ защитен механизъм (ОЗМ)[45]. Участието на Република България в ОЗМ е посредством паралелно споразумение за защитен механизъм между Република България като кредитор и ЕСП

[45] Общият защитен механизъм предоставя подкрепа под формата на обща мярка за подкрепа на Единния съвет за преструктуриране от Европейския стабилизационен механизъм (ЕСМ), където участват всички държави-членки от еврозоната и паралелни споразумения за защитен механизъм, за държавите членки, извън еврозоната, участващи в банковия съюз.

като кредитополучател. Споразумението е подписано и ратифицирано от Република България, но ще влезе в сила едновременно с влизането в сила на Споразумението за защитен механизъм между ЕМС и ЕСП. Максималният размер на кредитна линия по паралелното споразумение за защитен механизъм е 96 087 хил. евро (приблизително 188 000 хил. лв.).

Общият защитен механизъм все още не е влязъл в сила (все още една държава членка се очаква да ратифицира актуализирания договор за ЕСМ). До влизането в сила се очаква кредитните линии между ЕСП и държавите членки, участващи в банковия съюз, да бъдат автоматично подновени при същите условия.

Кредитната линия може да бъде активирана само в краен случай - при недостиг на средства в Единния фонд за преструктуриране и след като са изчерпани всички други източници на финансиране. Системата от национални кредитни линии гарантира защитата на данъкоплатците и е фискално неутрална в средносрочен план, тъй като банковият сектор на съответната държава членка е отговорен за погасяване на сумите, изтеглени по кредитната линия.

4.5. ФИСКАЛЕН РЕЗЕРВ

Съгласно дефиницията за показателя „Фискален резерв“ в т. 41 на § 1 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси в неговия обхват се включват салдата по всички банкови сметки на бюджетните организации без тези на общините и техните разпоредители с бюджет, активите на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система (ДФГУДПС), вземания от фондове на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други, и други финансови активи по чл. 154, ал. 22 и 23 от същия закон.

Минималният размер на показателя „Фискален резерв“ е определен на база необходимите средства на разположение към 31 декември 2024 г. за обезпечаване на наличностите на ДФГУДПС и текущите ликвидни нужди на бюджета. Следва обаче да се подчертае, че минималният размер на фискалния резерв не представлява целева стойност за показателя към даден период. Той представлява минимален праг за показателя, който има за цел да минимизира рисковете от ликвидни проблеми в краткосрочен хоризонт.

На тази база се предвижда запазване на определения към момента праг за минималния размер на фискалния резерв за 2023 г. Предлага се минималният размер на фискалния резерв към 31 декември 2024 г. да бъде в размер на 4,5 млрд. лв.

Част VII.
Перспективи за развитието на публичните финанси

1. УСТОЙЧИВОСТ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

В този раздел се разглежда дългосрочната устойчивостта на фискалната позиция, като се оценява текущото състояние на публичните финанси от гледна точка на бъдещото нарастване на публичните разходи свързани със застаряването на населението. За тази цел се използват индикаторите за устойчивост S1 и S2, изчислени по методология, разработена от ЕК[46].

Индикаторът S1 показва необходимата корекция в структурното първично бюджетно салдо през последната прогнозна година (2026 г. в случая на МФ, 2024 г. в случая на ЕК), за да се задържи съотношението на държавен дълг към БВП под 60% към 2070 г. *Индикаторът S2* показва корекцията в структурния първичния баланс през последната прогнозна година, която се изисква за да се стабилизира държавният дълг в дългосрочен план.

Положителна стойност на индикаторите означава необходимост от фискална консолидация или структурни реформи, които да намалят тежестта от застаряването на населението върху публичните финанси, докато отрицателната показва наличие на фискално пространство.

Табл. VII-1: Индикатори за устойчивост

	ИАП		ЕК	
	S1	**S2**	**S1**	**S2**
Стойност, от която:	-0,2	1	2,5	3,9
Начална бюджетна позиция	1,6	1,7	2,3	2,5
Дългово ограничение	-0,6		-0,7	
Бъдещи промени в бюджетната позиция	-1,1	-0,8	1,0	1,4
Необходим структурен първичен баланс в края на прогнозния период	-1,7	-0,6	0,2	1,6

Източник: ИАП, ЕК

В таблицата са представени оценките на ИАП за индикаторите за фискална устойчивост и тези на ЕК от Мониторинговия доклад за устойчивостта на дълга на ЕК[47], публикуван през април 2023 г. Наличието на разлики в стойностите на индикаторите S1 и S2 между двете институции в голяма степен се дължи на различни очаквания за

[46] European Commission (2023). "Debt Sustainability Monitor 2022". Institutional Paper 199. - ANNEX A5 The long-term fiscal sustainability indicators (S1, S2).

[47] European Commission (2023). "Debt Sustainability Monitor 2022". Institutional Paper 199.

икономическия растеж, дълга и бюджетния баланс в средносрочен план. Оценките на Комисията се базират на прогнози от есента на 2022 г. Освен това оценката за устойчивостта на фискалната политика е силно зависима от перспективите за дългосрочно развитие на икономиката. Наличието на разлики в стойностите на индикаторите S1 и S2 между двете институции се дължи и на разлики в очакванията за бъдещи промени в бюджетната позиция, които са свързани с разходите за пенсии, здравеопазване и образование. При изготвянето на своята дългосрочна макроикономическа прогноза и съответните оценки за разходи, свързани със застаряването на населението, ИАП използва допускания, които ще залегнат в Доклада по застаряване на населението от 2024 г., прогноза за разходите за пенсии, подадена от Националния осигурителен институт, както и прогнози за разходите за здравеопазване и образование, получени от използвания дългосрочен модел[48].

Оценките показват, че въпреки очакванията за увеличение на дълга в рамките на прогнозния период до 2026 г., фискалната устойчивост на страната не е застрашена. Индикаторът S1 е отрицателен, което според референтните стойности на ЕК[49] означава нисък риск за фискалната устойчивост и поддържане на нивото на дълга под 60% от БВП до 2070 г. Стойността на индикатора S2 също показва нисък риск пред фискалната устойчивост в дългосрочен план.

1.1. ОЦЕНКА НА СТРУКТУРНИЯ БЮДЖЕТЕН БАЛАНС И ГОДИШНИЯ РЪСТ НА РАЗХОДИТЕ СПРЯМО РЕФЕРЕНТНИЯ РАСТЕЖ НА ПОТЕНЦИАЛНИЯ БВП

1.1.1 Структурен бюджетен баланс

През 2023 г. структурният бюджетен баланс е оценен на дефицит от 3,5% от БВП. При изчислението му отрицателното фактическо салдо на сектор „Държавно управление“ се коригира с размера на предвидените еднократни мерки. Поради очакванията за по-малък размер на еднократните разходи спрямо еднократните приходи, отчитането на мерките се проявява в корекция към по-голям структурен бюджетен дефицит. Цикличната компонента, която отразява положителното отклонение на икономиката от потенциала и чувствителността на бюджетната позиция към икономическия цикъл, също води до корекция към по-голяма отрицателна стойност на структурното бюджетно салдо.

През 2024 г. се планира запазване на дефицита на сектор „Държавно управление“ при относително еквивалентно повишение на приходите и разходите. Икономиката ще продължи да се развива над потенциала си и цикличната компонента ще окаже лек отрицателен ефект върху структурното салдо. Ефектите от еднократни мерки са минимални, съответно няма корекция, свързана с тях, върху структурния бюджетен баланс. В резултат, структурният бюджетен дефицит ще се свие до 3,0% от БВП през 2024 г.

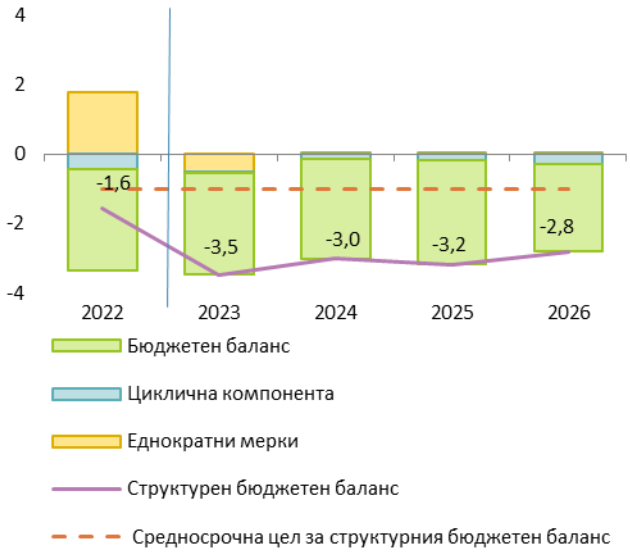
През последните две години от прогнозния период дефицитът на сектор „Държавно управление“ се очаква да възлезе съответно на 3,0 и 2,5% от БВП, като отново не се

[48] http://www.minfin.bg/upload/9114/D.E.2008.pdf

[49] S1<2 – нисък риск; 2<S1<6 – умерен риск; S1>6 – висок риск;
S2<2 – нисък риск; 2<S2<6 – умерен риск; S2>6 – висок риск.

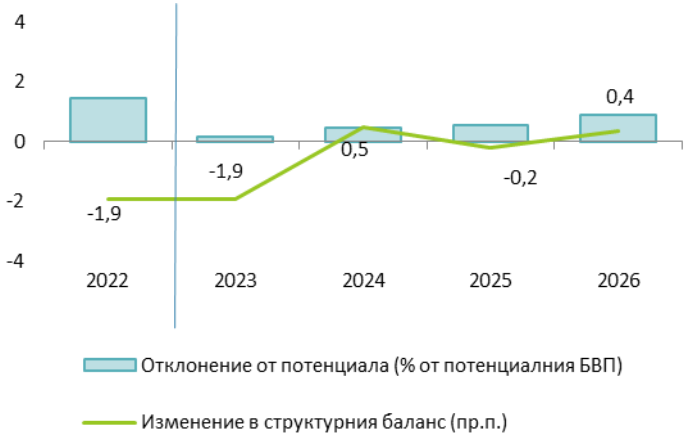
предвиждат ефекти по линия на еднократни мерки. Отклонението от потенциала ще остане положително и леко ще се повиши, което ще се отрази в корекция към по-отрицателно салдо спрямо планирания фактически бюджетен дефицит. Структурният бюджетен дефицит ще достигане 3,2% от БВП през 2025 г. и 2,8% от БВП през 2026 г.

Граф. VII-1: Структурен бюджетен баланс (% от БВП)

Източник: МФ, собствени изчисления

Граф. VII-2: Фискална позиция

Източник: МФ, собствени изчисления

Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер на 1% от БВП. Тази цел е в съответствие с действащите изисквания на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление”, както и рисковете пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси. Според чл. 24 от ЗПФ неизпълнението на средносрочната бюджетна цел за структурния дефицит на годишна основа се допуска при извънредни обстоятелства. Поради кризата, породена от COVID-19, през 2020 г. бе активирана общата клауза за дерогация (General escape clause) от Пакта за стабилност и растеж, която позволи на държавите членки да се отклонят от

стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел през 2020 и 2021 г. Впоследствие, с решение на ЕК, прилагането на клаузата за дерогация в ЕС бе удължено за 2022 г. и 2023 г., и тя ще бъде деактивирана от началото на 2024 г. През пролетта на 2024 г. се предвижда ЕК да може да предлага активиране на процедури за прекомерен дефицит на база отчетни данни за дефицита и дълга за 2023 г. и прогнозни за 2024 г.

1.1.2 Разходно правило

Оценката на съответствието с изискванията по ПСР и ЗПФ по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология на Европейската комисия за т. нар. бенчмарк на разходите, при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. Бенчмаркът на разходите се сравнява с нивото на потенциалния средносрочен растеж на БВП, изчислен от ЕК.

На база направени изчисления от Министерството на финансите изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява съответно на -0,3% за 2022 г., -8,7% за 2023 г., 5% за 2024 г., 3% за 2025 г. и 3,1% за 2026 г. Според изчисленията на ЕК нивото на референтния растеж се оценява средно на 2,3% за 2022 г. и 2,2% за прогнозния период 2023-2026 г.

Бенчмаркът на разходите е част от индикаторите, следени при оценката на спазването на правилата в превантивната част на ПСР, и като такъв попада под обхвата на общата клауза за дерогация, която бе активирана през 2020 г. и продължава да действа до 2023 г. включително.

2. АНАЛИЗ НА ЧУВСТВИТЕЛНОСТТА

Макроикономически симулационен модел

Според чл. 75, ал. 3 от Закона за публичните финанси разработването на средносрочната бюджетна прогноза и на проекта на държавния бюджет се съпровожда с изготвянето на алтернативни сценарии, свързани със съответни рискове, при различни допускания. Представеният анализ е изготвен с макроикономическия симулационен модел, който оценява ефекти върху основни макроикономически и бюджетни показатели от промени в глобалната и/или вътрешната икономическа среда.

2.1. АЛТЕРНАТИВЕН СЦЕНАРИЙ НА ИЗБРАНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Геополитическите конфликти в различни части на света създават висока степен на несигурност, което увеличава риска от внезапно покачване на цените на енергийните суровини и храните. Налице е и опасност от фрагментиране на пазарите, което ще намали ефективността на веригите за доставки и ще доведе до повишение на цените на международно търгуваните стоки и задържане на по-високите лихвени проценти за по-дълго време. По-високите цени ще ограничат реалния разполагаем доход на домакинствата, което в съчетание с по-високите разходи за обслужване на кредитите ще предизвика намаление на реалното потребление. Задържането на по-високите лихвени проценти за по-дълго от очакваното може да се отрази отрицателно върху инвестиционната активност на фирмите, както и на разходите от страна на публичния

сектор. В резултат, икономиката на ЕС ще се свие през 2024 г., а растежът на БВП през 2025 г. ще е по-нисък спрямо базовия сценарий. Имайки предвид тези потенциални рискове, в алтернативния макроикономически сценарий е разгледано повишение на цените на някои международно търгувани стоки[50] и по-неблагоприятна динамика на външното търсене спрямо базовия сценарий.

В резултат от направената симулация, инфлацията в страната ще бъде по-висока спрямо базовия сценарий, съответно с 1,3 пр.п. през 2024 г. и с 1,1 пр.п. през 2025 г. Същевременно, нарастването на международните цени на храните, енергийните продукти и металите има по-силен ефект върху индекса на цените на вноса, отколкото на износа, т.е. отрицателните условия на търговия ще доведат до по-нисък дефлатор на БВП през 2024 г. в сравнение с базовия сценарий. В отговор на повишената инфлация в еврозоната ЕЦБ ще трябва допълнително да повиши основния си лихвен процент през 2024 г., както и да го задържи на по-високо ниво спрямо очакваното в базовия сценарий и през 2025 г. Това ще се отрази и в повишение на междубанковия лихвен процент EURIBOR.

Табл. VII-2: Обобщение на допусканията, използвани в алтернативния сценарий (отклонение спрямо основния сценарий)

МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА	2023	2024	2025	2026
Световна икономика (реален растеж, пр.п.)	0,0	-0,7	-0,3	0,0
Европейска икономика – ЕС (реален растеж, пр.п.)	0,0	-1,0	-0,5	0,0
Валутен курс щ.д./евро (%)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Цена на петрол "Брент" (щ.д./барел,%)	0,0%	22,5%	20,2%	0,0%
Цена на метали (щ.д., %)	0,0%	12,2%	10,6%	0,0%
Цени хранителни продукти (в щ.д., %)	0,0%	20,9%	21,0%	0,0%
EURIBOR 3м. (пр.п.)	0,0	0,75	1,0	0,0

Източник: ИАП

Нарасналите разходи за живот и за обслужване на вече съществуващи и нови заеми ще намалят покупателната способност на населението, което ще се отрази в по-ниско потребление на домакинствата за целия прогнозен период. Несигурната външна среда, по-скъпите суровини и по-високите лихвени проценти ще ограничат инвестиционната активност в страната, като ефектът ще е с известно забавяне спрямо останалите компоненти на БВП. По-слабата инвестиционна активност ще доведе до малко по-слабо търсене на труд и по-бавен ръст на доходите спрямо базовия сценарий, което от своя страна също ще се отрази отрицателно върху потреблението на домакинствата.

Допусканията за по-неблагоприятно развитие на външната среда в периода 2024 и 2025 г. ще се отразят неблагоприятно върху растежа на износа на стоки и услуги. Вносът на стоки и услуги също ще бъде по-нисък спрямо базовия сценарий, в резултат на влошеното вътрешно търсене и износ. Отрицателният принос на нетния износ към растежа на БВП ще се увеличи през 2024 г., но през последните две години от прогнозния период ще е по-благоприятен в сравнение с базовия сценарий. Балансът на

[50] За оценка на шоковете на цените на избрани международни суровини е използван метод, базиращ се на риск-неутралната плътност на вероятностното разпределение на стойността на опциите за избраните групи стоки. От така направеното разпределение е извлечен 75-ия персентил, чиято стойност се сравнява със стойността на съответстващата стока в базовия сценарий, като отклонението между двете се приема за шок в цената.

текущата сметка ще следва тенденциите във външната търговия и динамиката на цените на внос и износ, което ще доведе до влошаване през 2024 и 2025 г., след което леко ще се подобри.

Растежът на БВП ще бъде по-нисък с 0,5 пр.п. спрямо базовия сценарий през целия прогнозен период. Нивото на БВП както по постоянни, така и по текущи цени в алтернативния сценарий ще остане трайно под това в базовия до края на периода.

Табл. VII-3: Промени в основните макроикономически показатели (отклонение спрямо основния сценарий)

Основни макроикономически показатели	2023	2024	2025	2026
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ				
БВП ниво по текущи цени (%)	0,0%	-0,9%	-0,7%	-1,1%
БВП (реален растеж, пр.п.)	0,0	-0,5	-0,5	-0,5
Потребление	0,0	-0,1	-1,0	-1,0
Брутообразуване на основен капитал	0,0	0,7	-2,6	-1,5
Износ на стоки и услуги	0,0	-1,4	0,0	-0,2
Внос на стоки и услуги	0,0	-0,7	-1,0	-1,1
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ				
Заетост (СНС, %)	0,0%	-0,2%	-0,3%	-0,5%
Коефициент на безработица (НРС, пр.п.)	0,0	0,1	0,2	0,2
Компенсация на наетите (%)	0,0%	-0,2%	-0,1%	-0,2%
Дефлатор на БВП (пр.п.)	0,0	-0,4	0,6	0,1
Средногодишна инфлация (ХИПЦ, пр.п.)	0,0	1,3	1,1	-0,6
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС				
Текуща сметка (% от БВП, пр.п.)	0,0	-1,2	-0,6	0,3
БЮДЖЕТЕН СЕКТОР				
Бюджетни приходи (%)	0,0%	-0,4%	-0,4%	-0,8%
Бюджетен баланс (% от БВП, пр.п.)	0,0	-0,2	-0,2	-0,4
Държавен дълг (% от БВП, пр.п.)	0,0	0,4	0,6	1,1

Източник: ИАП

2.2. ЧУВСТВИТЕЛНОСТ НА ПРОГНОЗИТЕ КЪМ АЛТЕРНАТИВНИЯ СЦЕНАРИЙ

Анализът на чувствителността представя промяната върху основни бюджетни параметри, която би настъпила при реализиране на алтернативния макроикономически сценарий.

При алтернативния сценарий БВП по текущи цени е по-нисък в периода 2024-2026 г., което има отрицателен ефект върху данъчните постъпления и съответно общите бюджетни приходи. Принос за понижението спрямо базисния сценарий имат по-ниските постъпления от корпоративен данък и социалноосигурителни вноски. Ограниченото потребление на домакинствата ще се отрази и в по-ниски приходи от ДДС през 2025 г. и 2026 г. Намалението на общите приходи спрямо базисния сценарий е оценено на 0,4% през 2024 г. и при натрупването на ефектите през отделните години

достига до 0,8% през 2026 г. В резултат от изменението в приходите и по-ниското номинално ниво на БВП, бюджетният баланс би се влошил с между 0,2 и 0,4 пр.п. в периода 2024-2026 г.

Промяната в допусканията се отразява в повишение на държавния дълг, като процент от БВП, поради малко по-високите бюджетни дефицити и по-ниското равнище на БВП по текущи цени, като разликата е от 0,4 пр.п. през 2024 до 1,1 пр.п. през 2026 г.

3. ПРОЦЕДУРИ И КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

3.1. БЮДЖЕТНА ПРОЦЕДУРА ЗА 2024 Г.

Бюджетирането е постоянен процес, но етапите и стъпките за неговото реализиране търпят своето развитие в зависимост от много фактори – организационни, икономически, политически, законови и други, които предопределят необходимостта от разработването на график, с който да се организира процесът по планирането и съставянето на бюджетните документи.

Съгласно Закона за публичните финанси бюджетната процедура включва етапите, сроковете, разпределението на отговорностите и изискванията за съставянето както на средносрочната бюджетна прогноза, така и на проекта на държавния бюджет.

Бюджетната процедура за 2024 г. беше изготвена съгласно правилата на ЗПФ и отчита както променящите се изисквания към всички отговорни институции, така и изискванията към България като държава членка в рамките на т.нар. Европейски семестър – графикът, чрез който се осъществява съгласуваност на националните икономически и бюджетни политики в рамките на Европейския съюз.

Бюджетната процедура за 2024 г. беше одобрена с Решение № 70 на Министерския съвет от 27 януари 2023 г. с цел създаване на необходимата организация и координация между отделните участници в бюджетния процес, като бяха определени отговорностите на всички институции (бюджетни организации), чиито бюджети са част от консолидираната фискална програма, а също така и на други юридически лица, които попадат в обхвата на сектор „Държавно управление“. С бюджетната процедура за 2024 г. продължи тенденцията Министерският съвет да определя, освен ПРБ по бюджетите на Министерския съвет, на министерствата и на държавните агенции, и останалите ПРБ, чиито бюджети се включват в държавния бюджет, с изключение на бюджетите на Народното събрание и на съдебната власт, да прилагат програмен формат на бюджет по утвърдени от правителството области на политики/функционални области и бюджетни програми. Тъй като ЗПФ изисква с държавния бюджет разходите по бюджета на Народното събрание да се приемат и по функционални области, Народното събрание също изготвя бюджет в програмен формат, респективно организира самостоятелно неговото изпълнение.

Първи етап на процедурата:

Стартирането на бюджетната процедура за 2024 г. се осъществи в условията на нереализиран втори етап на бюджетната процедура за 2023 г., съгласно който следваше Бюджет 2023 да е база за подготовката на параметрите и допусканията при изготвянето на СБП за периода 2024-2026 г. Подготовката на Бюджет 2023 беше повлияна от политическия цикъл, свързан с провеждането на предсрочни парламентарни избори в края на 2022 г. и разглеждането и одобряването на законопроекта за държавния бюджет

на Република България за 2023 г. и на актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за 2023-2025 г. не се осъществиха в рамките на предвидените срокове.

Въпреки това, министърът на финансите изготви предварителна оценка на основни макроикономически показатели за периода 2023-2026 г., а в съответствие с изискванията на *БЮ № 1/10.03.2023 г. - Указания за подготовката и представянето на бюджетните прогнози на първостепенните разпоредители с бюджет за периода 2024-2026 г.* ПРБ представиха в Министерството на финансите бюджетните си прогнози за периода 2024-2026 г. При липсата на одобрен Бюджет 2022 насоките към ПРБ бяха да разработват бюджетните си прогнози на базата на основните допускания, таваните на разходите/бюджетните взаимоотношения и други параметри, включени в Решение № 268 на Министерския съвет от 2022 г. за одобряване Средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г., като отчетат влезли в сила нормативни актове или други актове на Министерския съвет, изпълнението на целите и мерките на НПР, Конвергентната програма, Националния план за въвеждане на еврото.

На базата на представените от ПРБ прогнози и направените от МФ оценки и разчети беше разработен проекта на Средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г., одобрена от Министерския съвет с Решение № 348 от 5 май 2023 г. Бяха приети и стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели през 2024 г. (с РМС № 346 от 5 май 2023 г.), а с РМС № 478 от 14 юли 2023 г. за държавните инвестиционни заеми и държавните гаранции беше решено да не се одобряват нови инвестиционни проекти, за чието финансиране да се сключват договори за държавни заеми през 2024 г. и такива, за които да се издава държавна гаранция по заеми за финансирането им през 2024 г.

Съгласно сроковете в бюджетната процедура Министерството на финансите разработи Конвергентната програма на Република България (2023-2026 г.) въз основа на правилата на Пакта за стабилност и растеж – нормативната рамка за координация на националните фискални политики на държавите-членки на Европейския съюз (ЕС) и съгласно Правилника за прилагане („Code of Conduct“).

С решението за одобряване на законопроекта за държавния бюджет за 2023 г. и на актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. бяха отменени точки 2.1.28 и 2.1.29 от бюджетната процедура за 2024 г. относно привеждане на прогнозите на ПРБ в съответствие с приети решения за параметри и допускания от одобрената средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г., тъй като с предложената от редовното правителство бюджетна рамка за периода 2023-2025 г. се промениха параметрите, допусканията и разходните тавани, одобрени от служебното правителство със средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г.

Втори етап на процедурата:

Основните процеси и бюджетни документи през втория етап на бюджетната процедура за 2024 г. са свързани с изготвянето на законопроекта на държавния бюджет на Република България за 2024 г. и АСБП за периода 2024-2026 г. като мотиви към него.

След като в края на м. юли 2023 г. Народното събрание прие Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г., той заедно с АСБП за периода 2023-2025 г. се превърнаха в база за разработването на Бюджет 2024 и вторият етап на бюджетната процедура за 2024 г. стартира с *БЮ № 4/01.09.2023 г. - Указания за подготовката и представянето на проектобюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет за 2024 г. и на актуализираните им бюджетни прогнози за 2025 г. и 2026 г.*

В рамките на този етап ПРБ представиха в МФ проектобюджетите си за 2024 г. и актуализираните си бюджетни прогнози за 2025 г. и 2026 г.

Министерството на финансите на база оценки на основните макроикономически показатели за периода 2023-2026 г. и след извършени анализи и оценки и проведени съгласувания с ПРБ разработи рамката на Бюджет 2024 в съответствие с целите на фискалната политика и изискванията на Закона за публичните финанси.

Разработването на основните параметри на Бюджет 2024 и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. е в унисон със заложената от правителството съгласно Програмата за управление на Република България (Управленската програма) за периода юни 2023 г. – декември 2024 г. законодателна мярка одобряването от Министерския съвет и внасянето в Народното събрание на проект на Закон за държавния бюджет на Република България за 2024 г. да стане при спазване на изискването за дефицит до 3% от БВП с цел осигуряване на фискалната устойчивост и предвидимост и спазване на Маастрихтските критерии.

Министерският съвет разглежда и одобрява изготвените от министъра на финансите проекти на Закон за държавния бюджет на Република България за 2024 г. и на актуализирана средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г., която представлява мотиви към законопроекта (настоящия документ), както и на мотиви при неприемане на мотивираното становище и препоръките на Фискалния съвет относно есенната макроикономическа прогноза и/или законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2024 г. и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г.

При необходимост Министерският съвет одобрява и изменение и допълнение на решението за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели през 2024 г. и на решението за утвърждаване на нормативи за час програма за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми на БНР и БНТ през 2024 г.

С РМС № 692 от 4 октомври 2023 г. Министерският съвет одобри максималния размер на новите държавни гаранции за 2024 г. по Закона за кредитиране на студенти и докторанти в размер до 40,0 млн. лв.

Освен това, Министерството на финансите изготвя законопроектите за изменение и допълнение на данъчните закони, чиито фискални ефекти се отразяват върху разчетите и допусканията за подготовката на ЗДБРБ за 2024 г. и АСБП за периода 2024-2026 г.

Съгласуването с Националното сдружение на общините в Република България на механизма за разпределяне на общата изравнителна субсидия и на целевата субсидия за капиталови разходи по общини и провеждането на консултации по предложенията на сдружението за общия размер на основните бюджетни взаимоотношения на общинските бюджети с централния бюджет и на други предложения по проекта на държавния бюджет за 2024 г. в частта му за общините също е част от втория етап.

Министерският съвет също така разглежда и одобрява и подготвените от управителя на Националната здравноосигурителна каса и внесени чрез министъра на здравеопазването в Министерския съвет проекти на Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024 г. и на мотиви при неприемане на мотивираното становище и препоръките на Фискалния съвет относно законопроекта, както и подготвените от управителя на Националния осигурителен институт и внесени чрез министъра на труда и социалната политика в Министерския съвет проекти на Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г. и на мотиви при неприемане на мотивираното становище и препоръките на Фискалния съвет относно законопроекта.

В едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“ на Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. Министерският съвет приема изготвения от министъра на финансите проект на Постановление за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2024 г.

При необходимост в едномесечен срок от обнародването на Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г., Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024 г. и на данъчните закони Министерският съвет провежда заседание, на което разглежда и одобрява промени в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. в съответствие с параметрите на приетите закони.

При необходимост в едноседмичен срок от одобряването на промените в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. първостепенните разпоредители с бюджет, които прилагат програмен формат на бюджет, актуализират програмните формати на бюджетите си и ги публикуват на интернет страниците си, с което бюджетната процедура за 2024 г. приключва.

Спазването на бюджетната процедура създава условия за прозрачност и представлява елемент на доброто управление на публичните финанси. Добросъвестното участие в бюджетния процес на всички бюджетни организации е условие за цялостния успех на процедурата и предпоставка за постигане на желаните крайни резултати от провеждането й, а именно устойчиви средносрочна бюджетна прогноза и годишен държавен бюджет.

3.2. ФИСКАЛНИ ПРАВИЛА И ОГРАНИЧЕНИЯ

Наличието на законова рамка, определяща бюджетните правила, ограниченията и процедурите за действие при наличие на отклонения от заложените цели за даден показател, е предпоставка за повишаване на предсказуемостта на провежданата фискална политика, за спазване на бюджетната и финансова дисциплина и за гарантиране устойчивостта на публичните финанси. Фискалните правила следва да имат постоянен характер, да се отнасят за значим индикатор (в най-общия случай за бюджетния баланс, дълга, разходите и приходите) и да поставят числови ограничения или цел. Изисква се също наличието на законови изисквания и процедури за корективни механизми и мерки за връщане към целта или към определеното с правилото ограничение и случаите на отклонение от целта/ограничението.

По отношение на обхвата разграничаваме правила за показатели както по националната методология – за бюджетното салдо и размера на разходите по консолидираната фискална програма (на касова основа) и за държавния дълг, така и показатели съгласно европейската методология – за сектор „Държавно управление“ (за някои правила – и за съответните му подсектори) – за средносрочната бюджетна цел за структурния дефицит, за бюджетното салдо, за ръста на разходите и за консолидирания дълг за сектор „Държавно управление“.

С приемането на Закона за публичните финанси и Закона за Фискален съвет и автоматични корективни механизми и на последващите им изменения и допълнения, свързани с постигане на пълно съответствие с европейското законодателство, България покри изцяло изискванията за засилване и укрепване на икономическото управление в ЕС. Правилата отговарят на международно приетите дефиниции и критерии и на

изискванията за съгласуване на националното фискално планиране с превантивната и корективната част на Пакта за стабилност и растеж на ЕС.

Концентрирането на фискалните правила и тяхната трайна уредба в рамките на ЗПФ оказва положително влияние не само за подобряване на координацията при изпълнението на различни политики, а и за по-доброто планиране, разработване и провеждане на фискалната политика, тъй като се гарантира тяхната дългосрочна устойчивост.

Важно условие за доброто функциониране на фискалните правила са органите, които осъществяват контрол за спазването им, както и наличието на корективни механизми в случай на отклонение от поставените цели. Проследяването им се базира на универсални критерии за оценка на фискалната политика.

Фискалните правила като цяло налагат ограничения върху фискалната политика на национално ниво, но някои от тях налагат числови ограничения и върху бюджетни показатели на индивидуални бюджети, като тези на общините.

Правната рамка, уреждаща фискалните правила и ограничения, но също и резултатите от тяхното прилагане, са обект на периодичен преглед както от страна на правителството, така и от органите на Европейския съюз и международни финансови институции. При установяване на несъответствия на нормите, уреждащи бюджетната рамка, спрямо международно установени норми и практики в тази област, както и при неуредени обществени отношения при управлението на публичните финанси, които пораждат рискове за бюджета и за спазването на фискалните правила, правителството предприема съответните мерки за урегулиране. От приемането на ЗПФ през 2013 г. до настоящия момент са приети три (през 2016, 2017 и 2020 г.) съществени изменения и допълнения на ЗПФ, които са били свързани с прецизиране и доразвиване на уредбата с цел подобряване на процесите по управлението на публичните финанси и постигане на пълно съответствие с изискванията на Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 година относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки, създаването на условия за изпълнението на относимите регламенти, приети в края на 2011 г., както и по отношение на фискалните правила и ограничения с оглед осигуряване на адекватен отговор на предизвикателствата на COVID-19 кризата и създалата се извънредна обстановка.

Спазването на фискалните правила и бюджетна дисциплина са отговорности на различни власти. Правителството отговаря за спазването на фискалните правила на национално ниво (за КФП и за сектор „Държавно управление“) при ограничени възможности за въздействие върху подсекторите (местни власти, социалноосигурителни фондове и автономни бюджети), като при налични отклонения може да компенсира само в обхвата на централното правителство. Възможни са отклонения от заложените ограничения, когато са в резултат на възникнали наложителни мерки с еднократен характер и същите не водят до трайни негативни тенденции за развитие на фискалната политика в средносрочен план.

На ниво отделни бюджети законовите ангажименти на първостепенните разпоредители с бюджет изискват в рамките на управленската отговорност да се спазва бюджетна дисциплина, в т.ч. и приложимите за тях правила. Това важи и за самостоятелните бюджети, които не са част от държавния бюджет, тъй като те влияят върху параметрите на бюджетната рамка на национално ниво.

Освен основните принципи, правила и процедури, относими за всички разпоредители с бюджет, натрупаните бюджетни дисбаланси на местните власти и невъзможността да се спазват правилата за общините са причина за законово уреждане на процедури за идентифициране на общини с финансови затруднения и създаване на механизми за финансово оздравяване.

За периода на прилагане на промените в ЗПФ, по отношение на създадения механизъм за финансово оздравяване на общините, броят на общините, дефинирани като общини с финансови затруднения, намалява.

През 2024 г. за общините, при които срокът на процедурата за финансово оздравяване е изтекъл през 2022 г., с цел изпълнение на ангажиментите им за възстановяване на безлихвените заеми, отпуснати по реда на чл. 130ж, ал. 1 от ЗПФ, продължава въведената практика за съгласуване от министъра на финансите на проектобюджетите им.

В отговор на глобалните предизвикателства, свързани с овладяване и преодоляване на последствията от възникналата пандемия от COVID-19, се мобилизираха както национални, така и европейски ресурси и безпроблемното реализиране на тези проактивни антициклични мерки не следва да бъде възпрепятствано, поради което беше предвидено в националното законодателство да бъде заложена възможност за временно отклонение от ограниченията в условията на извънредни обстоятелства, което беше причина за приемането в края на 2020 г. на промени на Закона за публичните финанси. Промените осигуриха по-голяма гъвкавост по отношение на националните фискални правила при наличието на извънредни обстоятелства чрез въвеждането на норми за временно отклонение от ограниченията в съответствие с изискванията на динамичната и бързо променящата се действителност и премахване на предпоставките за проциклично въздействие; ясно дефиниране на ограниченията и допустимите отклонения; осигуряване изпълнението на мерки за ограничаване и преодоляване на последиците от възникнали извънредни ситуации и безпрепятствено усвояване на средства от европейските фондове и програми, в т.ч. и реализирането на съответни планове за възстановяване. С приемане на тези промени се осигури възможност ограниченията да са в съответствие с динамичните предизвикателства при спазване на изискванията на европейското законодателство.

С приетите от Народното събрание промени в Закона за публичните финанси по отношение на фискалните правила се осигури възможност ограниченията да са в съответствие с динамичните предизвикателства при спазване на изискванията на европейското законодателство.

На 26 април Европейската комисия публикува пакет от законодателни актове, с които предлага реформа на европейската рамка за икономическо управление. Тези законодателни предложения касаят Пакта за стабилност и растеж (Пакта) и по-конкретно Регламент 1466/97 (превантивната част на Пакта), Регламент 1467/97 (корективната част на Пакта) и Директива 2011/85, чиито разпоредби са транспонирани в Закона за публичните финанси, което би означавало, че предлаганите изменения биха имали като ефект и изменение на нормативната основа по отношение на регламентирането на публичните финанси.

Целта на реформата е да улесни ефективния икономически надзор, утвърден в обща рамка, която гарантира равно третиране и многостранна координация на политиките. Рамката следва да бъде устойчива на променящите се икономически условия и несигурността, което изисква стабилни и предвидими правила и клаузи за дерогация

при извънредни обстоятелства. Рамката също така следва да прилага интегриран подход, при който инструментите за надзор се допълват взаимно по отношение на Европейския семестър. Ефективното предотвратяване и коригиране на макроикономическите дисбаланси ще изисква по-добро откриване на възникващи рискове, като същевременно поставя повече акцент върху развитието на ЕС и еврозоната, както и върху имплементирането на политиките.

3.3. КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

Стратегията на политиката в областта на качеството на публичните финанси следва последователните действия за институционални, нормативни и методологически промени в посока на подобряване управлението на публичните финанси.

Постигането на устойчива средносрочна фискална рамка и нейното реализиране са свързани с осъществяването на редица мерки за повишаване на качеството на публичните финанси, изразяващи се в подобряване на бюджетния процес, усъвършенстване на бюджетните документи, утвърждаване прилагането на добри бюджетни практики и проследяване на ефектите от провежданите секторни политики чрез мониторинг на ключовите индикатори за измерване на напредъка по отношение изпълнението на стратегическите цели на политиките и постигането на очакваните ползи/ефекти за обществото, което следва да доведе до постигане на по-добра обвързаност между финансирането на провежданите политики и постигнатите резултати от изпълнението им.

През последните години се утвърди практиката в средносрочната бюджетна прогноза и в нейната актуализация да се помества информация за ключови индикатори за измерване на степента на постигане на целите на политиките, провеждани от органите на изпълнителната власт.

Това допринесе за създаване на устойчива база за мониторинг и проследяване на тенденции, както и за оценка на връзката между стратегическите цели на бюджетните организации и изпълняваните от тях политики/бюджетни програми.

Независимо от установената трайна уредба на бюджетната рамка с приемането на Закона за публичните финанси през 2013 г., продължават усилията за усъвършенстване на нормативната база в областта на бюджета, които са съпроводени от наблюдение и анализ на прилагането на бюджетното законодателство и на бюджетните практики, както и на спазването на фискалните правила.

Законовата рамка за програмното бюджетиране изисква правителството да поддържа актуална програмна класификация, утвърждавана от Министерския съвет, която да съответства на функциите на централната администрация и на портфейлите на органите на изпълнителната власт, които провеждат политики, поради което програмната класификация беше актуализирана съгласно действащата към момента нормативна уредба.

Продължават и усилията за разширяване на обхвата на първостепенните разпоредители с бюджет, прилагащи програмен формат на бюджет. Към настоящия момент по Оперативна програма „Добро управление“ се финансира договор BG05SF0P001-3.004-0001 „Въвеждане на програмното бюджетиране в органите на съдебната власт“ с бенефициент Висшия съдебен съвет, посредством който следва законодателно да бъде регламентирано въвеждането на програмно бюджетиране в органите на съдебната власт

(първо чрез норми в годишните закони за държавния бюджет, а впоследствие и чрез съответните изменения в Закона за публичните финанси).

Също така, специален акцент се поставя върху прилагането на модерни техники за бюджетиране, свързани най-вече със т. нар. „зелено бюджетиране“, което придоби огромна популярност в рамките на ЕС, особено предвид изпълнението на Плановете за възстановяване и устойчивост и за което страната участва в обмяна на опит с други държави по програми, финансирани на ниво ЕС. В тази връзка се планира да се разработи национална методология за зелено бюджетиране и стратегия за прилагането на зелено бюджетиране на национално ниво, като впоследствие бъдат изготвени и конкретни предложения за законодателни промени с цел внедряване на принципите на зеленото бюджетиране при разработването на годишните закони за държавния бюджет на Република България.

Съгласно определението на ОИСР „зеленото бюджетиране“ представлява използването на инструменти при разработването и провеждането на бюджетната политика за подпомагане постигането на целите, свързани с околната среда и климата. Това включва оценяване на въздействието върху околната среда на бюджетните и фискалните политики, както и оценяване на тяхната кохерентност към постигането на националните и международните ангажименти. „Зеленото бюджетиране“ също така може да допринесе за информирана дискусия по отношение на устойчивия растеж.

Качеството на публичните финанси се гради на основата на разработваните макроикономически и бюджетни прогнози в подкрепа на провежданата от правителството благоразумна фискална политика, като за целта е необходим коректив – независим орган, който със своите функции да насърчава устойчивостта на бюджетната рамка, в т.ч. и като следи за спазването на фискалните правила, както за наличието на корективни механизми в случаи на отклонения от поставените цели.

Засилената рамка за фискално управление в рамките на ЕС разшири ролята и официализира задачите на националните независими фискални институции, което намери място в националното законодателство.

Ефективното взаимодействие на Министерството на финансите с Фискалния съвет при подготовката на основните бюджетни документи дава своя принос за повишаване качеството и надеждността на информацията и данните на базата на анализи, оценки и препоръки на Фискалния съвет. Фискалният съвет допринася и за повишаване на отчетността и подобряване на фискалната прозрачност посредством наблюдението за спазването на числовите фискални правила и за индикиране при наличие на потенциални рискове за бюджета.

Присъединяването на Република България към ОИСР е кауза с високо значение за страната, тъй като дейността на тази организация обхваща почти всички аспекти на социално-икономическия живот.

На 10 юни 2022 г. ОИСР даде официално начало на разговорите за присъединяване на България, като одобри Пътна карта с параметрите, етапите и условията на присъединителния процес в рамките на годишната среща на Съвета на ОИСР на ниво министри. Предвид необходимостта страната ни да направи оценка на съответствието на законодателство, политики и практики с най-добрите стандарти на ОИСР и впоследствие да изработи начини за тяхното усъвършенстване в съответствие с дадените препоръки от отделните Комитети, беше идентифицирано участието на водещи и/или партниращи институции по правните инструменти на ОИСР.

Изготвените самооценки бяха изпратени на Междуведомствения координационен механизъм за организация и координация на процеса на разговори и подготвителни дейности за присъединяването на Република България към ОИСР и бяха включени в Първоначалния меморандум. Също така беше направена и подготовка за участието на различните институции в комитети/работни органи на ОИСР във връзка с техническите прегледи в рамките на процеса на присъединяване.

През последните години България се присъедини към редица правни инструменти на ОИСР и активизира участието си във все по-голям брой комитети и работни групи на ОИСР, като усилията на страната ни са насочени към поддържането на активна позиция и внасянето на добавена стойност в тяхната работа. Към момента България участва със статут на „член"/„асоцииран член" в дейността на 13 работни органа, в 6 други органа има статут на „участник", а в други 19 е „гост"/„наблюдател" Страната ни се е присъединила към 32 правни инструмента и е поискала присъединяване към още 6.

По отношение на управлението на публичните финанси една от ключовите препоръки на Съвета на ОИСР е по отношение на принципите за бюджетно управление „OECD Council Recommendation on Budgetary Governance (2015)", която е заложена и в съответния правен инструмент, към който България се е присъединила, изготвила е самооценка за съответствието на законодателството, политиките и практиките.

Следва да се отбележи, че бюджетният преглед на България от 2019 г. „Budgeting in Bulgaria", който е публикуван на официалната интернет страница на ОИСР в брой 2 за 2021 г. на изданието OECD Journal on Budgeting, също се базираше на оценка на степента на съответствие с насоките на Съвета на ОИСР за бюджетно управление, което представлява сравнение с утвърдени международни стандарти и най-добри практики в процеса на бюджетиране и фискално управление.

Също така, през м. септември 2023 година приключи и изпълнението на проекта „Ефективност и ефикасност на публичните инвестиции" от страна на ОИСР, чиято основна цел бе да подпомогне България в усилията й за укрепване на институционалния и административен капацитет на национално ниво по отношение на управлението на публичните инвестиции. Проектът стартира през 2022 г. с попълването на въпросници от страна на Министерството на финансите и други първостепенни разпоредители с бюджет, което имаше за цел да събере информация и мнения относно текущата рамка за управление на публичните инвестиции в България и процеса на планиране и вземане на решения в публичните инвестиции. Последваха и мисии за установяване на факти, което послужи като основа за подробна диагностика на състоянието на управлението на публичните инвестиции в страната.

Проектът завърши с представянето на доклад „Подобряване на ефективността и ефикасността на публичните инвестиции в България". В изготвения доклад от ОИСР са направени препоръки относно дългосрочната стратегическа визия и планиране, координация между секторите, процесите на подбор, приоритизиране и оценка на проекти, относно капиталовото бюджетиране и фискалната устойчивост, укрепване на експертизата и капацитета на публичния сектор за проектиране, планиране, приоритизиране, бюджетиране и изпълнение на стабилни публични инвестиции, както и относно оценка на риска на инвестиционни проекти, обхващащи всички етапи от жизнения цикъл на инвестицията.

България участва в проучването „Отворен бюджет" (Open Budget Survey) на Международното бюджетно партньорство (International Budget Partnership) от 2006 година, когато постига 47 пункта, като с течение на времето страната ни отбелязва

значително подобрение на оценката си до постигнатите 71 пункта през 2019 и 2021 г., което е средната стойност за страните-членки на ОИСР, като участва и в последното проучване от 2023 година, оценката от което ще бъде публикувана в първите месеци на 2024 г. По този начин страната остава във втората група държави в индекса с оценка между 60 и 80 (от максимални 100), като за тези страни се смята, че предоставят „значителна информация“ за бюджета.

Индексът „Отворен бюджет“ е единственото международно независимо сравнително изследване на бюджетната прозрачност, което оценява степента, в която правителствата на 125 страни по света осигуряват на обществото навременна и подробна информация за бюджета. Индексът покрива процедурите по съставяне, приемане, изпълнение и отчитане на бюджета и отговорностите на други институции като Сметната палата и законодателната власт в бюджетния процес.

Като цяло, правителството на България предоставя значителен обем информация чрез осемте вида ключови бюджетни документа, които са обект на оценката. Безспорно от съществено значение за отбелязания напредък през последните години е изготвянето и публикуването на „Бюджет за гражданите“ на различни етапи от бюджетния процес.

Оценката за бюджетен надзор е 61 пункта (от максимални 100), като показателят оценява функциите на законодателните и на върховните одитни институции за осигуряване на мониторинг по отношение на бюджета.

По отношение на участието на обществеността в бюджетния процес страната ни постигна оценка от 26 пункта (от максимални 100), като този показател оценява формалните възможности, предоставени на обществеността за участие в различни бюджетни инициативи.

Част VIII. Приложения

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1:
ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г., ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 30.09.2023 Г. И ОЦЕНКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2023 Г.

1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г.

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛ	Програма 2022 г.	Отчет 31.12.2022 г.			Отчет 2022 г. на съпоставима база[51]	
		КФП*	Национален бюджет	ЕС[52]	КФП*	спрямо Програма 2022 г.
к.1	к.2	к.3=к.4+к.5	к.4	к.5	К.6	к.7=к.6:к.2
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	**59 658,7**	**64 788,7**	**58 963,3**	**5 825,4**	**61 607,7**	**103,3%**
Данъчни приходи	46 122,6	46 783,0	46 783,0	0,0	46 783,0	101,4%
Преки данъци	9 051,7	9 923,8	9 923,8		9 923,8	109,6%
Косвени данъци	22 275,1	21 541,5	21 541,5		21 541,5	96,7%

[51] По бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ постъпват неданъчни приходи, респективно се извършват разходи, в изпълнение на §24 и §23 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., които са с еднократен извънреден характер и не са заложени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. За периода юли-декември постъпилите приходи от целеви вноски са в размер на 3 181,0 млн. лв. С оглед на съпоставимост на данните влиянието на посочените еднократни приходи, респективно разходи, е елиминирано в съответните позиции в колона 6.

[52] Европейски средства - включват средствата по оперативни програми от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС (управлявани от Националния фонд към МФ), Механизма за възстановяване и устойчивост, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието, и Европейския фонд за рибарство (управлявани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“), както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС. В европейските средства участват и средствата от национално съфинансиране.

ПОКАЗАТЕЛ	Програма 2022 г.	Отчет 31.12.2022 г.			Отчет 2022 г. на съпоставима база[51]	
		КФП*	Национален бюджет	ЕС[52]	КФП*	спрямо Програма 2022 г.
к.1	к.2	к.3=к.4+к.5	к.4	к.5	К.6	к.7=к.6:к.2
Приходи от социални и здравноосигурителни вноски	13 393,8	13 737,7	13 737,7		13 737,7	102,6%
Други данъци	1 402,0	1 580,0	1 580,0	0,0	1 580,0	112,7%
Неданъчни приходи	7 343,3	12 000,3	12 008,5	-8,1	8 819,3	120,1%
Помощи и дарения	6 192,8	6 005,4	171,9	5 833,5	6 005,4	97,0%
РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	**65 887,1**	**66 112,3**	**62 968,5**	**3 143,9**	**62 931,3**	**95,5%**
Нелихвени	63 382,9	63 755,5	60 611,6	3 143,8	60 574,5	95,6%
Текущи	54 704,8	58 001,5	56 678,4	1 323,1	54 820,5	100,2%
Капиталови**	8 400,1	5 706,6	3 908,3	1 798,3	5 706,6	67,9%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	19,1	47,3	24,9	22,5	47,3	248,2%
Резерв за неотложни и непредвидени разходи	258,8					
Лихвени	664,3	651,8	651,8	0,0	651,8	98,1%
Вноска в общия бюджет на ЕС	1 839,9	1 705,0	1 705,0		1 705,0	92,7%
Трансфери - нето			-1 103,2	1 103,2		
БЮДЖЕТНО САЛДО	**-6 228,4**	**-1 323,6**	**-5 108,4**	**3 784,8**	**-1 323,6**	

* Данните са на база на тримесечните отчети за касовото изпълнение на ПРБ; ** Вкл. нетен прираст на държавния резерв.

Изпълнение на приходите, помощите и даренията по КФП

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2022 г. са в размер на **64 788,7 млн. лв., вкл. 3 181,0 млн. лв. приходи с еднократен извънреден характер**[53], които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. С оглед съпоставимост на данните спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2022 г., влиянието на посочените еднократни приходи, респективно разходи, следва да бъде елиминирано. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. приходите, помощите и даренията по КФП за 2022 г. са в размер на **61 607,7 млн. лв., което представлява превишение на разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. с 3,3 на сто.**

Данъчно-осигурителните приходи, отчетени по КФП са в размер на ***46 783,0 млн. лв.***, което е с 1,4 на сто или 660,4 млн. лв. над заложеното в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г., в т.ч. 343,8 млн. лв. превишение на разчета при постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски, 219,2 млн. лв. по-високи данъчни приходи по държавния бюджет (от които 72,0 млн. лв. авансова солидарна вноска от „Лукойл България“) и 97,4 млн. лв. над разчета по общинските бюджети (основно при имуществените данъци). В частта на данъчните приходи по държавния бюджет преизпълнение има при корпоративните данъци, ДДФЛ и митата, а приходите от ДДС и акцизи са близки до планираните за годината.

[53] По бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ постъпват неданъчни приходи, респективно се извършват разходи, в изпълнение на §24 и §23 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., които са с еднократен извънреден характер и не са заложени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. За периода юли-декември постъпилите приходи от целеви вноски са в размер на 3 181,0 млн. лв. С оглед на съпоставимост на данните влиянието на посочените еднократни приходи, респективно разходи, е елиминирано в съответните позиции в колона 6.

Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на *9 923,8 млн. лв.*, което представлява 109,6% спрямо разчета за 2022 година. Съпоставени с 2021 г., преките данъци нарастват с 20,2% (1 665,4 млн. лв.).

Приходите от *косвени данъци* са в размер на 21 541,5 млн. лв., което представлява 96,7% от предвидените в ЗДБРБ за 2022 г. Съпоставени с отчетените през 2021 г., косвените данъци нарастват с 13,5% (2 565,2 млн. лв.).

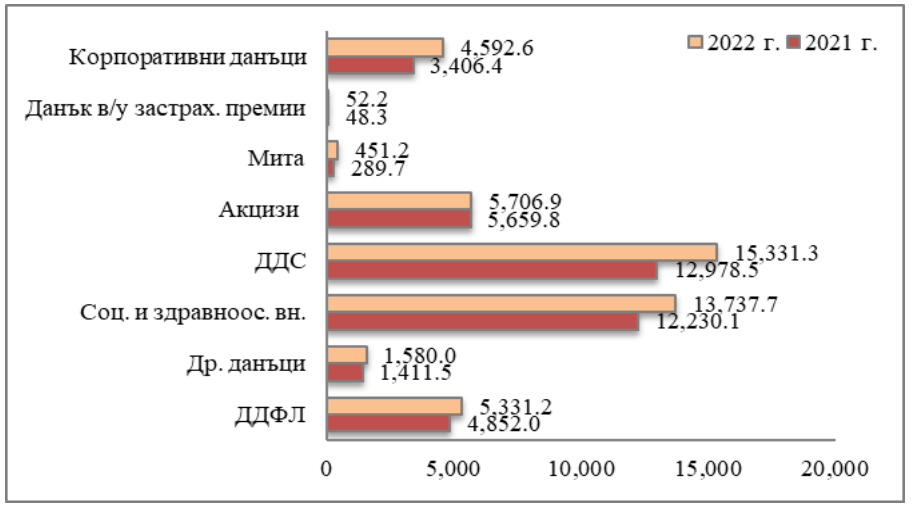
Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на *1 580,0 млн. лв.*, което представлява 112,7% спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. и нарастват с 11,9% (168,5 млн. лв.) спрямо 2021 година.

Приходите от *социалноосигурителни и здравни вноски* към 31.12.2022 г. са в размер на *13 737,7 млн. лв.* или 102,6% спрямо планираните за годината, като спрямо предходната година нарастват с 1 507,6 млн. лв. (12,3%).

Неданъчните приходи са в размер на **12 000,3 млн. лв**. (вкл. 3 181,0 млн. лв. еднократни извънредни приходи), което представлява 163,4% изпълнение на годишните разчети. На съпоставима база, при елиминиране на въздействието на еднократни извънредни приходи, неданъчните приходи по КФП за 2022 г. са в размер на 8 819,3 млн. лв., което представлява преизпълнение на годишния разчет с 20,1 на сто (1 476,0 млн. лв.). Неданъчните приходи се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, вкл. вноски от приходи от държавни и общински предприятия, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. В частта на неданъчните приходи най-значително преизпълнение на разчетите има при отчисленията от АЕЦ „Козлодуй“ за двата т. нар. „ядрени“ фонда – Фонд „Радиоактивни отпадъци“ и Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“. Отчисленията за двата фонда са с 511,6 млн. лв. по-високи от планираните, което се дължи на високите цени на електроенергията на свободния пазар. Подобна е и ситуацията с приходите от продажба на квоти за парникови газове, които са със 163,3 млн. лв. над заложените в годишния разчет и отново са свързани с волатилните условия на свободния пазар на електричество.

Постъпленията от ***помощи и дарения*** от страната и чужбина (основно помощи от фондовете на ЕС) са в размер на **6 005,4 млн. лв.**, или 97,0% от разчета за 2022 година. Постъпленията са по-ниски от разчетените със ЗДБРБ за 2022 г. със 187,3 млн. лв., което се дължи на по-ниското усвояване на разходите по сметките за средства от ЕС, респективно по-ниския размер на възстановените средства от ЕК.

Граф.: Данъчно-осигурителни приходи по КФП за 2021 г. и 2022 г.
(млн. лв.)

Източник: МФ

Изпълнение на разходите

Разходите по консолидираната фискална програма (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) за 2022 г. възлизат на **66 112,3 млн. лв., вкл. 3 181,0 млн. лв. разходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г.** На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. разходите по КФП са в размер на 62 931,3 млн. лв., което представлява 95,5% от разчета към ЗДБРБ за 2022 г.

На съпоставима база разходите по КФП са по-ниски от планираните, като забавяне има при усвояването на разходите по сметките за средства от ЕС - основно по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) и някои оперативни програми и проекти по програмен период 2021-2027 г. По-ниско от планираното е и усвояването на капиталовите разходи по държавния бюджет.

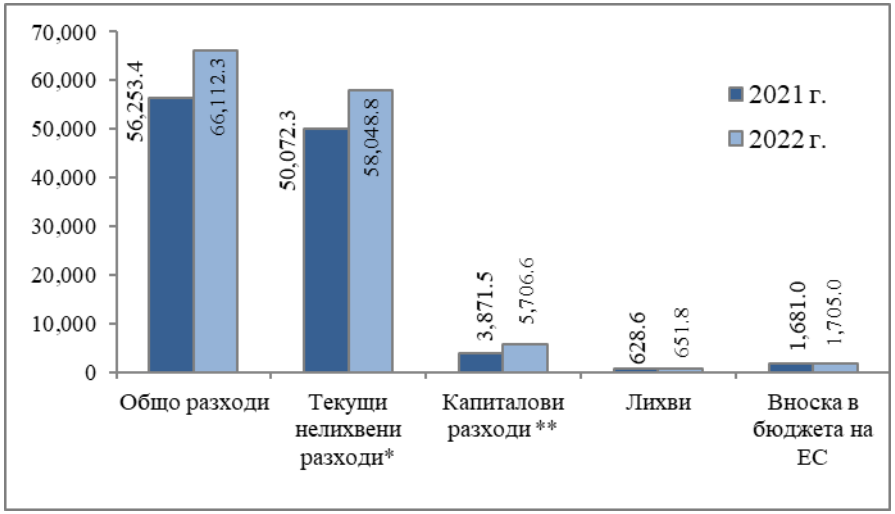
Нелихвените разходи за 2022 г. са в размер на 63 755,5 млн. лв., вкл. разходите с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите

към ЗДБРБ за 2022 г. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. нелихвените разходи са в размер на 60 574,5 млн. лв., което представлява 95,6% от годишния разчет. *Текущите нелихвени разходи* (намалени с разходите с еднократен извънреден характер) са в размер на *54 820,5 млн. лева*. *Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв)* възлизат на *5 706,6 млн. лева*. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на *47,3 млн. лева*.

Лихвените плащания са в размер на 651,8 млн. лв. (98,1% от планираните за 2022 г.).

Частта от вноската на Република България в общия бюджет на ЕС, изплатена към 31 декември 2022 г. от централния бюджет, възлиза на **1 705,0 млн. лв**., което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС.

Граф.: Основни разходни показатели по КФП за 2021 г. и 2022 г.
(млн. лв.)

Източник: МФ

* Вкл. Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина
** Вкл. Нетен прираст на държавния резерв

Разходи по държавния бюджет, бюджетите на социалноосигурителните фондове и бюджетите на общините

- **Държавен бюджет**

Общият размер на **разходите** по държавния бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за 2022 г. е **40 641,1 млн. лв.** или 97,4% от предвидените със ЗДБРБ за 2022 година.

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети) за 2022 г. са в размер на ***17 840,4 млн. лв.***, което представлява 86,8% от годишния разчет. Съпоставени с данните за 2021 г., нелихвените разходи нарастват с 3 416,1 млн. лв. (23,7%).

Разходите за *персонал* (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на 7 385,4 млн. лв. Разходите за *издръжка* (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 3 793,6 млн. лв. *Социалните разходи* (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 1 659,4 млн. лв. и са основно разходи по бюджета на МТСП за помощи по Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за семейните помощи за деца и др. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 23,4 млн. лв. Разходите за *субсидии* са в размер на 2 548,3 млн. лв., като включват: разходи за субсидии по бюджета на Министерството на енергетиката в размер на 499,0 млн. лв. (в т.ч. 49,0 млн. лв. за финансиране от Фонд „Радиоактивни отпадъци" и Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения" на извършваните от ДП „Радиоактивни отпадъци" дейности и 450,0 млн. лв. за покриване на високите цени на енергията по приети от МС програми); 196,2 млн. лв. са за „БДЖ – Пътнически превози" ЕООД; 280,4 млн. лв. за Национална компания „Железопътна инфраструктура" (в т.ч. 1,6 млн. лв. за предотвратяване на последици от стихийни бедствия – ПМС № 154, ПМС № 188, ПМС № 387 от 2022 г.) и 89,8 млн. лв. за „Български пощи" ЕАД (в т.ч. 65,9 млн. лв. за извършване на универсална пощенска услуга и 23,8 млн. лв. за разпространение на периодични печатни издания - вестници и списания). За 2022 г. ДФ „Земеделие" е изплатил субсидии в общ размер на 883,2 млн. лв., от които 731,0 млн. лв. държавна помощ; 70,1 млн. лв. преходна национална помощ за тютюн; 73,9 млн. лв. преходна национална помощ за сектор „Животновъдство" и 7,0 млн. лв. средства за ДДС по схеми „Училищен плод" и „Училищно мляко". От общо отчетените средства за държавни помощи през 2022 г. ДФ „Земеделие" е изплатил 143,5 млн. лв. помощ в подкрепа

осигуряването на ликвидност на земеделски стопани, отглеждащи едри и дребни преживни животни, пчелни семейства и плодове и зеленчуци, маслодайна роза и ориз за преодоляване на последствията от негативното икономическо въздействие от COVID-19, както и 425,4 млн. лв. помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна.

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) по държавния бюджет възлизат на 2 430,3 млн. лв. при 800,7 млн. лв. за предходната година. Следва да се има предвид, че през 2021 г. в капиталовите разходи е отразена извършена трансакция по възстановяване на средства по държавния бюджет от сметката за чужди средства на МРРБ в размер на 490,0 млн. лв., която по същество представлява възстановен разход и се отразява в намаление на разходите на касова основа.

Лихвените плащания по държавния бюджет за 2022 г. са в общ размер на ***611,6 млн. лв***. или 97,1% от предвидените в годишните разчети.

Нетният размер на **трансферите** по държавния бюджет за 2022 г. е **20 484,1 млн. лева.**

- **Разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове**

Извършените разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове за 2022 г. са в размер на 24 411,2 млн. лв., което представлява 99,9% от разчета за годината, в т.ч. пенсии, помощи и обезщетения по КСО в размер на 18 006,0 млн. лв. и здравноосигурителни плащания в размер на 5 807,2 млн. лева.

- **Разходи по бюджетите на общините**

Извършените разходи по общинските бюджети, включително и за сметка на предоставените трансфери от други бюджети, са в размер на 10 332,3 млн. лв. или 124,3% спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2022 година.

Текущите нелихвени разходи възлизат на 9 030,8 млн. лв. (125,6% спрямо годишния разчет), а капиталовите разходи са в размер на 1 266,0 млн. лв. или 116,1% спрямо разчета за годината. Лихвените плащания са в размер на 35,4 млн. лв. или 102,3% спрямо разчета за годината.

- **Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма за 2022 г.**

Бюджетното салдо по КФП за 2022 г. е **отрицателно** в размер на **1 323,6 млн. лв.** (0,8% от БВП), и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 5 108,4 млн. лв. и излишък по европейските средства в размер на 3 784,8 млн. лева.

Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от Механизма за възстановяване и устойчивост, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания и плащания по пазарни мерки и др.) за 2022 г. е 7 590,0 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2022 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 5 884,9 млн. лева.

Размерът на **фискалния резерв**[54] към 31.12. 2022 г. е **13,4 млрд. лв.**, в т.ч. 12,1 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 1,3 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

[54] Съгласно § 1, т. 41 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси, в обхвата на фискалния резерв се включват и вземанията от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 30.09.2023 Г.

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛ	Програма 2023 г.[55]	Отчет 30.09.2023 г.			Изпълнение отчет/разчет
		КФП*	Национален бюджет	Европейски средства[56]	
к.1	к.2	к.3=к.4+к.5	к.4	к.5	к.6=к.3:к.2
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	**69 471,8**	**47 636,7**	**46 036,7**	**1 599,9**	**68,6%**
Данъчни приходи	53 166,0	37 373,9	37 373,9		70,3%
Преки данъци	11 624,3	7 401,8	7 401,8		63,7%
Косвени данъци	23 406,5	16 452,3	16 452,3		70,3%
Приходи от социални и здравноосигурителни вноски	15 470,5	11 383,3	11 383,3		73,6%
Други данъци	2 664,6	2 136,4	2 136,4		80,2%
Неданъчни приходи	11 152,2	8 567,7	8 571,3	-3,6	76,8%
Помощи и дарения	5 153,6	1 695,1	91,6	1 603,5	32,9%
РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	**74 051,8**	**48 477,7**	**46 145,2**	**2 332,5**	**65,5%**
Нелихвени	71 185,7	46 492,1	44 159,6	2 332,5	65,3%
Текущи	62 694,2	42 798,4	41 917,8	880,6	68,3%
Капиталови **	8 133,9	3 647,2	2 231,8	1 415,4	44,8%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	20,7	46,4	10,0	36,4	224,3%
Резерв за непредвидени и неотложни разходи ***	336,8				
Лихвени	823,8	733,5	733,5	0,0	89,0%
Вноска в общия бюджет на ЕС	2 042,4	1 252,1	1 252,1		61,3%
Трансфери - нето			-663,0	663,0	
БЮДЖЕТНО САЛДО	**-4 580,0**	**-841,0**	**-771,5**	**-69,5**	

* Данните са на база на месечните отчети за касовото изпълнение на ПРБ; ** Вкл. нетен прираст на държавния резерв; *** В позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи“ се отразяват само разходите по разчет, а средствата, изразходвани за сметка на резерва по отчет, са отчетени по съответните разходни позиции, към които се отнасят извършените разходи.

[55] Разчети към ЗДБРБ за 2023 г. (обн., ДВ, бр. 66 от 01.08.2023 г.).

[56] Европейски средства - включват средствата по оперативни програми от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС (администрирани от Националния фонд към МФ), Механизма за възстановяване и устойчивост, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския фонд за морско дело и рибарство (администрирани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“), както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС. В европейските средства участват и средствата от национално съфинансиране.

Изпълнение на приходите, помощите и даренията по КФП

Постъпилите ***приходи, помощи и дарения*** към септември 2023 г. са в размер на 47 636,7 млн. лв., което представлява 68,6% от разчетите към ЗДБРБ за 2023 година[57]. Постъпленията нарастват с 2 639,7 млн. лв. спрямо отчетените към септември 2022 г.

Данъчните постъпления (вкл. приходите от осигурителни вноски) са в размер на ***37 373,9 млн. лв.***, което представлява 70,3% от разчетените за годината. Постъпленията от данъци и осигурителни вноски нарастват с 3 377,6 млн. лв. (9,9%) спрямо отчетените за същия период на предходната година, като формират 78,5% от общите постъпления по КФП за периода. В частта на данъчните приходи по КФП постъпленията от преки данъци, социално и здравно осигурителни вноски и други данъци[58] нарастват с добри темпове, а косвените данъци са близки по размер до отчетените за същия период на предходната година. През септември се отчита известно подобрение при косвените данъци, за което основен принос имат приходите от ДДС от ВОП и приходите от акцизи. Върху приходите от ДДС от внос продължават да оказват влияние цената на суровия петрол, внесен за преработка, курсът на щатския долар, както и количествата на внесените стоки, пораждащи ДДС, в т.ч. на суровия петрол.

Постъпленията в групата на *преките данъци* са в размер на 7 401,8 млн. лв., което представлява 63,7% от разчета за 2023 г., като нарастват с 1 032,4 млн. лв. (16,2%) спрямо отчетените към септември 2022 г. Повишението се дължи на по-високите постъпления от ДДФЛ (ръст от 616,4 млн. лв., 15,9% на годишна база) и корпоративен данък (ръст от 424,3 млн. лв., 17,5% на годишна база).

Отчетените приходи от *осигурителни вноски* на общественото и здравно осигуряване към 30.09.2023 г. са в размер на 11 383,3 млн. лв., или 73,6% от разчета за 2023 г., като нарастват с 1 411,1 млн. лв. (14,2%) спрямо отчетените за същия период на 2022 година.

Постъпленията от *косвени данъци* са в размер на 16 452,3 млн. лв., което представлява 70,3% от предвидените в ЗДБРБ за 2023 г. Съпоставено със същия период на 2022 г., постъпленията са близки по размер.

Приходите от ДДС са в размер на 11 607,8 млн. лв., което представлява 68,3% от планираните със ЗДБРБ за 2023 година. Съпоставени с края на септември 2022 г., приходите от ДДС намаляват със 145,3 млн. лв. (1,2%), в резултат на по-ниските постъпления от ДДС при внос.

Нетният размер на приходите от *ДДС от внос* към септември 2023 г. е 4 466,6 млн. лв., като намаляват с 16,1% (858,9 млн. лв.) спрямо същия период на предходната година. Влияние върху динамиката на приходите от ДДС при внос през периода оказват и средните борсови цени (в долари) на суровините, които формират основна част от вноса от трети страни. Разглеждайки декларирания ДДС при внос по групи стоки, съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС), през изминалите месеци на 2023 г. се наблюдава понижение при всички групи стоки. Освен това, върху постъпленията от ДДС от внос влияние оказва и възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност. Ефектът от прилагането на този режим към края на месец септември 2023 г. е неначислен ДДС при внос в размер на 962,3 млн. лв., което е с 305,3 млн. лв. по-малко спрямо 2022 г., като се регистрира спад от 24,1%. Стоките с най-значителен дял са: руди, шлаки и пепели – 536,0 млн. лв. (намаление със 150,5 млн. лв., 21,9%), мед и изделия от мед – 185,7 млн. лв. (намаление с 16,7 млн. лв., 8,3%) и чугун, желязо и стомана – 103,7 млн. лв. (намаление с 61,2 млн. лв., 37,1%).

Постъпленията от *ДДС при сделки в страната (нето)* към септември 2023 г. възлизат на 7 141,2 млн. лева. Сравнени с данните за същия период на предходната година постъпленията нарастват с 11,1% (713,6 млн. лв.).

Приходите от акцизи за периода са в размер на 4 552,6 млн. лв., което е 76,7% от планираните със ЗДБРБ за 2023 г. Съпоставени със същия период на предходната година приходите от акцизи нарастват номинално с 244,9 млн. лв. (5,7%).

[57] Разчети към ЗДБРБ за 2023 г. (обн., ДВ., бр. 66 от 01.08.2023 г.).

[58] При съпоставката със същия период на предходната година следва да се отчете базов ефект при приходите от други данъци от постъпващи от началото на 2023 г. целеви вноски във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) от производителите и търговците на електрическа енергия, в изпълнение на § 8 от ПЗР на Закона за прилагане на разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., ЗБДОО за 2022 г. и ЗБНЗОК за 2022 г., респективно § 3 от ПЗР на ЗДБРБ за 2023 г., както и от приходи от задължителна временна солидарна вноска за генерираните свръхпечалби, съгласно чл. 14 от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията, които започнаха да постъпват от декември 2022 г.

Митата и постъпленията от данъка върху застрахователните премии са в размер на 291,8 млн. лв. и отчитат намаление спрямо същия период на 2022 г., основно в частта на митата. Влияние върху спада в приходите от мита имат въведените от ЕС ограничителни мерки спрямо Русия в съответствие с Регламент (ЕС) № 833/2014 и неговите последващи изменения и допълнения. Друг фактор върху намалените постъпления от мита има въведеният с Регламент (ЕС) 2022/870 на ЕП и Съвета от 30 май 2022 г. преференциален режим спрямо Украйна под формата на пълно премахване на вносните мита върху вноса на промишлени продукти от страната, спиране на прилагането на механизма на „входните цени“ по отношение на плодовете и зеленчуците, спиране на прилагането на тарифните квоти и пълно премахване на вносните мита, и други.

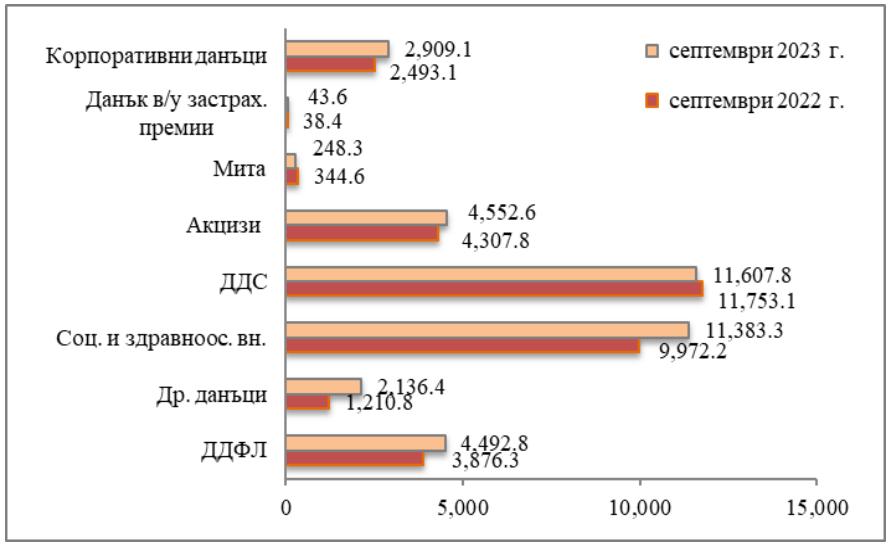
Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени и др. данъци) са в размер на 2 136,4 млн. лв. (в т. ч. 802,8 млн. лв. целеви вноски във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“), което представлява 80,2% от годишния разчет.

Неданъчните постъпления[59] са в размер на ***8 567,7 млн. лв.,*** което представлява 76,8% от годишните разчети и се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. В частта на неданъчните приходи към края на септември 2023 г. са постъпили 1 546,9 млн. лв. приходи от дивидент за държавата от държавни предприятия.

Постъпилите ***помощи и дарения*** от страната и чужбина (вкл. помощите от фондовете на ЕС) към септември 2023 г. са в размер на 1 695,1 млн. лв., като съпоставени със същия период на 2022 г. намаляват с 450,2 млн. лева.

[59] За периода юли-декември 2022 г. в изпълнение на разпоредбата на § 24 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. в частта на неданъчните приходи по бюджета на ФСЕС постъпиха целеви вноски в размер на 3,2 млрд. лв., с които се финансира изплащането на компенсации към небитовите крайни клиенти на електрическа енергия по § 23 от ПЗР на ЗДБРБ за 2022 г. в частта на разходите за субсидии за нефинансови предприятия. Към края на септември 2022 г. постъпленията, респективно разходите, бяха в размер на 2,1 млрд. лв. Поради обстоятелството, че през 2023 г. действа различна нормативна база при съпоставката със същия период на предходната година в частта на неданъчните приходи и разходите за субсидии за нефинансови предприятия следва да се отчете базов ефект от действащото законодателство през 2022 г. и 2023 г.

Граф.: Данъчно-осигурителни приходи по КФП към септември 2022 г. и септември 2023 г.
(млн. лв.)

Източник: МФ

Изпълнение на разходите по КФП

Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) към септември 2023 г. възлизат на **48 477,7 млн. лв.,** което е 65,5% от годишните разчети. В номинално изражение разходите нарастват спрямо същия период на 2022 г. с 4 466,9 млн. лв. (10,1%). В отделните разходни показатели най-

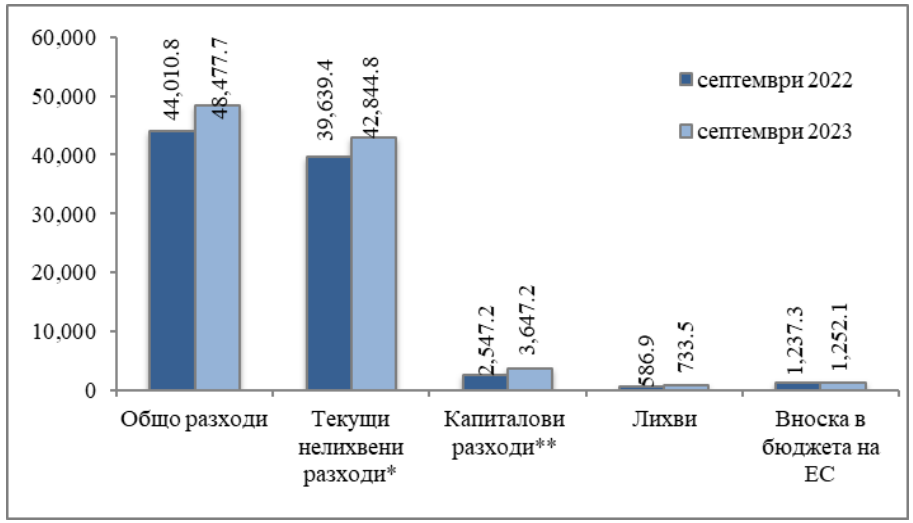
значително нарастване има при социалните и здравноосигурителни разходи, както и в частта на разходите за персонал, капиталовите разходи и други.

Нелихвените разходи към септември 2023 г. са в размер на 46 492,1 млн. лв., което представлява 65,3% от годишния разчет. *Текущите нелихвени разходи* са в размер на 42 798,4 млн. лв. *Капиталовите разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) възлизат на 3 647,2 млн. лв. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 46,4 млн. лв.

Лихвените плащания са в размер на 733,5 млн. лв. (89,0% от планираните за 2023 година).

Частта от вноската на Република България в общия бюджет на ЕС, изплатена към 30.09.2023 г. от централния бюджет, възлиза на **1 252,1 млн. лв.,** което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС.

Граф.: Основни разходни показатели по КФП към септември 2022 г. и септември 2023 г.
(млн. лв.)

Източник: МФ

* Вкл. Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

** Вкл. Нетен прираст на държавния резерв

Разходи по държавния бюджет, бюджетите на социалноосигурителните фондове и бюджетите на общините

- **Държавен бюджет**

Общият размер на ***разходите по държавния бюджет*** (вкл. и трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) към септември 2023 г. е 30 090,3 млн. лв. или 64,3% от предвидените със ЗДБРБ за 2023 г., като нарастват с 3 735,3 млн. лв. (14,2%) спрямо отчетените към септември 2022 година.

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети) към септември 2023 г. са в размер на 11 385,2 млн. лв., което представлява 53,0% от годишния разчет. Съпоставени с данните към септември 2022 г. нелихвените разходи нарастват с 573,3 млн. лв. (5,3%).

Разходите за *персонал* (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на 6 011,4 млн. лв. или 69,7% от планираните за 2023 г. Разходите за *издръжка* (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 2 515,6 млн. лв. или 47,4% от планираните за годината. *Социалните разходи* (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 920,4 млн. лв. или 40,9% от предвидените за годината. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 8,8 млн. лв. Разходите за *субсидии* са в размер на 917,6 млн. лв. или 57,8% от планираните за годината. За деветте месеца на 2023 г. субсидиите за „БДЖ – Пътнически превози" ЕООД са в размер на 145,8 млн. лв., субсидиите за Национална компания „Железопътна инфраструктура" са 199,9 млн. лв. и 49,0 млн. лв. са за „Български пощи" ЕАД, в т.ч. 23,7 млн. лв. за извършване на универсална пощенска услуга и 25,3 млн. лв. за разпространение на периодични печатни издания - вестници и списания. Към края на месец септември 2023 г. ДФ „Земеделие" е изплатил субсидии в общ размер на 534,7 млн. лв., от които 458,5 млн. лв. държавна помощ, в т.ч. 170,0 млн. лв., изплатени през м. септември 2023 г., за осигуряване на подкрепа на земеделските стопани по национални мерки и компенсации на увеличените цени на енергоносители, фуражи и др., в съответствие с ПМС № 125/2023 г.; 69,8 млн. лв. преходна национална помощ за тютюн; 0,3 млн. лв. преходна национална помощ за сектор „Животновъдство" и 6,1 млн. лв. средства за ДДС по схеми „Училищен плод" и „Училищно мляко". През м. септември, в изпълнение на ПМС №

165/2023 г., по бюджета на Министерството на енергетиката бяха възстановени средства в размер на 401,0 млн. лева.

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) по държавния бюджет възлизат на 1 011,4 млн. лв., от които 375,1 млн. лв. капиталови разходи по бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройство и 314,8 млн. лв. по бюджета на Министерството на отбраната. През януари 2023 г. има възстановени средства (в размер на 8,3 млн. лв.) от предоставен капиталов трансфер през 2022 г. на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД в съответствие с чл. 9 от ПМС № 31/2022 година.

Лихвените плащания по държавния бюджет към 30.09.2023 г. са в общ размер на 699,2 млн. лв. или 89,2% от предвидените в годишните разчети.

Нетният размер на ***трансферите по държавния бюджет*** към края на септември 2023 г. е 16 753,9 млн. лева.

- **Разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове**

Извършените разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове към септември 2023 г. са в размер на 20 864,6 млн. лв. (72,2% от разчета за годината), в т.ч. пенсии, помощи и обезщетения по КСО в размер на 15 899,4 млн. лв. и здравноосигурителни плащания в размер на 4 778,2 млн. лева.

- **Разходи по бюджетите на общините**

Извършените разходи по общинските бюджети, включително и за сметка на предоставените трансфери от други бюджети са в размер на 8 161,4 млн. лв. или 86,2% от разчетите към ЗДБРБ за 2023 година. Текущите нелихвени разходи възлизат на 7 072,5 млн. лв. (84,5% от годишния разчет), а капиталовите разходи са в размер на 1 056,8 млн. лв. или 99,3% от разчета за годината. Лихвените плащания са в размер на 32,0 млн. лв. или 80,5% от разчета за годината.

- **Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма към 30.09.2023 г.**

Бюджетното салдо по КФП към 30.09.2023 г. е **отрицателно в размер на 0,841 млрд. лв.** или 0,5% от прогнозния БВП, при планиран в разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. дефицит за годината в размер на 4,6 млрд. лв. Очаква се в оставащите месеци до края на годината бюджетното салдо да достигне планирания дефицит от 2,5% от БВП.

Общият размер на **касовите постъпления от ЕС** (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) към септември 2023 г. е 3 387,9 млн. лева. Нетните постъпления от ЕС към 30.09.2023 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 2 135,8 млн. лева.

Размерът на **фискалния резерв**[60] към 30.09.2023 г. е **11,35 млрд. лв.**, в т.ч. 10,88 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,47 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

[60] Обхватът на показателя фискален резерв е в съответствие с § 1, т. 41 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси.

3. ОЦЕНКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2023 Г.

Фискалните развития през първите девет месеца на 2023 г. бяха доминирани от множество фактори, влияещи разнопосочно върху бюджетните показатели. Върху фиска продължиха да оказват влияние волатилните цени на международните пазари на суровини и енергоносители, нарушените вериги за доставка и наложените санкции поради войната в Украйна. Ситуацията през 2023 година обаче е значително променена – за разлика от шоковото нарастване на цената на енергоносителите и в частност на нефта и природния газ на международните пазари непосредствено след избухването на войната, през първите седем месеца на 2023 година се наблюдаваше значително поевтиняване и завръщане на цените до предвоенните им нива при много от енергоносителите и суровините, което съответно се отрази и върху приходите при облагането при внос и върху данъчната основа при сделки при вътреобщностни придобивания. Подобна е и тенденцията при цените на природния газ и електрическата енергия на регионалните борси. След средата на годината започна да се проявява умерено нарастване на цената на нефта на международните пазари, но фискалните ефекти все още не се проявяват, тъй като те са съпроводени с известен лаг.

Параметрите по изпълнението на приходите по КФП към края на септември при основните данъци и осигурителни вноски са добри и съответстват на допусканията по разчетите за годината с изключение на приходите от ДДС от внос и в по-малка степен от корпоративните данъци. Най-осезаемо забавяне спрямо годишния план се очертава при приходите от ДДС от внос, където негативно влияние върху динамиката на приходите от този данък продължават да оказват средните борсови цени (в долари) на суровините, които формират основна част от вноса от трети страни. Разглеждайки декларирания ДДС при внос по групи стоки, съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС), за периода януари-септември 2023 г. се наблюдава понижение при всички групи стоки. Освен това, върху постъпленията от ДДС от внос влияние оказа и възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност. Ефектът от прилагането на този режим към края на месец септември 2023 г. е неначислен ДДС при внос в размер на 962,3 млн. лева. Поради тези фактори годишната оценка за постъпленията в частта на косвените данъци е да останат с около 1 млрд. лв. под заложените с разчетите по ЗДБРБ за 2023 г. При преките данъци добри темпове на изпълнение на разчетите се отчитат при данъците върху доходите на физическите лица, което компенсира очакваното неизпълнение на разчетите за приходите от корпоративни данъци, с което приходите в групата се очаква да бъдат близки до планираните за годината. Приходите от осигурителни вноски също се прогнозира да бъдат близки до планираните за годината, докато при другите данъци се очаква превишение на плана за годината, основно поради удължения срок за внасяне на целеви вноски по бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ от производителите на електрическа енергия и други мерки в данъчната политика.

Относително ниските темпове на усвояване на разходите през първите три тримесечия на годината е традиционно за последните години, като за деветте месеца на 2023 г. разходите по КФП, включително вноската в общия бюджет на ЕС, представляват 65,5 на сто от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. (ДВ, бр. 66 от 2023 г.). Изпълнението на планираните капиталови разходи по държавния бюджет и по сметките за средства от ЕС към края на септември е относително ниско, което се дължи, от една страна, на строителния сезон и концентрирането на плащанията по голяма част от инфраструктурните проекти в последното тримесечие на годината, и от друга – на закъснялото приемане на ЗДБРБ за 2023 г., което забави допълнително изпълнението на проектите и политиките. Очаква се през последното тримесечие на годината разходите да нараснат значително, като освен традиционно по-високите капиталови разходи и тези, свързани със зимния период, ще бъде финансирана и основната част от политиките, одобрени със ЗДБРБ за 2023 г., които бяха гласувани от Народното събрание в края на месец юни и одобрени с актове на Министерския съвет през последните месеци. Въпреки това, от страна на разходите се очаква забавянето при част от проектите и програмите, планирани за финансиране до края на 2023 г., да не може да бъде наваксано. Поради тази причина в частта на разходите за издръжка и капиталовите разходи се очертава по-ниско от планираното усвояване на разходите, с което изоставането в частта на приходите може да бъде компенсирано.

На база на изготвените есенни прогнози на Министерството на финансите се очаква индикативният размер на бюджетния дефицит по консолидираната фискална програма да бъде близък до разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. (дефицит по КФП в размер на 4,6 млрд. лв.), което е заложено в оценките към октомврийските Нотификационните таблици на България. Направените допускания предвиждат вторият транш по Механизма за възстановяване и устойчивост да постъпи през месец декември, а очертаващото се по-ниско усвояване на планираните разходи да компенсира изцяло прогнозираното

забавяне в частта на приходите. По отношение на планирания транш по Механизма за възстановяване и устойчивост бяха положени огромни усилия за наваксване на изоставането към полугодието и независимо от възникналите затруднения при изпълнението на заложените етапи и цели на 07.10.2023 г. към Европейската комисия беше изпратено Искане за второ плащане по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), в което е декларирано изпълнението на 62 от заложените съгласно актуалния профил за плащане 66 етапа и цели. Поради забавеното изпращане и необходимото технологично време за разглеждането на същото от страна на службите на ЕК съществува сериозен риск средствата, заявени с второ искане за плащане, да не постъпят в рамките на фискалната година. При такова допускане индикативният размер на дефицита по КФП за 2023 г. би възлязъл на 5,8 млрд. лв. (3% от прогнозния БВП), като следвайки по-консервативен подход това е заложено и в разчетите по очакваното изпълнение за 2023 г. към Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г.

Финансирането на разходните политики по сметките за средствата от ЕС към момента не създава напрежение, но с навлизането на проектите по Оперативните програми, Програмата за развитие на селските райони и други програми на Европейския съюз за програмния период 2014-2020 г. във финален етап и поради усилията за минимизиране на загубата на европейско финансиране се очаква значително нарастване на плащанията по проектите и програмите до края на 2023 г. Освен това, съгласно правилата на ЕС бенефициентите по програмите на ЕС могат да извършват разходи при спазване на крайния срок за допустимост на разходите, който за програмния период 2014-2020 г. за повечето програми е 31 декември 2023 г. Това означава, че всички разходи, извършени от бенефициентите извън цитирания срок, ще бъдат недопустими за финансиране от съответната програма и следва да се осигурят от самите бенефициенти, а там където бенефициентите са разпоредители с бюджет или държавно контролирани предприятия – от националния бюджет. Това съответно се очаква да концентрира значителни по размер разходи по европейските програми и фондове в последното тримесечие на годината, което при хипотеза за потенциално забавяне или частично плащане на грантовете от ЕК по Механизма за възстановяване и устойчивост може да доведе до натиск върху бюджета на касова основа от гледна точка на ликвидната позиция на правителството в края на годината.

Основните предизвикателства в контекста на усилията за присъединяване на България към еврозоната от 1 януари 2025 г. по отношение на фискалните параметри са свързани с критерия за дефицита на сектор „Държавно управление“, което от една страна е свързано с усилията за постигане на бюджетното салдо по КФП за 2023 г., и от друга – с недопускане възникването на нови задължения за разходи в края на годината, които независимо че не оказват влияние на касова основа, се отразяват като разход за годината по методологията на ЕСС 2010. Влияние върху критерия оказват и корективите, свързани с отразяването на потоците по програмите и фондовете на ЕС по методологията на ЕСС 2010, както и оценките за корективите за отчитане на данъците по метода на времево изместване на касовите приходи, корективи за трансакции, приравнени на разход и други.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2:
ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ ПО АКТУАЛИЗИРАНАТА СРЕДНОСРОЧНА БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г.

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
1.	Размер на данъчната ставка за облагане с ДДС	%	*20*	20	20	20
	в т.ч.:					
	- Данъчна ставка за настаняване, предоставяно в хотели и подобни заведения		*9*	9	9	9
	- Данъчна ставка за доставка на книги на физически носители или извършвана по електронен път или и двете, периодични печатни произведения – вестници и списания[1]		*9*	9	9	9
	- Данъчна ставка за ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на приготвена или неприготвена храна, включително състояща се в доставка на храна за вкъщи[2]		*9*	9	20	20
	- не се прилага за ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на бира, вино и спиртни напитки, включително в случаите по чл. 128 от ЗДДС		*20*	20	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на храни, подходящи за бебета или за малки деца по приложение № 4 от ЗДДС[1]		*9*	9	9	9
	- Данъчна ставка за доставка на бебешки пелени и подобни бебешки хигиенни артикули по приложение № 4 от ЗДДС[1]		*9*	9	9	9

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
	- Данъчна ставка за доставка на обща туристическа услуга в случаите по чл. 136 от ЗДДС, както и екскурзиите, организирани от туристически оператори и туристически агенти със случаен автобусен превоз на пътници[2]		*9*	*9 (от 1 януари до 30 юни) 20 (от 1 юли)*	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения[2]		*9*	9 *(от 1 януари до 30 юни) 20 (от 1 юли)*	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на централно отопление[3]		*9 (от 1 януари до 30 юни) 20 (от 1 юли)*	20	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на природен газ[3]		*9 (от 1 януари до 30 юни) 20 (от 1 юли)*	20	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на хляб[4]		*0*	0 (до 30 юни) 20 (от 1 юли)	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на брашно[4]		*0*	0 (до 30 юни) 20 (от 1 юли)	20	20
2.	Размер на основната данъчна ставка на корпоративния данък	%	*10*	10	10	10
	- национален допълнителен данък (domestic top-up tax)[5]		-	15	15	15

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
3.	Данък върху доходите на физическите лица, основна ставка	%	*10*	10	10	10
	в т.ч.:					
	- Данъчна ставка за данъка върху доходите от стопанска дейност на едноличните търговци		*15*	15	15	15
4.	Данъци, удържани при източника					
	в т.ч.:					
4.1.	Данък, удържан при доходи от дивидентите и ликвидационните дялове		*5*	5	5	5
	в т.ч.:					
	- от дивидентите и ликвидационните дялове, разпределени в полза на чуждестранно юридическо лице, което е местно лице за данъчни цели на държава – членка на Европейския съюз, или на друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство и другите лица по чл. 194, ал. 3 от ЗКПО	%	*0*	0	0	0
4.2.	Данък върху доходите на чуждестранни юридически лица		*10*	10	10	10
	в т.ч.:					
	- Данъчна ставка за данъка върху доходите от лихви, авторски и лицензионни възнаграждения, когато са изпълнени допълнителните условия по чл. 195, ал. 7-12 от Закона за корпоративното подоходно облагане	%	*0*	0	0	0
5.	Данък върху разходите	%	*10*	10	10	10
	в т.ч.:					
	- Данък върху разходите в натура[6]		*3*	3	3	3
6.	Данък върху хазартната дейност от игри, при които залогът за участие е чрез цената на телефонна или друга електронна съобщителна услуга (основна ставка)	%	*15*	15	15	15

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
7.	Данък върху приходите на бюджетни предприятия	%	*3*	3	3	3
	в т.ч.:					
	- на общините		*2*	2	2	2
8.	Акцизи					
	в т.ч.:					
8.1.	Акциз на безоловен бензин	лв./1000 л.	*710*	710	710	710
8.2.	Акциз на газьол (в т.ч. използван и като гориво за отопление)	лв./1000 л.	*646*	646	646	646
8.3.	Акциз на втечнен нефтен газ (LPG)					
	- използван като моторно гориво		*340*	340	340	340
	в т.ч. втечнен нефтен газ (LPG) с кодове по КН от 2711 12 11 до 2711 19 00.[7]	лв./1000 л.	*0 (1 март - 31 юли) 340 (от 1 август)*	340	340	340
	- използван като гориво за отопление		*0*	0	0	0
8.4.	Акциз на керосин	лв./1000 л.	*646*	646	646	646
8.5.	Акциз на кокс и въглища	лв./гигаджаул	*0,60*	0,60	0,60	0,60
8.6.	Акциз на електрическа енергия					
	- използвана за стопански нужди		*2*	2	2	2
	- за електрическата енергия с код по КН 2716, произведена при определени условия[8]	лв./мегаватчас	*0 (1 март - 31 юли) 2 (от 1 август)*	2	2	2
	- използвана за битови нужди		*0*	0	0	0
8.7.	Акциз на цигари - общ (не по-малък от)[9]	лв./1000 къса	*185,5*	194	202,5	211
8.8.	Акциз на тютюн за пушене (за лула и цигари)[9]	лв./кг.	*167*	184	202	222
8.9.	Акциз на нагреваемо тютюнево изделие[9]	лв./кг.	*282*	331	380	400

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
8.10.	Акциз на течност за електронни цигари, независимо дали съдържа никотин[9]	лв./милилитри	*0,18 (1 март - 31 юли) 0,30 (от 1 август)*	0,35	0,40	0,45
8.11.	Акциз на заместители на тютюна[9]	лв./кг.	*90*	95	105	115
8.12.	Акциз на нагреваемо изделие със съдържание, различно от тютюн[9]	лв./кг.	-	331	380	400
8.13.	Акциз на пури и пурети[9]	лв./1000 къса	*297*	327	360	396
8.14.	Акциз на спиртни напитки (етилов алкохол)	лв./хектолитър	*1 100*	1 100	1 100	1100
	- Акциз на етилов алкохол (ракия) - намалена ставка		*550*	550	550	550
8.15.	Акциз на междинни продукти	лв./хектолитър	*90*	90	90	90
8.16.	Акциз на бира - основна ставка	лв./хектолитър градус Плато	*1,5*	1,5	1,5	1,5
	- намалена ставка за бира, произведена от независими малки пивоварни		*0,75*	0,75	0,75	0,75
	- акциз на бира, произведена от физически лица за лично потребление или употреба в рамките на семейството или домакинството, при условие че не се извършва продажба[10]		-	0	0	0
8.17.	Акциз на природния газ:					
	- използван като моторно гориво, с кодове по КН 2711 12 11 до 2711 19 00.[7]	лв./гигаджаул	*0 (1 март - 31 юли) 0,85 (от 1 август)*	0,85	0,85	0,85
	- използван като гориво за отопление		*0,60*	0,60	0,60	0,60
8.18.	Акциз на тежки горива:					
	- използвани като моторно гориво	лв./1000 кг.	*646*	646	646	646
	- използвани като гориво за отопление		*400*	400	400	400
9.	Данък върху застрахователните премии	%	*2*	2	2	2

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
10.	Размер на минималната работна заплата	лева	*780 лв.*	933 лв.	Определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда (прогнозен размер - 1 052 лв.)	Определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда (прогнозен размер - 1 146 лв.)
11.	Размер на осигурителните вноски за държавното обществено осигуряване	%				
	в т.ч.:					
11.1.	за фонд „Пенсии”[11]		*19,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;* *14,8 за родените след 31 декември 1959 г.*	19,8 за родените преди 1 януари 1960 г.; 14,8 за родените след 31 декември 1959 г.	19,8 за родените преди 1 януари 1960 г.; 14,8 за родените след 31 декември 1959 г.	19,8 за родените преди 1 януари 1960 г.; 14,8 за родените след 31 декември 1959 г.
11.2.	за фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“[11]		*60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;* *55,8 за родените след 31 декември 1959 г.*	60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.; 55,8 за родените след 31 декември 1959 г.	60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.; 55,8 за родените след 31 декември 1959 г.	60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.; 55,8 за родените след 31 декември 1959 г.
11.3.	за фонд „Общо заболяване и майчинство”		*3,5*	3,5	3,5	3,5
11.4.	за фонд „Трудова злополука и професионална болест”		*0,7* *(от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)*	0,7 (от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)	0,7 (от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)	0,7 (от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)
11.5.	за фонд „Безработица”		*1*	1	1	1
12.	Размер на осигурителната вноска за здравно осигуряване	%	*8*	8	8	8
13.	Размер на осигурителните вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване – универсални пенсионни фондове	%	*5*	5	5	5

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
14.	Размер на осигурителната вноска за Учителския пенсионен фонд	%	*4,3*	4,3	4,3	4,3
15.	Размер на осигурителните вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване за работещите при условията на първа и втора категория труд - професионални пенсионни фондове	%	*12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд;*	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд;	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд;	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд;
			7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд	7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд	7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд	7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд
16.	Размер на вноската за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“	%	*0*	0	0	0
17.	Размер на гарантирания минимален доход (ГМД)	лева	*75*	-	-	-
17.1.	Линия на бедност	лева	*504 лв., считано от 1 януари*	526 лв., считано от 1 януари	Определена в съответствие с Методика за определяне на линията на бедност за страната, приета с ПМС № 241 от 2019 г.	Определена в съответствие с Методика за определяне на линията на бедност за страната, приета с ПМС № 241 от 2019 г.
18.	Максимален месечен размер на осигурителния доход през календарната година	лева	*3400*	3 750	4 130	4 430
19.	Минимален месечен размер на осигурителния доход през календарната година за самоосигуряващите се лица	лева	*780 лв. считано от 1 август*	933 лв.	На равнището на прогнозния размер на МРЗ	На равнището на прогнозния размер на МРЗ
20.	Разпределение на осигурителните вноски между осигурители и осигурени лица					
	в т.ч.:					
20.1.	Разпределение на осигурителните вноски между осигурители и осигурени лица за фонд „Общо заболяване и майчинство“ и фонд „Безработица“	съотношение	*60:40*	60:40	60:40	60:40

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
20.2.	Размер на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ за осигурители и осигурени лица	%	*11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г.* *8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г.*	11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г. 8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г.	11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г. 8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г.	11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г. 8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г.
20.3.	Разпределение на здравноосигурителната вноска между осигурители и осигурени лица	съотношение	*60:40*	60:40	60:40	60:40
21.	Минимален размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст		*Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли*	Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли
22.	Максимален размер на получаваните една или повече пенсии	лева	*3 400 лв. за всички пенсии*	3 400 лв. за всички пенсии	3 400 лв. за всички пенсии	3 400 лв. за всички пенсии
23.	Пенсионна политика		*Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли*	Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли
24.	Размер на месечното парично обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст и обезщетение за отглеждане на дете до 8 годишна възраст от бащата (осиновителя)	лева	*780*	780	780	780
25.	Размер на средномесечния доход по чл. 4 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*610*	810	860	910
26.	Размер на средномесечния доход по чл. 4а, ал. 2, т. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*510*	710	760	810
27.	Размер на средномесечния доход по чл. 4а, ал. 2, т. 2 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*от 510,01 до 610 лв. включително*	от 710,01 до 810 лв. включително	от 760,01 до 860 лв. включително	от 810,01 до 910 лв. включително
28.	Размер на еднократната помощ при бременност по чл. 5а, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*150*	225	225	225

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
29.	Размер на еднократната помощ при раждане на живо дете по чл. 6, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца					
	в т.ч.:					
29.1.	- за първо дете	лева	*250*	375	375	375
29.2.	- за второ дете		*600*	900	900	900
29.3.	- за трето дете		*300*	450	450	450
29.4.	- за четвърто и всяко следващо дете		*200*	300	300	300
30.	Размер на допълнителната еднократна помощ за дете с установени трайни увреждания 50 и над 50 на сто до навършване на двегодишна възраст по чл. 6, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*100*	100	100	100
31.	Размер на еднократната помощ при осиновяване на дете по чл. 6б, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*250*	375	375	375
32.	Размер на еднократната помощ за отглеждане на близнаци по чл. 6а, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*1200*	1200	1200	1200
33.	Размер на еднократната помощ за отглеждане на дете от майка (осиновителка) студентка, учаща в редовна форма на обучение, по чл. 8в, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*2880*	2880	2880	2880
34.	Размер на месечните помощи за отглеждане на дете до навършване на една година по чл. 8, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*200*	200	200	200
35.	Размер на месечните помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст, по чл. 7, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца					
	в т.ч.:					

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
35.1.	- за семейство с едно дете	лева	*50*	50	50	50
35.2.	- за семейство с две деца		*110*	110	110	110
35.3.	- за семейство с три деца		*165*	165	165	165
35.4.	- за семейство с четири деца, като за всяко следващо дете в семейството помощта за семейството расте с 20 лв.		*175*	175	175	175
36.	Размер на месечната помощ за отглеждане на близнаци по чл. 7, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*75*	75	75	75
37.	Размер на месечната помощ за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца за родители (осиновители), семейства на роднини или близки и доброволни приемни семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания в т.ч.:					
37.1.	- за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност	лева	*930*	1 180	1 180	1 180
37.2.	- за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		*450*	570	570	570
37.3.	- за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		*350*	450	450	450
38.	Размер на месечната помощ за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца за професионални приемни семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания в т.ч.:					

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
38.1.	- за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност	лева	*490*	620	620	620
38.2.	- за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		*420*	530	530	530
38.3.	- за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		*350*	450	450	450
39.	Размер на месечната помощ за дете без право на наследствена пенсия от починал родител	лева	*150*	150	150	150
40.	Размер на еднократната помощ за ученици по чл. 10а от Закона за семейни помощи за деца	лева	*300 лв. за учебната 2023/2024 година*	300 лв. за учебната 2024/2025 година	300 лв. за учебната 2025/2026 година	300 лв. за учебната 2026/2027 година
41.	Размер на еднократната помощ за ученици в осми клас, по чл. 10б от Закона за семейни помощи за деца	лева	*300 лв. за учебната 2023/2024 година*	300 лв. за учебната 2024/2025 година	300 лв. за учебната 2025/2026 година	300 лв. за учебната 2026/2027 година
42.	Минимален дневен размер на обезщетението за безработица по чл. 54б, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване	лева	*18*	18	18	18
43.	Максимален дневен размер на обезщетението за безработица по чл. 54б, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване	лева	*85,71*	107,14	107,14	107,14
44.	Временна солидарна вноска[12]	%	*33 (до септември) 50 (октомври-декември)*	0	0	0

Забележки:

[1] **По т. 1** – въведените като временна мярка намалени данъчни ставки на ДДС (от 20% на 9%) за доставка на книги, на храна, подходяща за бебета или за малки деца и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули, считано от 1 януари 2023 г. действат като постоянна мярка (ДВ, бр. 102 от 2022 г.).

[2] **По т. 1** – удължено е действието на намалените данъчни ставки на ДДС (от 20% на 9%) за ресторантьорски и кетъринг услуги от 31 декември 2023 г. на 31 декември 2024 г., както и на останалите ставки за доставка на обща туристическа услуга и за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения, които е предвидено да

действат до 30 юни 2024 г.[3] **По т. 1** – временните намалени ставки на ДДС за доставка на централно отопление и природен газ са в сила за периода от 9 юли 2022 г. до 1 юли 2023 г. (ДВ, бр. 52 от 2022 г.).

[4] **По т. 1** – нулевата ставка на ДДС за брашно и хляб се прилага в периода от 9 юли 2022 г. до 30 юни 2024 г. (предходният срок до 31 декември 2023 г. е удължен).[5] **По т. 2 –** от 1 януари 2024 г. е прието въвеждането на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (MNE) и големите местни групи в Съюза.

[6] **По т. 5** – ставката на данъка върху разходите в натура по чл. 204, ал. 1, т. 4 на ЗКПО от 1 януари 2022 г. е намалена от 10% на 3%.

[7] **По т. 8.3 и 8.17 –** нулева акцизна ставка за втечнен нефтен газ (LPG) с кодове по КН от 2711 12 11 до 2711 19 00 и за природен газ с кодове по КН 2711 11 00 и 2711 21 00, използвани като моторно гориво, действа от 9 юли 2022 г. до 31 юли 2023 г. (първоначалният срок до 30 юни 2025 г. е съкратен).

[8] **По т. 8.6** – освобождаването от облагане с акциз на електрическата енергия с код по КН 2716 действа от 9 юли 2022 г. до 31 юли 2023 г. (първоначалният срок до 30 юни 2025 г. е съкратен).

[9] **По т. от 8.7 до 8.13 –** считано от 1 март 2023 г. е въведено поетапно увеличаване на акцизните ставки за цигари, пури и пурети, тютюн за пушене (за лула и цигари), нагреваеми тютюневи изделия, течност за електронна цигара, съдържаща никотин, както и изменение на специфичния и пропорционалния акциз за цигарите. От 1 август 2023 г. се повишава ставката на течност за електронна цигара и се включва и течността, несъдържаща никотин. Въведен е акциз на нагреваемо изделие със съдържание, различно от тютюн, от 1 януари 2024 г.[10] **По т. 8.16** - в сила от 23.12.2023 г. (ДВ, бр. 105 от 2023 г.) е освободена от облагане с акциз бира, произведена от физически лица за лично потребление или употреба в рамките на семейството или домакинството, при условие че не се извършва продажба.

[11] **По т. 11.1 и 11.2** – посочените размери за осигурителната вноска за фонд „Пенсии" и за фонд „Пенсии за лицата по чл. 69" за лицата, родени след 31 декември 1959 г. са за лицата, които се осигуряват и за допълнително задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд.

[12] **По т. 44 –** въведена е временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година за спешна намеса за справяне с високите цени на енергията, която се внася за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването. Прието е ставката за солидарната вноска да е 33 на сто за периода до септември 2023 г. и 50 на сто за периода октомври - декември 2023 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3:
КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОДА 2021-2026 Г.

Показатели млн. лв.	2021 Отчет	2022 Отчет	2023 Програма	2023 Очакв.	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Приходи, помощи и дарения	**52 458,9**	**64 788,7**	**69 471,8**	**67 192,9**	**75 289,7**	**80 704,0**	**85 486,7**
Данъчно-осигурителни приходи	**40 876,3**	**46 783,0**	**53 166,0**	**52 874,9**	**57 950,8**	**62 469,4**	**67 456,7**
Преки данъци	***8 258,4***	***9 923,8***	***11 624,3***	***11 597,1***	***12 868,8***	***13 918,9***	***15 079,0***
Корпоративни данъци	3 406,4	4 592,6	5 510,0	5 410,0	5 930,0	6 380,0	7 010,0
от нефинансови предприятия	3 195,2	4 373,8	5 229,4	5 094,5	5 620,3	5 999,6	6 637,0
от финансови институции	211,1	218,8	280,6	315,5	309,7	380,4	373,0
Данъци върху доходите на физическите лица	4 852,0	5 331,2	6 114,3	6 187,1	6 938,8	7 538,9	8 069,0
Приходи на социалното и здравното осигуряване	***12 230,1***	***13 737,7***	***15 470,5***	***15 491,9***	***17 726,4***	***19 356,8***	***20 950,2***
Осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване	8 840,8	9 934,2	11 184,0	11 192,1	12 846,3	14 025,8	15 205,7
Здравноосигурителни вноски	3 389,2	3 803,5	4 286,5	4 299,8	4 880,1	5 331,0	5 744,5
Косвени данъци	***18 976,3***	***21 541,5***	***23 406,5***	***22 533,5***	***25 504,1***	***27 298,1***	***29 469,6***
ДДС	12 978,5	15 331,3	17 005,0	16 070,0	18 626,1	20 011,1	21 726,1
Акцизи	5 659,8	5 706,9	5 939,0	6 050,0	6 445,0	6 835,0	7 273,0
Данък върху застрахователните премии	48,3	52,2	57,5	61,5	63,0	67,0	70,5
Мита и митнически такси	289,7	451,2	405,0	352,0	370,0	385,0	400,0
Други данъци	***1 411,5***	***1 580,0***	***2 664,6***	***3 252,4***	***1 851,5***	***1 895,6***	***1 957,8***
Имуществени данъци	1 296,9	1 353,3	1 429,2	1 376,3	1 574,5	1 623,6	1 675,8
Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане	114,8	153,1	167,0	170,0	261,0	272,0	282,0
Други данъци	-0,2	73,6	1 068,5	1 706,1	16,0	0,1	0,1
Неданъчни приходи	**8 118,0**	**12 000,3**	**11 152,2**	**10 731,1**	**10 258,2**	**11 538,2**	**12 455,4**
Превишение на приходите над разходите на БНБ					***660,0***	***1 000,0***	***1 130,0***
Други	***8 118,0***	***12 000,3***	***11 152,2***	***10 731,1***	***9 598,2***	***10 538,2***	***11 325,4***
Приходи от такси	2 556,2	2 618,5	2 913,8	2 893,6	3 467,8	3 379,4	3 422,4
Приходи и доходи от собственост	1 061,4	4 611,8	3 053,0	3 054,1	1 840,3	2 446,7	3 007,8
Глоби, санкции и наказателни лихви	439,4	447,3	526,6	516,8	548,5	553,8	562,1
Постъпления от продажба на нефинансови активи	1 868,1	2 410,2	2 924,6	3 056,2	2 481,2	2 838,3	3 017,4
Приходи от концесии	809,6	180,1	143,3	164,5	215,8	275,5	268,3
Други приходи	1 383,4	1 732,4	1 590,9	1 046,0	1 044,5	1 044,5	1 047,5
Помощи и дарения	**3 464,6**	**6 005,4**	**5 153,6**	**3 586,9**	**7 080,7**	**6 696,4**	**5 574,6**
помощи от страната	471,0	27,3	25,7	35,0	26,0	26,2	26,2
помощи от чужбина	2 993,6	5 978,2	5 127,9	3 551,9	7 054,7	6 670,2	5 548,4

Показатели млн. лв.	2021 Отчет	2022 Отчет	2023 Програма	2023 Очакв.	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Общо разходи и Вноска в общия бюджет на ЕС	**56 253,4**	**66 112,3**	**74 051,8**	**73 012,9**	**81 509,0**	**87 150,4**	**92 454,1**
Разходи	**54 572,3**	**64 407,3**	**72 009,4**	**70 970,5**	**79 238,0**	**85 010,9**	**90 199,7**
Нелихвени разходи	***53 943,7***	***63 755,5***	***71 185,7***	***70 143,9***	***78 227,3***	***83 478,5***	***87 948,6***
Текущи разходи	**49 245,7**	**58 457,0**	**63 517,9**	**62 827,5**	**68 815,0**	**73 685,3**	**78 730,8**
Персонал	13 150,2	14 640,4	15 982,8	16 722,6	18 038,8	18 789,7	19 481,4
Заплати	8 671,6	9 625,5	11 052,5	11 019,9	12 497,1	13 062,9	13 578,7
Други възнаграждения и плащания за персонала	1 612,0	1 824,7	1 268,1	2 123,4	1 404,8	1 424,1	1 478,3
Осигурителни вноски	2 866,7	3 190,2	3 662,2	3 579,3	4 137,0	4 302,7	4 424,3
Издръжка - общо	5 180,2	7 091,5	8 849,8	8 488,1	8 286,5	7 936,5	8 259,8
Стипендии	114,9	132,4	165,3	140,4	174,4	173,6	177,2
Субсидии и други текущи трансфери - общо	7 280,2	10 466,5	6 850,1	6 631,6	6 402,1	7 054,1	7 913,3
Субсидии и други текущи трансфери	6 817,4	10 064,4	6 584,9	6 369,4	6 076,9	6 728,7	7 588,0
Субсидии и други текущи трансфери за осъществяване на болнична помощ	462,7	402,1	265,1	262,2	325,1	325,3	325,3
Социални и здравноосигурителни плащания	22 891,7	25 474,4	30 846,3	30 018,3	34 902,6	38 199,1	40 648,1
Пенсии	14 302,0	15 704,4	19 253,7	19 228,1	21 709,2	23 929,6	25 569,4
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	3 621,7	4 140,3	5 038,9	4 394,7	5 562,4	5 780,3	5 923,2
Здравноосигурителни плащания	4 968,1	5 629,8	6 553,7	6 395,4	7 630,9	8 489,2	9 155,5
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	**46,8**	**47,3**	**20,7**	**74,6**	**27,5**	**27,5**	**27,5**
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция	**31,2**	**110,8**	**31,3**	**31,3**	**31,3**	**31,3**	**31,3**
Капиталови разходи	**3 790,7**	**5 579,0**	**8 102,7**	**7 700,3**	**9 994,0**	**10 870,1**	**10 992,9**
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи	**1 457,9**	**213,2**	**336,8**	**336,8**	**370,2**	**396,7**	**417,3**
- за допълващи и компенсиращи мерки във връзка с COVID-19 и други	1 255,9						
- по бюджетите на бюджетните организации	153,7	177,8	206,8	206,8	240,2	266,7	287,3
НЗОК	153,2	177,4	205,4	205,4	238,8	265,3	285,9
Народно събрание			0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Съдебна власт	0,5	0,4	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
- за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия	48,3	35,3	130,0	130,0	130,0	130,0	130,0
Лихви	***628,6***	***651,8***	***823,8***	***826,6***	***1 010,6***	***1 532,3***	***2 251,1***
Външни лихви	465,9	501,2	684,4	682,4	852,7	1 184,5	1 748,9
Вътрешни лихви	162,7	150,6	139,4	144,2	157,9	347,9	502,2
Вноска в общия бюджет на ЕС	**1 681,0**	**1 705,0**	**2 042,4**	**2 042,4**	**2 271,1**	**2 139,6**	**2 254,3**
Бюджетно салдо (+/-)	**-3 794,4**	**-1 323,6**	**-4 580,0**	**-5 820,0**	**-6 219,3**	**-6 446,4**	**-6 967,4**
Финансиране (+/-)	**3 794,4**	**1 323,6**	**4 580,0**	**5 820,0**	**6 219,3**	**6 446,4**	**6 967,4**

Забележка: За 2021, 2022 и 2023 г. сумите на ред „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи“ са посочени с оглед съпоставимост на информацията

Показатели в % от БВП	2021 Отчет	2022 Отчет	2023 Програма	2023 Очакв.	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Приходи, помощи и дарения	**37,7%**	**38,6%**	**37,7%**	**35,1%**	**36,6%**	**37,1%**	**37,0%**
Данъчно-осигурителни приходи	**29,4%**	**27,9%**	**28,8%**	**27,7%**	**28,2%**	**28,7%**	**29,2%**
Преки данъци	***5,9%***	***5,9%***	***6,3%***	***6,1%***	***6,3%***	***6,4%***	***6,5%***
Корпоративни данъци	2,5%	2,7%	3,0%	2,8%	2,9%	2,9%	3,0%
от нефинансови предприятия	2,3%	2,6%	2,8%	2,7%	2,7%	2,8%	2,9%
от финансови институции	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Данъци върху доходите на физическите лица	3,5%	3,2%	3,3%	3,2%	3,4%	3,5%	3,5%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	***8,8%***	***8,2%***	***8,4%***	***8,1%***	***8,6%***	***8,9%***	***9,1%***
Осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване	6,4%	5,9%	6,1%	5,9%	6,2%	6,4%	6,6%
Здравноосигурителни вноски	2,4%	2,3%	2,3%	2,2%	2,4%	2,4%	2,5%
Косвени данъци	***13,7%***	***12,8%***	***12,7%***	***11,8%***	***12,4%***	***12,5%***	***12,7%***
ДДС	9,3%	9,1%	9,2%	8,4%	9,0%	9,2%	9,4%
Акцизи	4,1%	3,4%	3,2%	3,2%	3,1%	3,1%	3,1%
Данък върху застрахователните премии	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Мита и митнически такси	0,2%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Други данъци	***1,0%***	***0,9%***	***1,4%***	***1,7%***	***0,9%***	***0,9%***	***0,8%***
Имуществени данъци	0,9%	0,8%	0,8%	0,7%	0,8%	0,7%	0,7%
Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Други данъци	0,0%	0,0%	0,6%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%
Неданъчни приходи	**5,8%**	**7,2%**	**6,0%**	**5,6%**	**5,0%**	**5,3%**	**5,4%**
Превишение на приходите над разходите на БНБ					***0,3%***	***0,5%***	***0,5%***
Други	***5,8%***	***7,2%***	***6,0%***	***5,6%***	***4,7%***	***4,8%***	***4,9%***
Приходи от такси	1,8%	1,6%	1,6%	1,5%	1,7%	1,6%	1,5%
Приходи и доходи от собственост	0,8%	2,7%	1,7%	1,6%	0,9%	1,1%	1,3%
Глоби, санкции и наказателни лихви	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%
Постъпления от продажба на нефинансови активи	1,3%	1,4%	1,6%	1,6%	1,2%	1,3%	1,3%
Приходи от концесии	0,6%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Други приходи	1,0%	1,0%	0,9%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
Помощи и дарения	**2,5%**	**3,6%**	**2,8%**	**1,9%**	**3,4%**	**3,1%**	**2,4%**
помощи от страната	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
помощи от чужбина	2,2%	3,6%	2,8%	1,9%	3,4%	3,1%	2,4%

Показатели в % от БВП	2021 Отчет	2022 Отчет	2023 Програма	2023 Очакв.	2024 Програма	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Общо разходи и Вноска в общия бюджет на ЕС	**40,5%**	**39,4%**	**40,1%**	**38,2%**	**39,6%**	**40,0%**	**40,0%**
Разходи	**39,3%**	**38,4%**	**39,0%**	**37,1%**	**38,5%**	**39,0%**	**39,0%**
Нелихвени разходи	***38,8%***	***38,0%***	***38,6%***	***36,7%***	***38,0%***	***38,3%***	***38,0%***
Текущи разходи	**35,4%**	**34,8%**	**34,4%**	**32,9%**	**33,4%**	**33,8%**	**34,0%**
Персонал	9,5%	8,7%	8,7%	8,7%	8,8%	8,6%	8,4%
Заплати	6,2%	5,7%	6,0%	5,8%	6,1%	6,0%	5,9%
Други възнаграждения и плащания за персонала	1,2%	1,1%	0,7%	1,1%	0,7%	0,7%	0,6%
Осигурителни вноски	2,1%	1,9%	2,0%	1,9%	2,0%	2,0%	1,9%
Издръжка - общо	3,7%	4,2%	4,8%	4,4%	4,0%	3,6%	3,6%
Стипендии	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Субсидии и други текущи трансфери - общо	5,2%	6,2%	3,7%	3,5%	3,1%	3,2%	3,4%
Субсидии и други текущи трансфери	4,9%	6,0%	3,6%	3,3%	3,0%	3,1%	3,3%
Субсидии и други текущи трансфери за осъществяване на болнична помощ	0,3%	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%
Социални и здравноосигурителни плащания	16,5%	15,2%	16,7%	15,7%	17,0%	17,5%	17,6%
Пенсии	10,3%	9,4%	10,4%	10,1%	10,5%	11,0%	11,1%
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	2,6%	2,5%	2,7%	2,3%	2,7%	2,7%	2,6%
Здравноосигурителни плащания	3,6%	3,4%	3,6%	3,3%	3,7%	3,9%	4,0%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция	**0,0%**	**0,1%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**
Капиталови разходи	**2,7%**	**3,3%**	**4,4%**	**4,0%**	**4,9%**	**5,0%**	**4,8%**
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи	**1,0%**	**0,1%**	**0,2%**	**0,2%**	**0,2%**	**0,2%**	**0,2%**
- за допълващи и компенсиращи мерки във връзка с COVID-19 и други	0,9%						
- по бюджетите на бюджетните организации	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
НЗОК	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Народно събрание			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Съдебна власт	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Лихви	***0,5%***	***0,4%***	***0,4%***	***0,4%***	***0,5%***	***0,7%***	***1,0%***
Външни лихви	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	0,8%
Вътрешни лихви	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%
Вноска в общия бюджет на ЕС	**1,2%**	**1,0%**	**1,1%**	**1,1%**	**1,1%**	**1,0%**	**1,0%**
Бюджетно салдо (+/-)	**-2,7%**	**-0,8%**	**-2,5%**	**-3,0%**	**-3,0%**	**-3,0%**	**-3,0%**
Финансиране (+/-)	**2,7%**	**0,8%**	**2,5%**	**3,0%**	**3,0%**	**3,0%**	**3,0%**
Б В П	**138 979,4**	**167 809,0**	**184 485,9**	**191 181,7**	**205 848,7**	**217 811,3**	**231 356,8**

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4:
ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТНИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Бюджетни организации	2024 г.	2025 г.	2026 г.
1	Администрация на президента	10 720,8	10 744,5	10 770,0
2	Министерски съвет	160 445,3	162 041,5	163 401,6
3	Конституционен съд	8 858,0	5 858,0	5 858,0
4	Омбудсман	4 669,5	4 669,5	4 669,5
5	Министерство на финансите	734 112,4	735 591,3	735 064,8
6	Министерство на външните работи	179 087,8	179 327,3	179 550,7
7	Министерство на отбраната	2 129 194,0	2 141 505,0	2 156 041,0
8	Министерство на вътрешните работи	2 767 327,8	2 770 683,3	2 776 494,8
9	Министерство на правосъдието	486 990,6	488 042,3	489 123,9
10	Министерство на труда и социалната политика	2 862 221,0	3 062 097,9	3 238 612,8
11	Министерство на здравеопазването	1 058 723,4	1 061 333,9	1 066 644,3
12	Министерство на образованието и науката	1 133 225,2	1 195 378,9	1 245 795,1
13	Министерство на културата	403 350,5	413 537,2	421 288,3
14	Министерство на околната среда и водите	117 986,4	116 250,4	117 878,9
15	Министерство на икономиката и индустрията	92 469,7	90 822,7	90 458,5
16	Министерство на иновациите и растежа	58 323,7	57 537,5	42 382,2
17	Министерство на енергетиката	67 132,5	67 202,0	67 269,0
18	Министерство на туризма	28 342,3	27 707,1	27 724,0
19	Министерство на регионалното развитие и благоустройството	1 110 095,5	1 058 583,3	1 058 448,7
20	Министерство на земеделието и храните	303 743,7	305 283,1	308 721,2
21	Министерство на транспорта и съобщенията	696 301,8	733 926,4	739 669,1
22	Министерство на електронното управление	42 935,6	44 588,4	46 383,5
23	Министерство на младежта и спорта	137 444,4	140 454,9	143 100,5
24	Държавна агенция „Национална сигурност“	171 035,5	171 501,5	172 000,1
25	Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия	4 855,0	4 863,0	4 887,0
26	Комисия за защита от дискриминация	3 629,9	3 631,5	3 633,6
27	Комисия за защита на личните данни	5 808,9	5 817,6	5 818,1

№	Бюджетни организации	2024 г.	2025 г.	2026 г.
28	Комисия за отнемане на незаконно придобитото имущество	14 214,5	14 257,7	14 304,3
29	Комисия за противодействие на корупцията	10 887,1	10 922,0	10 959,0
30	Национална служба за охрана	66 618,4	65 625,6	65 633,4
31	Държавна агенция „Разузнаване“	49 467,0	49 622,0	49 762,0
32	Национален статистически институт	29 216,6	29 414,3	29 811,1
33	Комисия за защита на конкуренцията	6 960,5	6 630,2	6 647,4
34	Комисия за регулиране на съобщенията	15 466,3	14 736,2	14 847,6
35	Съвет за електронни медии	2 909,7	2 909,7	2 909,7
36	Комисия за енергийно и водно регулиране	13 072,2	14 310,1	15 300,1
37	Агенция за ядрено регулиране	8 233,0	8 247,4	8 262,2
38	Държавна комисия по сигурността на информацията	13 730,9	13 750,5	13 771,5
39	Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“	58 262,4	58 440,0	58 775,5
40	Комисия за финансов надзор	21 050,4	20 947,5	21 186,2
41	Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори	2 317,0	2 317,0	2 317,0
42	Централна избирателна комисия	7 360,8	7 360,8	7 360,8
43	Държавен фонд „Земеделие“	528 807,9	528 891,9	528 981,9
44	Национално бюро за контрол на специалните разузнавателни средства	2 142,4	1 942,4	1 942,4
45	Държавна агенция „Технически операции“	85 623,9	85 822,6	86 026,5
46	Сметна палата	33 271,8	31 623,3	32 009,1
47	Национален осигурителен институт	24 336 092,0	26 569 311,9	28 229 059,2
	в т.ч. Пенсии	21 603 997,7	23 802 776,9	25 419 888,6
48	Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“	4 801,7	4 813,0	4 821,9
49	Учителски пенсионен фонд	105 202,7	126 851,8	149 519,7
50	Национална здравноосигурителна каса	8 168 353,1	9 054 575,6	9 743 609,2

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5:
ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТИТЕ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ И НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Бюджетни организации	2024 г.	2025 г.	2026 г.
1	Народно събрание	120 172,9	138 293,9	105 765,9
2	Висш съдебен съвет	1 221 324,9	1 222 673,9	1 226 925,5

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6:
РАЗМЕРИ НА БЮДЖЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИТЕ) НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ С БЮДЖЕТИТЕ НА БНТ, БНР, БТА, БАН, ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА И ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ ВОЕННИ УЧИЛИЩА ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Бюджетни взаимоотношения (трансфери)	2024 г.	2025 г.	2026 г.
1	Предоставени трансфери от централния бюджет за бюджета на Българската национална телевизия	86 980,6	87 344,8	87 691,2
	в т. ч. по чл. 70, ал. 4, т. 2 от Закона за радиото и телевизията	6 100,0	6 100,0	6 100,0
2	Предоставени трансфери от централния бюджет за бюджета на Българското национално радио	62 974,4	63 021,8	63 066,4
	в т. ч. по чл. 70, ал. 4, т. 2 от Закона за радиото и телевизията	3 900,0	3 900,0	3 900,0
3	Предоставени трансфери от централния бюджет за бюджета на Българската телеграфна агенция	11 856,5	11 856,5	11 856,5
4	Предоставени трансфери от бюджета на Министерството на образованието и науката за бюджетите на Българската академия на науките и държавните висши училища - общо	979 079,0	990 006,3	1 002 911,5
4.1	- за бюджета на Българската академия на науките	171 899,8	174 019,7	176 627,2
4.2	- за бюджетите на държавните висши училища	807 179,2	815 986,6	826 284,3

5	Предоставени трансфери от бюджета на Министерството на околната среда и водите за бюджета на Българската академия на науките	675,0	675,0	675,0
6	Предоставени трансфери от бюджета на Министерството на отбраната за бюджетите на държавните висши военни училища	59 040,2	61 326,4	63 594,5

ПРИЛОЖЕНИЕ № 7:
РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВАТА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Сметки за средствата от Европейския съюз	2024 г.			2025 г.			2026 г.		
		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.	
		к.2.1-к.2.2	Разходи	Трансфери (нето)	к.3.1-к.3.2	Разходи	Трансфери (нето)	к.4.1-к.4.2	Разходи	Трансфери (нето)
	1	2	2.1	2.2	3	3.1	3.2	4	4.1	4.2
1	Сметка за средствата от Европейския съюз на Държавния фонд „Земеделие“	854 510,3	1 310 812,0	456 301,7	1 261 487,9	2 053 918,2	792 430,3	413 843,7	1 319 875,7	906 032,0
2	Сметка за средствата от Европейския съюз на Националния фонд	5 695 556,2	6 703 610,8	1 008 054,6	6 426 089,8	7 730 311,7	1 304 221,9	5 934 637,2	8 433 349,4	2 498 712,2
3	Други сметки за средства от Европейския съюз и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз	331 562,1	475 800,3	144 238,2	345 397,2	515 595,4	170 198,2	296 861,5	498 418,8	201 557,3

4.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 8:
РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО ДРУГИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОБОСОБЕНИ ЛИЦА И СТРУКТУРНИ ЕДИНИЦИ, ВКЛЮЧЕНИ В КФП ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Други икономически обособени лица, включени в КФП	2024 г.			2025 г.			2026 г.		
		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.	
		к.2.1-к.2.2	Разходи	Трансфери (нето)	к.3.1-к.3.2	Разходи	Трансфери (нето)	к.4.1-к.4.2	Разходи	Трансфери (нето)
	1	2	2.1	2.2	3	3.1	3.2	4	4.1	4.2
1	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	29 274,8	69 314,9	40 040,1	32 539,9	67 229,9	34 690,0	31 629,9	67 029,9	35 400,0
2	Фонд „Сигурност на електроенергийната система“	2 609 569,0	2 609 569,0		2 609 569,0	2 609 569,0		3 131 299,0	3 131 299,0	
3	Селскостопанска академия	18 000,0	71 909,0	53 909,0	18 000,0	73 587,0	55 587,0	18 000,0	75 523,4	57 523,4
4	Държавно предприятие „Научно-производствен център“	2 699,9	2 699,9		2 744,6	2 744,6		2 770,2	2 770,2	
5	Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“		22 836,7	22 836,7		22 836,7	22 836,7		22 836,7	22 836,7

ПРИЛОЖЕНИЕ № 9:
РАЗМЕРИ НА ОСНОВНИТЕ БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ И БЮДЖЕТИТЕ НА ОБЩИНИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Показатели	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	Основни бюджетни взаимоотношения - Всичко	**7 812 497,4**	**8 420 294,9**	**8 941 160,0**
	от тях:			
1	Обща субсидия за делегираните от държавата дейности	6 927 959,1	7 535 756,6	8 056 621,7
2	Трансфери за местни дейности	458 228,1	458 228,1	458 228,1
	от тях:			
2.1	Обща изравнителна субсидия	410 000,0	410 000,0	410 000,0
2.2	За зимно поддържане и снегопочистване на общински пътища	48 228,1	48 228,1	48 228,1
3	Целева субсидия за капиталови разходи	426 310,2	426 310,2	426 310,2
	от тях за:			
3.1	делегирани от държавата дейности	142 972,9	142 972,9	142 972,9
3.2	местни дейности	283 337,3	283 337,3	283 337,3

ПРИЛОЖЕНИЕ № 10:
ДАНЪЧНИ РАЗХОДИ ЗА 2022 И 2024 Г.

Изготвената прогноза за данъчните разходи за 2024 г. представлява предварителна оценка на данъчните разходи по данъчни преференции и облекчения, регламентирани в Закона за данък върху добавената стойност, Закона за акцизите и данъчните складове, Закона за корпоративното подоходно облагане и Закона за данъците върху доходите на физическите лица за съответната година.

За целите на прогнозата е използван методът на преотстъпените приходи. Това е най-често използваният метод за оценка на стойността на данъчните разходи, който се свежда до оценка на суми, които не са платени в бюджета в резултат на съществуването на определен данъчен разход.

При остойностяване на данъчните разходи по различните видове данъци е използвана информацията от есенната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите за периода 2024-2026 г., действащата нормативна уредба, приетите промени в данъчните закони за 2024 г., основните допускания в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза, разпоредбите на ЗДБРБ за 2024 г., както и отчетна информация, предоставена от Националната агенция за приходите, Агенция „Митници“, Националния статистически институт, Българска народна банка и др.

При оценката са взети предвид направените промени в ЗДДС (на основание § 5 на ЗИД на ЗДДС за изменение на чл. 66а от ЗДДС, обн. в ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г., в сила от 1 януари 2023 г.), където временният характер на ставката от 9% за доставка на книги и периодични печатни произведения, на храна, подходяща за бебета или за малки деца, и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули е изменен в постоянен. Предвид това, същите са включени в оценката на данъчните разходи за 2024 като постоянна мярка по ЗДДС.

(в хил. лв.)

Данъчни разходи по видове данъци, в т.ч.	**2022 г. Отчет**	**2024 г. Програма**
ДДС	213 114	276 326
Акцизи	160 266	172 670
Корпоративни данъци	470 079	633 465
Данъци върху доходите на физическите лица	578 821	696 684
Общо данъчни разходи	**1 422 281**	**1 779 146**
БВП	167 808 976	205 848 723
% от БВП	**0,9%**	**0,9%**